

PG 6680

.Z4

Copy 1

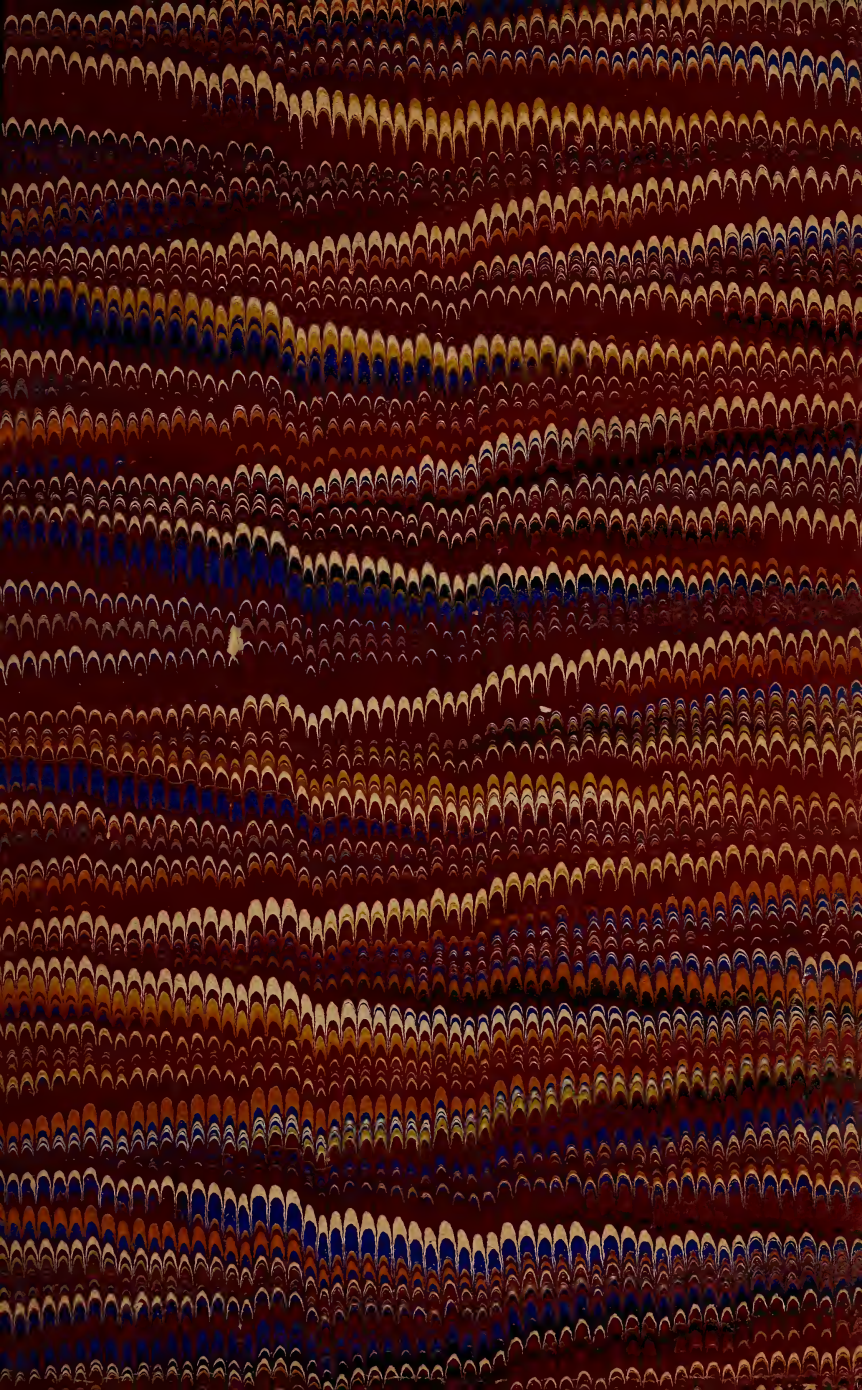
LIBRARY OF CONGRESS.

[SMITHSONIAN DEPOSIT.]

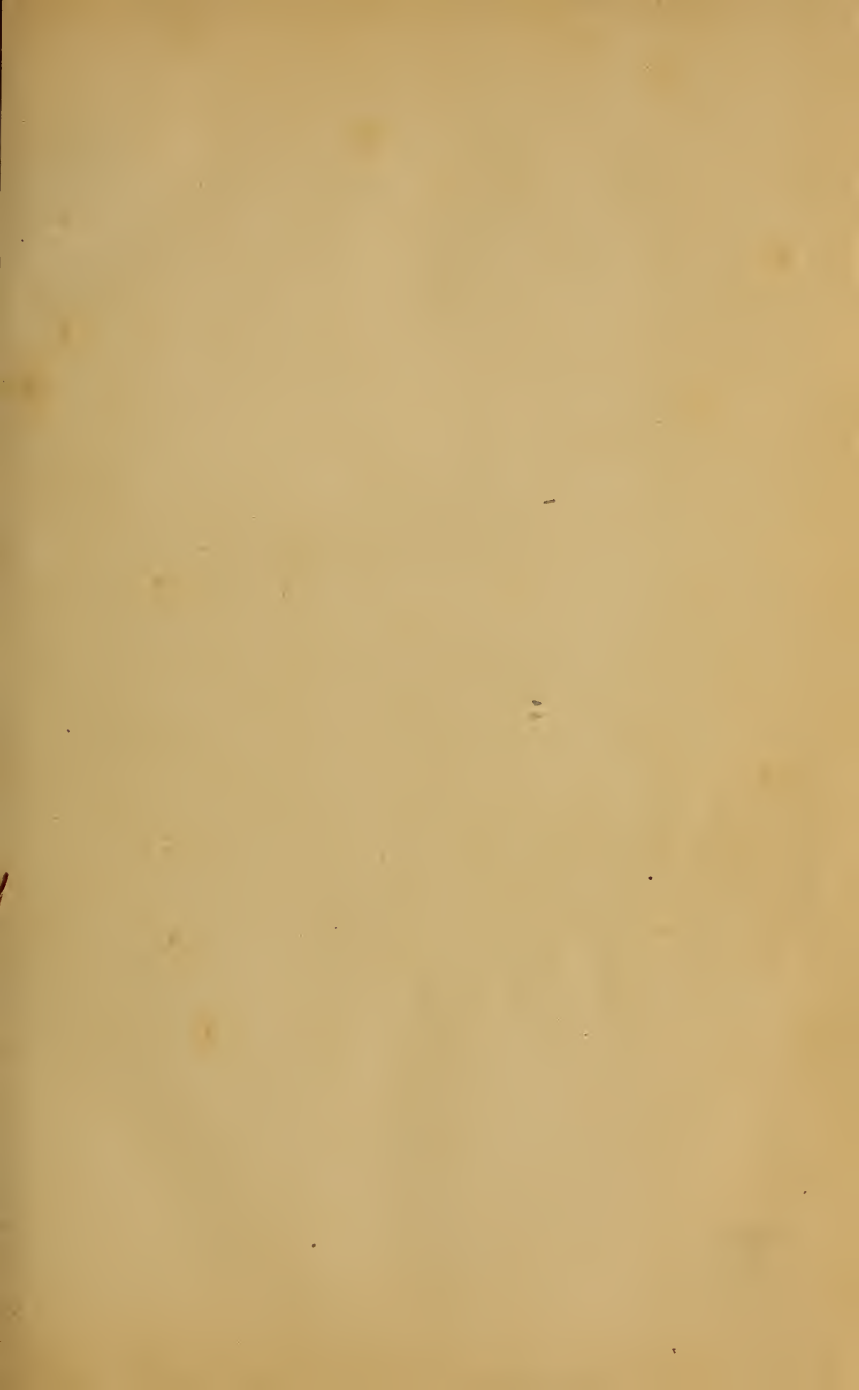
Chap. PG 6680

Shelf , Z 4

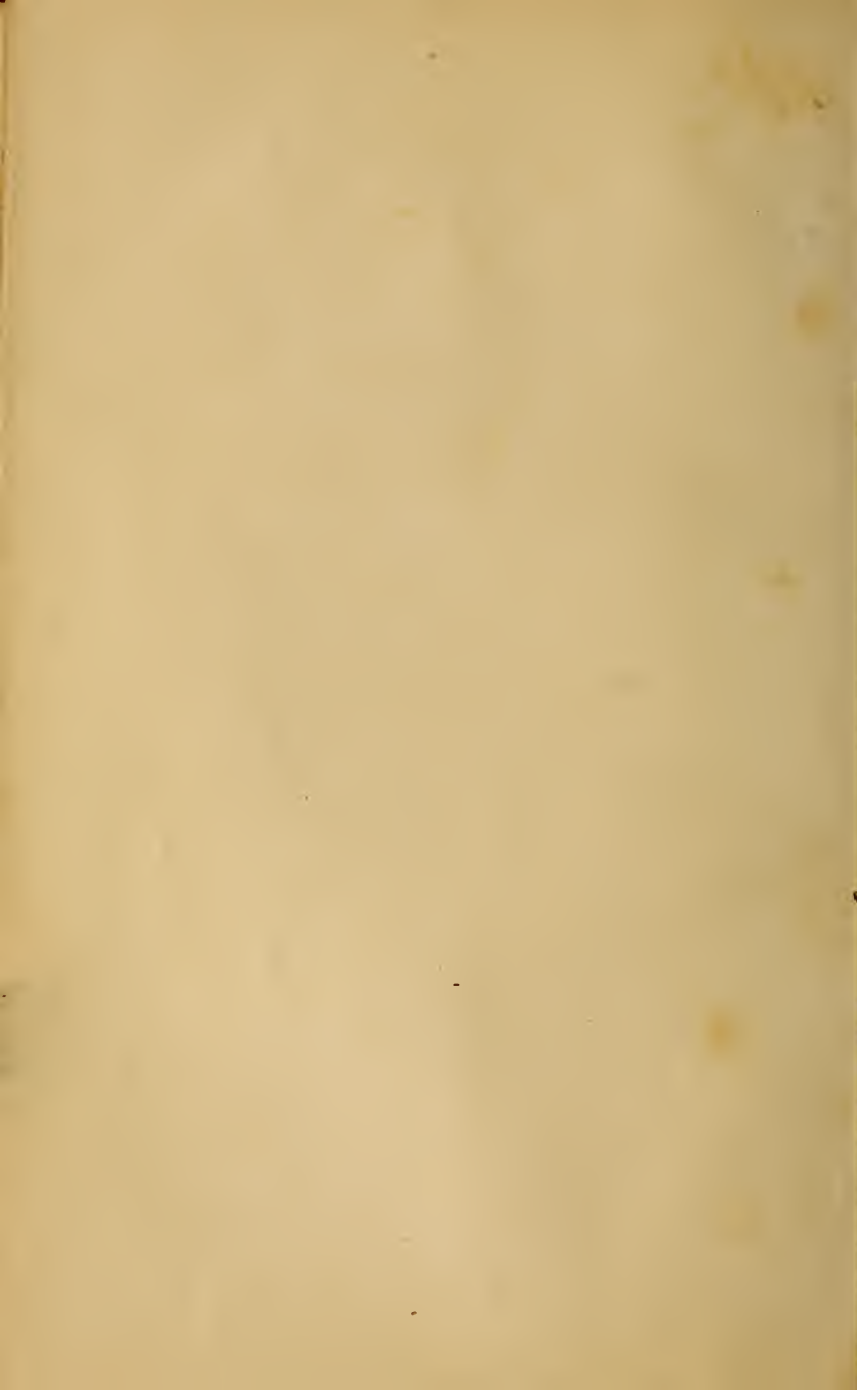
UNITED STATES OF AMERICA.

174
1744

NIEMIECKO - POLSKI

SŁOWNIK

WYRAZÓW

PRAWNICZYCH I ADMINISTRACYJNYCH

WYDANY STARANIEM

C. K. TOWARZYSTWA NAUKOWEGO KRAKOWSKIEGO.

*39
11052*

W KRAKOWIE

W Drukarni C. K. Uniwersytetu Jagiellońskiego.

1862.

PG 6680
.24

Początkiem niniejszego Słownika była praca jednego z Członków Towarzystwa Naukowego Krakowskiego, złożona Towarzystwu niedługo po ogłoszeniu języka polskiego za obowiązujący częściowo w sądach i urzędach.

Istniał podówczas po czteroletniem zawieszeniu prac Towarzystwa, na nowo w témże zawiązany Komitet terminologiczno-prawniczy, którego zadaniem być miało wypracowanie Słownika wyrazów technicznych polskich z zakresu prawa w całej obszerności, w ten sposób: a-żeby znaczenie każdego wyrazu polskiego wskazaném było przez określenie pojęcia jakie przywiązuje się do niego i przez dodanie odpowiednich wyrazów obcych, według potrzeby łacińskich, niemieckich, francuzkich lub innych i aby tenże przedstawiał niejako historią języka prawniczego polskiego.

Ten tedy Komitet zapytany o zdanie, wyraził się w téj myśli: że wprawdzie sposób dokonania przedstawionego sobie Słownika nie odpowiada dawniej przez Towarzystwo powziętemu zamiarowi, mimo to jednak, uwzględniając potrzebę czasową, ogłoszenie takiej pra-

cy uznaje za korzystne i pożądane; bo jako z jednej strony żywotność Towarzystwa i spójnia jego z krajem na tém właściwie polega, ażeby bacząc na potrzeby kraju, o ile takowe odpowiadają zadaniu Towarzystwa, zaradzać im niezwłocznie, tak znowu z drugiej ogłoszenie Słownika na podstawie przedstawionój sobie pracy, nie przeszkodzi wydaniu kiedyś innego, w zakresie i sposobie dawniej przez Towarzystwo zamierzonym.

Już zaś nagląca potrzeba pewnego przewodnika terminologicznego wątpliwości ulegać nie mogła. Gdy bowiem w skutek rozporządzeń język polski przywróconym został w korespondeneyach władz krajowych ze stronami; trudno było wymagać od osób do tego poprzednio nieusposobionych a do niemieckich wyrazów i zwrotów ciągłym użyciem wdrożonych, ażeby w pismach swoich ustrzegły się wyrażen z duchem polskiego języka niezgodnych, wątpliwych, wprowadzających zamieszanie zacierające historyczność języka polskiego, a nadto z powodu niezrozumiałości, mogących dawać powód do mylnych tłumaczeń.

Uwzględniając te okoliczności, Towarzystwo chętnie przystąpiło do myśli Komitetu, poruczając mu przejrzenie, a według potrzeby, uzupełnienie przedłożonój sobie pracy.

Gdy na tém tle staraniem Komitetu osnowane dzieło dokonaniem zostało, Towarzystwo oddaje je obecnie do powszechnego użycia jako pracę jego zbiorową, przekonane, że nawet możliwe, a przy względnym pośpie-

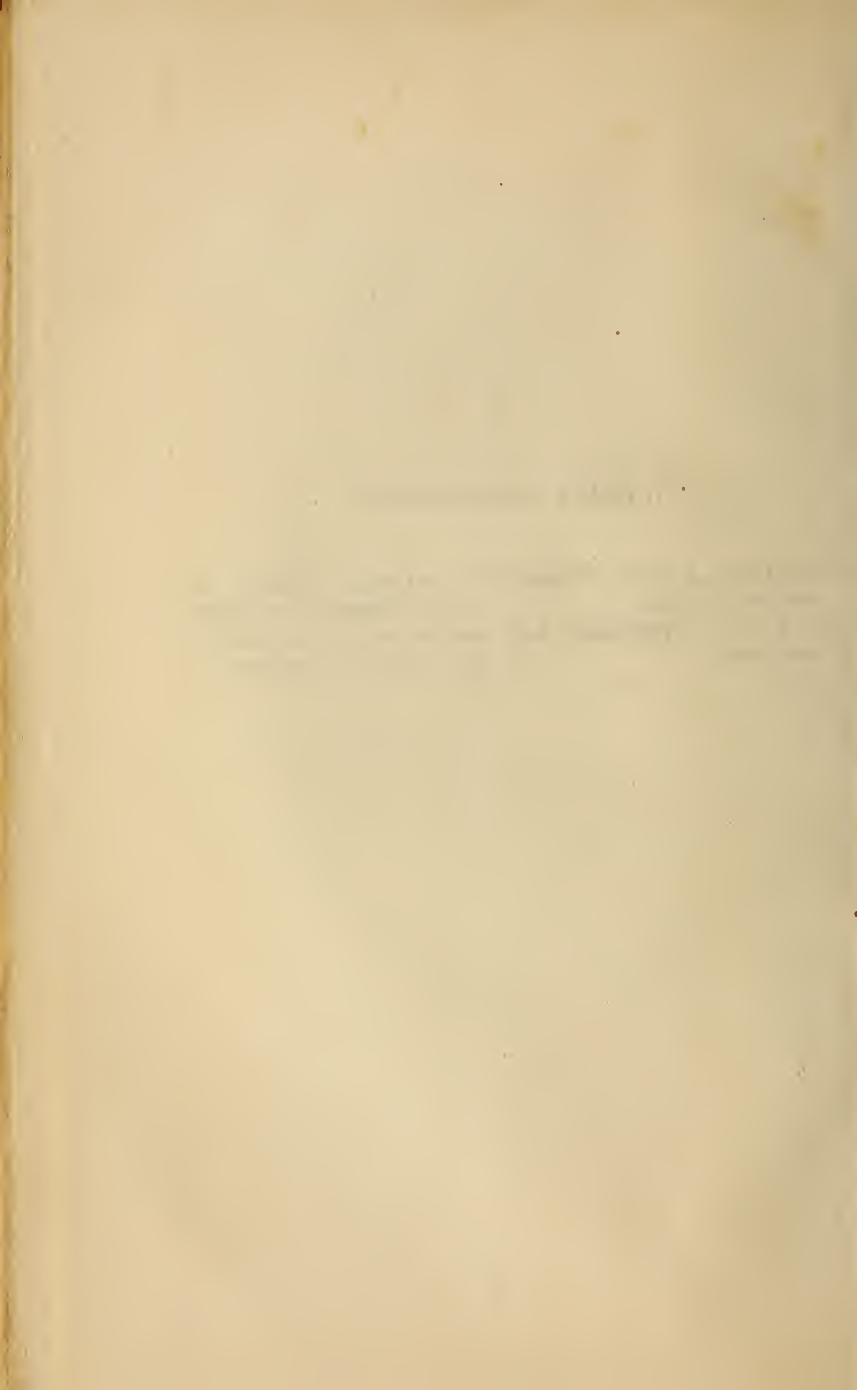
chu nieodzowne przeoczenia, nie będą tego rodzaju, a-
żeby uwłaczać mogły przysłudze, jaką ogłoszenie ca-
łości przynieść może językowi a przez ten krajowi.

Że mimo wszelkiej usilności ogłoszenie nie mogło
nastąpić rychlój, łatwo to pojąć i usprawiedliwić, po-
mnąc, że praca dokonywaną była kolegialnie, przez o-
soby zinađ nawałem obowiązkowych zajęć obarczone.
Jeżeli jednak działanie kolegialne opóźniło wykonanie
zamiaru, to z drugiej strony miało ono tę korzyść, że
w znacznej części zastąpiło późniejszą krytykę, tém sa-
mém zbliżyło dokonane dzieło do tego stopnia dokła-
dności, jakiego tylko dozwalała w miarę możności przy-
spieszana praca.

WYRAZY OPUSZCZONE.

Bannlegung eines Waldes, zamknięcie lasu.	Petitorisch, tyczący się prawa własności, <i>p-e Klage</i> ,
Bannforst v. Bannwald, las zamknięty.	skarga tycząca się własno- ści, skarga <i>in petitorio</i> .

A.

- Abbau** w Górn. 1) wyrób, odbudowa (jako robota w kopalni); — 2) komora, szczyzna (jako miejsce wyrobione); *A. der Grube*, wyrabianie pokładu (wydobywanie ciał kopalnych tamże będących), *die nicht im A. stehende Grube*, kopalnia po zupełnym wyrobieniu w ruchu zarzucona, zrób, zroby, zrobisko, wyrobisko.
- Abbauen** w Górn. 1) odbudowywać, wyrabiać pokład (wydobywać tkwiącą tamże wszelką użyteczną rudę); — 2) zgłębić do pewnego miejsca, np. *diese Grube ist 200' tief abgebaut*, ta kopalnia jest na 200' zagłębiona, zagłębia się do 200'; — 3) wyrobić (w znaczeniu dokonaném) t. j. wyczerpnąć pokład, kopalnię; — 4) *den Recess a.* spłacać zaliczkę wydobytej rudą; — 5) *das Grubenwasser a.* wodę z kopalni wyprowadzić.
- Abbaustollen** ob. *Förderstollen*.
- Abbaustrecke** w Górn. chodnik wyrobowy, dobywalny.
- Abbauwürdig** w Górn. popłatny, odpowiedni, godzien odbudowy, wyrobu.
- Abbrechen** ob. 1) przerwać, zerwać, np. *eine Unterhandlung a.* zerwać układy; — 2) zaprzestać, *eine Erhebung, eine strafgerichtliche Untersuchung a.* zaprzestać dochodzenia, postępowania karnego.
- Abbrechen** sb. w Górn. łom, łamanie (pokładów niekruscowych; *stufenweises A.* łamanie w stopnie, w ławy.
- Abbrennen** der *Maische*, odpędzenie zacieru.
- Abbruch**, uszczerbek, uszkodzenie, strata, nadwężenie. *Jdm grossen A. thun*, przypawić kogo o wielką stratę, *Jdm an seinen Rechten, an seiner Ehre, seinem Vermögen A. thun*, ukrzywdzić kogo w jego prawach, na dobrej sławie, majątku, *A. leiden*, być uszkodzonym, ponieść uszczerbek, np. w rzemiośle, zarobkowaniu, *die Behörde muss sorgen, damit das Gesetz keinen A. leide*, władza powinna czuwać, żeby ustawa ściśle wykonaną była, żeby nie była naruszoną, żeby jój nie ubliżono.
- Abbüßen**, *seine Strafe*, odbyć, odsiedzieć karę.
- Abdanken** 1) uwolnić, oddalić ze służby, *ein Regi-*

- ment a.* rozpuścić pułk; — 2) podziękować za co, złożyć co, *der Minister hat abgedankt*, minister złożył swój urząd, wziął dymisyą.
- Abdeckergewerbe, rzemieślnictwo oprawy v. oprawcze.
- Abdringen, *ein Geständniss, ein Versprechen Jdm a.*, wymóżyć na kim zeznanie, obietnicę.
- Abdruck, odcisk, odbitek.
- Abdruschregister wykaz wymłotu.
- Abfahrtsgeld, przesiedlnie.
- Abfahrtsrecht, wolność przesiedlenia się.
- Abfall, 1) a) odszczepienie, odstępstwo np. od religii, zasad, stronnictwa, b) odpadnienie, oderwanie się np. prowincyi od państwa; — 2) a) odpadek, odpadki (wszystko co przy mechaniczném lub chemiczném obrabianiu od jakiej rzeczy odchodzi), b) strata, ubytek (jako skutek poniesionych odpadków), ztąd *w Gosp. wodn. A. des Wassers*, odpływ, ubytek (zbytniej wody roboczej), tudzież woda zbývająca (odchodząca na bok), *w Górn. A. des Gehaltes der Erze*, ubytek kruszcu (przy topieniu, płókanu rudy); także odpadki (to co przy tém odchodzi).
- Abfassen, ułożyć co na piśmie, redagować.
- Abfasser, redaktor.
- Abfassung, ułożenie, (ujęcie myśli w wyrazy), napisanie, zredagowanie np. wyroku, próśby, ustawy, testamentu.
- Abfertigung, 1) odprawa, jednorazowe wsparcie (urzędnika); — 2) zaspokojenie, zbycie (żądań, uroszczeń), danie odczepnego; — 3) wyprawienie, wysłanie, wyeksperymentowanie pisma.
- Abfinden, (*sich mit Jdm*) zaspokoić czyją należytość, ułożyć się z kim czyli ugodzić co do należytości lub rozszczonych praw.
- Abfindung, zaspokojenie należytości, układ.
- Abfindungsgeld v. *Abfindungssumme*, ugodne, suma układowa (za którą się ugodzono).
- Abfordern, żądać zwrotu, *a. lassen*, kazać odebrać.
- Abformung, odwzorowanie, *die durch A. vervielfältigten Erzeugnisse*, odlewy, twory odwzorowane.
- Abfrohnen, odbyć pańszczyznę.
- Abführen 1) odprowadzić, odstawić, *einen Verbrecher zum Gericht a.*, zbrodniarza do sądu odesłać; — 2) złożyć, *Geld an die Kasse a.* złożyć pieniądze w kasie, wnieść do kasy; — 3) przeprowadzić, *der Prozess ist im Landesgericht abgeführt wor-*

- den*, proces przeprowadzony został w sądzie krajowym.
- Abgabe, 1) oddanie; — 2) podatek, opłata, danina.
- Abgang, ubytek, brak w kasie, niedobór, deficyt; *A. rechtlicher Beweise*, brak prawnych dowodów.
- Abgangszeugniss, świadectwo odejścia, oddalenia się.
- Abgeben, 1) oddać, wręczyć; — 2) złożyć, wydać, objawić np. *ein Zeugniss a. złożyć świadectwo, świadczyć, eine Erklärung a. złożyć oświadczenie, oświadczyć, seine Stimme a. objawić zdanie na radzie, głosować, einen Ausspruch a. wydać orzeczenie, orzec*; — 3) przydać się na co, posłużyć do czego np. *er könnte einen guten Gefangenwärter a. byłby z niego dobry dozorca więźniów*.
- Abgehen 1) *von seiner Meinung*, odstąpić od zdania, *von seinem Rechte a. ustąpić swego prawa*; — 2) *mit dem Tode a. zejść ze świata, umrzeć*; — 3) *es gehen ihm 100 fl. ab*, brakuje mu 100 zł., *es geht ihm nichts ab*, na niczem mu nie schodzi, wszystkiego ma dostatkiem, *es geht mir viel dadurch ab*, przez to wiele tracę.
- Abgeleitet, pochodni, *a-te Erwerbungsart*, pochodny sposób nabycia.
- Abgeordneter, poseł, deputowany, delegowany.
- Abhalten, 1) *ein Gericht, eine Tagsatzung, eine Prüfung*, odbyć sąd, termin *v. audyencyą, egzamen*; — 2) powstrzymać, odwieść od czego, *Jdn von einer Handlung a. odwieść kogo od jakiego czynu*.
- Abhandeln 1) traktować co, rozprawiać o czém; — 2) postępować urzędownie w czem, przedsiębrać postępowanie urzędowe; *eine Verlassenschaft a. przedsiębrać, przewodzić postępowanie spadkowe*.
- Abhandlung, ma znaczenie słowa *abhandeln*, ztąd *Verlassenschafts - Abhandlung*, postępowanie spadkowe.
- Abhandlungsinstanz, sąd przedsiębiorący postępowanie.
- Abhelfen, zaradzić czemu, usunąć co, zapobiedz, zabiegać np. *den Gebrechen a. zaradzić wadom, usunąć je*.
- Abhilfe, *gerichtliche*, pomoc, zarządzenie sądowe.
- Abholzungsrecht, prawo wyrębu.
- Abhören, *Zeugen*, przesłuchać, wysłuchać świadków; *Rechnungen a. słuchać rachunków, roztrząsać, przeglądać rachunki*.
- Abkehrschein, *ob. Entlasschein*.

- Abkommen** *vb.* odstąpić od czego, zaniechać czego, wyjść z użycia, np. *es hat von weiterem Verfahren abzukommen*, należy zaprzestać *v.* zaniechać dalszego postępowania.
- Abkommen** *sb.* 1) ustanie czego, *von der Befolgung dieser Vorschrift hat es in der Zukunft sein* *A.* ustawa ta nieobowiązuje nadal; — 2) układ, ugoda, np. *ein A. mit Jdm treffen*, układ z kim zrobić, wejść z nim w układ, ułożyć się.
- Abkommenschaft**, pochodzenie.
- Abkömmling**, potomek.
- Abkürzung**, skrócenie, *der Frist, der Strafe*, terminu, kary.
- Ablagerung** *w Górn.* pokład.
- Abläss** *w Hutn.* spust t. j. otwór w piecu do spuszczenia kruszcu wytopionego.
- Ablässen**, *von etw.*, po przestać, zaniechać czego, odstąpić od czego, *von der Untersuchung, von der Klage a.*, odstąpić od śledztwa, od dochodzenia, od skargi.
- Ablässungsbeschluss**, uchwała odstąpienia.
- Ablauf der Frist**, upływ terminu.
- Abläugnen** *ob. ableugnen.*
- Ablegen einen Eid**, *ob. Eid*, *eine Prüfung a.*, złożyć egzamen, odbyć popis; *eine Aussage a.*, zeznać, uczynić zeznanie, *eine Zeugenschaft a.* dać *v.* złożyć świadectwo; *die Ordensgelübde a.*, wykonać śluby zakonne.
- Ablehnen**, odrzucić, nieprzyjąć, wyłączyć, odeprzeć; *ein Gericht, einen Richter a.*, wyłączyć sąd, sędziego, *ein Amt a.*, nieprzyjąć urzędu, wymówić się od niego; *abgelehnter Richter*, sędzia wyłączony; *die Anklage a.*, odeprzeć oskarżenie, *den Verdacht a.* oczyścić się z podejrzania.
- Ablehnung des Richters**, wyłączenie sędziego.
- Ablehnungsrecht**, prawo wyłączenia.
- Ableugnen** *etw.*, zapierać co, wypierać się czego.
- Ableugnungseid**, przysięga na nieprzyznanie podpisu.
- Abliefern**, oddać, dostawić, dostarczyć.
- Ablöhnung**, wypłata zasługi z odprawą.
- Ablösen** *v. tilgen, eine Schuldigkeit*, spłacić dług, uiszczyć się; *ablösbare Schuldigkeit*, powinność spłatna, *ein Pfand a. ob. auflösen.*
- Ablösung**, wykup, wykupno, spłata, *A. einer Leistung*, wykupno świadczenia.
- Ablösungspreis**, wykupne, spłatne.
- Ableinungseid**, *ob. Reini-gungseid.*

- Abnehmen, *einen Eid*, odbierać przysięgę.
- Abnehmer, biorca (u kupca lub rzemieślnika), *ob. t. Kunde*.
- Abneigung, *unüberwindliche*, nieprzewyciężona niechęć, odraza, wstręt.
- Abolition, zniesienie, umorzenie czego; *A. der Strafe*, zniesienie kary przez panującego, *A. eines Verbrechens*, zakazanie poszukiwania zbrodni.
- Abolitionsvertrag, kontrakt abolicyjny, umarżający.
- Abordnen, delegować, deputować, wysłać ze zleceniami.
- Abrechnen 1) odliczyć, t. j. odciągnąć, potrącić; — 2) obliczyć co się dało i wzięło nawzajem; *abgerechnet*, wyjąwszy, gdyby nie...
- Abrechnung 1) odliczenie, potrącenie; 2) zamknięcie rachunków; *etw. in A. bringen*, potrącić co.
- Abrede 1) umowa układ *A. mit Jdm nehmen*, umówić się z kim; 2) zaprzeczenie *etw. in A. stellen*, zaprzeczać czemu.
- Abriß, rysunek, wzór, plan, zarys.
- Abrogiren, znieść, odwołać np. prawo, zwyczaj.
- Absagen, odwołać co, odmówić czego.
- Absatz 1) odbył, pokup (towarów); 2) oddział ustęp (prawa, paragrafu.)
- Abschaffen 1) znieść, uchylić np. ustawę; — 2) *aus einem Orte a.* wydalić kogo; — 3) odprawić, oddalić, *einen Diener a.* odprawić służącego.
- Abschieben, odesłać pod strażą, wydalić (szupasować).
- Abschiebling, wydaleniec, (szupasowany).
- Abschied 1) odprawa ze służby zwłaszcza wojskowej; — 2) *Reichs- v. Landtags- A.* zamknięcie *v.* odprawa sejmu.
- Abschlag, potrącenie, odciągnięcie od należności.
- Abschlagen, *etw.* odmówić komu co; *ein Gesuch, eine Bitte a.* odrzucić żądanie, prośbę; nieprzychylić się do żądania lub prośby.
- Abschlagszahlung, cząstkowa zapłata (na rachunek należności).
- Abschliesen 1) ukończyć, przywieść do skutku np. *die gerichtliche Verhandlung zwischen den Parteien ist für abgeschlossen anzusehen*, rozprawa sądowa między stronami uważaną być ma za ukończoną; — 2) zawrzeć, *einen Vertrag, eine Ehe a.* zawrzeć umowę, małżeństwo, *einen Kauf a.* dobić targu; — 3) zamknąć,

- eine Rechnung* a. zamknąć rachunki.
- Abschluss** 1) zamknięcie np. *A. einer Rechnung*, zamknięcie rachunków; — 2) *A. eines Vertrages*, zawarcie umowy.
- Abschreiben** 1) przepisać, przekopiować; — 2) wypisać co z jakiego dzieła; — 3) wymazać lub wykreślić co w księgach lub rejestrach; — 4) odrachować komu co, odciągnąć z rachunku czyli od należytości.
- Abschrift**, odpis, kopia.
- Abschwören** 1) odprzysiąc się, wyprzysiąc się czego, *ein Darlehen* a. wyprzysiąc się pożyczki; — 2) *einen Eid* a. złożyć przysięgę.
- Absenztabelle**, wykaz, spis nieobecnych.
- Abschoss**, przesiedlnie (podatek od przesiedlenia, gabella).
- Absetzen** 1) u *kupc.* sprzedawać, mieć na co odbyt; — 2) złożyć, oddalić, usunąć od urzędu, z urzędu; — 3) tyle co *herabsetzen*, zniżyć cenę v. kurs (monety).
- Absicht** 1) wzgląd np. *in A. auf ...* ze względu na; — 2) zamiar, zamysł, cel, myśl, (ostatnie dwa wyrazy o ile są wzięte za zamiar).
- Absichtlich**, rozmyślny, z zamiarem popełniony (np. występki).
- Absolut** 1) bezwzględny, konieczny, *a-e Stimmenmehrheit*, bezwzględna większość głosów, *eine a-e Wahrheit* prawda konieczna; — 2) samowładny, nieograniczony (co do władzy).
- Absolviren**, 1) w *sąd.* uwolnić kogo wyrokiem (od winy, zarzutu, kary); — 2) *die Rechtsstudien* a. skończyć nauki prawa.
- Absonderung** odłączanie, oddzielanie.
- Absprechen** 1) *über etw.* orzekać, wyrokować, osądzić, *darüber ist bereits in 1. 2. und 3. Instanz abgesprochen*, rzecz już osądzona w 1. 2. i 3. instancyi; — 2) *dem Regiments-Kommandanten steht das Recht zu, über Leben und Tod abzusprechen*, pułkownik ma prawo stanowienia o życiu lub śmierci; — 3) *Jdm etw. a.* odmówić co, odsądzić od czego, skazać, np. *der Richter hat ihm das Haus abgesprochen*, sędzia odsądził go od domu.
- Abstammen**, pochodzić, brać początek od kogo lub z kąd; *in gerader Linie von Jdm* a. pochodzić w prostej linii od kogo.
- Abstammung**, pochodze-

- nie; *eheliche A.* pochodzenie z prawego łoża.
- Abstand** 1) przedział, odległość; — 2) odstąpienie swego prawa.
- Abstandsgeld**, odstępné.
- Abstatten** 1) złożyć t. j. zapłacić, uiścić, np. *die Unkosten* koszta; — 2) *Zeugniss a.* złożyć świadectwo, *den Eid a.* złożyć, wykonać przysięgę.
- Abstattung**, złożenie, uiszczenie, zapłata, wykonanie.
- Abstehen**, *von etw.* odstąpić od czego np. *vom Prozesse*, *vom Kaufe*, *von der Forderung*, od procesu, kupna, żądania; *von seinem Rechte a.* zrzec się swego prawa.
- Absteigend ob. Linie.**
- Abstellen** 1) odstawić kogo gdzie, *Jdn zum Militär a.* odstawić kogo do wojska; 2) znieść co, koniec czemu położyć, *die Gebrechen a.* znieść usterki, *einen Missbrauch a.*, znieść nadużycie, *einen Unfug a.* nieprzyzwoitości, zdrożności koniec położyć.
- Abstiften**, obrać kogo z czego np. z majątku; *Jdn von der Wirthschaft*, usunąć od gospodarstwa, *einen Unterthan vom Grundstücke*, podanego z gruntu.
- Abstimmen** 1) *über etw.* głosować w jakim przed-
- miocie; — 2) *Jdn a.* tyle co *überstimmen*, przegłosować, niezgadzać się z kim, być przeciwnego zdania; — 3) *eine Forderung a.* lepiej *herabstimmen*, zniżyć pretensyę, opuścić z żądania.
- Abstimmung**, głosowanie.
- Abstreiten** 1) *Jdm etw. a.* wyprawować, wyprocesować co na kim; — 2) *das Recht a.* zaprzeczać komu prawa.
- Abteufen w Górn.** pogłębić, brać v. bić szyb.
- Abthun**, 1) odbyć co, ukończyć, *die Sache ist abgethan*, rzecz już skończona; *es wird für abgethan erklärt*, uznaje się za ukończone, załatwione, *der Streit wurde vor Gericht abgethan*; spór został sądownie załatwiony; — 2) *eine Schuld a.* spłacić, zaspokoić dług; — 3) *einen Missbrauch a.* lepiej *abstellen*, znieść nadużycie.
- Abtrag** 1) zapłacenie (długu); — 2) wynagrodzenie (za uczynioną szkodę lub krzywdę), *Jdm wegen einer Beleidigung A. thun*, dać komu wynagrodzenie za obrazę; — 3) uszczerbek, szkoda, *Jdm grossen A. thun* czynić v. przynosić komu wielki uszczerbek.
- Abtragen** 1) znieść, rozebrać, zburzyć np. *ein Gebäude a.* rozebrać budynek;

- 2) zapłacić co (dług), uiścić się (z długu).
- Abtreiben 1) *die Leibesfrucht a.* spędzić płód, w żywocie zniszczyć, zgubić, stracić, struć; — 2) *Gewalt mit Gewalt a.* gwałt gwałtem odeprzeć.
- Abtreten *ein Recht*, ustąpić prawa, przelać takowe na kogo; *von seiner Meinung, vom Kaufe a.* odstąpić od swego zdania, od kupna.
- Abtreter, (*der Überlasser, Überträger eines Rechtes*), przelewca, cedent.
- Abtretung, ustępstwo, odstąpienie, przelew.
- Abtretungsurkunde, akt (pismo, dowód) ustępstwa, ustępstwo.
- Abtrünnig, odszczepiony, odpadły (od religii); *a. werden*, odstąpić, odpaść, odszczepić się, oderwać się.
- Abtrünniger, odszczepieniec, odstępcza.
- Abtrünnigkeit, odszczepieństwo, odstępczość.
- Aburtheilen, *über etw.* — 1) osądzić, zawyrokować, orzec, wydać wyrok; — 2) *Jdm etwas a.* odsądzić kogo od czego.
- Aburtheilung, osądzenie, zawyrokowanie, orzeczenie.
- Abwäger, *öffentlicher*, waznik publiczny.
- Abweichen, zboczyć, odstąpić lub zrobić wyjątek od czego, *von seiner Meinung a.* odstąpić od swego zdania, zmienić je, *von der Meinung eines Dritten a.*, niepodzielać zdania czyjego, być odmiennego zdania.
- Abweichung (*von der Regel, von den Vorschriften*), zboczenie, wyjątek (od prawidła, od przepisów).
- Abweisen, *ein Begehren, eine Klage, ein Gesuch, eine Berufung*, oddalić z żądaniem, ze skargą, z prośbą, z rekurssem (odwołaniem się).
- Abwerfen, *einen Nutzen, Zinsen*, przynosić pożytki, odsetki.
- Abwesend, nieobecny.
- Abwesenheit, nieobecność.
- Ab- u. zugewähren *sb.* w Górn. przepisanie, posiadania w księgach górniczych.
- Abzug, potrącenie, *A. vom Erbtheile*, potrącenie z części spadkowej, *vom Gehalte*, z płacy, *A. gestatten*, dać rabat, ustąpić z ceny.
- Abzugsfreiheit, wolność przesiedlenia się bez opłaty, *ob. t. Abfahrtsrecht*.
- Abzugsgeld, przesiedlna, *ob. Abfahrts-geld*.
- Abzugspost, pozycya, kwota w rachunku do potrącenia.
- Acceptant, przyjemca.
- Acceptation, przyjęcie *A. eines Wechsels*, przyjęcie wekslu t. j. oświadczenie gotowości zapłacenia one-

- goż; *Ehren-A. v. Ehrenannahme*, przyjęcie wyłączeni-
cze.
- Accession, *ob. Zuwachs*.
- Accessionsvertrag, układ
przystąpienia.
- Accessorische *Erwerbungs-*
art, nabycie przez przybytek
v. przybytkowe.
- Accidenzien, dochody po-
boczne, obrywki.
- Accise, akcyza, (podatek
konsumcyjny).
- Acclamation, aklamacya,
okrzyk, obwołanie.
- Accreditiren, akredytować,
zawierzytelnić, listem wie-
rzytelnym opatrzeć, *ob. t. be-*
glaubigen,
- Acte, akt t. j. 1) spisanie
jakiej czynności urzędowej;
— 2) stanowienie jakiej kor-
poracyi, *die deutsche Bun-*
desacte, akt ustanowienia
Rzeszy Niemieckiej.
- Acten, akta procesowe, spra-
wy, *etw. den A. beilegen*,
złożyć co do akt t. j. nie
przedsiębrać żadnej urzędo-
wej czynności.
- Actenmäßig, stósownie do
akt, podług akt, *a-e Darstel-*
lung der Thatumstände, wy-
wód okoliczności czynu na
aktach oparty.
- Actenverzeichniss, sum-
maryusz, spis aktów.
- Actenwidrig, w sprzeczno-
ści z aktami, *a-e Behauptun-*
gen, twierdzenia zostające
w sprzeczności z aktami.
- Actie, akcyja t. j. udział
i świadectwo udziału w przed-
siębiorstwie jakim, *ob. t. An-*
theil.
- Activa 1) stan dodatni *v.*
czynny majątku; — 2) sum-
my na procenta wypoży-
czane.
- Activforderung, wierzy-
telność.
- Activirung, wprowadzenie
w czynność, w ruch, w dzia-
łalność, *die A. der neuor-*
ganisirten Behörden, wpro-
wadzenie w czynność władz
nowych.
- Activität, czynność, dzia-
łalność, *ein Beamte in A.*
urzędnik służbę pełniący.
- Activstand, stan czynny,
dodatni np. kupca, *der land-*
täfliche A. stan czynny *v.*
dodatni w hipotece.
- Actor *ob. Kläger*.
- Adaptirung, przyrządzenie,
zastosowanie, *A. eines Ge-*
bäudes, stósowne przekształ-
cenie budynku.
- Additional, dodatkowy, *a-e*
Weisartikel, dodatkowe ar-
tykuły dowodzące, *a-e Wei-*
sung, dowodzenie dodatko-
we, uzupełniające.
- Adel *w Gór.* znajdowanie się
w pokładach kruszców króle-
wsczyźnie ulegających, *der*
Gang wurde im A. ange-
fangen, rozpoczęto kopanie

- w żyłe kruszec zawierają-
cej, żyła kruszec zawierają-
jąca wykrytą została, *d. A.*
hält an, kruszec znajduje się
ciągle, żyła kruszczu ciągnie
się dalej.
- Adeliges Richteramt (Ge-
richtsbarkeit ausser Streit-
sachen)* władza niesporno-
sądowa.
- Adelsmächtigkeit w Górn.*
obfitość kruszczu znajdują-
cego się w żyłe.
- Adjustiren*, sprawdzić, wy-
równać, *die Rechnung, den*
Kostenüberschlag a. spraw-
dzić rachunek, kosztorys.
- Adjustirung* 1) sprawdzenie,
obrachowanie; — 2)
ubranie *A. eines Gensdar-
men*, ubranie służbowe żan-
darma.
- Administrator*, zarządca,
zawiałowca.
- Adoption*, przysposobienie,
przybranie.
- Adoptiren*, przysposobić,
przybrać.
- Adoptiv*, przysposobiony,
przybrany.
- Adoptivkind*, dziecię przy-
sposobione, przybrane, przy-
sposobieniec.
- Adoptivvater*, ojciec przy-
brany, przysposabiający,
przysposobiciel.
- Adstruiren, eine Klage, ob.*
belegen.
- Advitalität*, dożywocie, do-
żywołność, dożywołne uży-
wanie rzeczy.
- Advitalitätsrecht*, prawo
dożywołnego używania *v.*
dożywołcia.
- Aerar*, skarb (publiczny).
- Affiliation* 1) wcielenie,
przyłączenie np. jednej pa-
rafii do drugiej; — 2) roz-
gałęzienie (jakiego towarzy-
stwa).
- Affinität*, powinowactwo.
- Afterbestand*, podnajem,
poddzierżawa.
- Afterbestandgeber*, pod-
najmujący, poddzierżawia-
jący.
- Afterbestandnehmer*, bio-
rący w podnajem, w pod-
dzierżawę, poddzierżawca,
podnajemca.
- Afterbürge*, podręczyciel,
ręczyciel powtórnny.
- Afterlehen*, podlenność.
- Aftermiether*, biorący w pod-
najem, podnajemca.
- Afterpächter*, biorący w pod-
dzierżawę, poddzierżawca.
- Afterpfand*, zastaw na za-
stawie, zastaw zastawiony,
podzastaw.
- Aftervermiether*, podnaj-
mujący.
- Afterverpächter*, poddzier-
żawiający.
- Agent*, agent, sprawnik, prze-
wodniczący w interesie. *Bör-
seagent*, agent giełdowy.
- Agentschaft*, agencja, spra-
wnictwo.

- Agio, zwyżka, naddatek (łaża) przy zmianie pieniędzy.
- Agiotage, ażyotarstwo, gra na zmianę papierów pieniężnych.
- Agnat, agnat, krewny (przez ojca), *Agnaten*, krewni po mieczu (w przeciwstawieniu do *Cognaten*, krewnych po kądzieli).
- Agnation, pokrewieństwo po mieczu.
- Ahdung, karcenie, *bei sonstiger A.* pod karą.
- Akten *ob. Acten.*
- Aktiv *ob. activ.*
- Akzie *ob. Actie.*
- Alimentation, żywienie t. j. dostarczania na potrzeby życia, utrzymywanie.
- Alimente, alimenta, koszta na utrzymanie.
- Aliquoter Theil, jakaś część, część ila.
- Allegat, alegat, załącznik t. j. akt do prośby przyłączony.
- Alleinbesitz, posiadanie wyłączne.
- Alleingewalt, samowładza.
- Alleinhandel, monopol, wyłączna sprzedaż.
- Alleinherrschaft, samowładztwo.
- Alleinverweser *v. Alleinherrscher*, samowładzca.
- Alleinzahler, samodłużnik.
- Allfällig *v. allenfällig*, *a-ge Kauflustige*, *a-ge Zahlungen*, gdyby się znaleźli chęć kup-
- na mający, gdyby jakie wyplaty miały miejsce.
- Allianz, alians, przymierze, sojusz.
- Alliant, przymierzeniec, sojusznik.
- Allodialgut, dobra wolnodziedziczne.
- Allonge-Wechsel, weksel z przydłużkiem.
- Alluvion, odsep, odsepisko.
- Alluvionsrecht, prawo odsepu.
- Alter *sb.* 1) wiek (jako nieoznaczona liczba lat); — 2) dawność; — 3) *w Górn. A. im Felde (Altersgerechtigkeit)* pierwszeństwo, przywilej górniczy.
- Alter *adj. w Górn. alter Stamm, alte Bauen*, pole wyrobione, wyrobisko, zroby.
- Altersnachsicht, darowanie lat, uletnienie.
- Älterntheil *ob. Elterntheil.*
- Amalgamirwerk *w Górn.* odciągania (złota i srebra za pomocą żywego srebra).
- Amelioration, poprawa, ulepszenie.
- Amendement *zu einem Gesetzentwurfe*, poprawka do projektu prawa.
- Amnestie, amnestya, ogólne ulaskawienie, przebaczenie.
- Amortisation, *Amortisirung*, umorzenie np. długów, wekslu.
- Amortisationskasse,

(<i>Schuldentilgungskasse</i>), kasa umorzenia długów państwa.	Amtsschrift, pismo, akt urzędowy.
Amortisiren, umorzyć.	Amtssiegel, pieczęć urzędowa.
Amt, urząd.	Amtsverrichtung, czynność urzędowa.
Amtsalter, starszeństwo w urzędzie.	Amtsverweser <i>v. A-vertreter</i> zawiadowca w urzędzie.
Amts ansehen, powaga urzędu.	Amtswegen, <i>von</i> , z urzędu.
Amts antritt, objęcie urzędu, rozpoczęcie urzędowania.	Amtswirksamkeit, działalność urzędowa, zakres władzy urzędowej.
Amts ausweis, wykaz czynności urzędowych.	Amtszeugniss, świadectwo urzędowe.
Amtsblatt, dziennik urzędowy.	Analog, analogicznie, podobnie.
Amtsbothe, sługa urzędowy, woźny.	Analogie, analogia, podobieństwo.
Amtsdiener, posługacz urzędowy.	Anarchie <i>ob. Gesetzlosigkeit</i> .
Amtseid, przysięga na urząd.	Anathema <i>v. Anathem ob. Bann</i> .
Amtserinnerung, przypomnienie urzędowe.	Anberaumen, <i>eine Frist</i> , wyznaczyć termin.
Amts führung, urzędowanie.	Anbetracht, <i>in Anb.</i> , ze względu, z uwagi na..., zważywszy.
Amtsgebühr, należność urzędowa.	Anbieten 1) ofiarować (komu co); — 2) ofiarować się (komu z czem t. j. oświadczyć gotowość dania lub zrobienia czego); — 3) licytować, podawać cenę.
Amtsgebühren, koszta urzędowe.	Anbietung, ofiarowanie, oświadczenie gotowości (dania lub czynienia).
Amts geheimniss, tajemnica urzędowa.	Anblasen <i>w Hutn.</i> zadymać (rozpocząć topienie kruszców).
Amtsgeld, pieniądze urzędowe.	
Amtsgewalt, władza urzędowa t. j. władza służąca komu na mocy urzędu.	
Amtshandlung, czynność urzędowa.	
Amtspflicht, powinność, obowiązek urzędowy.	
Amtssache, rzecz, sprawa urzędowa.	

- Anbot 1) zaofiarowanie ceny kupna, podanie ceny kupna; — 2) cena zaofiarowana, podana.
- Anbringen 1) *ein Faktum, einen Umstand a.* przytaczać, przywozić fakt, okoliczność; — 2) *ein Gesuch a.* wnieść podanie, podać prośbę; — 3) *eine Sache bei Gericht a.* udać się ze sprawą do sądu; — 4) *sein Geld gut a. v. anlegen,* pieniądze z pożytkiem umieścić *v.* ulokować, także pieniędzy dobrze użyć; — 5) *einen Hieb a.* zadać cios; — 6) *eine Waare a.* zbyć towar, sprzedać; — 7) *der Zeuge bringt an, dass...*, świadek zeznaje że..
- Anbruch *w Górn. einen A. Anmachen,* zacząć kopać żyłę (odkryć ją z wierzchu) *das Erz steht in gutem A. żyła* jeszcze obfita.
- Andichten, *Jdm ein Verbrechen,* zmyślić na kogo zbrodnię.
- Andichtung, zmyślenie (t. j. czynność i rzecz zmyślona).
- Androhung *der Strafe,* zagrożenie karą.
- Aneifern, pobudzać, zachęcać, zapalać (do czego).
- Aneiferung, pobudzanie, zachęcanie, zapalanie (do czego).
- Anerkennen 1) przyznać co np. dług, pismo, podpis; — 2) uznać np. kogo, co, przymioty czyje. *Anerkannt,* przyznany, niewątpliwy.
- Anerkennung 1) przyznanie; — 2) ocenienie, uznanie. *A-sgeld,* lenne (opłata lennicza).
- Anfahren (*einfahren*) *vb. w Górn.* spuszczać się lub wchodzić do kopalni.
- Anfahren *sb. w Górn.* odkrycie pokładu mineralnego (w skutek roboty górniczej).
- Anfall 1) napad, zajazd; — 2) *A. eines Vermögens,* spadek.
- Anfechten, *einen Rechtstitel,* zaskarżać, zaczepiać, zbijać zasadę *v.* tytuł prawny, występować przeciw tymże.
- Anforderung *ob. Forderung.*
- Anführer, przywódca, przewodca, przewodnik.
- Angabe (*Angeld*) 1) zadatek; — 2) doniesienie, podanie, oświadczenie, wyjaśnienie; — 3) wykazanie (np. tytułu prawnego); — 4) zeznanie, przytoczenie, twierdzenie. *Eidliche A. ob. Manifestationseid.*
- Angeben 1) donieść, podać, zdać (kogo); — 2) oświadczyć, wyjawić, wykazać, zeznać, przytaczać, twierdzić. *Eine Urkunde als bedenkllich a.* twierdzić, że dokument jest podejrzany.
- Angeber, donosiciel.

- Angeblich** *adj.* mniemany, miany (za kogo, za co), rzekomy; *adv.* domniemalnie, według mniemania, podania, twierdzenia, jakoby, wrzekomo.
- Angedichtet**, zmyślony.
- Angeboren**, wrodzony, przyrodzony, *a-es Recht* prawo wrodzone.
- Angehen** 1) tyczyć się, dotyczyć kogo lub czego, np. *das geht mich nichts an*, to mię nieobchodzi; — 2) *eine Behörde um etw. a.* udać się do jakiej władzy, zywać ją o co. *Den Absatz dieses §. angehend*, co do ustępu w tym §.
- Angehören**, należeć do kogo.
- Angehörige**, pokrewni.
- Angehöriger eines Landes**, krajowiec; *einer Gemeinde*, należący do gminy.
- Angeklagter**, oskarżony, obżalowany.
- Angeld**, zadatek (przy najmie lub kupnie).
- Angelegenheit**, interes, sprawa, *Jds A-ten besorgen*, zawiadywać czyjemi interesami, *Ministerium der auswärtigen A-ten*, ministerstwo spraw zagranicznych.
- Angeloben**, uroczyście przyrzec, ślubować co, *der Mitvormund gelobt durch Handschlag an..* podaniem ręki przyrzeka spółopiekun.
- Angelobung**, przyrzeczenie uroczyste, ślubowanie czego.
- Angelöbniss** 1) to samo co *Angelobung*; — 2) rzecz ślubowana.
- Angemessen**, stosowny, zastosowany, odpowiadający, odpowiedni, właściwy, *die Strafe soll der Schuld a. sein*, kara winna być do winy zastosowana, winie odpowiednia.
- Angesessen (ansässig)**, osiadły, *ein a-ner Bürger*, osiadły obywatel.
- Angestammte Güter, Rechte**, dobra, prawa odziedziczone.
- Angränzer, Angrenzer**, graniczący z kim, pograniczny.
- Angreifen** 1) pojmać, schwytąć kogo; — 2) uderzyć na kogo, *den Feind a.* uderzyć na nieprzyjaciela; — 3) zaczepić kogo, targnąć się na kogo, *Jdn mit Worten a.* skrzywdzić kogo słowami, *Jdn an seiner Ehre a.* obrazić czyj honor, skrzywdzić kogo na czci, *das Testament, die Ehe a.* chcieć unieważnić testament, małżeństwo; — 4) wziąć się do czego, zaczynać np. *die Arbeit a.* wziąć się do pracy; — 5) naruszyć co, *ein Capital, ein Deposit a.* naruszyć kapitału, depozytu.
- Angriff** 1) ujęcie ręką, pojmowanie; — 2) uderzenie, na-

tarcie; — 3) napaść, targnięcie się, zamach, *ein A. auf das Leben*, zamach na życie, *ein A. auf die Ehre*, targnięcie się na honor, *Jds Unschuld gegen A-fe schützen*, niewinność czyją od po-cisków zasłaniać; — 4) *etw. in A. nehmen*, wziąć się do czego; *w Górn.* natrafić na pokład.

Anhalt 1) zatrzymanie się, *einen A. machen*, zrobić przerwę, zatrzymać się; — 2) to czego się kto trzyma, punkt oparcia, *einen A. finden*, znaleźć punkt oparcia.

Anhalten 1) zatrzymać, przy-trzymać (np. złodzieja), *Jdn auf der Flucht a. przytrzy-mać v. ująć kogo w uciecz-ce*, *verbotene Waaren a. przytrzymać zakazane to-wary*; — 2) *Jdn zu etw. a. a)* przymuszać, przynaglać np. *zur Erfüllung seiner Pflicht a. zmuszać do peł-nienia powinności*, b) po-ciągać do czego np. *zum Schadenersatze*, do wyna-grodzenia szkody; — 3) trwać, nieustawać, *der frü-here Zustand hält an*, da-wniejszy stan trwa, nieu-staje; — 4) zatrzymać się, stanąć (na miejscu).

Anhaltspunkt, punkt opar-cia.

Anhaltstation, przystanek.

Anhaltung 1) przytrzymać

nie, pojmanie; — 2) przy-mus, naglenie (do zrobie-bienia czego).

Anhängig 1) należący do czego, *das Haus mit allem, was demselben a. ist, kau-fen*, kupić dom ze wszyst-kiemi przynależnościami; — 2) *eine Sache gegen Jdn a. machen*, proces komu zro-bić, wytoczyć sprawę do sądu, pozwać kogo o co; — *eine Untersuchung a. ma-chen*, rozpocząć śledztwo; — 3) *a. sein (vor Gericht)* być w toku postępowania sądowego; *die Rechtssache ist a.* sprawa jest w sądzie, sprawa toczy się.

Anhängler, zwolennik, stron-nik.

Anheimfallen, dostać się komu, stać się czyją wła-snością, przejść w czyje ręce.

Anheimgeben *v. a-stellen*, zdać co na kogo, zostawić czyjemu rozsądkowi *v. zda-niu*.

Anheischig, *sich a. ma-chen*, obowiązać się do cze-go, podjąć się czego.

Anhetzen *sb.* poduszczenie, podżeganie.

Ank auf, kupno.

Ankäufer, nabywca.

Anklage, skarga, żałoba, oskarżenie, obwinienie (jako czynność i pismo skargę za-wierające).

- Anklagebeschluss, uchwała oskarżenia.
- Anklagekammer, sąd (wydział sądu) skargowy.
- Anklageprozess, postępowanie skargowe.
- Anklagepunkt, punkt oskarżenia.
- Anklageschrift, zaskarżenie (piśmienne), akt oskarżenia (ze strony urzędu).
- Anklagestand, stan oskarżenia, *Jdn in A. versetzen* poddać kogo oskarżeniu.
- Ankläger, oskarżyciel, *öffentlicher A.* instygator.
- Ankömmling, przybysz, przybytec, przychodzień.
- Ankündigung *v. Ankündigungsschreiben*, ogłoszenie, obwieszczenie.
- Anlage 1) zakład, założenie czego i rzecz założona; *Capital* kapitał zakładowy; — 2) załącznik, *in der A.* w załączeniu.
- Anlegen 1) *Hand a.* przyłożyć rękę, tknąć się (czego), wziąć się (do czego) — 2) *Geld a.* pieniądze umieścić, *Geld in Staatspapieren a.* obrócić pieniądze na kupno papierów publicznych, *Kapitalien auf Zinsen v. fruchtbringend a.* dać *v.* umieścić kapitał na procent; — 3) *Feuer a.* podłożyć ogień; — 4) *etw. darauf a.* godzić na co, zmierzać do czego, *er hat es darauf an-*
- gelegt*, taki był jego zamiar.
- Anlegung, *fruchtbringende A. der Kapitalien*, korzystne umieszczenie kapitałów, umieszczenie na procent.
- Anlehen *v. Anleihe*, pożyczka t. j. to co się u kogo pożyczka np. *ein Anlehen v. eine Anleihe bei Jdm machen v. kontrahiren*, pożyczkę *v. dług* u kogo zrobić *v. zaciągnąć*, *eine Anleihe v. ein Anlehen bewilligen*, zezwolić na zaciągnięcie pożyczki.
- Anleihen *vb.* pożyczyć co od kogo.
- Anleiher, pożyczający od kogo, biorący pożyczkę.
- Anleiten, przewodzić (komu w czem), *zum Verbrechen a.* nakłonić, przywieść kogo do zbrodni.
- Anleitung, naprowadzenie, podanie sposobu osiągnięcia czego, *Jdm zu etw. A. geben*, naprowadzić kogo, wskazać komu drogę do czego.
- Anmassen 1) przywłaszczać sobie co, *sich fremdes Gut a.* przywłaszczać sobie cudzą majątność, *ein Recht über Jdn*, prawo nad kim; — 2) pozwalać sobie, *sich zu viel a.* za nadto sobie pozwalać.
- Anmassend, zarozumiały, pełen pretensyj, zbyt sobie pozwalający, *a-des Betrag-*
gen, obejście się pełne za-

- rozumiałości, *auf a. Art*, zarozumiale.
- Anmelden** 1) *Jdm etw.* oznajmić komu co; — 2) *Jdn oder etw. a.* opowiedzieć kogo lub co; — 3) *eine Forderung a.* zgłosić się z pretensją, *den Eid a.* zgłosić się do przysięgi; — 4) *die Appellation, den Rekurs a.* założyć apelację, rekurs.
- Anmeldung**, oznajmienie, opowiedzenie, zgłoszenie się. *A. der Forderung*, zgłoszenie się z pretensją, podanie pretensyi, *A. der Appellation*, założenie apelacji, *A. der Berufung*, oznajmienie rekursu, *ohne A.* bez zgłoszenia się, bez opowiedzenia; *A-sfrist* termin do zgłoszenia się.
- Anmerken** 1) zapisać, zanotować, naznaczyć; — 2) *Jdm etw. a.* pomiarkować co po kim.
- Annäherungsweise**, w przybliżeniu, przybliżonym sposobem.
- Annahme**, przyjęcie, *eines Geschenkes, eines Wechsels*, podarunku, weksłu, *A. an Kindesstatt ob. Adoption*.
- Annehmbar** 1) mogący być przyjęty, zasługujący na przyjęcie; — 2) na uwagę; *diese Bedingungen sind a.* warunki te mogą być przyjęte, są do przyjęcia.
- Annehmen** 1) *einen Wechsel, eine Erbschaft, ein Amt*, przyjąć weksel, spadek, urząd; — 2) przybrać, *einen Titel a.* przybrać tytuł, *an Kindesstatt a. ob. adoptiren*; — 3) przypuścić, uważać za co, *etw. für wahr a.* uważać co za prawdę, *wir wollen a.* przypuścimy, dajmy na to, *angenommen dass*, przypuściwszy że; — 4) *sich Eines a.* ujmować się za kim, zajmować się kim.
- Annulliren** (*für null und nichtig erklären*) unieważnić, znieść.
- Anomalie** 1) zboczenie; — 2) nieprawidłowość, odstąpienie od prawidła.
- Anonym**, bezimienny, *a-e Anzeige*, doniesienie bezimiennie.
- Anordnen** 1) postanowić, ustanowić np. *eine Strafe a.* postanowić karę; — 2) nakazać, zarządzić np. *eine Untersuchung a.* nakazać, zarządzić śledztwo; — 3) wyznaczyć np. *eine Tagsatzung a.* wyznaczyć termin (do audyencyi, rozprawy sądowej).
- Anordnung** 1) uporządkowanie; — 2) urządzenie, *eine A. treffen*. zarządzić; — 3) rozporządzenie np. *letztwillige A.* rozporządzenie ostatej woli, *testamentarische A.* rozporządzenie testamentowe.

- Anprägen**, *einer Waare den Stämpel*, wycisnąć stempel na towarze.
- Anrainer**, graniczący miedzą, sąsiad o miedzę, sąsiad miedzny.
- Anrathen**, doradzić. *Das A. rada, auf Jds A. etw. thun*, zrobić co za czyją radą, poradą.
- Anrechnen** 1) policzyć komu co np. *eine Waare zu hoch a.* towar za wysoko porachować; — 2) komu co przypisywać (uważać kogo za sprawcę) np. *die Schuld Jdm a.* przypisywać komu winę, *Jdm etw. als Verbrechen a.* poczytywać v. uważać komu co za zbrodnię, *das kann ihm nicht ange-rechnet werden*, tej winy niemożna mu przypisać, tego niemożna mu za winę po czytać, za winę uważać.
- Anrechnung** 1) policzenie np. *in den Pflichttheil*, na zachówek, na część obowiązkową; — 2) przypisywanie, poczytywanie *ob. an-rechnen*.
- Anrecht**, prawo, pierwszeństwo do czego.
- Anrede**, przemowa, mowa, *eine A. an Jdn halten*, mieć do kogo przemowę.
- Anregen** 1) poruszać, napomknąć o czym, wzmiankę uczynić; — 2) pobudzić do czego, zachęcić, *edlere Ge-fühle a.* wzbudzić szlachetniejsze uczucia; *angeregter Massen*, jak się wyżej wspomniało.
- Anregung** 1) napomknienie, poruszenie np. *etw. in A. bringen*, napomknąć, poruszyć, *etw. wieder in A. bringen*, wznowić co, *die Servitutenfrage wieder in A. bringen*, wznowić kwestyę służebności; — 2) zachęcenie, pobudzenie do czego np. *das hat A. gegeben*, to pobudziło.
- Anreizen**, namawiać, poduszczać, podburzać, podżegać.
- Anruf** *ob. Berufung*.
- Anrufen** 1) wzywać, *Jdn zum Zeugen a.* wzywać kogo na świadka, *um Beistand a.* wzywać czyjej pomocy, ratunku; — 2) *höheres Gericht a.* odwołać się do wyższego sądu.
- Anrühig**, podejrzany, złe imię mający.
- Ansage** *w Celn.* — opowiedzenie (meldowanie) na komorze.
- Ansageposten**, przykomorek.
- Ansässig**, osiadły, *sich an einem Orte a. machen*, osiąść gdzie, *ein a-ger Bürger*, possessionat, osiadły obywatel.
- Ansässigkeit**, osiadłość; *A-ten*, nieruchomości, nieruchomości majątek.
- Anschaffen**, sprawiać, nabywać, dostarczać.
- Anschaffer**, dostarczyciel.

- Anschaung**, 1) oglądanie czego, patrzenie, spojrzenie na co; — 2) pogląd, widzenie, zapatrywanie się np. *nach meiner A.* według mego zapatrywania się.
- Anschlag** 1) przyklepienie, przybicie (pisma jakiego dla podania go do wiadomości); — 2) samo pismo (afisz, obwieszczenie, plakat i t. p.); — 3) obliczenie kosztów, kosztorys; — 4) w *Pr. karn.* zamysł, zamiar, zamach. *In A. bringen*, mieć wzgląd na co, uwzględnić, oceniać co; *Kosten-a.* kosztorys; *Werth-a.* taksa.
- Anschliessen**, *sich an Jdn*, *an Jds Meinung a.* przyłączyć się do kogo, do jego zdania.
- Anschluss** 1) przyłączenie się; — 2) załączenie; — 3) tudzież to, co do czego jest przyłączone, załączone, (załącznik); *im A-e*, w załączeniu.
- Anschreiben**, *an die Gewähr*, zaintabulować, zahipotekować jako właściciela.
- Anschuldigen**, posądzać, obwiniać, zarzucać co komu.
- Anschuldigung**, posądzenie, obwinienie, zarzut.
- Ansehung**, *in A. dessen*, ze względu na to.
- Ansetzen** 1) umieścić w rachunku, porachować np. *die Gebühr a.* wymierzyć, obliczyć należytość; — 2) tyle co *bestimmen, festsetzen* np. *den Tag, die Frist, eine Geldstrafe a.* wyznaczyć dzień, termin, karę pieniężną.
- Ansetzung des Erdreiches**, odsepisko, odsep.
- Ansicht** 1) sposób widzenia rzeczy, zdanie; — 2) *Kauf auf A. ob. Kauf.*
- Ansiedeln**, osadzić, założyć osadę, *sich irgendwo a.* osiąść, osadowić się gdzie t. j. stałe mieszkanie założyć.
- Ansiedelung**, osada, kolonia, osiedlenie.
- Ansiedler**, osadnik.
- Ansiedlerisch**, osadniczy.
- Anspinnen** w *Pr. kar.* wszczynać, wzniecać, knuć, (knuć).
- Anspinnung**, knowanie.
- Ansprechen Jdn** 1) odezwać się do kogo, prosić kogo o co; — 2) domagać się, poszukiwać prawnie czego, rościć pretensją do czego.
- Anspruch**, pretensya, wymaganie, domaganie się, roszczenie prawa do czego, *der Klüger nimmt die Er-sitzung in A.* powód ucieka się do prawa zasiedzenia, chwyta się prawa zasiedzenia, *seine Ansprüche aufgeben, fahren lassen*, zrzec się, odstąpić swoich pretensyj.

- Anstalt** 1) urządzenie, rozporządzenie np. *gute A-ten treffen*, dobrze rozporządzić; — 2) zakład, instytut; — 3) przygotowanie np. *A-ten machen*, robić przygotowania.
- Anstand** 1) trudność, przeszkoda np. *die Willfahung des Gesuchs unterliegt keinem A.* w przychyleniu się do prośby niema trudności, niezachodzi przeszkoda; — 2) przyzwoitość; — 3) wątpliwość; *A. nehmen* wahać się, mieć wątpliwość, *A-e erheben*, robić wątpliwości, trudności, *einen A. beheben*, znieść, usunąć wątpliwość, *das kann man ohne A. thun*, można to zrobić bez wahania się, bez skrupułu, *bei sonstigem v. etwaigem A.* w razie wątpliwości, *A-e gegen eine Rechnung anbringen*, robić monita, zarzuty; — 4) *A. v. Stillstand der Gerichte*, zawieszenie sądów, limita, ferie sądowe.
- Anstandlos**, bez trudności, natychmiast.
- Anstecken** 1) wetknąć, wsadzić; — 2) *w Pr. kar.* zam. *anzünden*, zapalić; — 3) zarazić (o chorobach i przesądach).
- Ansteckung** 1) wetknięcie, wsadzenie; — 2) zarazenie; — 3) podpalenie.
- Anstellen** 1) *eine Klage ob-*
- anstrengen*; — 2) *Jdn als Richter a.* postanowić sędziego; *angestellt*, mający posadę urzędową, przydzielony do urzędu.
- Anstellung** 1) umieszczenie np. *eine A. erlangen*, znaleźć pomieszczenie — 2) posada, miejsce, urząd, *A. einer Commission*, wysadzenie komisji.
- Anstellungsdekret**, nominacya.
- Anstellungsfähigkeit**, uzdolnienie do urzędu.
- Anstiften** *w Pr. kar.* podżegać, podniecać.
- Anstifter**, podżegacz.
- Anstiftung**, sprawienie, spowodowanie np. nieszczęścia, wojny, podżeganie.
- Anstossen**, *einen Vertrag*, zawrzeć umowę, kontrakt.
- Anstössig**, gorszący, nieprzyzwoity, ohydny, *a-ge Reden führen*, odzywać się gorszącymi, nieprzyzwoitymi słowami.
- Anstreben**, *etw.* dążyć do czego, *das Beste a.* chcieć najlepiej, dążyć do najlepszego (celu).
- Anstrengen**, *eine Klage*, wydać pozew, wynieść skargę, *einen Process a.* wytoczyć sprawę lub proces.
- Ansuchen** *um etw.* prosić kogo o co, upraszać, *um eine Beförderung a.* ubiegać się o wyższy stopień

- urzędowy, *um eine Aushilfe* a. podawać o zapomogę, prosić o wsparcie, *eine fürwörtliche Einbegleitung* a. prosić o wstawienie się dopraszać się poparcia prośby, *ein A. stellen*, zanościć prośbę, żądać, wnosić t. j. wniosek czynić, *die Partei stellt das A.* strona wnosi żądanie, uprasza, *der Staatsanwalt stellt das A.* prokurator wnosi.
- Antheil, udział t. j. część na kogo wypadająca, dla tego 1) spadek, scheda; — 2) akcyja (*ob. Actie*); — 3) w Górn. kuks t. j. udział jaki ma gwarek w gwarectwie; *A. haben v. nehmen an etw.* mieć udział w czem, być uczestnikiem czego, należeć do czego.
- Antheilbesitzer, właściciel częściowy.
- Antheilhaber, uczestnik, akcyonaryusz.
- Antheilsschein, *Antheilsverschreibung*, akcyja udziałowa.
- Anticipationsschein, moneta papierowa antycypacyjna.
- Antidatiren, położyć wcześniejszą datę.
- Antrag, propozycja, wniosek czyli przełożenie, przedstawienie czego, *A. stellen* uczynić propozycją, wnioskiem.
- Antragen (*anbieten*), proponować komu co, oświadczyć się z czem, ofiarować komu co, *einen Beweis* a. ofiarować dowód, *auf etw.* a. wnosić co, lub o co, proponować, przedstawiać.
- Antragsteller, wnioskodawca, wnioskujący.
- Antragstellung, zrobienie wniosku.
- Antragsrecht, prawo wnoszenia projektów, inicjatywa.
- Antreten, *einen Beweis*, zgłosić się, przystąpić do dowodzenia; *ein Amt* a. rozpocząć urządowanie, objąć urząd; *eine Erbschaft* a. przyjąć spadek lub dziedzictwo; *eine Strafe* a. rozpocząć pełnienie kary.
- Antrieb, pobudka, namowa, poduszczenie.
- Antwort, *Rede und A. geben*, odpowiadać (przed władzą).
- Anwachsen, powiększyć się (co do wysokości, objętości, i ilości). *A-de Zinsen*, narosłe odsetki czyli procenta.
- Anwalt, obrońca sądowy, adwokat, patron.
- Anwaltschaft *w Pr. kar.* prokuratura.
- Anwärter, oczekiwacz, mający ekspektatywę, ekspektant.
- Anwartschaft, oczekiwanie, ekspektatywa.

- Anweisen** 1) *Jdn zu etw.* polecić komu, nakazać co, wyznaczyć go do jakiej czynności np. *sämmtliche Behörden werden angewiesen*, poleca się wszystkim władzom; — 2) *Jdn auf etw.* a. odesłać kogo do czego np. *auf den Gehalt des N.* — 3) *den Gehalt a.* asygnować płacę; — 4) *Jdn dahin a. dass...* napominać kogo, ażeby...; — 5) *Jdn an einen a.* przekazać do kogo t. j. odesłać do niego z pretensją czyli po wypłatę, wynadgrozienie i t. p.; — 6) wyznaczyć komu co np. mieszkanie.
- Anweisung** 1) przekaz; — 2) zlecenie, przepis; — 3) instrukcja; tudzież znaczenia wyrazu „*anweisen*“.
- Anwenden**, użyć, stosować np. *die Gesetze auf die Rechtsfälle a.* stosować ustawy do przypadków prawnych.
- Anwerben** *w Wojsk.* zaciągać werbować; *w Pr. kar. falsche Zeugen a.* zmwiać fałszywych świadków.
- Anwerbung**, zaciąganie, werbunek, zmwianie.
- Anwesend**, obecny.
- Anzeige**, uwiadomienie, doniesienie, denuncyacja.
- Anzeiger**, donosiciel, denuncyant.
- Anzeigung** *w Pr. kar.* poszlak.
- Anzetteln**, *eine Verschwörung*, knować spisek, *Unruhen a.* wszczynać, wywoływać niespokojności, wicherzyć, burzyć.
- Anzänglich**, uszczypliwy.
- Anzüglichkeiten**, uszczypliwe wyrażenia, uszczypliwości.
- Apanage**, apanaż, uposażenie członka rodziny panującej v. znakomitej.
- A piacere** *w Pr. weksl.* dowolny termin płatności weksłu.
- Apostasie** *ob. Glaubensabfall.*
- Appellabilität**, odwołalność (do wyższej władzy), nieprawomocność, *die A. dieses Urtheils wird bestritten*, zaprzecza się, aby od tego wyroku służyło odwołanie.
- Appellat**, powołany.
- Appellation**, apelacja, odwołanie się (do wyższego sądu, dawniej odzew), *A. ergreifen*, założyć apelację, apelować, odwołać się.
- Appellationsbeschwerde**, wywód uciążliwości.
- Appellationsgericht**, sąd apelacyjny.
- Appellationswerber**, odwołujący się, strona odwołująca się, apelant.
- Approbiren** 1) uznać co za słuszne, dobre, pochwalić; — 2) zatwierdzić.
- Aquisitiv** *ob. erwerben.*
- Äquivalent**, równowartość.

- rzecz równocenna.
- Arbeiterpersonale, robotnicy.
- Arbeitshaus, dom pracy.
- Arbeitsleistung, odbywanie roboty, robota *ob. t. Frohndienst*:
- Arbeitslohn, zapłata za robotę.
- Arbeitsstag 1) dzień roboczy; — 2) powszedni.
- Arbeitsverdienst, zarobek.
- Arbiter *ob. Schiedsmann, Schiedsrichter*.
- Area, przestrzeń, przestwór, obszar, obejm.
- Arglist, chytryść, podstęp.
- Argumentation, rozumowanie, wnioskowanie, dowodzenie, wywód.
- Aristokratie, arystokracja, możnowładztwo (osoby wysokiego rodu i wielkiego mienia).
- Armenanstalt, dom ubogich.
- Armenkasse, kasa ubogich.
- Armenpolizei, policja ubogich.
- Armenversicherungsanstalt, zakład dobroczynny.
- Armenversorgung, opatrzenie ubogich.
- Arrest 1) areszt (zatrzymanie osoby i samo miejsce zatrzymania); — 2) zatrzymanie urzędowe rzeczy, zapowiedzenie np. *A. legen auf Jds Gehalt*, położyć
- zapowiedzenie na czyją pensją, *A. wider Jdn bewilligen*, dozwolić zatrzymania, przyaresztowania kogo.
- Arreststrafe, kara aresztu.
- Arrestant, aresztant, więzień.
- Artistisch, *a-e Erzeugnisse*, utwory umnicze, artystyczne, wyroby sztuki, *a-es Eigenthum*, własność artystyczna.
- Ascendenten, wstępni (krewni).
- Aschenfall *w Hutn.* popielnica, popielnik.
- Assecuranz *v. Assecuration*, asekuracja, zabezpieczenie, ubezpieczenie.
- Assecuranzbrief, karta *v.* bilet ubezpieczenia.
- Assecuranzcompagnie, towarzystwo zabezpieczenia, asekuracyjne.
- Assecuranzpolice *v. Assecuranzschein ob. Assecuranzbrief*.
- Assekuranzpraemie, wkładka (premium asekuracyjne).
- Assentiren, wybierać *v.* stawiać do wojska.
- Assentirung, przyjmowanie, wybieranie do wojska.
- Assentirungsbezirk, okręg poboru wojskowego.
- Assentirungscommission, komisja poboru wojskowego.
- Assentirungsplatz, miejsce poboru wojskowego.

Assignant, przekaziciel.	slonienie), pokladu kruszcowego.
Assignat, dlužnik przekaziciela.	Aufdingen, <i>einen Lehrling</i> ,
Assignatar, wierzyciel przekaziciela.	1) przyjac do terminu; —
Assignation, przekaz.	2) oddac na nauke; <i>Leute a.</i> zmowic czeladz, zgodzic robotnikow.
Assistenz, asystencya, pomoc; <i>Militärassistentz</i> , pomoc zbrojna.	Aufenthaltssteuer, pobytne (podatek od przebywania).
Association, stowarzyszenie, spolka (handlowa).	Auffahrtsstollen <i>w Górn.</i> sztolnia wjazdowa.
Asyl <i>ob. Freistätte.</i>	Auffallend, uderzajacy, widoczny, <i>a-de Gebrechen</i> , uderzajace, widoczne wady, niedostatki.
Asylrecht, prawo udzielania przytulku.	Auffindebuch, repertorium, skorowidz.
Ätzungsgebühr, strawne.	Auffinden, <i>einen Übelthäter</i> , wykryc zloczynce.
Attentat, zamach.	Auffindung, wykrycie.
Attinenz <i>ob. Zugehör.</i>	Auffordern, wzywac do czego; wzywac, wywolac.
Auction, licytacya, sprzedaz publiczna, aukcyja.	Aufforderung, wezwanie; wyzywanie.
Audienz, posluchanie, audyencya (w zlozonych) audyencyonalny (np. sala aud).	Aufforderungsklage, <i>A-s</i> proces, skarga, proces wyzwawczy, wywolawczy.
Aufbehalten, zatrzymac, zachowac, niewydac.	Aufgabe 1) (<i>eines Briefes</i>) podanie v. oddanie (listu); — 2) (<i>einer Festung</i>) podanie (twierdzy).
Aufbereitung <i>w Górn. der Erze</i> , oczyszczenie rud kruszczowych.	Aufgabspost, poczta podawcza.
Aufbereitungswerkstätte, zaklady do oczyszczania rud kruszczowych.	Aufgeben 1) wyrzec sie, zrzec sie czego, <i>ein Recht a.</i> zrzec sie prawa, <i>einen Prozess a.</i> odstapic od procesu, zaniechac sporu; — 2) <i>einen Kranken a.</i> opuscic chorego; — 3)
Aufbewahrung, przechowanie, zachowanie np. <i>in A. nehmen</i> , wziac do zachowania, zachowac.	
Aufbieten, <i>alle Mittel</i> , uzyc wszelkich srodkow.	
Aufdeckarbeit <i>w Górn.</i> robota odkrywana, odkrywka, przebiezka.	
Aufdecken <i>sb.</i> odkrycie (od-	

- einen Brief a.* oddać list na pocztę.
- Aufgebot 1) zapowiedź; — 2) powołanie (do broni), *er gehört zum 1. A.* należy do pierwszego powołania, *allgemeines A.* pospolite ruszenie.
- Aufgelaufen-*e Kosten*, kosztta wynikłe.
- Aufgeld 1) ażyo, naddatek, laża; — 2) zadatek.
- Aufgreifen, *einen Verbrecher*, pochwycić, ująć zbrodnia.
- Aufhabend, *bei a-der Eidespflicht*, pod obowiązkiem (już wykonanej) przysięgi.
- Aufhalten, wstrzymać, zatrzymać; *sich wo a.* przebywać gdzie; *die Exécution des Erkenntnisses a.* wstrzymać egzekucyą, wykonanie wyroku.
- Aufheben, znieść, uchylić.
- Aufhebung, zniesienie, uchylene.
- Aufhetzen, podżegać, podburzać, podszczuwać.
- Aufkommen, *mit dem Beweise*, udowodnić t. j. zdołać, potrafić udowodnić.
- Aufkündigen, wypowiedzieć np. kapitał, mieszkanie.
- Aufkündigung, wypowiedzenie np. najmu, dzierżawy, pełnomocnictwa.
- Aufladeschein *ob. Frachtbrief.*
- Auflage 1) nałożenie czego np. podatku, kary; — 2) wydanie *v.* edycya dzieła; — 3) rozkaz, nakaz; *Zahlungsaufgabe*, nakaz zapłaty *v.* płatniczy.
- Auflassbrief *w Górn.* dokument, list ustąpienia.
- Auflassen *w Górn.* zarzucić, zaniechać, *ein Bergwerk a.* zaniechać, zaprzestać robót w kopalni, opuścić kopalnię.
- Auflassgeld, ustępne t. j. co ustępujący opłaca.
- Auflassung 1) *w Górn.* zupełne zaniechanie robót w kopalni lub hucie, opuszczenie jej; — 2) *w Pr. cyw.* odstąpienie, ustąpienie komu.
- Auflauf, zbiegowisko, tłumne gromadzenie się, zgiełk.
- Auflaufen, urosć, uzbierać się, *aufgelaufene Prozesskosten*, narosłe kosztta procesu.
- Auflegen *eine Steuer*, nałożyć podatek, *ein Werk a.* wydać dzieło swoim kosztem, być jego nakładcą, *einen Eid a. ob. auftragen.*
- Auflehnen, *sich gegen Jdn v. etw.* powstać przeciw komu lub czemu, targnąć się na kogo lub na co, opór stawić przeciw prawej władzy lub jej postanowieniom, buntować się.
- Auflösend, *a-de Bedingung, ob. Bedingung.*
- Auflösung, rozwiązanie (kon-

- traktu, związku małżeńskiego).
- Aufmerksam**, *Jdn auf etw.* *a. machen*, zwrócić czyją uwagę na co.
- Aufnahme** 1) przyjęcie; — 2) *A. von Darleihen*, zaciąganie pożyczki; — 3) *A. eines Verhörs*, wysłuchanie, przesłuchanie np. świadków; — 4) *A. des Protestes*, spisanie protestu; — 5) *A. eines Planes*, zdjęcie, zrobienie planu.
- Aufnahmebefund** *ob. Befund*.
- Aufnehmen**, *Geld auf Zinsen*, pożyczycić pieniędzy na odsetki, zaciągnąć pożyczkę na procent.
- Aufrechnung** 1) policzenie; — 2) zrównanie rachunków.
- Aufrecht**, *eine Klage a. bescheiden*, zarządzić postępowanie sądowe.
- Aufrechterhalten**, zostawić, utrzymać co w dawnym stanie, w swojej mocy.
- Aufreizen**, pobudzić, wzniecić, wzbudzić chęć do czego; *aufreizende Reden*, podburzające mowy.
- Aufruhr**, rozruch.
- Auführer**, burzyciel.
- Auführerisch**, podburzający.
- Aufsandung**, zezwolenie na wniesienie aktu do hipoteki, zezw. na intabulację.
- Aufsandungsbrief**, dokument obejmujący zezwolenie na intabulację.
- Aufsatz**, pismo, rzecz pisemnie ułożona, artykuł pisemny, *A. einer letztwilligen Anordnung*, pismo obejmujące rozporządzenie ostatniej woli.
- Aufschieben**, odkładać (na później) odwłóczyć, *den Beginn der Freiheitsstrafe a. odlozyc* rozpoczęcie kary więzienia.
- Aufschiebend**, odwlekający, odwłoczny, *a. Bedingung ob. Bedingung, a-de Wirkung eines Gesetzes*, odwłoczny skutek ustawy, o. moc ustawy, o. działanie.
- Aufschiebung**, odłożenie, odwłoka, zwłoka.
- Aufschlag** 1) podwyższenie opłaty, dodatek do podatku; — 2) podatek; *Bier- Brandwein- und Meth- Aufschlag*, czopowe; *Koscherfleisch- A. koszerne*; *Lichterzünd- A. świeczkowe*.
- Aufschlagen** *sb. w Górn.* rozpoczęcie roboty kopalniczej.
- Aufschlagspunkt** *w Górn.* punkt, od którego poczyna się oznaczenie miar kopalnianych.
- Aufschluss** 1) objaśnienie, wyjaśnienie, *A. geben*, dać wyjaśnienie, wyjaśnić, *A. verlangen*, zażądać wyjaśnienia; — 2) *w Górn.* otworzelina, otworzysko (punkt

- w którym o właściwości i rozciągłości wykrytego pokładu kruszcowego prawdopodobnie wnioskować można); *A-bau*, odbudowa otworowa.
- Aufschub** *ob. Aufschiebung, die Sache lässt keinen A. zu*, rzecz nie cierpi zwłoki.
- Aufsetzen**, spisać, napisać, ułożyć na piśmie.
- Aufsichtspersonale**, służba dozorcza.
- Aufstand**, powstanie, bunt.
- Aufsteigende Linie** *ob. Linie*.
- Aufstellen**, *einen Sequester*, ustanowić sekwestratora; *eine Wache a.* postawić straż; *Zeugen, Beweise a.* stawić świadków, dowody.
- Aufthun**, *sich, w Górn. das Lager oder der Gang thut sich auf*, pokład albo żyła przybiera.
- Auftrag**, zlecenie, polecenie, nakazanie, poruczenie komu czego, upoważnienie.
- Auftragen**, *Jdm etw.* zlecić, polecić, nakazać, poruczyć komu co; *w Pr. cyw. dem Gegentheile den Eid a.* wskazać stronie przeciwnej przysięgę.
- Aufträger** *v. Auftraggeber* poruczyciel.
- Aufwand**, wydatek, koszt, nakład, *A. machen*, żyć wystawnie.
- Aufwandsteuer** *ob. Verzehrungssteuer*.
- Aufwiegeln** *w Pr. karn.* podżegać, wichrzyć, podburzać.
- Aufwiegler**, wichrzyciel, podżegacz.
- Aufwieglerisch**, wichrzyący, podżegający.
- Aufzug**, przewłoka.
- Augenschein**, naoczne obejrzenie, oględziny, *den A. vornehmen*; naocznie obejrzyć.
- Augenscheinlich**, jawny, oczywisty, naoczny.
- Augenscheinlichkeit**, jawność, oczywistość.
- Augenzeuge**, świadek naoczny.
- Ausbedingen**, *sich etw.* wymówić, zastrzedz sobie, położyć co za warunek.
- Ausbedingung** 1) zastrzeżenie czego, wymowa, warunek; — 2) to, co sobie kto zastrzegł.
- Ausbeissen**, *das A. v. Ausgehende sb. w Górn.* wychodnia, wysterek t. j. część pokładu albo żyły widzialna na powierzchni.
- Ausbesserung**, naprawa.
- Ausbeute** *w Górn.* dobytek, plon, zysk.
- Ausbiss**, wystercze (miejsce w którym pokład lub żyła daje się widzieć).
- Ausbleiben**, nieprzychodzić, *bei der Tagsatzung a.* nie stanąć na terminie, *der aus-*

- geliebene Theil*, niestawiający, *mit der Zahlung a.* zalegać w zapłacie, niepłacić w swoim czasie.
- Ausbleiben** *sb.* niestawienie.
- Ausbrechen** *w Pr. kar.* 1) wybuchnąć, powstać np. *eine Verschwörung ist ausgebrochen*, spisek wybuchł; — 2) *aus dem Gefängnisse a.* wyłamać się z więzienia.
- Ausbruch** 1) wybuchnięcie (pożaru, wojny, zarazy, gniewu); — 2) *w Pr. kar. A. aus dem Kerker*, wyłamanie się, ucieczka więźnia; — 3) *A. eines Concursets*, otwarcie upadłości.
- Ausbüßen**, odpokutować, odbyć karę.
- Ausdehnen**, rozciągać co, *ein Gesetz unrichtig a.* naciągać ustawę; *die ausdehnende v. ausgedehnte Auslegung*, rozciągnięte tłumaczenie.
- Ausdehnung**, rozciąganie, rozciągłość.
- Ausdruck**, wyraz, wyrażenie, wysłowienie, *undeutlicher A.* niejasne wyrażenie.
- Ausfall**, *Abgang*, brak, niedobór, ubytek, deficyt, np. *um den A. zu decken*, dla zastąpienia ubytku.
- Ausfertigen**, wygotować, napisać (pозew, rozkaz, dyplom).
- Ausfertigung**, wypisanie, napisanie, wydanie, wygotowanie np. wyroku, aktu; *eine Hauptausfertigung*, wyciąg główny aktu jakiego.
- Ausflucht**, wybieg, wykręt.
- Ausfolgen**, wydać, wypłacić.
- Ausfolgung**, *eines Deposites*, wydanie depozytu.
- Ausfolgungsbewilligung**, zezwolenie na wydanie.
- Ausfuhr**, wywóz.
- Ausführen**, *aus dem Lande, w Pr. skarb.* wywieźć z kraju; *w Pr. kar. ausführen ein Verbrechen*, popełnić zbrodnię.
- Ausfuhrhandel**, handel wywozowy.
- Ausfuhrverbot**, zakaz wywożenia.
- Ausfuhrzoll**, cło wychodowe.
- Ausgabe** 1) wydawanie (pieniędzy), wydatek; — 2) wydanie dzieła.
- Ausgabekasse**, kasa wypłat *v.* płatnicza.
- Ausgabssumme**, suma wydatków.
- Ausgebot**, wystawienie na sprzedaż.
- Ausgedehnt**, obszerny, rozciągnięty, *a-e Auslegung des Gesetzes*, rozciągnięte tłumaczenie ustawy.
- Ausgedinge**, wymowa, zastrzeżenie i to, co sobie kto zastrzegł.
- Ausgehauen** *w Górn. a-es Feld*, pole wyrobione, wyrobisko, zroby.

- Ausgemacht**, pewny, skończony, niewątpliwy, dowiedziony, *das ist eine a-te Sache*, to jest rzecz dowiedziona, skończona.
- Ausgenommen**, wyjmując, wyjąwszy, oprócz.
- Ausgleichen**, wyrównać; *sich mit Jdn a.* pogodzić się z kim; *einen Zwist a.* spór zagodzić; *den Schaden a.* szkodę wynagodzić.
- Aushaften**, zalegać, *a-de Zinsen, Steuern*, zaległe podatki, odsetki.
- Ausheben**, brać (do wojska), wybierać (ściągać podatki).
- Aushebung**, pobór (do wojska), ściąganie (podatków).
- Auskeilen**, *sich a. v. ausspitzen w Górn. das Lager v. der Gang keilt sich spitzlich aus*, pokład lub żyła cieńszeje, klinowacieje.
- Auskeilung w Górn.** klinowacenie się, cieńczenie żyły lub warstwy.
- Auskunft**, wiadomość, objaśnienie, wyjaśnienie, *Auskünfte einholen*, żądać, zasięgnąć wyjaśnienia, wiadomości; *A-sbureau*, biuro zawiadomień *v.* wywiadowcze; *A-stabelle*, tabela wykazawcza.
- Auslage ob. Aufwand.**
- Ausland**, zagranica, *im A-de*, za granicą.
- Ausländer**, cudzoziemiec.
- Ausländisch**, cudzoziemski, zagraniczny.
- Auslegen**, *ein Gesetz*, wyklądać, wyjaśniać, tłumaczyć ustawę.
- Ausliefern**, wydać np. zbiega, jeńca, rzecz do schowania daną.
- Auslieferung**, wydanie, *A. eines Verbrechers an die Obrigkeit zur Bestrafung*, wydanie zbrodniarza zwierzchności celem ukarania.
- Auslieferungsvertrag**, traktat wzajemnego wydawania zbiegów lub zbrodniarzy, kartel.
- Auslösen** 1) *eine verpfändete Sache*, wykupić rzecz zastawioną; — 2) *einen Kriegsgefangenen a.* wyjednać uwolnienie jeńca (wojennego).
- Auslösung**, wykupno, wykupienie, uwolnienie.
- Ausmachen**, stanowić, czynić, wynosić np. *das macht den Beweis aus*, to stanowi dowód, *das macht noch keine grosse Summe aus*, to nie czyni, niewynosi jeszcze wielkiej sumy.
- Ausmass der Strafe**, wymiar kary.
- Ausmessen**, wymierzyć.
- Ausmesser**, miernik.
- Ausmitteln**, wydobyć, dojść czego, wybadać, wysledzić co, *eine Entschädigung a.* oznaczyć wynagrodzenie.
- Auspressen w Pr.kar.** wyci-

- snać, wymusić na kim co
 np. *Jdm Geld a.* pieniądze
 z kogo wycisnąć, *ein Ge-
 ständniss a.* wymusić na kim
 zeznanie.
- Ausrede, wymówka, wybieg. *Ausschlagung der Erb-
 schaft*, zrzeczenie się spadku.
- Ausreisser, zbieg, dezertor. *Ausschliessen, von etw.*
 Ausruf, wywołanie na licy- wylączyć, usunąć (kogo) od
 tacy. czego, *Jdn von der Wahl,
 von der Erbschaft, von der
 Theilnahme an einer Bera-
 thung a.* wylączyć, wykluc-
 czyć, usunąć kogo od wy-
 boru, od spadku, od udzia-
 łu w naradzie.
- Ausrufen, ogłosić, wywo- *Ausschreiben, einen Ter-
 łać (co publicznie) np. cenę min,* termin oznaczyć; *den
 Concurs zu einer Stelle a.*
 lub wartość rzeczy na licy- ogłosić konkurs na urząd,
 tacy. posadę; *einen Landtag a.*
 Ausrufer, obwoływacz, wy- zwołać sejm, wydać uniwer-
 woływacz. sał sejm zwołujący; *Abga-
 ben a.* nałożyć, rozpisać po-
 datki.
- Ausrufspreis, cena wywo- *Ausschuss, gesetzgebender,
 łania v. szacunkowa. komitet prawodawczy, usta-
 wodawczy; A. der Bürger-
 schaft, wydział obywateli;
 A. der Gläubiger im Con-
 curse, wydział wierzycieli u-
 padłości; A. einer Gemeinde,
 wydział gminy. A-Mann
 członek wydziału, komitetu.*
- Ausrüsten w Pr. wojsk. opa- *Ausserachtlassen, niezwa-
 trzyć w potrzeby. żać (na co).*
- Ausrüstung 1) rynsztunek; *Aussergerichtlich, zasa-
 — 2) ubranie i uzbrojenie downie.*
 żołnierza.
- Aussage eines Zeugen, ze- *Äussern, sich, wynurzyć, ob-
 znanie świadka. jawić, oświadczyć co; die*
- Aussagen, zeznać.
- Ausschank, wyszynk, prze-
- Ausscheiden ob. excindiren.
- Ausscheidungsklage ob. *Excindirung.*
- Ausschlag, den A. geben, rozstrzygnąć, *seine Stimme
 gab den A.* głos jego roz-
 strzygnął, przeważył, *die
 Sache neigt sich zum A.* rzecz bliska rozstrzygnięcia.
- Ausschlagen etw. 1) wym- *Aussergerichtlich, zasa-
 mówić się od przyjęcia, nie- downie.*
 przyjąć, zrzec się czego;— *Äussern, sich, wynurzyć, ob-
 2) w Górn. wykonać robotę jawić, oświadczyć co; die*

<i>Sachverständigen haben sich dahin geäußert</i> , biegli o- świadczyli.	śledzenie.
Äusserung 1) wynurzenie, objawienie zdania; — 2) wy- jaśnienie, opinia.	Ausspruch, orzeczenie, wy- rok, zdanie, <i>einen A. fäl- len</i> , wydać wyrok, zawy- rokować.
Ausserverweisbringung, odpisanie w rejestrach.	Ausstand <i>ob. Rückstand</i> .
Aussetzen, <i>eine Frist</i> , od- łożyć, odroczyć, oznaczyć termin; <i>die Fällung des Ur- theils a.</i> odłożyć, odroczyć zawyrokowanie; <i>Jdn einer Gefahr a.</i> wystawić, nara- zić kogo na niebezpieczeń- stwo; <i>das Verhör a.</i> odło- żyć przesłuchanie; <i>ein Haus zum Verkauf a.</i> wystawić dom na sprzedaż; <i>einen Ar- tikel, einen Posten in einer Rechnung a.</i> zawiesić przy- jęcie pożyczki rachunkowej (aż do bliższego wyjaśnie- nia); <i>seiner Frau so viel zum Witthum a.</i> uczynić zapis na przeżycie dla żony, odkazać pensją dla wdo- wy, <i>jährlich so viel für die Armen a.</i> odkazać tyle a tyle rocznie dla ubogich; <i>einen Preis a.</i> wyznaczyć nagrode; <i>das unnütze Ge- stein a. w Górn.</i> uprząć nieużyteczne kamienie; <i>etw. an einem Werke a.</i> wyknać co w dziele.	Ausstattung, wyposażenie (córki), wyprawa. Ausstecken, <i>die Gränzen</i> , wytknąć granice, <i>den Ze- hend, ein Lager a.</i> wytknąć dziesięcinę, obóz; <i>eine Fah- ne a.</i> zatknąć, wywiesić cho- ragiew. Ausstehen, <i>die Strafe</i> , wy- cierpieć, odsiedzieć, ponieść, odbyć karę; <i>a-de v. aus- ständige Forderung</i> , należy- tość, wierzytelność nieza- spokojona, zaległa. Ausstellen, wystawić np. dokument, weksel, kwit. Aussteller, wystawca, wy- stawiciel. Aussteuer, wyprawa. Austrag, załatwienie, roz- strzygnięcie (sądowe), <i>bis zum A-e der Sache</i> , aż do załatwienia, rozstrzygnięcia sporu, <i>gütlicher A.</i> polubo- wne załatwienie, zagodze- nie sporu. Austrägalinstanz, sąd roz- jemczy Rzeszy Niemieckiej. Austragen, <i>einen Prozess</i> , załatwić, rozstrzygnąć spór, <i>einen Streit unter sich a.</i> zagodzić, załatwić spór mię- dzy sobą; <i>ausgetragenes Kind</i> , dziecko donoszone,
Aussetzung eines Kindes <i>ob. Weglegung</i> .	
Ausspäher, szpieg.	
Ausspähung, szpiegowanie,	

- (we właściwym czasie na świat przyszłe), płód dojrzały.
- Austragung der Liquidität und des Vorrechtes**, wyrzucenie prawa i pierwszeństwa.
- Austritt**, wyjście, wystąpienie (z urzędowania, ze spółki). *A-szollamt*, komora celna wywozowa.
- Ausübung**, pełnienie, wykonywanie, sprawowanie.
- Auswanderer**, wychodźca, emigrant.
- Auswanderungsgesetz**, ustawa emigracyjna.
- Ausweichend, a-de Antwort**, odpowiedź omijająca, wybiegliwa, zбочna.
- Ausweis**, wykaz.
- Ausweisen** 1) *die Einbringung der Klage a.* wykazać wniesienie skargi; — 2) *sich mit einem Scheine a.* wykazać się pismem; — 3) *Jdn aus einem Orte a.* wydalić kogo z miejsca; *ein Ausgewiesener*, wydalony.
- Ausweislos**, niemocen wykazać się, bez dowodów, bez legitymacyi.
- Ausweislosigkeit**, niemożność wykazania się, brak dokumentów podróży, brak legitymacyi.
- Ausweisung** 1) wykazanie np. niewinności, dowodów, wylegitymowanie się; — 2) wydalenie.
- Auszahler**, płatnik.
- Auszeichnen**, *etw. in der Landtafel*, naznaczyć co w księgach hipotecznych.
- Ausziehen**, wyprowadzić się.
- Ausziehordnung**, przepis względem wypowiedziania mieszkań.
- Ausziehstreitsachen**, sprawy sporne z najmu.
- Auszug**, wyciąg, wypis, ekstrakt.
- Authentisch, a-e Auslegung**, tłumaczenie urzędowe, *a-e Urkunde*, dokument wiarogodny, niewątpliwy, autentyczny.
- Autokrat**, samodzierżca.
- Autonomie, der Gemeinde**, samorząd gminny, autonomia.
- Autorität**, powaga, władza, np. *eine unter öffentlicher A. ausgestellte Urkunde*, dokument urzędowy.
- Aval (Wechselbürgschaft)** rękojmia wekslowa.
- Avis v. Avisobrief**, uwiadomienie, doniesienie, avizo.
- Avisiren**, donosić, uwiadomić.
- A vista ob. Sicht**.
- Aviticität**, awitykalność t. j. prawo rodzinne do posiadania dóbr (w Węgrzech); *w Pr. polsk.* prawo bliskowania z tytułu pokrewieństwa.

B.

- Baar *ob. Bar.*
- Bande, *Diebsbande*, banda, zgraja złodziei.
- Bändig, *einbändige Geschwister*, przyrodni bracia i siostry, *zweibändige Geschwister*, rodzeni bracia i siostry.
- Bank, bank.
- Bankactie, akcja bankowa.
- Bankanweisung, przekaz, asygnacja bankowa.
- Bankfond, fundusz bankowy.
- Banknote, bilet bankowy, banknot.
- Bankrott, upadłość, bankructwo.
- Bankwährung, waluta bankowa.
- Bann, *Bannbrief*, *Bannfluch*, klątwa, wyklęcie.
- Bar, *bares Geld*, gotowe pieniądze, gotówka, gotowizna.
- Barschaft, gotowizna, gotówka.
- Base (*Muhme*), ciotka.
- Bauamt, urząd budowniczy.
- Baubewilligung, pozwolenie na budowę.
- Bauerngut, *Bauernwirthschaft*, posiadłość, gospodarstwo włościańskie.
- Bauführer, prowadzący budowę, kierownik, nadzorca budowy.
- Bauhafte *w Górn. ein Bergbau muss b. erhalten werden*, kopalnia powinna być w ruchu (utrzymywana).
- Baulast, obowiązek przykładania się do budowy.
- Baulich, *ein Haus in b-em Zustande unterhalten*, utrzymywać dom w dobrym stanie.
- Baumaterial, *w ogóle materiały budowlane, o drzewie* budulec.
- Bauordnung, przepis, porządek, ordynacja budownictwa.
- Bauriss, plan budowli.
- Bausch *ob. Pausch.*
- Baustätte, grunt pod budowlę.
- Bauten, *Ministerium für öffentliche B.* ministerstwo robót publicznych.
- Bauüberschlag, kosztorys budowy.
- Bauwesen, budownictwo.
- Beabsichtigen, mieć zamiar (uczynić co), zamierzać; *b-tes Verbrechen*, zbrodnia zamierzona.
- Beanstünden *ob. Anstand.*
- Beanständet, *b-e Waare*, towar zakwestyonowany, *b-e Rechnung*, rachunek monitorowany.
- Beauftragen *ob. auftragen.*
- Beaugenscheinigung *ob. Augenschein.*
- Bedacht, rozwaga, *mit B.*

- z namysłem; *auf etw. b.* *Bedingt*, warunkowo, warunkowy, *sich b. erbserklären*, przyjąć spadek warunkowo, *ein bedingtes Vermächtniss*, legat, zapis warunkowy.
- Bedeckung* 1) pokrycie; — 2) eskorta, przystawa.
- Bedenken sb.* wątpliwość, *Bedingung*, warunek, *etw. zur B. machen*, położyć co za warunek; *aufschiebende B.* warunek zawieszający; *auflösende B.* warunek rozwiązujący; *bejahende B.* warunek twierdzący; *unerlaubte B.* warunek zabroniony; *unmögliche B.* warunek niemożliwy, niewykonalny; *unverständliche B.* warunek niezrozumiały; *verneinende B.* warunek przeczący.
- Bedenken vb.* 1) rozważać, namyślać się; — 2) pamiętać (o czym, o kim), *Jdn mit einem Legate b.* zrobić komu zapis, zapisać.
- Bedenklich, b-er Zustand*, stan krytyczny, niebezpieczny; *b-er Zeuge, b-e Urkunde*, świadek, dokument wątpliwy, podejrzany.
- Bedenklichkeit*, wątpliwość, podejrzenie.
- Bedenkzeit*, czas namysłu, do namysłu.
- Bedeutend, Jdm etw.* 1) oznajmić komu co, dać do zrozumienia; — 2) kazać, polecić; — 3) znaczyć.
- Bedeutend sb. es wird mit den B. zur Kenntniss gebracht*, podaje się do wiadomości z tą wzmianką, z tem dołożeniem, oświadczeniem, dołączeniem.
- Bediener*, w służbie zostający.
- Bedingen*, zamówić i zgodzić kogo lub co, ułożyć się z kim względem czego, o co; zawarować, zastrzedz
- Bedingungswise*, warunkowo, pod warunkiem.
- Bedrohung*, groźba, pogroźka.
- Beeiden, beeidigen, etw. b.* zaprzysiędz co, przysięga stwierdzić, *Jdn b.* odebrać od kogo przysięgę; *b-te Aussage*, zeznanie poprzysiężone, zaprzysiężone, stwierdzone przysięgą; *b-ter Zeuge*, świadek przysięgły lub przysiężny t. j. taki, który na zeznania swoje przysięgę wykonał.
- Beeinträchtigen*, pokrzywdzić, ukrzywdzić kogo, poszkodować, *Jdn in seinem Rechte b.* praw czyich naruszyć.
- Beeinträchtigt*, poszkodowany.

- Beerben *Jdn.* dziedziczyć po kim, wziąć po kim spadek.
- Beerdigungs-Kosten, koszta pogrzebowe.
- Befangen, parcyalny, stronny, stronniczy.
- Befangenheit, stronność, parcyalność.
- Befestigung, *der Rechte und Verbindlichkeiten*, utwierdzenie praw i obowiązków.
- Befinden, *eine Klage unstatthaft* b. uznać skargę za nieprzyjmowalną; *das Gericht hat befunden zu Recht zu erkennen*, sąd postanowił, orzekł.
- Befolgen, *die Anordnungen* b. wypełniać rozkazy, stosować się do rozporządzeń.
- Befördern 1) przesłać, wyprawiać np. towary, żołnierzy; — 2) popierać (jakąś rzecz); — 3) posunąć, podnieść, promowować (na wyższy stopień).
- Befrachten, naładować (okręt, galar, łódź).
- Befriedigen, *den Gläubiger*, zaspokoić wierzyciela.
- Befriedigung, zaspokojenie.
- Befruchtung, zapłodnienie.
- Befugnis, moc, prawo, upoważnienie (do czynienia czego), *persönliches*, osobiste, *dingliches* rzeczowe upow.; *radizirtes B.* upow. przywiązane do realności; *verkäufliches B.* up. pozbędne.
- Befund 1) stan rzeczy (w jakim się ta znajduje); — 2) wywód oględzin, szczegóły oględzin, *einen B. aufnehmen*, spisać wywód oględzin.
- Begeben, *sich eines Rechtes* b. zrzec się prawa.
- Begebung *eines Wechsels*, zbycie weksłu.
- Begehen, *einen Diebstahl, Betrug*, popełnić kradzież, oszustwo, dopuścić się kradzieży, oszustwa.
- Begehren, żądać, *das B. stellen*, żądać.
- Beglaubigen, *etw. mit einem Eide, mit Gründen*, stwierdzić co przysięga, dowodami; *Jdn mittelst einer Urkunde* b. uwierzytelnić, opatrzyć kogo pismem wierzytelnem; *eine beglaubigte Abschrift*, odpis wierzytelny.
- Begleitung, *der Angeklagte erscheint bei der Schlussverhandlung in B. einer Wache*, oskarżony staje na publicznej rozprawie pod strażą.
- Begnadigung, ulaskawienie.
- Begnadigungsantrag, wniosek za ulaskawieniem.
- Begnadigungsrecht, prawo łaski, pr. ulaskawienia.
- Begnehmigen, *die Rechnung für b-gt erkennen*, u-

- znać rachunek za usprawiedliwiony.
- Begreifen** 1) zawrzeć, pomieścić w czem, objąć, *in dieser That sind mehrere Verbrechen begriffen*, w tym czynie jest kilka zbrodni zawartych, *in diesem Vertrage ist auch der Umstand mitbegriffen*, tym kontraktem objętą jest także ta okoliczność, v. w tym kon. znajduje się lub zawartą jest ta okoliczność, *diese Verordnung begriff* alle Fälle *in sich*, postanowienie to obejmuje wszystkie przypadki; — 2) pojmować, *es ist schwer zu b-n, wie...* trudno pojąć, jak...
- Begriffen sein**, być czem zajętym, *mit den Vorkehrungen zur Flucht b. s.* czynić przygotowania do ucieczki.
- Begründen** 1) ugruntować, *eine Anklage, einen Antrag b.* upowodować skargę, wniosek, *der Vertrag begründet seine Rechte*, prawo jego opiera się na kontrakcie; — 2) stanowić, *diese That b. ein Verbrechen*, czyn ten stanowi zbrodnię; — 3) *b. etw.* założyć co, *eine Anstalt b.* zaprowadzić, ustanowić zakład.
- Begründet**, upowodowany, uzasadniony, *dadurch b-te Gebühr*, należność z tego powodu przypadająca, *die Gebühr ist in dem §. b.* należność wynika z §. v. ma zasadę w §...
- Begünstigen**, 1) *die Zusammenkünfte der Verbrecher b.* ułatwiać schadzki zbrodniarzom; — 2) *eine b-te letztwillige Anordnung*, uprzywilejowane rozporządzenie ostatniej woli, *eine b-te Person*, uprzywilejowana osoba; — 3) *eine Partei b-en*, być stronniczym.
- Begünstigung**, sprzyjanie, wspieranie, *B. der Verbrechen*, wspieranie zbrodni popełnionych.
- Begünstigungsjahr**, rok łaski.
- Begutachten**, *Begutachtung*, *Jdm etw. zum B-n, zur B-g übersenden*, przesłać co komu do opinii.
- Begütert**, posesyonat, posiadający dobra.
- Behaftet**, *mit Schulden b. sein*, mieć długi, *die Realität ist mit Schulden b.* na tej realności ciąży długi, ta realność obciążona jest długami.
- Behandeln** 1) obchodzić się z kim v. czem; — 2) uważać kogo za co, *eine Urkunde stempelfrei b.* uważać dokument za wolny od stempla; — 3) *Jdm mit Schlägen b.* zbić kogo.
- Behandlung**, 1) obchodzenie

- się z kim lub czem, traktowanie czego lub kogo, postępowanie z kim lub czem; — 2) *B. der Gläubiger*, (pactum praejudiciale) układ z wierzycielami o odstępnę; — 3) *w Górn. B. der Erze*, działanie v. postępowanie z rudami.
- Behaupten *etw.* 1) twierdzić, utrzymywać; — 2) *den Process* b. wygrać proces.
- Beheben 1) *ein Hinderniss, einen Zweifel*, usunąć przeszkodę, wątpliwość; — 2) *Geld* b. podnieść pieniądze, odebrać.
- Behelf, dowód piśmienny.
- Behelligen *Jdn*, naprzykrzać się komu, *die Behörden* b. zatrudniać władze bezzasadnie.
- Beherbergen, przyjmować w gospodę, dawać przytułek.
- Behörde, *unterstehende*, władza podporządkowana, niższa; *vorgesetzte B.* władza przełożona; *coordinirte B.* władza współrzędna, równego stopnia.
- Beibringen 1) *die Behelfe*, przywozić, złożyć dowody, *Gründe* b. przywozić, przytaczać powody, zasady, *Stempel* b. złożyć stemple; — 2) *Zeugen* b. stawić świadków.
- Beilage, załącznik, alegat.
- Beilass *ob. Zugehör.*
- Beilegen 1) *einer Klagschrift dem Vertrag* b. załączyć, przyłączyć kontrakt do skargi; — 2) *einen Streit* b. zagodzić, załatwić spór; — 3) *sich einen falschen Namen* b. przybierać fałszywe imię.
- Beiliegend, w załączeniu.
- Beimessen 1) *Jdm Glauben*, dawać komu wiarę, wierzyć komu; — 2) *Jdm die Schuld* b. przypisywać komu winę.
- Beipflichten, *einer Meinung*, zgadzać się ze zdaniem.
- Beisatz, dodatek, dołożenie.
- Beischlaf, spółkowanie, obcowanie cielesne, *den B. üben, pflegen*, spółkować cielesnie.
- Beisitzer, asesor, spółradca (jako członek sądu).
- Beistand 1) pomoc; — 2) pomocnik, *B. leisten*, dać (komu) pomoc, być (mu) pomocnym, *eine Sache ohne B. vor Gericht führen*, wprowadzać do sądu sprawę bez adwokata, bez obrońcy.
- Beisteuer, składka, ^o wsparcie pieniężne.
- Beisteuern, składać się (na co), przyczyniać się (do czego).
- Beistimmen, łączyć się ze zdaniem (czyjem), przystąpić do (czyjzego) zdania, głosować zgodnie (z kim), być tego samego zdania.
- Beitrag, składka, przyczynek, *Concurrenz-B.* część

- do złożenia z rozkładu przy-
padła.
- Beitreiben, *Abgaben, Steuern*, wybierać, ściągąć podatki, *etw. gerichtlich b. ściągąć* (co) drogą sądową.
- Beiurtheil, wyrok przedstawowy.
- Beiwohnen 1) znajdować się na..., być obecnym na..., mieć udział w...; — 2) obcować (z kim) cieleśnie; *einer Commission b. być przy komisji, einer Gesellschaft b. znajdować się w towarzystwie, einer Rathversammlung b. być na naradzie.*
- Bejahen, twierdzić, potwierdzić (na zapytanie).
- Bejahend, *b-de Eidesformel*, przysięga na rotę twierdzącą, *b-de Bedingung ob. Bedingung.*
- Bekannt, *ein Gesetz b. machen*, ogłosić ustawę, *Jdm etw. b. geben, b. machen*, zawiadomić kogo o czym, donieść mu o czym.
- Bekanntmachung, ogłoszenie, obwieszczenie.
- Bekennen 1) *seine Schuld b. przyznać się do winy, eine That b. przyznać się*, wyznać czyn; — 2) *sich zu einer Religion b. wyznawać* wiarę.
- Bekennntniss 1) *Ertragsb.* wyjaw v. deklaracja przychodu; — 2) *Religionsb.* wyznanie (religijne).
- Beklagter *ob. Belangter.*
- Bekleiden, *ein Amt*, piastować, sprawować urząd, *Jdn mit einem Amte b. udzielić, powierzyć, poruczyć* komu urząd, powołać go na urząd.
- Beköstigung, żywienie.
- Belagerungszustand, stan oblężenia.
- Belangen, *Jdn gerichtlich b.* zapoznać kogo do sądu v. przed sąd.
- Belangter (*Beklagter*), pozwany, odpieracz (o ile odpowiada na skargę).
- Belasten, *ein Gut*, obciążyć dobra długami, zaciągnąć długi na dobra, obdłużyć.
- Belastungszeuge, świadek przeciw obwinionemu, świadek potępiający, potępca.
- Belauf *ob. Betrag.*
- Beleg 1) dowód; — 2) załącznik.
- Belegen 1) *eine Bittschrift*, zaopatrzyć prośbę w załączniki; — 2) *etw. mit Beschlag, mit Verbot b. zająć* co, zapowiedzieć; — 3) *w Górn. ein belegtes Bergwerk*, kopalnia w ruchu.
- Belegung *mit Verbot*, zapowiedzenie, *B. mit Beschlag*, zajęcie.
- Belohnen, nadać lenno, dać w lenno.
- Belohnungsurkunde, list lenny.
- Beleidigen, obrazić, urazić

- kogo, krzywdzić na czci.
- Beleidigend, obelżywy, obrażający, urażliwy.
- Beleidigung, uraza, obelga; *thätliche B.* obraza uczynkowa, *wörtliche B.* obraza słowna.
- Belobungsdekret, pismo pochwalne, pochwała (piśmienna).
- Bemächtigung, owładnięcie, opanowanie, ujęcie lub wzięcie rzeczy lub osoby w swoją moc.
- Bemängeln 1) wytknąć wady, omyłki; — 2) *w Rach.* monitorować, zarzuty wnosić przeciwko rachunkowi.
- Bemänteln, *die Schuld zu b. suchen*, starać się winę pokryć jakim pozorem, ubarwić, pokryć płaszczykiem.
- Bemerken 1) spostrzegać, uważać co, *aus dem Berichte hat man b-t*, z raportu spostrzeżono; — 2) nadmienić, robić uwagę, *dem Gerichte wird b-t*, nadmienia się, czyni się uwagę sądowi; — 3) naznaczyć co t. j. znak zrobić dla pamięci, *sich eine Stelle b. naznaczyć* sobie miejsce.
- Bemerkung 1) spostrzeżenie, *es wurde die B. gemacht*, zrobiono spostrzeżenie; — 2) uwaga (którą się komu robi), *die Akten werden mit der B. zurückgestellt*, zwracają się akta z tą uwagą.
- Bemessung, wymiar, *Gebührenb.* wymiar opłaty (spadkowej).
- Bemittelt, *sattsam v. hinreichend b. sein*, posiadać dostateczny majątek.
- Beneficiar, beneficyat.
- Beneficium, *geistliches*, majątek duchowny, uposażenie kościelne, opatrzenie duchowne, beneficjum; *Pfarr-B.* 1) uposażenie plebańskie; — 2) majątek probostwa.
- Benehmen *v. sich nach dem Gesetze b.* postąpić według prawa, zastosować się do prawa.
- Benehmen *s. zum weitern B. v. zur Darnachachtung*, do dalszego zachowania się, do zastosowania się na przyszłość, do przyszłego postępowania.
- Benennen, nazwać imieniem, wymienić.
- Benützen 1) użytkować (z czego), ciągnąć użytki, *den Grund b.* użytkować z gruntu; — 2) korzystać, *die Gelegenheit b.* korzystać ze sposobności.
- Benützungrecht, prawo użytkowania.
- Beobachten 1) uważać; — 2) zachowywać (co), przestrzegać (czego).
- Berathend, doradczo; *b-e Stimme*, głos doradczy.
- Berathschlagen, naradzać

- się, obradować, rokować.
- Berathschlagung, obrada, naradzenie, deliberacya.
- Berathschlagungs-Protokoll, protokół obrad.
- Berathung, rada, narada, obrada, *der Beschluss soll erst nach vorläufiger B. gefasst werden*, uchwała winna być dopiero po następującej naradzie (obradzie) wydaną.
- Berathungs-Gegenstand, przedmiot obrady.
- Berathungszimmer, izba obrad, izba radna.
- Berauben, złupić, zrabować, pozbawić czego, *einer Sache beraubt werden*, postradać co, stracić, *der Vernunft b. sein*, być pozbawionym rozumu.
- Berauscht, podehmielony, podpiły, *b-er Zustand*, stan podehmienienia.
- Berechtigt, uprawniony, *eine eigens berechtigte Person*, osoba wyłącznie lub szczególnie uprawniona, *b. sein*, mieć prawo, być upoważnionym (do czynienia czego).
- Berechtigung, uprawnienie, prawo, upoważnienie (do czynienia czego).
- Bereich einer Gewalt, zakres władzy, *das liegt ausser dem B. seiner Gewalt*, to przechodzi zakres jego władzy, nie należy do zakresu jego władzy.
- Bergamt, urząd górniczy.
- Bergantheil *ob. Actie, Antheil*.
- Bergarbeiter, górnik.
- Bergbau, górnictwo kopalniane, kopalnictwo.
- Bergberechtigung, upoważnienie górnicze.
- Bergbetrieb, trudnienie się górnictwem, prowadzenie górnictwa.
- Bergeigenthum, własność górnicza.
- Bergfrohe *ob. Bergwerksabgabe*.
- Berggebäude, zakłady górnicze (szyby, chodniki, sztolnie i t. p.).
- Berggericht, sąd górniczy.
- Berggesetz, ustawa górnicza.
- Berghauptmann, naczelnik górniczy.
- Berglehen, lenno, nadanie górnicze.
- Bergmann, górnik.
- Bergmeister, górnik.
- Bergpolizei, policya górnicza.
- Bergregal, królewsczyzna górnicza.
- Bergschmiede, kuźnica.
- Bergunternehmer, przedsiębiorca górniczy.
- Bergwerk, kopalnia.
- Bergwerksabgabe (*Bergfrohe*), danina kopalniana.
- Bergwerksantheil *ob. Actie, Antheil*.
- Bergwerkseigenthümer, gwarek.

- Bergwerks-gesellschaft, spółka górnicza, gwarectwo.
- Bergwerkssteuer, podatek kopalniany.
- Bergwerksverwandte, naleźni kopalniani t. j. właściciel, urzędnicy, robotnicy kopalniani i t. d.
- Bericht, sprawozdanie, doniesienie, uwiadomienie, relacya, raport. *Valuta nach B.* waluta według zawiadomienia. *B. erstatten*, złożyć raport, relacya. *B-erstatter*, sprawozdawca, referent.
- Berichtigten, sprostować, zapłacić, uiścić się.
- Berüchtigt, osławiony.
- Berücksichtigung, wzgląd, uwzględnienie, *in B. der Umstände*, ze względu na okoliczności, w uwzględnieniu okoliczności, *in B. seiner Verdienste*, uwzględniając jego zasługi.
- Berufen, *die Versammlung*, zwołać zgromadzenie, *sich auf Zeugen b.* powołać się na świadków, odwołać się na świadków, *sich an die höhere Instanz b.* odwołać się (apelować, rekurować) do wyższej instancyi.
- Berufs-unfähigkeit, niezdolność w pełnieniu obowiązków swego powołania.
- Berufung, *an die höhere Instanz*, odwołanie się do wyższej instancyi.
- Berufungs-behörde, wyższa instancya.
- Berufungsschrift, akt odwołania się.
- Berufungswerber, odwołujący się.
- Beruhem, *es hat darauf zu b.* potrzeba na tem poprzestać, *eine Sache auf sich b. lassen*, zostawić tak jak było, nic nieprzedsiębrać.
- Berühmung, przechwałka, przechwała.
- Berührung, *mit Jdm in B. kommen*, zetknąć się z kim, wniść z kim w stosunki, *in B. stehen*, mieć z kim styczność, stosunki, związki.
- Besatzung, załoga, osada, garnizon.
- Beschädigen 1) wyrządzić, zrządzić komu szkodę, uszkodzić co; — 2) skałeczyć kogo.
- Beschädiger, szkodnik.
- Beschädigter, poszkodowany.
- Beschaffenheit, istota, stan, właściwość, przymiot, *B. der That, des Thäters*, istota uczynku, przymiot sprawy; *nach B. der Umstände*, stósownie do okoliczności.
- Beschau, oględziny.
- Beschauzettel, karta oględzinna.
- Bescheid, odpowiedź urzędowa, rezolucya; *das Gesuch wird mit dem B. zurückgestellt*, prośba wraca się z tem oświadczeniem,

- z tą odpowiedzią.
- Bescheiden 1) *der Bittsteller* B *wird dahin beschieden*, o-
świadcza się, odpowiada pro-
szącemu; — 2) *Jdn vors Ge-*
richt b. wezwać kogo przed
sąd.
- Bescheidenheit (*des Rich-* B
ters, des Beamten) ob. *Er-*
messen.
- Bescheinigen *etw.* 1) po- B
świadczyć na piśmie; — 2)
uprawdopodobnić co t. j.
wykazać prawdopodobność
czego, *das Hinderniss des*
Erscheinens bei der Tagsa-
tzung b. wykazać przeszkodę
w stawieniu się na termi-
nie w sądzie.
- Bescheinigung, świade-
ctwo piśmienne.
- Beschlag, *Beschlaglegung,*
Beschlagnahme, sądowe za-
jęcie, zaareztowanie, za-
trzymanie.
- Beschleunigung, *mit B.*
spieszno, mit möglichster B.
jak można najspieszniej.
- Beschliessen, postanowić,
uchwalić.
- Beschluss, postanowienie,
uchwała.
- Beschlussfähig, *um b. zu*
sein, do wydania uchwały
potrzeba.
- Beschlussfassung, uchwa-
ła, wydanie uchwały, *nach*
der B. des Gerichtes 1) we-
dług zapadłej uchwały są-
dowej; — 2) po zapadłej
- uchwale sądowej.
- Beschränken, ograniczyć,
ścieśnić, *beschränktes Eigen-*
thum, własność ograniczona,
b-e Monarchie, monarchia o-
graniczona.
- Beschuldigen, obwiniać.
- Beschuldigter, obwiniony.
- Beschwerde, zażalenie, skar-
ga, uciążliwość.
- Beschwerdeführen, skar-
żyć się, zażalenie podać.
- Beschwerdeführung, od-
wołanie się, rekurs.
- Beschwerdepunkte, za-
sady uciążliwości.
- Beschwerdeschrift, wy-
wód uciążliwości.
- Beschwerdezug, tok, tryb
wnoszenia zażaleń.
- Beschweren, uciążyć kogo
czem; *sich* b. żalić się, uża-
lać się na co, *sich wider ein*
Erkenntniss b. wnieść zażale-
nie przeciwko orzeczeniu;
b-rt sein, być uciążonym.
- Beschwerender *Umstand,*
okoliczność obciążająca.
- Beschwören, *die Richtigkeit*
seiner Angabe, zaprzysiędz
rzetelność swego zeznania,
den Schaden, zaprzysiędz
szkodę, *beschworene Treue*,
wierność zaprzysiężona.
- Beseitigen, usunąć, uchylić,
uprzątnąć, *die Hindernisse*
sind schon b. trudności już
uchylone, załatwione.
- Besetzen, *ein Amt*, osadzić
urząd.

Besetzungsvorschlag ob. Vorschlag.	dzenie, honorarium (adwokata, lekarza).
Besichtigen, zwiedzić, oglądać, obejrzeć, <i>einen Verletzten</i> b. robić oględziny pokaleczonego.	Bestand 1) byt, trwałość, <i>mit B. der Wahrheit, des Rechtes</i> , bez naruszenia prawdy, prawa; — 2) to z czego się co składa, <i>der B. des Waldes ist von soviel Joch</i> , las składa się z tylu morgów; — 3) pozostałość, remanent, zapas, <i>Kasse-B.</i> remanent kasowy; — 4) za <i>Pacht</i> i <i>Miethe</i> , <i>in B. geben, nehmen</i> , wypuścić w najem lub dzierżawę, nająć lub zadzierżawić.
Besichtiger, oględownik.	
Besichtigung, oględziny.	Bestandgeber, puszczający w najem, w dzierżawę.
Besichtigungsschein, świadectwo oględzinne.	Bestandinhaber, najemca lub dzierżawca.
Besitz, posiadanie.	Bestandnehmer, biorący w najem lub dzierżawę, najemca lub dzierżawca.
Besitzanschreibung, za-hipotekowanie.	Bestandstück, rzecz najęta lub wydzierżawiona.
Besitzen, posiadać, mieć w posiadaniu.	Bestandtheil, część składowa, w skład wchodząca.
Besitzer, posiadacz.	Bestandtvertrag, kontrakt najmu lub dzierżawy.
Besitzergreifung, wzięcie w posiadanie.	Bestandzins, czynsz dzierżawny lub za najem (najemne, dzierżawne).
Besitzfähigkeit, zdolność posiadania.	Bestätigen, zatwierdzić, potwierdzić np. wyrok, kontrakt, zeznanie przysięgą.
Besitzklage, skarga posiadawcza.	Bestätigung, zatwierdzenie, potwierdzenie.
Besitznahme, wejście w posiadanie.	Bestätigungsschein, pismo potwierdzające.
Besitzstörung, naruszenie posiadania.	Bestatten 1) pochować, po-
Besitzstreitigkeit, spór o posiadanie.	
Besitzthum, posiadłość.	
Besitzveränderung, zmiana w posiadaniu.	
Besoldung, płaca, pensya (w czynnej służbie).	
Besserungsanstalt, dom poprawy.	
Bestallung 1) instalacya, wprowadzenie na urząd; — 2) nominacya, <i>B-sbrief, B-surkunde</i> , dekret lub patent na urząd; — 3) wynagro-	

- grzebać; — 2) przesyłać, spedycować. *Güterbestatter*, spedytor towarów.
- Bestechen*, *einen Beamten*, przekupić urzędnika.
- Bestechlich*, przekupny, przedajny.
- Bestechlichkeit*, przedajność, przekupstwo.
- Bestehend*, istniejący, *b-e Vorschriften, Steuern*, istniejące przepisy, podatki.
- Bestellen* 1) *Jdn b.* zamówić kogo, *etw. b.* zamówić co, obstałować; — 2) załatwić co, *einen Brief b.* oddać list; — 3) ustanowić, *einen Rechtsfreund, einen Vormund b.* ustanowić obrońcę, opiekuna; — 4) *eine Sicherheit b.* dać bezpieczeństwo, zabezpieczyć; — 5) *ein Feld b.* uprawiać (pole, rolę).
- Besteller*, zamawiający, zamawiacz.
- Bestellter* 1) *sb. zur Führung eines Geschäftes*, zarządca (przedsiębiorstwa); — 2) *adj. b. Mord*, morderstwo nasadnicze.
- Bestuern*, nałożyć podatek.
- Besteuerter*, opodatkowany.
- Besteuerung*, opodatkowanie.
- Besteuerungsumlage*, rozłożenie podatków.
- Bestiftet, b-te Grundwirthschaft*, dziedzina włościańska.
- Bestiftung*, osadzenie, osiedlenie, nadanie gruntu.
- Bestimmen* 1) *Ort und Zeit b.* miejsce i czas wyznaczyć; — 2) *Jdn zu etw b.* kogo do czego przeznaczyć; — 3) *Jdm den Gehalt b.* wyznaczyć komu płacę; — 4) skłonić, nakłonić, spowodować do czego, *Gründe die dem Richter b. haben*, powody które sędziego skłoniły, *ich finde mich b-mt*, widzę się spowodowanym; — 5) zdecydować, rozstrzygać, *es ist noch nicht b.* jeszcze nie zdecydowano, nie rozstrzygnięto.
- Bestimmung* 1) oznaczenie, przeznaczenie; — 2) niekiedy to co warunek np. *der Vertrag wurde geschlossen unter folgenden B-en*, kontrakt był zawarty pod następującymi warunkami. *B-gs-Grund*, powód skłaniający do czego.
- Bestreiten* 1) zaprzeczać, *Jdm ein Vorrecht b.* zaprzeczać komu pierwszeństwa, *die Giltigkeit der Ehe b.* zaprzeczać ważności małżeństwa, zaskarżać ważność małżeństwa; — 2) opędzać, podołać, *die Kosten b.* opędzać, ponieść, zapłacić koszt, *er übernimmt mehr Arbeit, als er b. kann*, bierze więcej roboty, niżli podołać może.

- Besuch, *der Börse*, ucze-
szczenie na giełdę.
- Bethaus, modlnica, zbór (u
protestantów), bożnica u izra-
elitów).
- Betheiligter 1) uczestnik,
udział w czem mający; —
2) interesowany.
- Betracht, *Betrachtung*, *in B.*
einer Sache, zważywszy że...,
z uwagi na..., *in B. ziehen*
wziąć, brać co na uwagę.
- Betrag, suma, kwota, ilość,
der Diebstahl wird zum Ver-
brechen aus dem B-e des
entzogenen Gutes, kradzież
staje się zbrodnią ze wzglę-
du na wartość rzeczy skra-
dzonej.
- Betragen 1) *eine Summe*, czy-
nić, wynosić tyle a tyle; — 2)
zachować się, sprawować się.
- Betrauen, *Jdn mit einem Am-*
te, powierzyć, poruczyć ko-
mu urząd.
- Betreff, *in B. der Sache*,
co do, względem, co się ty-
czy tej rzeczy, *wenn in B.*
dieser Sache Streit entstün-
de, gdyby o tę rzecz do sporu
przyjść miało.
- Betreffend, tyczący się (cze-
go), odnoszący się (do cze-
go), *b. den Umstand*, co do
tej okoliczności, *b-er Theil*,
strona którą to dotyczy, stro-
na interesowana; *das b-de*
Gericht, sąd właściwy, *b-de*
Akten, akta przedmiotu lub
sprawy.
- Betreiben 1) przynaglać,
popierać; — 2) *ein Hand-*
werk b. trudnić się rzemio-
łem, być rzemieślnikiem.
- Betreibung 1) przynagla-
nie, popieranie; — 2) tru-
dnienie się np. rzemio-
łem.
- Betreten 1) *Jdn auf frischer*
That, złapać, schwytać, przy-
trzymać, ująć, zdybać kogo
na gorącym uczynku; — 2)
den Rechtsweg b. udać się
na drogę prawa.
- Betretung, złapanie, schwy-
tanie, ujęcie, przytrzymanie.
- Betrieb 1) zajmowanie, tru-
dnienie się czem; — 2) ruch,
obrot w przemyśle, handlu
i t. p. *B. eines Bergwer-*
kes, obrabianie kopalni, ruch,
roboty w kopalni. *Eisen-*
bahn - B. ruch na kolei
żelaznej. *Eisenbahnbetriebs-*
personale, służba kolei że-
laznej.
- Betriebsanlage, zakład,
w Rzemiołst. wyrobnia.
- Betriebscapital, kapitał
obrotowy.
- Betriebsperiode, czas ru-
chu, roboty.
- Betriebspflicht, obowiązek
zajmowania się profesją.
- Betriebsstätte, wyrobnia,
także miejsce sprzedaży.
- Betrug, oszustwo.
- Bettelbrief, pozwolenie na
zbieranie jałmużny.
- Bettelei, żebranie, żebranina.

- Betteln *vb.* żebrać; *sb.* żebranie.
- Beurkunden, udowodnić dokumentami, poświadczyć urzędownie.
- Beurlaubter, będący na urlopie, czasowo od służby uwolniony, urlopnik (żołnierz).
- Beurlaubung, czasowe uwolnienie od służby.
- Beurtheilen, sądzić (o kim, o czym), oceniać co.
- Beute, zdobycz, łup.
- Bevölkerung, zaludnienie, ludność. *B-sliste*, spis ludności.
- Bevollmächtigen, upewnomocnić, umocować, uwładniać.
- Bevollmächtigter, pełnomocnik, uwładniony.
- Bevollmächtigung, umocowanie, udzielenie pełnomocnictwa.
- Bevollmächtigungsvertrag, kontrakt pełnomocnictwa.
- Bevormunden *Jdn*, wyznaczyć komu opiekuna, opiekować się kim, rozciągać nad kim opiekę.
- Bevormundung, opiekowanie się (kim).
- Bevorrechtet, uprzywilejowany.
- Bevorstehen, czekać (kogo), zagrażać (komu); *dem Geklagten steht b.* pozwany (obżalowany) ma, winien, obowiązany jest...
- Bevortheilen, *Jdn*, oszukać, ukrzywdzić kogo, korzystać ze szkody czyją.
- Bewaffnen, uzbroić; *bewaffnet*, zbrojny, *b-te Macht, Hand*, siła zbrojna, ręka zbrojna.
- Bewähren, udowodnić, sprawdzić, doświadczyć, wypróbować; *b-tes Mittel*, *b-te Freundschaft*, doświadczony środek, przyjaźń, *b-te Zeugnisse*, świadectwa wiarogodne, *b-te Thatsache*, okoliczność, wypadek, rzecz sprawdzona.
- Bewährung eines Rechtes, wykazanie prawa.
- Beweggrund, powód, pobudka.
- Beweglich, ruchomy, *b-es Gut*, majątek ruchomy, ruchomości.
- Bewegung, *aus freier B.* z własnego natchnienia, z własnego popędu.
- Beweis, dowód, *B. zum ewigen Gedächtnisse*, dowód dla wiecznej pamięci.
- Beweisart, sposób dowodzenia.
- Beweisführung, dowodzenie.
- Beweiskraft, moc dowodu, dowodność.
- Beweiskräftig, stanowiący dowód, dowodny.
- Beweislast, ciężar, obowiązek dowodzenia.
- Beweisschrift *v. Beweisur-*

- kunde*, dokument, dowód pi-semny.
- Beweisstück, okoliczność dowodowa t. j. do udowodnienia zakreślona.
- Bewenden lassen, poprze-stać na czem; *es soll dabei bis auf Weiteres sein B. haben*, należy na tem po-przestać aż do dalszego roz-porzędzenia.
- Bewerben, *sich um etw.* sta-rać się, ubiegać się o co.
- Bewerber, starający się o co, kandydat.
- Bewerbung, staranie się, u-bieganie się o co. *B-sfrist*, termin, przeciąg czasu do ubiegania się.
- Bewerthen, oznaczyć war-tość, ocenić.
- Bewilligen, zezwolić (na-co), przychylić się (do cze-go), uchwalić, *das Ansu-chen* b. przychylić się do czyjego żądania, prośby, *eine Aushilfe* b. dać, udzielić 1) wsparcie, zapomogę — 2) pomocnika; *eine Frist-erstreckung* b. przedłużyć termin; *Steuern* b. uchwałać podatki.
- Bewilligung, zezwolenie i t. d.
- Bewust, wiadomy, *er ist sich keiner Schuld, keines Ver-brechens* b. niepoczuwa się do niczego, do żadnej winy.
- Bewustlos, nieprzytomny, bezprzytomny.
- Bewustlosigkeit, bezprzy-tomność, odchodzenie od zmysłów.
- Bewustsein, świadomość, wiedza, *B. der Schuld, des Verbrechens*, świadomość zbrodni, winy, poczuwanie się do winy, do zbrodni.
- Bezeichnen, *Jdn nament-lich*, wymienić kogo, na-zwać po imieniu, oznaczyć, nacechować, opisać, scha-rakteryzować co.
- Bezeichnung, oznaczenie, *allerhöchste B.* najwyższa sygnatura, znak ręki mo-narszej, *die beiliegende, der a. h. B. nicht gewürdigte Be-schwerde*, dołączone zażale-nie najwyższą sygnaturą nie-uwzględnione.
- Bezeugen, zaświadczyć, po-świadczyć co np. zgodność kopii z oryginałem.
- Bezeugung, zaświadczenie, poświadczenie.
- Bezichten v. bezichtigen, po-sądzać (kogo o co), zada-wać (mu co), podejrywać (kogo o co).
- Bezichtigung, posądzanie, zadawanie (komu czego).
- Beziehen 1) wprowadzać się (gdzie) np. *ein Haus* b. wprowadzić się do domu, *ein Lager* b. stanąć obo-zem, *Winterquartiere* b. pójść na zimowe leże, *die Mes-sen* b. odwiedzać jarmarki; — 2) sprowadzać, pobierać np.

- Waaren* b. sprowadzać, brać
 zkaąd towary, *Einkünfte*, *Diäten* b. pobierać dochody,
 dzienną zapłatę; — 3) *sich auf etw.* b. stósować się, od-
 nosić się, odwoływać się do
 czego, powoływać się na co.
- Beziehung*, wzgląd, stosu-
 nek, *in dieser B.* pod tym
 względem, *mit B. auf den Auftrag*,
 odnośnie, stósownie do polecenia,
 ze względu na polecenie, *in B. auf das Vermögen*,
 ze względu na majątek, *in B. auf die Frage*,
 co się tyczy, co do pytania, *B. einer Sache zur anderen*,
 stosunek jednej rzeczy do drugiej.
- Beziehungsweise* (respective)
 odnośnie, względnie, ze względu
 (na co).
- Bezifferter Rückstand*, za-
 ległość obliczona.
- Bezirk* 1) obręb, zakres; —
 2) powiat; *im Stadtbezirke*,
 w obrębie miasta. *B-sbehörde*,
 władza powiatowa. *B-s-Commissariat*,
 komisaryat powiatowy. *B-s-gemeinde*,
 gmina powiatowa.
- Bezogener* w *Pr. weksl.* tras-
 sat, przekazany.
- Bezug* 1) dochód, płaca po-
 bierana; — 2) *mit B. auf etw.*
 w odniesieniu się v. odnośnie do
 czego.
- Bezüge*, pobierane dochody
 np. płaca urzędnika itp.
- Bezüglich*, względny, od-
 nośny; względnie, odnośnie,
 co do...
- Bezugnahme*, odwołanie się,
 odniesienie się do czego,
*mit B. auf die frühere Ver-
 ordnung*, z odniesieniem się
 do poprzedniego rozporządzenia.
- Bezugsakten*, akta przed-
 miotowe, odnoszące, ściągające
 się do tego przedmiotu, odnośne,
 stosowne.
- Bezugsberechtigter*, mają-
 jący prawo do przychodu,
 do pobierania czego.
- Bianco* v. *Blanco*, *in B. las-
 sen*, zostawić biało, nieza-
 pisano, niewypełniono.
- Biancoindossament*, prze-
 lew blankietowy (niewypełniony
 t. j. sam tylko podpis obejmujący).
- Bigamie*, dwużeństwo.
- Bilanz*, bilans (porównanie
 stanu czynnego z biernym).
- Bildlich*, alegoryczny, figury-
 czny, obrazowy, przenośny.
- Bildung* 1) ukształcenie, wy-
 kształcenie; — 2) utworzenie,
 zawiązanie.
- Bildungsanstalt*, instytut,
 zakład edukacyjny. *B-sstufe*,
 stopień wykształcenia.
- Billig*, słuszny, *was recht und b. ist*,
 co się zgadza z prawem i
 słusnością, *b-er Preis*,
 cena słuszna, sprawiedliwa,
 umiarkowana.
- Binnenhandel*, handel we-
 wnątrzny.

- Bittleihen, wygodzenie.
- Bittsteller, podający (pismo, prośbę), proszący (piśmien-
nie), suplikant.
- Bittweise (modo precario),
b. besitzen, posiadać z ła-
ski, *etw. b. erhalten*, wypro-
sić sobie co, *Jdn b. ange-
hen*, udać się do kogo z proś-
bą.
- Bleibend, trwały, *b - der
Wohnsitz*, stałe mieszkanie,
zamieszkanie.
- Blödsinn, niedołężność u-
mysłowa, głupowatość.
- Blutschande, kazirodztwo.
- Boden, *auf dem B. des Rech-
tes*, na polu prawa.
- Bodenfrüchte, ziemiołody.
- Bodenzins, czynsz ziemny.
- Bodmerei, bodmerya, po-
życzka na okręt.
- Bollete *v. Bollet*, boleta, ce-
duła.
- Borg, borg, kupno na kredyt,
auf B. geben, nehmen, dać,
wziąć na borg, na kredyt.
- Borgen, pożyczać.
- Börse, giełda.
- Börseagent *ob. Agent*.
- Börseangelegenheiten, sprawy giełdowe.
- Börsefähigkeit, prawo u-
częszczania na giełdę.
- Börsegeschäft, interes gieł-
dowy, czynność giełdowa.
- Börsekammer, izba gieł-
dowa.
- Börsesensal, stręczyciel gieł-
dowy.
- Boshaft, złośliwy, *b-e Un-
terlassung der Verhinderung*,
złośliwe nieprzeszkodzenie.
- Botengang, posyłka piesza.
- Botenritt, posyłka konna.
- Botschafter, ambasador.
- Brand 1) ogień, pożar; — 2)
w Gorzeln. pędzenie (wódki).
- Brandbrief, list grożący
podpaleniem.
- Brandleger *v. Brandstif-
ter*, podpalacz.
- Brandmarkung, piętnowa-
nie.
- Brandordnung *ob. Feuer-
löschordnung*.
- Brandschadenversiche-
rung, *B. Versicherungsan-
stalt, ob. Feuerversicherung*
i t. d.
- Brandstätte, pogorzeliśko.
- Brandwein - *Aufschlag, ob.
Aufschlag*.
- Bräugerechtigkeit, pra-
wo warzenia piwa lub pę-
dzenia wódki.
- Brennmaterial, materiał
opałowy, paliwo.
- Briefliche *Urkunden*, dowo-
dy piśmienne.
- Briefwechsel, koresponden-
cya, listowanie, *mit Jdm im
B. stehen*, utrzymywać z kim
korespondencyą, znosić się
z kim pisemnie, *mit einan-
der im B. stehen*, pisywać
do siebie.
- Bringen 1) *etw. an sich*, na-
być co; — 2) *an Mann b.*
sprzedać (co); — 3) *an die*

- Gewähr* b. wciągnąć w księgi hipoteczne; — 4) *je nachdem es die Sache mit sich bringt*, podług okoliczności; — 5) *Jdn um etw. b.* pozbawić kogo czego; — 6) *etw. vor das Gericht b.* przedłożyć co sądowi, wnieść do sądu; *zu den Akten*, złożyć do akt; *zu Papier b.* zapisać co, napisać, zanotować; *zu Protokoll b.* zaciągnąć do protokołu; *zu Stande b.* uskuteczyć; *in Vorschlag b.* przedstawić, proponować, zrobić propozycją; *zu Ende b.* doprowadzić do końca.
- B r u c h** 1) zerwanie, niedotrzymanie, (umowy, przyrzeczenia); — 2) *w Górn.* zawalenie się, załom.
- B r ü c k e n g e b ü h r** v. *B-zoll*, mostowe, myto.
- B r u d e r k i n d e r**, dzieci stryjeczne.
- B r u d e r s k i n d**, synowiec, synowica, bratanek, bratanka.
- B r u t t o**, ryczałt, brutto.
- B r u t t o e x t r a g**, przychód ryczałtowy t. j. wraz z kosztami.
- B r u t t o g e w i c h t**, waga (towaru) ryczałtowa (razem z opakowaniem).
- B u c h**, *öffentliche Bücher*, księgi hipoteczne, publiczne.
- B ü c h e r l i c h**, hipotecznie.
- B u c h f ü h r u n g**, utrzymanie, prowadzenie ksiąg.
- B u c h h a l t e r e i** v. *Buchhaltung* 1) księgowód, księgowództwo, rachunkowość, *ein-fache B.* rachunkowość prosta, *doppelte B.* włoska czyli wyższa rachunkowość; — 2) izba obrachunkowa.
- B ü c h s e n p f e n n i g** *w Górn.* składkowe (przez robotników górniczych dawane).
- B u c h s t ä b l i c h**, dosłownie *das Gesetz b. auslegen*, tłumaczyć ustawę dosłownie, *sich b. an das Gesetz halten*, trzymać się dosłownie ustawy.
- B u d g e t**, budżet, etat.
- B u n d**, związek.
- B u n d e s s t a a t**, państwo związkowe, federacyjne.
- B u r g**, gród, zamek.
- B ü r g e**, ręczyciel, zaręczyciel, poręcznik, rękojmia.
- B ü r g e n**, ręczyć, zaręczyć.
- B u r g f r i e d e**, okrąg grodzki.
- B ü r g e r**, obywatel (miejski).
- B ü r g e r l i c h**, *b-es Gesetzbuch*, księga ustaw cywilnych, kodeks cywilny, *b-es Recht*, prawo cywilne.
- B ü r g e r k r i e g**, wojna domowa.
- B ü r g e r m e i s t e r**, burmistrz.
- B ü r g e r r e c h t**, prawo obywatelstwa.
- B ü r g e r w e h r**, milicya.
- B ü r g s c h a f t**, poręka, rękojmia, zaręczenie, rękojemstwo, *B. leisten*, dać zaręczenie, *B. stellen*, stawić rękojmię.

Bürgschaftsvertrag, Busse, kara. *Geldbusse*, kara kontraktzaręczenia, rękojmi. | pieniężna, grzywny.

C.

Wyrazów nieznajdujących się pod C. szukaj pod K. i Z.

<p>Cabotage, żegluga nadbrzeżna.</p> <p>Caduc v. <i>Kaduk</i>, majątność opuściła, bezdziedziczna, puścizna, porów. <i>Nachlass</i>.</p> <p>Caducität (<i>Heimfälligkeit</i>), opuściłość, bezdziedziczność majątności.</p> <p>Caducrecht, prawo kaduku, puścizny.</p> <p>Cameral, skarbowy, kameralny, dotyczący dochodów skarbowych.</p> <p>Cameralist 1) urzędnik skarbowy; — 2) kameralista, biegły w nauce skarbowości, administracyi.</p> <p>Cameralwesen, administracya krajowa.</p> <p>Canton, kanton, obwód, w szczególności okrąg, do którego kto należy pod względem służby wojskowej.</p> <p>Caper, statek korsarski.</p> <p>Caperbrief, patent korsarski.</p> <p>Caperei, korsarstwo.</p> <p>Capern, zabierać na morzu okręty.</p> <p>Caperschiff, okręt korsarski (przeznaczony do zabierania statków nieprzyjacielskich).</p> <p>Capital, ściązna, kapitał.</p>	<p>Capitalsberechnung 1) obliczenie kapitału; — 2) policzenie na kapitał.</p> <p>Carenztaxe, taksa od promocyi, od postąpienia w płacy.</p> <p>Cartel v. <i>Kartell</i>, kartel, kartelusz, traktat wzajemnego wydawania zbiegów lub zbrodniarzy.</p> <p>Cassaabschluss, zamknięcie kasy.</p> <p>Cassaanweisung, asygnyacya kasowa.</p> <p>Cassagebahrung, kasowość, zarząd kasy.</p> <p>Cassation 1) kasacya, skasowanie, złożenie z urzędu; — 2) zniesienie (wyroku, aktu).</p> <p>Cassationshof, sąd kasacyjny.</p> <p>Cassiren, skasować; <i>ein Erkenntniss</i> c. znieść orzeczenie; <i>einen Beamten</i> c. złożyć z urzędu.</p> <p>Causalgericht, sąd szczygółowy.</p> <p>Caution, kaucya, rękojmia.</p> <p>Cedent ob. <i>Abtreter</i>.</p> <p>Cediren ob. <i>Abtreten</i>.</p> <p>Censur 1) cenzura, ocenienie (dzieła do druku); — 2) świadectwo szkolne; —</p>
--	---

- 3) kara kościelna.
- Census, stopa opodatkowania (do wykonywania niektórych praw politycznych przepisana).
- Centralbehörden, władze naczelne, najwyższe.
- Centralisation, centralizacja, skupienie władzy.
- Certificat, certyfikat, świadectwo piśmienne.
- Cession, odstąpienie, przelew prawa, ustępstwo, tudzież akt ustępstwa.
- Cessionar, cessionaryusz, przelewobierca.
- Cessus, dłużnik ustąpiony.
- Chargé d'Affaires, sprawujący interesa (dyplomatyczne).
- Charta bianca, blankiet.
- Chaussée, gościniec bity.
- Chausséegeld, myto drogowe.
- Chef, naczelnik, szef.
- Chemal *v.* Schemal *w* Adm. woj. C. Bequartirung, rozkwatowanie w jakokoszarach, Ch. Zimmer izba jakokoszarowa.
- Cimentiren *ob.* Zimentiren.
- Circulare, okólnik, cyrkularz.
- Circulation, obieg, cyrkulacja (pieniędzy).
- Citation 1) wezwanie, cytacja; — 2) przytoczenie, przywiedzenie (z dzieła lub pisma jakiego).
- Civilbehörde, władza cywilna.
- Civilgericht, *Civilrichter*, sąd, sędzia cywilny.
- Civilgesetzbuch, prawo cywilne, kodeks cywilny.
- Civilliste, lista cywilna, dochód na wydatki panującego.
- Civilrechtsweg, droga sądowo-cywilna.
- Civilstandregister, akta stanu cywilnego.
- Civilverfahren, postępowanie cywilne.
- Civilwache, straż cywilna, (nie wojskowa).
- Classenhandlung (*Geschäft*), handel szczegółowy *v.* gatunkowy.
- Classenlotterie, loterya klasyczna.
- Classenmässiger *Stempel*, stempel według klasy.
- Classification, klasyfikacja, uporządkowanie.
- Clausel, *Intabulations-C.* klauzula intabulacyjna, hipoteczna.
- Codicill, kodycył.
- Cognaten, krewni po kądzieli *ob. t.* Agnaten.
- Cölibat, bezżeństwo, celibat.
- Collateral, poboczna (linia krewnych).
- Collation 1) *ob.* Anrechnung; — 2) nadanie, *einer Pfründe*, nadanie prebendy.
- Collationiren, sprawdzać odpis według oryginału.
- Collator, nadawca beneficjum.

- Collatur, nadawnictwo, kollatura, prawo nadawania beneficjum.
- Collaudiren, sprawdzać roboty (według kosztorysu).
- Collaudirung, sprawdzanie robót (według kosztorysu).
- Collaudirungsprotokoll, protokół sprawdzenia robót (według kosztorysu).
- Collegialgericht, sąd kolegialny, zborowy.
- Collegiengelder, czesne.
- Collegialkirche, kolegiata.
- Collidiren, stykać się, zostawać w sprzeczności, *die Gesetze c. mit einander*, ustawy są sobie sprzeczne, zostają w kolizyi.
- Collision, kolizya, sprzeczność, *dieses Gesetz ist mit jenem in einer C.* ta ustawa zostaje w sprzeczności z tamtą.
- Colonie, osada *ob. Ansiedlung*.
- Colonisirung, zakładanie osad *ob. Ansiedeln*.
- Colonist, osadnik.
- Comitat, komitat, żupaństwo.
- Comitatsbehörde, władza żupańska, komitatowa.
- Comité, komitet *ob. Ausschuss*.
- Commandite, komandyta, spółka komandytowa.
- Commende, *Commentherei v. Comthurei*, komenda duchowna, komendaria, komendatura.
- Commentiren, wykladać, wyjaśniać.
- Commercial, przemysłowy. *C. Gewerbe*, przemysł, zarobkowanie handlowe. *C. Strasse*, gościniec handlowy.
- Commission, komisya. *C-sglied*, członek komisyi.
- Commissionaliter, *etw. c. erledigen*, załatwić co drogą komisyi (nie na radzie).
- Commissionär, komisyonarz, pełnomocnik handlowy.
- Commissionshandel, handel komisowy (na zlecenie trzeciego).
- Commissionskosten, koszta komisyi.
- Commissionstratte *v. Commissionswechsel*, weksel komisowy (na zlecenie trzeciego wystawiony).
- Commissionswaare, towar komisowy.
- Commis-Voyageur, komisant handlowy (podróżujący).
- Commitent, pełnomocodawca, mocodawca (w rzeczach handlowych).
- Communal, gminny.
- Communalbeamte, urzędnik gminy.
- Communalbehörde, władza gminna.
- Communalwesen, rzecz, przedmiot gminny (gminy dotyczący).
- Commune, gmina.

- Communicat**, komunikat, pismo udzielone do odpowiedzi.
- Communication**, *einer Schrift an den Gegentheil*, udzielenie pisma stronie przeciwnej; *C. der Gefangenen*. stosunki, porozumienie się więźni między sobą.
- Communität** 1) społeczność, spólność np. posiadania własności; — 2) spólność majątkowa, majątek spólny; — 3) gmina (*Commune, Gemeinde*).
- Compagnie**, spółka handlowa, *mit Jdn in C. treten*, zawrzeć z kim spółkę. *C. Schulden*, długi spółki. *C. Vertrag*, kontrakt spółki.
- Comparent**, stawający, strona stawająca w sądzie.
- Compariren**, stawać w sądzie na terminie.
- Comparition**, stawiennictwo, komparycya, *nach aufgenommener C.* po spisaniu stawiennictwa.
- Compensation**, kompensata, potrącenie, zapłata przez potrącenie.
- Compensiren**, kompensować, potrącać, przez potrącenie zapłacić, *die Gerichtskosten werden c-t*, koszta się znoszą, kompensują.
- Competent sb.** ubiegający się o co, kandydat, *es sind mehrere C-en*, wielu się ubiega, wielu jest kandydatów.
- Competent adj.** właściwy, przynależyty, przynależący, *ein c-es Gericht*, sąd przynależyty, przynależący, właściwy.
- Competenz** 1) właściwość (sądu, władzy). *C. Conflict ob. Conflict. C. Streitigkeit*, spór o właściwość sądu; — 2) kompetencya, przynależytość, przynależność (roczna, miesięczna); — 3) zostawek (część oznaczona majątku dłużnika, dla tegoż w pewnych przypadkach prawem zastrzeżona), *die Rechtswohlthat der C.* dobrodziejstwo zostawku.
- Complex**, *Güter-C.* obszar dóbr, obszar gruntów, klucz.
- Complicirt**, zawily.
- Complot**, spisek.
- Complotstifter**, knowacz, spiskujący.
- Composition** 1) kompozyta, układ (o dziesięcinę); — 2) *w Pr. kar.* głowszczyzna; — 3) *Musikalische C-nen*, twory v. dzieła muzyczne.
- Compromis**, kompromis, zdanie się na sąd polubowny.
- Comptabilität**, rachunkowość.
- Comptant sb.** gotowizna, gotówka, gotowe pieniądze, *gegen C. v. c-te Zahlung kaufen*, kupić za gotowe pieniądze, za zapłatę.
- Comptoir**, kantor, biuro, dom

- handlowy jakiego narodu za-
granicą.
- Comthur, komtur, komandor.
- Conceptbeamte, urzędnik
konceptowy, urzędnik od-
działu pomysłowego.
- Conceptfach, oddział po-
mysłowy, oddział koncep-
towo pracujących.
- Concession, konsens, kon-
cesya, pozwolenie na co.
- Concessionirtes Gewerbe,
przemysł konsensowy.
- Concilium, sobor.
- Concludiren, wnioskować,
stanowić.
- Conclusion, wniosek koń-
cowy, konkluzya.
- Conclusum ob. *Beschluss*.
- Concomitiren, *ein Ge-
such*, przedstawić prośbę z
opinią.
- Concordat, konkordat, układ
rządu z Stolicą Apostolską.
- Concretalstatus (*der Ge-
richte*), rzeczywisty stan (są-
downictwa).
- Concurrenz 1) ob. *Besteu-
erung, C. bei Baulichkeiten*,
rozkład kosztów budowy;
— 2) konkurencya, ubiega-
nie się; — 3) *C. der Klagen,
der Verbrechen*, zbieg
skarg, zbrodni.
- Concurenz-Beitrag ob. *Bei-
trag*.
- Concurs 1) konkurs, ubiega-
nie się o posadę; — 2)
zbieg wierzycieli, upadłość,
kryda.
- Concursausschreibung,
rozpisanie konkursu (na u-
rzędy).
- Concurs edikt, wezwanie
wierzycieli (w upadłości przez
pisma publiczne).
- Concurselaborat, wypra-
cowanie konkursowe.
- Concurseröffnung, otwar-
cie upadłości.
- Concursgläubiger, wie-
rzyciel upadłości, krydalny.
- Concursinstanz, sąd kry-
dalny.
- Concursmasse, masa kry-
dalna.
- Concursschulden, długi
krydalne.
- Concursverhandlung, po-
stępowanie krydalne.
- Condition 1) warunek, za-
strzeżenie (w umowach, za-
pisach); — 2) miejsce, służ-
ba, *in C. gehen, stehen*, iść
w obowiązek, zostawać w
obowiązku, *eine C. suchen*
starać się o pomieszczenie,
o kondycya.
- Conduct, pogrzeb, *C. Quar-
tal*, wsparcie na koszta po-
grzebowe (po urzędniku).
- Conferenz, *eine C. halten*,
mieć konferencyę, naradę,
odbyć posiedzenie, *die C.
hat beschlossen*, konferen-
cya uchwaliła.
- Confiscation, konfiskata,
zabór na rzecz skarbu, gra-
bież.
- Conflict, spór, starcie się

- zetknięcie się (interesów przeciwnych). *Competenz* C. spór o jurysdykcją, o przysąd, między dwiema władzami.
- Confrontation*, konfrontacja, stawienie do oczu.
- Confrontiren*, stawić do oczu.
- Congrua*, kongrua, dochód normalny (plebana, nauczyciela).
- Conscription* 1) spis ludności; — 2) popis do wojska. *C-nsflüchtig*, zbieg popisowy. *C-nspflichtig*, popisowy.
- Consens*, pozwolenie, zezwolenie, konsens.
- Consequenz*, konsekwencja, wynik, wynikłość, następstwo, skutek.
- Consignation* 1) spis, wykaz; — 2) złożenie czego w sądzie — 3) w *Kup.* przesłanie towarów według adresu.
- Consigniren* 1) spisać, opieczętować; — 2) w zachowanie czyje złożyć.
- Consolidiren* 1) ustalić, ubezpieczyć, wzmocnić; — 2) złączyć, zjednoczyć, połączyć (prawo używania z prawem własności).
- Consolidirung v. Consolidation* 1) ustalenie, ubezpieczenie, wzmocnienie; — 2) zlanie, zjednoczenie czyli połączenie (używania z prawnem własności).
- Consorte*, spółnik, towarzysz (w złem rozumieniu).
- Conspiration*, spisek sprzyśnięcie, spiskowanie, knowanie.
- Constatiren*, sprawdzić czyn jaki, zapewnić się o rzeczywistości czego, potwierdzić.
- Constatirung*, potwierdzenie, sprawdzenie.
- Constituiren*, ustanowić, rozporządzić, urządzić np. *einen Richter* c. ustanowić sędziego, *constituirende Versammlung*, zgromadzenie konstytuujące, organizujące.
- Constitut*, obwiniony, inkwizyt.
- Constitution*, konstytucja, ustawa zasadnicza.
- Consul*, konsul.
- Consulat*, konsulostwo, urząd i godność konsula.
- Consumptionssteuer*, podatek konsumcyjny.
- Contestiren* 1) poświadczyć, uroczyście zareczyć, zapewnić, także poprzysiądz; — 2) zaprzeczać czego, spierać się o co, spór prowadzić.
- Contingent*, kontyngens t. j. część czyli dział w jakim do czego przykładać się kto jest obowiązany np. w utrzymaniu wojska, dostarczaniu potrzeb, lub dawaniu podatków.

- Contirung *w Kas.* kontowa-
nie (zaciąganie wypłat z
dziennika do księgi konto-
wej).
- Conto, rachunek, *a C.* na
rachunek, *a C. stellen v.*
schreiben, odebraną zapłatę
policzyć na bieżący rachun-
nek, *Jdm C. geben*, pożycz-
czać komu, lub otworzyć
dla kogo rachunek (w księ-
dze handlowej), *C. reguli-*
ren, rachunek sprawdzić i
zamknąć, *C. saldiren* ra-
chunek zamknąć i pokwi-
tować.
- Contrabande *ob. Contre-*
bande.
- Contract, kontrakt, umowa.
- Contractmässig, stosownie
dokontraktu, według umowy.
- Contramandiren, odwołać
rozkaz, dać przeciwzlecenie,
przeciwrozkaz.
- Contrasigniren, kontra-
sygnować, podpisać się pod
kim na akcie lub postano-
wieniu pod własną odpowie-
dzialnością.
- Contravention *v. Contra-*
venienz, przestąpienie prze-
pisów, postąpienie przeciw
umowie.
- Contrebande 1) przemyta,
przemycanie; — 2) rzecz
przemycana.
- Contrebandiren, przemy-
cać, handel przemytni pro-
wadzić.
- Contribuent 1) kontrybu-
- ent, przykładający się, przy-
czyniający się (do czego),
dający składkę; — 2) po-
datkujący.
- Contribution, kontrybucya,
składka, podatek.
- Controle 1) kontrola, nad-
zór, dozór, wglądanie (w co),
sprawdzanie; — 2) rejestr,
dziennik czynności na dru-
gą rękę.
- Controlpflichtig, podle-
gły kontroli.
- Contumaz, nieposłuszeństwo
nakazowi stawienia się w
sądzie, zaoczność, niesta-
wiennictwo. *C. Erkenntniss*,
wyrok zaoczny.
- Contumaziren, *Jdm in con-*
tumaciam verurtheilen, ska-
zać kogo zaocznie.
- Convalidation *der Ehe*, u-
ważnienie małżeństwa.
- Convalidiren, uczynić wa-
żnym, uważnić, utwierdzić,
ustalić.
- Convention, konwencya,
umowa, układ.
- Conventionalstrafe, kara
umowna.
- Conventionsfuss, stopa
konwencyjna.
- Convolut, *Akten-C.* zwój ak-
tów.
- Coordination 1) przydzie-
lenie, przeznaczenie w po-
moc; — 2) porównanie w
stopniu.
- Coordiniren 1) *einen Be-*
amten dem anderen c. przy-

- dzielić, przydać, przeznaczyć jednego urzędnika drugiemu do pomocy;— 2) porównać w stopniu np. *Behörden* c. porównać władze w stopniu.
- Coordinirt*, spółrzędny, równorzędny, porównany w stopniu.
- Copialien*, należność za przepisanie, kopia, odpisywane.
- Copist*, przepisowacz, odpisywacz.
- Copulation*, ślub, zaślubienie.
- Copulationsschein*, metryka ślubu.
- Copuliren*, dać, ślub, błogosławić małżeństwo.
- Coramisirt*, koramizowany, poświadczony co do własności.
- Cordon*, kordon, osadzenie, obsaczenie granic. *Sanitäts*-c. ob. *Sanität*.
- Corporation*, korporacja, zgromadzenie, ciało, cech.
- Corps* 1) korpus (wojska);— 2) *diplomatisches C.* ciało dyplomatyczne.
- Corpus delicti*, lice, lico, (znaki zewnętrzne zbrodni, ślady czynu karygodnego), *den Verbrecher sammt dem C. d. einliefern*, przywieść, dostawić zbrodniarza z licem; *por. t. Thatbestand*.
- Corpus tabulare*, ciało hipoteczne.
- Correalität*, solidarność.
- Correctionel*, poprawczy.
- Correctionsanstalt* v. *Correctionshaus*, dom poprawy.
- Coupon* (*Zinsen-C.*), kupon, odcinek (odsetkowy przy papierach obiegowych).
- Courant* (*gangbare Münze*), moneta obiegowa. *C-Schulden*, długi małe bez hipoteki i zastawu.
- Cours*, kurs (monety). *Effekten-C.* cena, wartość publicznych papierów. *Wechsel-C.* cena, wartość weksłu (obrachowana na pieniądze miejsca płatności). *Ausser C. setzen*, usunąć, wywołać z obiegu.
- Courszettel*, cennik (kursu pieniędzy lub papierów publicznych).
- Courtage* ob. *Mäklergeschäft*.
- Courtagebuch*, konto, księga rachunkowa przysięgłych faktorów, stręczycieli.
- Cravall*, burda uliczna, zgiełk.
- Credit*, kredyt. *C-Casse*, *C-Papiere*, kassa kredytowa, papiery kredytowe. *C-wesen*, rzecz kredytu dotycząca, kredytowość.
- Creditiv*, list wierzytelny, pismo uwierzytelniające.
- Crida*, upadłość.
- Cridaverhandlung*, postępowanie konkursowe, krydalne.
- Cridatar*, dłużnik upadły, niewypłacalny (niewypłacal-

- ny), niewypłatny.
- Criminalgericht**, *C-pro-* Curatel, kuratela, *unter C-* *process*, *C-richter*, sąd, proces, *stehen*, zostawać, być pod *sejdzia kryminalny, zbrodniowy, karny.* kuratelą, *Jdn unter C. stellen*, poddać kogo kurateli, oddać w kuratelę, dodać mu kuratora, *eine C. verhängen*, ustanowić kuratelę.
- Cultur** 1) oświata;— 2) uprawa roli. *C-sgattung eines Grundstückes*, jakoś gruntu.
- Cultus** *ob. Bekenntniss. C-Ministerium v. Ministerium für C.* Curateldekret, dekret kuratelarny.
- Cumulirung mehrerer Aemter**, sprawowanie naraz kilku urzędów, *C. mehrerer Pfründen*, posiadanie razem kilku prebend, *C. der Klagen*, łączenie, łączne wnoszenie kilku żądań w jednej skarżdzie (w jednym pozwie).
- Cumulativ**, nagromadzony, łączny, *c-e Kasse*, kasa zbiorowa.
- Cur**, kuracya, leczenie.
- Curand**, bezwłasnowolny, pod kuratelą zostający.
- Curatbeneficium**, benefi-
- Curator**, kurator.
- Curpfuscher**, lekarz nieupoważniony, partaczlekarzki.
- Curpfuscherei**, leczenie nieupoważnione, partactwo lekarskie.
- Currende**, okólnik, *eine C. ergehen lassen*, wydać okólnik, *etw. durch eine C. abmachen*, załatwić co przez okólnik (nie na posiedzeniu).
- Current** *ob. laufen; in currenti sein*, nie zalegać w czynnościach, nie mieć zaległości.
- Curs** *ob. Cours.*

D.

- Dachstube** *v. Dachzimmer*, poddasze.
- Dachtraufe**, okap.
- Dachtraufenrecht**, służebność okapu.
- Dafürhalten** *sb.* zdanie, mniemanie, *nach meinem D. albo meines D-s*, podług mego zdania, mojem zdaniem, jak mniemam.
- Dafürhaftung**, odpowiedzialność, *unter eigener D.* pod własną odpowiedzialnością.
- Dagegen** 1) przeciw temu, *es lässt sich d. nichts anführen*, przeciw temu nie można nic przytoczyć; — 2) ale, *er gesteht die That-handlung; widerspricht d. dem bösen Vorsatz*, przyznaje czyn, ale zaprzecza złego zamiaru.
- Dahin**, *die Vorschrift d. aus-*

- legen, erklären*, przepis wytłumaczyć, wyjaśnić w ten sposób, *es soll d. getrachtet werden*, trzeba starać się, ażeby...
- Dahingestellt** (*sein lassen*), nie wchodzić w co.
- Dammerde** w *Görn.* wierzchnica, wierzchnia warstwa ziemi na pokładzie kamiennym.
- Dampf**, para. *D-boot, D-schiff*, statek parowy, paropływ. *D-kessel*, kocioł parowy. *D-maschine*, machina parowa. *D-messer*, paromiar. *D - Schifffahrtsgesellschaft*, spółka żeglugi parowej.
- Darangabe** *ob. Angeld.*
- Daraufgabe** *ob. Agio.*
- Darbieten** *ob. anbieten; die Gelegenheit bietet sich dar*, sposobność się następuje.
- Darlegen**, przedstawiać, przekładać, wyjaśniać, objaśniać, *mit Gründen d. wykazać dowodnie.*
- Darlehen, Darleihen** *sb.* wypożyczka (to co się komu pożyczka).
- Darlehensvertrag**, kontrakt pożyczki.
- Darleiher**, wypożyczający, dający pożyczkę, pożycznik.
- Darnachachtung**, zastosowanie się do czego, *es wird dem.... zur D. mitgetheilt*, udziela się, przesła się.... do zastosowania, do stosownego postąpienia.
- Darstellung**, przedstawienie, *bildliche D.* obrazowe przedstawienie, obrazowanie.
- Darthun**, wykazać.
- Datiren**, datować.
- Dato, Wechsel a dato**, weksel z terminem płatności od dnia wystawienia.
- Datum** 1) data, dan; — 2) materiały, np. *die nöthigen Daten verschaffen*, dostarczyć potrzebnych materiałów.
- Dauer**, trwanie, przeciąg czasu, *auf welche D.* na jaki czas, *die Kerkerstrafe in der D. von 3 Jahren*, kara trzechletniego więzienia.
- Dazwischenkunft** 1) nadejście wśród czego; — 2) wdanie się.
- Debatte**, rozprawa.
- Debattiren**, rozprawiać, toczyć, prowadzić rozprawę.
- Debet** w *Kup.* stan długu, dług.
- Debit**, rozprzedaż, odbyć.
- Decan v. Dechant**, dziekan.
- Decken**, przykryć, nakryć, zakryć, pokryć, zasłonić, zabezpieczyć, np. *die Schuld ist gedeckt*, dług jest pokryty, *ich bin gedeckt*, jestem zabezpieczony (w pre tensyi), *um den Abgang zu d.* dla pokrycia defektu (braku), *die Kosten d.* pokryć koszta.
- Deckung**, przykrycie, nakrycie, pokrycie, zasłonicie, zabezpieczenie, np. *D. haben*, być pokrytym, zabezpieczonym, *sich zu seiner*

- D. eines fremden Zeugnisses bedienen*, zastawiać się cudzem świadectwem, *D. der Gemeinde-Erfordernisse*, pokrycie, opędzenie potrzeb gminnych.
- Deckungsgeschäft*, interes lub czynność zabezpieczenia, pokrycia.
- Deckungsurkunde*, akt zabezpieczenia.
- Declaration ob. Erklärung*.
- Decoration*, ozdoba orderowa.
- Decret*, dekret, postanowienie. *Anstellungs-D.* nominacya, dekret nominacyjny.
- Decretiren, die Klage, ob. aufrecht bescheiden*.
- Decursiv*, z dołu, *d-e Rate*, rata z dołu płatna.
- Defect*, brak, defekt.
- Defensiv, d-e Allianz*, przy mierze odporne.
- Deferent, Eides-D.* wskazujący przysięgę.
- Deferiren* 1) donieść, oskarżać; — 2) *den Eid d.* wskazać przysięgę.
- Deficient*, emeryt duchowny. *D-tenhaus*, dom księży emerytów.
- Deficit ob. Ausfall*.
- Definitiv*, stanowczy, *d-es Urtheil (Endurtheil)*, wyrok stanowczy, *d-e Besetzung eines Amtes*, stanowcze obsadzenie urzędu.
- Defraudation*, defraudacya, przemykanie (przez rogatkę, komorę).
- Degradation v. Degradierung*, degradacya, zníženie stopnia godności, pozbawienie stopnia godności, (co do duchownych) odświeżenie.
- Delegiren*, delegować, wyznaczyć sąd, *eine Commission d.* zesłać, wysadzić komisję.
- Deliberationsfrist ob. Überlegungsfrist*.
- Deliberiren ob. berathschlagen*.
- Delinquent*, złoczyńca, winowajca, osadzony, delinkwent.
- Delogiren, Jdn.*, wyrugować, wyrzucić kogo z mieszkania.
- Demarcation*, oznaczenie granic.
- Demarcationsamt*, urząd do oznaczenia granic, urząd rozgraniczny.
- Demarcationslinie*, linia graniczna.
- Demokrat*, demokrata, gminowładzca.
- Demokratie ob. Volksherrschaft*.
- Demokratisch*, demokratyczny, gminowładczy.
- Demoliren*, zburzyć, znieść, usunąć (budynek).
- Demolirungsrevers*, revers na zburzenie.
- Demonstration*, demonstracya.
- Demonstriren*; dowodzić,

- objasniać przykładami.
- Denkmünze, medal pamiątkowy.
- Denksäule, pomnik, posąg.
- Denkschrift, pamiętnik.
- Denunciant, donosiciel.
- Denunciation, doniesienie, *litis - D. ob. Streitverkündigung.*
- Denunciren, donieść, zdać kogo.
- Departement, departament (część kraju), wydział (w urzędzeniu biurowém).
- Deponent 1) deponent, zeznanie czyniący, zeznawający, świadectwo składający, świadek; — 2) *ob. Hinterleger.*
- Deponiren, 1) zeznawać; — 2) *ob. hinterlegen.*
- Deportation *v. Deportirung*, deportacya.
- Deportiren, deportować, wysłać w przeznaczone miejsce za karę.
- Deposit, depozyt, skład, pokład, rzecz złożona, tudzież miejsce składu.
- Depositär *ob. Verwahrer.*
- Depositens-Amt, urząd depozytowy. *D-Gebühr (Zählgeld)*, depozytowe, składowe. *D-Gelder*, pieniądze depozytowe *v. w* skład sądowy złożone. *D-Schein*, kwit depozytowy.
- Depuriren, *eine Realität von den Lasten*, oczyścić z długów realność.
- Deputat, ordynarya (dla urzędników), dodatek do płacy (np. w drzewie).
- Deputation, deputacya, wysłannictwo.
- Deputirter, deputat, wysłannik.
- Derelictę, rzecz opuszczona, bez właściciela, opuścizna.
- Derivativ *ob. abgeleitet.*
- Descendenten, zstępni.
- Deserteur, dezertter, zbieg wojskowy.
- Desertion, zbiegostwo, dezercya.
- Deservit *der Advocaten ob. Honorar.*
- Detail, szczegół.
- Detailausführung, wywód szczegółowy, wykonanie z wszystkimi okolicznościami.
- Detailbestimmung, oznaczenie szczegółowe.
- Detailhandel, handel częstkowy, drobiazgowy.
- Detailinstruction, instrukcyja szczegółowa.
- Detailverkauf, sprzedaż częstkowa, drobna.
- Detentionshaus, dom więzienny.
- Deterioration, nadniszczenie, styranie.
- Deutscher Orden, zakon krzyżacki.
- Devinculiren, znieść ostrzeżenie (na papierach obiegowych).
- Devinculirung *der Unterthansoctava*, zniesienie ok-

tawy, zwolnienie z oktawy.	człowiek).
Devisen, weksle płatne za granicą.	Dienstbarkeit, służebność.
Devolution 1) <i>eines Rechtes</i> , przejście prawa;— 2) <i>eines Beneficiums</i> , w Pr. kość.	Dienstbeflissen, skory, gorliwy w służbie, służbisty.
dewolucya (prawo obsadzenia beneficjum w pewnych razach przez wyższą władzę duchowną).	Dienstbote, służący, s-ca.
Diäten, dzienna płaca, dyurne (podrózne).	Dienstbotenordnung, urządzenie klasy służących.
Diätenklasse, klasa urzędu.	Diensteifer, gorliwość, pilność w służbie.
Dictiren 1) dyktować;— 2) <i>eine Strafe d.</i> wymierzyć v. wyznaczyć karę.	Diensteintritt, objęcie służby.
Dicasterium, władza, dykasterya.	Dienstentlassung, oddalenie ze służby, odprawa.
Diebsbande, banda złodziejska.	Dienstfähigkeit, zdolność, zdatność do służby.
Diebsgenosse, spółnik kradzieży.	Dienstfrau, służbodawczyni, pani.
Diebshandwerk, złodziejstwo.	Dienstfreundlich, uпрzejmie, <i>es wird d. ersucht</i> , uprasza się, wzywa się uпрzejmie.
Diebsschlüssel <i>ob.</i> Dietrich.	Dienstgang, tryb służby.
Diebstahl, kradzież.	Dienstgeber, służbodawca, pan.
Dienst, służba.	Dienstgebrecchen, uchybienie służbowe.
Dienstabträglich, szkodliwy w służbie, z uszczerbkiem w służbie.	Dienstgehalt, zasługi, pensya.
Dienstalter, dawność, czas służby.	Dienstgeheimniss, tajemnica urzędowa.
Dienstangelegenheit v. <i>Dienstgeschäft</i> , interes służbowy, urzędowy.	Dienstgeld, okup za pańszczyznę.
Dienstaustritt, wyjście ze służby.	Dienstgesinde, czeladź.
Dienstbar, służebny, (grunt,	Dienstgratiale, łaskawy chleb.
	Dienstherr, służbodawca, pan.
	Dienstkathegorie, klasa, kategoria służbowa.
	Dienstleistung, czynność

służbowa, pełnienie służby, służba.	<i>nungseid.</i>
Dienstlohn, zasługi.	Dilatorische <i>Einwendung</i> , eksepceya zawieszająca, od- włoczna, zarzut zawieszają- cy, odwłoczny.
Dienstlos, bez służby, bez urzędu.	Dingen, najmować, <i>gedun-</i> <i>gener Arbeiter</i> , robotnik na- jęty, najemnik.
Dienstordnung, porządek służbowy.	Dinglich, rzeczowy, <i>d-es</i> <i>Recht</i> , prawo na rzeczy, pr. rzeczowe bezpośrednie.
Dienstpflicht, obowiązek służenia, powinność służbo- wa.	Diöces, dyecezya.
Dienstpragmatik, przepis służbowy, pragmatyka.	Diöcesansynode, synod dyecezalny.
Dienstreglement, regula- min służbowy.	Diplom, dyplom, dyplomata (akt).
Dienstreise, podróż służ- bowa.	Diplomat, dyplomata (bie- gły w rzeczach dyploma- tycznych lub sprawujący in- teresa dyplomatyczne).
Diensttaxe (<i>Karenztaxe</i>), taksa od urzędu.	Diplomatisches <i>Corps ob.</i> <i>Corps.</i>
Diensttreue, wierność służ- bowa.	Direct, prosto, wprost, bez- pośrednio, <i>d-e Steuer</i> , poda- tek stały, bezpośredni.
Dienstverhältniss, sto- sunek służbowy.	Direction, dyrekcya, kie- rownictwo. <i>Eisenbahn-D.</i> <i>Polizei-D.</i> Dyrekcyja kolei żelaznej, policyi. <i>ob. t. Leitung.</i>
Dienstverleihung, udzie- lenie służby (urzędu).	Directive, instrukcyja, pou- czenie.
Dienstverrichtung, spra- wowanie służby.	Diriment <i>ob. entscheidend.</i>
Dienstvertrag, kontrakt służbowy.	Disciplin, karność, karce- nie, porządek.
Dienstverwaltung, urzę- dowanie.	Disciplinargewalt, wła- dza karcenia w drodze po- rządkowej.
Dienstverwendung, za- chowanie się w służbie.	Disciplinärlich, dyscypli- narny, porządkowo - karny, w drodze ukarania porząd-
Dienstzeichen, znak służ- bowy.	
Dienstzeit, czas służby.	
Dienstzeugniss, świadec- two służbowe.	
Dienstzweig, gałąź służby.	
Dietrich, wytrych.	
Diffessionseid <i>ob. Ableug-</i>	

- kowego.
- Disciplinarstrafe, kara porządkowa.
- Disciplinarvorschrift, przepis porządkowo-karny.
- Discontiren *wogóln.* odtrącać, odrachować, *w szczeg.* płacić weksel przed terminem płatności za potrąceniem procentu.
- Disconto *v. Esconto*, przedpłata weksłu (zapłata przed terminem płatności z potrąceniem pewnego procentu). *D. v. E. Bank*, bank płatniczy.
- Discretionär, zostawiony do woli, np. *etwas der d-en Gewalt des Richters überlassen*, pozostawić do woli, do oceny sędziego.
- Discretionstage *v. Respecttage*, dni względności.
- Discussion, roztrząsanie, rozbiór przy debatach, dyskusya, debaty.
- Dispensation, dyspensacya, indult, uwolnienie od czego.
- Disponibel, rozrządzalny np. majątek, rozporządzalny np. urzędnik.
- Disponibilität, rozrządzalność, rozporządzalność.
- Disponiren, *über Geld*, rozrządzać, zarządzać pieniędzmi, majątkiem.
- Disposition, dyspozycya, rozrządzenie, zarządzenie, *den Beamten zur D. stellen*, czasowo, do dalszego rozporządzenia w nieczynności zostawić.
- Dispositionsfähig, mający prawo swoją własnością rozrządzać.
- Dispositionsfähigkeit, zdolność rozrządzania.
- Distrikt *ob. Bezirk*.
- Distribution *ob. Vertheilung*.
- Diurne *ob. Taggeld*.
- Diurnist *ob. Tagschreiber*.
- Dividende, dywidenda, zysk do podziału, zysk udziałowy.
- Document *ob. Urkunde*.
- Documentiren, opatrzyć dowodami, udowodnić.
- Dolmetsch, tłumacz.
- Domäne, dobra skarbowe, narodowe, królewsczyzna.
- Domcapitel, kapituła.
- Domestikalfond, fundusz krajowo-stanowy.
- Domicil, zamieszkanie, siedziba, miejsce zamieszkania.
- Domicilant, wystawca weksłu umiejscowionego.
- Domicilat, płatnik weksłu umiejscowionego.
- Domiciliren, zamieszkiwać, być osiadłym.
- Domicilirter Wechsel, weksel umiejscowiony.
- Dominical, dworski.
- Dominium, władza dziedziczna.
- Donation *ob. Schenkung*.
- Dorfgemeinde 1) gmina wiejska;— 2) gromada.

- Dorfrichter, wójt.
- Dotal, posagowy. *D-system*, rząd posagowy (w stosunkach małżeńskich).
- Dotation, uposażenie, wyposażenie.
- Douane, komora cłowa.
- Dreigliederig, troisty, *d-ger Instanzenzug*, troista instancja, trzy stopnie instancyj.
- Dreissigstamt, urząd celny (w Węgrzech).
- Dringen in Jdn, nalegać na kogo, *auf etwas d.* nastawać na co. *Die Noth hat ihn zum Diebstahle gedrungen*, bieda zmusiła go do popełnienia kradzieży.
- Dringend *adv.* pilno, *adj.* 1) *dringende Ursache*, przyczyna nagła, konieczna; — 2) *d-de Gefahr*, niebezpieczeństwo grożące; — 3) *d-der Verdacht*, mocne podejrzenie, *d-de Inzicht*, mocna poszlaka.
- Drittura, *a*, (*unmittelbar*), bezpośrednio.
- Drohung, *gefährliche*, niebezpieczna pogroźka, odgrażanie.
- Druck, druk. *D-schrift*, *D-werk*, pisma, dzieła drukowane, druki.
- Duel *ob.* *Zweikampf*.
- Dulden, cierpieć, znosić, *geduldet Religion*, wyznanie cierpiane.
- Duldung, znoszenie, *religiö-*
- se D.* tolerancja, cierpienie wyznania.
- Duplik, przeciwdpowieź.
- Duplikat, duplikat, drugi egzemplarz, drugi okaz.
- Duplo, *in*, w dwóch egzemplarzach, w dwóch okazach.
- Durchfahrt, przejazd, przewóz.
- Durchfuhr, przewóz. *D-handel*, handel przewozowy. *D-zoll*, cło przewozowe. *D-güter v. Transitogüter*, towar przewozowy.
- Durchführen 1) *Waaren d.* przewozić towar; — 2) *einen Rechtsstreit d.* przeprowadzić, przewieść spór.
- Durchführung eines Rechtsstreites, przewód sporu, sprawa.
- Durchgreifend, radykalny, dzielny, energiczny.
- Durchlaufende *Empfänge w Kas.* wpływy przechodnie (niezmieniające stanu kasy — ile powzięto, tyle wydano).
- Durchlaufende *Post w Rach.* pozycja pobieżna (przez rachunki przeprowadzona).
- Durchmarsch, przemarsz, przechód (wojska).
- Durchschnitt 1) przekrój, przecięcie; — 2) średnia ilość, średnia miara, *in D-te*, średnią miarą.
- Durchschnittliches *Einkommen*, średni dochód.
- Durchschnitts-Berechnung, średnie obliczenie *v.* w śred-

dniój miarze.	Durchweg, przechód, przejście.
Durchschnittsertrag, dochód średni.	Durchwegs, bez wyjątku, w ogólności, zawsze.
Durchschnittspreis, średnia cena.	Durchzugsgut <i>ob. Durchfuhr.</i>
Durchsuchung, rewizya, przeszukanie, przejrzenie, przetrząsanie.	Dynastie; dynastya, rodzina panująca.

E.

Echt 1) prawdziwy, istotny; — 2) niewadliwy, np. <i>e-r Besitz</i> , posiadanie niewadliwe.	Ehegemeinschaft, wspólność małżeńska.
Echtheit, prawdziwość, istotność.	Ehegericht, sąd małżeński.
Edict, edykt, wezwanie przez pisma publiczne.	Ehegesetz, ustawa małżeńska.
Edictalaufforderung <i>v. Edictalvorladung</i> , wezwanie, zapozwanie edyktalne (przez pisma publiczne).	Ehehinderniss, przeszkoda do małżeństwa.
Edictalverfahren, postępowanie edyktalne.	Ehelich, prawy, ślubny, <i>e-e Kinder</i> , dzieci ślubne, prawnego łoża, prawe.
Effect, skutek.	Ehelichen, pobrać się, ożenić się, pójść za mąż.
Effecten 1) ruchomości, sprzęty; — 2) papiery obiegowe.	Ehelos, beżżenny.
Effectiv, rzeczywisty, <i>effective Münze</i> , moneta brzęcząca.	Ehelosigkeit, beżżenność.
Effectuiren <i>ob. Vollziehen.</i>	Ehepacten, kontrakt przedślubny, intercyza.
Ehe, małżeństwo.	Ehepflicht, powinność małżeńska.
Eheaufgebot, zapowiedź.	Eheregister, akta <i>v. księgi</i> małżeńskie.
Eheband, związek małżeński.	Ehescheidung, rozdział małżonków, separacya.
Ehebrecher, cudzołożnik.	Ehetraung, ślub, pobłogosławienie małżeństwa.
Ehebruch, cudzołozstwo.	Ehetrennung, rozwód.
Ehecontract <i>v. Ehevertrag</i> , umowa małżeńska, kontrakt małżeński.	Eheungiltigkeits-Erklärung, uznanie nieważności małżeństwa.
	Eheverkündigung, ogłoszenie małżeństwa.

Eheversprechen v. Eheverlöbniß, zaręczyny, zrzę-kowiny.	<i>E.</i> zurückschieben, przysię-gę odkazać.
Eheweib, małżonka.	Eidbrüchig, łamiący, naru-szający przysięgę, wiarołomny.
Eheerber, oblubieniec, narzeczony.	Eidesablegung, wykona-nie przysięgi.
Ehrenacceptation ob. Ac-ception.	Eidesablehnung, nieprzy-jęcie przysięgi, odrzucenie.
Ehrenamt, urząd honorowy, bezpłatny.	Eidesanbietung, ofiarowa-nie przysięgi.
Ehrenbeleidigung, obel-ga.	Eidesantretung, zgłosze-nie się do przysięgi.
Ehrenbürger, obywatel ho-norowy.	Eidesbruch, złamanie, naruszenie przysięgi.
Ehrenflagge, bandera hono-rowa.	Eidesformel, rota przy-sięgi.
Ehrengeld, Ehrensold v. Honorar, chesne (adwokatów, profesorów, doktorów).	Eidespflicht, <i>unter E.</i> pod obowiązkiem przysięgi, <i>Jdn in E. nehmen</i> , obo-wiazać kogo przysięgą.
Ehrenmitglied, członek ho-norowy.	Eidesstatt, <i>an E.</i> zamiast przysięgi; <i>eidesstädtiges Be-kenntniß</i> , wyjawienie przy-sięgomocne (z podpisem w miejsce przysięgi).
Ehrenrührig, obelżywy, krzywdzący sławę, uwłacza-jący sławie.	Eidesurkunde, akt wyko-nanej przysięgi.
Ehrenzahlung, zapłata wy-ręcznicza.	Eidlich, pod przysięgą; <i>eine e-e Angabe, Angelo-bung</i> , oświadczenie, zaręcze-nie pod przysięgą, <i>etwas e. erhärten</i> , stwierdzić co przy-sięgą.
Ehrenzeichen, oznaka, oz-doba honorowa.	Eigen 1) własny (do kogo należący), <i>sich etwas e. ma-chen</i> , przywłaszczyć, przy-swoić sobie co; — 2) <i>eige-ner Wechsel</i> , wymagalność osobi-sty.
Ehrfurcht, cześć, uszano-wanie.	
Ehrlos, bezczesny, bez czci, bezecny.	
Ehrlosigkeit, bezcześć.	
Eid, przysięga; <i>einen E. ab-legen</i> , wykonać przysięgę, przysiądz; <i>den E. anbieten</i> , ofiarować przysięgę; <i>den E. abnehmen</i> , przysięgę odebrać; <i>den E. auftragen v. zuschie-ben</i> , wskazać przysięgę; <i>den</i>	

Eigenberechtigt, własnowolny, własnowładny.	Eigentumsrecht, prawo własności, własnictwo.
Eigenberechtigung, własnowolność, własnowładność.	Eigentlich, właściwie.
Eigenhändig, własnoręcznie.	Eignen sich, <i>zu v. für etwas</i> , 1) być zdatnym, nadawać się do czego;— 2) stanowić, <i>die That e-t sich zum Verbrechen</i> , czyn ten stanowi zbrodnię.
Eigenlöhner <i>w Górn.</i> kopalcz.	Eilbote, goniec.
Eigenmacht, samowola, samowolność.	Eilgut, przesyłka pospieszna.
Eigenmächtig, samowolnie.	Eilwagen, szybkwóz.
Eigennutz, chciwość (zysku), interes, prywata.	Einantworten, przyznać, przysądzić, <i>Jdm die Verlassenschaft e.</i> przyznać komu spadek (sądownie), <i>eine Forderung e.</i> przysądzić należytość (w drodze egzekucyi).
Eigennützig <i>handeln</i> , działać interesownie.	Einantwortung, przyznanie (spadku), przysądzenie (należytości w drodze egzekucyi).
Eigens, umyślnie, szczególnie, wyraźnie, <i>es ist ihm e. aufgetragen worden</i> , wyraźnie mu to nakazano, szczególnie mu to polecono.	Einantwortungsdekret, dekret przyznania spadku, dekret przysadzający należytość na własność (w drodze egzekucyi).
Eigenschaft, przymiot, własność.	Einbändige <i>Geschwister</i> , dzieci przyrodnie, <i>ob. t. bändige</i> .
Eigenschaftstabelle <i>ob. Qualifikationstabelle</i> .	Einbegleitungsbericht, raport z opinią, konkomitatywa.
Eigenthum (podmiotiprzmiot) własność; (przedmiot) właścizna; <i>belehntes E.</i> własność lenna.	Einbegreifen, włączyć w co, umieścić w czem, <i>die ganze Forderung, die alte Schuld einbegriffen, beträgt.....</i> cała należytość, mieszcząc w niej i dawny dług, wynosi....
Eigenthümer, właściciel.	
Eigenthümlich 1) właściwy;— 2) własny; <i>die Sache hat e-e Merkmale</i> , rzecz ma właściwe cechy; <i>das Haus gehört ihm e.</i> dom jest jego własny.	
Eigenthümlichkeit, właściwość.	
Eigentumsklage, skarga odzyskania własności, odzyskawcza.	

- Einbegriff, włączenie w co, umieszczenie w czem, *mit E. der Kosten*, łącznie *v.* wraz z kosztami.
- Einbekennen 1) przyznać; — 2) wyjawić; *eine Schuld e.* przyznać dług; *den Ertrag e.* wyjawić dochód.
- Einbekenntniss, wykazanie, wyjawienie, *fassya*.
- Einberufen, wezwać, powołać, zwoływać.
- Einberufungsedikkt, edykt zwoławczy, powołujący.
- Einbeziehen, włączyć, policzyć w co; *die Kosten nicht einbezogen*, bez włączenia *v.* nie licząc kosztów.
- Einbrechen, włamać się, dostać się gwałtownie, *die Diebe sind eingebrochen*, złodzieje włamali się, dobyli się, wkradli się przemocą.
- Einbringen 1) podawać, wnosić, *eine Klage, ein Gesuch bei Gericht e.* skargę, prośbę do sądu podać *v.* wniesić; — 2) ścigać, egzekwować, *eine Forderung e.* ściągnąć należność; — 3) dostawić, dostarczyć, *einen Verbrecher e.* dostawić zbrodniarza; — 4) przynosić w zysku, dochód czynić, *das Gut bringt soviel jährlich ein*, wieś rocznie tyle przynosi dochodu.
- Einbringlich, uiszczalny, pewny, wypłacalny, *e-e For-*
- derung*, wierzytelność uiszczalna.
- Einbringlichkeit, uiszczalność, pewność, wypłacalność.
- Einbruch, wtargnięcie gwałtowne, *Diebstahl mittelst E.* kradzież z włamaniem.
- Einbürgen *Jdn* nadać komu obywatelstwo; *sich e.* (co do miast) przyjąć obywatelstwo miejskie; (co do kraju) osiedlić się, zakrajobić się.
- Eincassiren, odbierać pieniądze, inkassować, *einen Wechsel e.* odebrać walutę wekslową.
- Eindrängen, *sich*, wdzierać się, *sich in ein Amt e.* wdrzeć się, wkręcić się na urząd.
- Eindringen, wtargnąć, najść.
- Eindringlich *v.* *eindringend*, usilny; *e-e Vorstellung*, usilne przedstawienie; *e-er Verstand*, przenikliwy rozum; *e-e Rede*, mowa wrażenie czyniąca.
- Einfach, pojedynczy, prosty, *e-e Uibertretung*, proste przestępstwo.
- Einfahren 1) *w Górn. in die Grube e.* spuścić się, wejść do kopalni; — 2) *w Zeyl.* zawinąć do portu.
- Einfahrer *w Górn.* wjezdnik.
- Einfall, *gewaltsamer E. in fremdes Gut*, najście na cudzą własność, najazd.
- Einfinden, *sich vor Gericht*,

- stawić się w sądzie, stanąć przed sądem.
- Einfordern, *eine Zahlung*, wymagać zapłaty, dopominać się o zapłatę, *Steuern e.* wybierać podatki.
- Einfrieden, ogrodzić, obwieść, otoczyć (rowem, płotem i t. p.).
- Einfriedung, ogrodzenie, otoczenie np. rowem, okopami.
- Einfuhr, przywóz, *bei E. einer Waare*, przy wprowadzeniu towaru.
- Einführen 1) *ein Gesetz e.* zaprowadzić ustawę; — 2) *Jdn in den Besitz e.* wwiązać, wprowadzić kogo w posiadanie, intromitować, *Jdn in ein Amt e.* wprowadzić kogo w urzędowanie.
- Einfuhrgut, towar przywozowy.
- Einfuhrhandel, handel przywozowy,
- Einfuhrschein, karta przywozu.
- Einführung, wprowadzanie, *in den Besitz*, wprowadzanie w posiadanie, wwiązowanie, intromissya, *E. eines Gesetzes*, wprowadzenie ustawy. *E-gs-Gesetz, Patent, Verordnung*, ustawa przechodnia.
- Einfuhrverbot, zakaz przywozu.
- Einfuhrzoll, cło wchodowe.
- Eingabe, podanie.
- Eingang 1) wchód, wejście,
- den Zoll beim E. der Waare entrichten*, cło przy wchodzie towaru opłacić; — 2) wstęp, *im E. auseinandersetzen*, we wstępie się nad czem rozwodzić.
- Eingangsgut, towar przywozowy.
- Eingangssatz, wstęp, rzecz wstępna, ustęp początkowy.
- Eingangszoll, cło wchodowe.
- Eingealtert, zastarzały, *e-e Trunkenheit*, nałogowe pijaństwo.
- Eingebrachtes, wniosek (żonin).
- Eingeborner, rodak, krajowiec.
- Eingehen 1) *auf etw.* przystać na co; — 2) *einen Vertrag e.* wejść w umowę; — 3) *eine Bedingung e.* zgodzić się na warunek, przyjmując warunek; — 4) *ein Geschäft e.* wdać się w interes; — 5) *ein Gewerbe, eine Wirthschaft geht ein*, rzemiosło, gospodarstwo ustaje, upada; — 6) *das Geld geht in die Kasse ein*, pieniądze wpływają do kasy.
- Eingekauft, *e-e Bauerngründe*, zakupne grunta chłopskie.
- Eingesessen *ob. ansässig.*
- Eingeständniss, przyznanie.
- Eingestehen, wyznać, przyznać się, *das Verbrechen e.*

przyznać się do zbrodni.	Einholen 1) <i>ein Gutachten</i> , zasięgnąć zdania, wiadomości; — 2) <i>einen Rath e.</i> poradzić się; — 3) <i>eine Bewilligung e.</i> starać się o zezwolenie; — 4) <i>die Stimmen über etwas e.</i> poddać co pod głosowanie; — 5) <i>einen Flüchtling e.</i> ująć zbiega.
Eingreifen, <i>in Jds Rechte e.</i> naruszać cudze prawa, wdzierać się w cudze prawa.	Einig, zgodny, <i>e. sein</i> , zgadzać się, <i>über einen Handel e. werden</i> , ugodzić się, dobić targu.
Eingreifend, <i>e-e Massregel</i> , środek dzielny, silny, <i>e-e Strafe</i> , kara dotkliwa.	Einkauf, wkupno, zakupno.
Eingriff, <i>in fremdes Eigenthum</i> , naruszenie cudzej własności.	Einkaufsgeld, wkupne.
Einhalt, wstrzymanie, zatrzymanie, zastanowienie, <i>E. thun</i> , tamę położyć, przeszkodzić.	Einkerkern, uwięzić, osadzić w więzieniu.
Einhalten 1) <i>mit der Auszahlung e.</i> zwłóczyć, wstrzymywać wypłatę; — 2) <i>die Bedingung e.</i> dotrzymać warunku, <i>die Frist e.</i> dotrzymać, dopilnować terminu, <i>die Frist der Zahlung e.</i> uścić się na terminie; — 3) <i>den Voranschlag e.</i> trzymać się budżetu, preliminarza.	Einkerkering, osadzenie w więzieniu.
Einhängen, doręczyć, wręczyć.	Einkindschaft, zrównanie dzieci (pod względem dziecięcia).
Einhängungsschein, dowód doręczenia.	Einklagen, <i>sein Recht</i> , dochodzić sądownie prawa swego, <i>den zugefügten Schaden e.</i> poszukiwać sądownie szkody.
Einheben, <i>eine Gebühr</i> , pobierać, ściagać należytość.	Einklang, zgodność, <i>im E-e</i> , zgodnie.
Einhebung <i>v. Einbringung</i> , pobór, ściągnięcie, odbieranie.	Einkleidung <i>einer Nonne</i> , obłóczyny.
Einheimisch, krajowy, domowy, swojski, tutejszy.	Einkommen 1) <i>in die Kasse</i> , wpłynąć do kasy; — 2) <i>um etwas e.</i> prosić o co.
Einheit, jedność.	Einkommen <i>sb.</i> przychód, dochód.
Einheitlich, jednolity (np. państwo).	Einkommensteuer, podatek od przychodu, podatek dochodowy.
Einellig, zgodnie, jednomyślnie, jednogłośnie.	Einkömmeling <i>ob. Ankömm-</i>

- ling.
- Einkünfte**, dochód.
- Einlage** 1) w *Pr. handl.* wkładka, fundusz wkładkowy, kapitał włożony;— 2) w *grach* stawka;— 3) karta hipoteczna, np. *diese Realität hat eine bürgerliche E.* realność ta ma swą kartę hipoteczną, *hat keine E.* nie jest znana w hipotecę.
- Einlagsbogen** 1) lista wkładek;— 2) arkusz dodatkowy (np. w podaniach).
- Einlagsschein** 1) świadectwo wkładkowe (w stowarzyszeniu);— 2) kartka loteryjna.
- Einlassen, sich in einen Streit**, wdać się w sprawę (*litem contestare*); *Einlassung in einen Streit*, wdanie się w sprawę; *sich auf ein Geschäft einlassen*, wdać się w interes.
- Einlaufen** 1) nadejść, wpływać;— 2) *ein eingelaufener Wechsel*, weksel nadesłany.
- Einlegen** 1) złożyć, włożyć w co, *die Originalien bei der Inrotulirung der Akten e.* złożyć, załączyć pierwowisma przy spisie aktów;— 2) *die Berufung e.* odwołać się;— 3) *Soldaten e.* wprowadzić załogę.
- Einleiten**, rozrzadzić, rozpocząć, *ein Strafverfahren e.* rozpocząć, zarządzić postępowanie karne, *einen Rechtsstreit e.* rozpocząć sprawę, wprowadzić rzecz na drogę sądową, *es ist das Nöthige einzuleiten*, należy zarządzić v. przedsięwzięć potrzebne kroki.
- Einleitung des Strafverfahrens**, rozpoczęcie, zarządzenie postępowania karnego.
- Einliefern**, dostawić, wnieść, *Geld in die Kasse e.* wnieść pieniądze do kasy, *einen Verbrecher e.* dostawić zbrodniarza.
- Einlogirung**, umieszczenie.
- Einlösen**, wykupić (np. zastaw), ściągnąć do kasy, *einen Wechsel e.* zapłacić weksel.
- Einlöser w Górn.** wykupnik (urzędnik zajmujący się wykupem złota lub srebra wytworzonego).
- Einlösungsamt**, urząd wykupczy.
- Einlösungsrecht**, prawo wykupna v. wykupu.
- Einlösungschein**, bilet wykupny, wymienny.
- Einmahnen**, upomnieć się, *eine Schuld gerichtlich e.* wypowiedzieć dług sądownie.
- Einmischung**, zacier.
- Einmengen v. einmischen**, w mieszać się.
- Einmischung v. Einmischung**, w mieszanie się do czego.
- Einmiethen ob. miethen.**
- Einmüthig**, jednomyślnie.

Einnahme 1) pobór, pobieranie podatków; — 2) dochód, przychód; — 3) wzięcie, zdobycie (miejsca, twierdzy).	Einrede (<i>auf die Klage</i>), obrona, odpór.
Einnahmebuch, księga przychodów.	Einreichung s. - Protokoll, dziennik podawczy.
Einnahmskasse, kasa poborowa.	Einreihen, umieścić, zamieścić, wliczyć, <i>unter die Bürger e.</i> zamieścić w rzędzie obywateli, <i>ins Militär e.</i> wziąć, oddać do wojska.
Einnehmer, poborca.	Einrichtung, urządzenie.
Einpfarren, do parafii przyłączyć; <i>der Eingepfarrte</i> , parafianin.	Einrichtungsstücke, sprzęty.
Einquartieren, kwaterować, wyznaczyć leże.	Einrollen, zapisać na rekruta.
Einquartierung, kwaternek, danie leży. <i>E-sbillet</i> , palet kwaterniczy.	Einrücken 1) <i>etw. in eine Zeitung</i> , umieścić co w gazecie; — 2) <i>zur Truppe e.</i> stawić się do szeregu.
Einrathen, doradzać.	Einrückung <i>zur Truppe</i> , stawienie się do szeregu.
Einrathen <i>sb.</i> doradzanie, <i>auf E. des Ministeriums</i> , po wysłuchaniu rady ministrów, <i>über E. des Vormundes</i> , na przedstawienie opiekuna.	Einrückungsgebühr, należytość za umieszczenie w gazecie.
Einräumen 1) <i>ein Befugnis</i> , dać upoważnienie, upoważnić; — 2) <i>die Hypothek e.</i> zezwolić na hipotekę, <i>das Recht e.</i> przyznać prawo, <i>die Servitut e.</i> dozwolnić służebności; — 3) <i>ein Vorrecht e.</i> odstąpić pierwszeństwa.	Einsam, osobny, odosobniony, samotny, <i>e-e Absperung</i> , areszt samotny.
Einrechnen, wrachować, wliczyć w co.	Einschalten <i>ob. Einrücken.</i>
Einrechnung, wrachowanie, wliczenie, <i>E. in den Erbtheil</i> , wliczenie w schedę, <i>E. in den Pflichttheil</i> , policzenie na zachowek.	Einschärfen, przykazać surowo, mocno zalecić.
	Einschiffen 1) wplynąć okrętem; — 2) włożyć na okręt (towar), <i>sich e.</i> wsiąść na okręt.
	Einschiffen <i>sb.</i> ładowanie na okręt.
	Einschlägig, styczność, związek mający, <i>die e-gen Behörden</i> , właściwe władze, <i>e-e Vorschriften</i> , przepisy odnośne, odpowiednie.

- Einschleichen, *sich in den Besitz*, wkradac się w posiadanie, *es haben sich viele Missbräuche eingeschlichen*, wiele się nadużyć wkradło, wśliznęło, wcisnęło.
- Einschliessen 1) *die Belege*, załączyć dowody; — 2) *eine Stadt e.* opasać, obsaczyć miasto wojskiem, *die Ortschaft ist im Zollgebiete eingeschlossen*, ta wieś mieści się w obwodzie cłowym.
- Einschliesslich v. mit *Einschluss*, włącznie.
- Einschluss, *im E.*, *einschlussweise*, w załączeniu.
- Einschränkung *der persönlichen Freiheit*, ścieśnienie v. ograniczenie osobistej wolności, *ohne E.* bez ograniczenia.
- Einschreibbuch, księga wpisu, wpisowa.
- Einschreibegeld v. *Einschreibgebühr*, wpisowe, opłata od wpisu.
- Einschreiten 1) *ämtlich*, z urzędu; — 2) *bittlich e.* wnieść prośbę; — 3) *für Jdn e.* zastąpić kogo wczem, działać w jego imieniu, *in einer Rechtssache e.* wmieszać się, wniść do sporu; — 4) *um ein Amt, einen Dienst e.* starać się o urząd, o służbę.
- Einschwärzen, wkradac, przekradac, *eine Waare e.* przemycać towar.
- Einsehen, wejrzec, zaglą-
- dać, *die Akten e.* przejrzec akta.
- Einseitig, jednostronny, *e-ger Vertrag*, kontrakt jednostronny, *e-ge Geschwister*, dzieci przyrodne.
- Einsetzen 1) *einen Erben*, ustanowić dziedzica, *Jdn zum Aufseher, zum Erben e.* ustanowić kogo dozorcą, dziedzicem; — 2) *Jdn wieder in sein Eigenthum, in den vorigen Stand e.* przywrócić kogo do własności, do przeszłego stanu; — 3) *den Gläubiger in des Schuldners Güter e.* wprowadzić wierzyciela do majątku dłużnika.
- Einsetzung *in den vorigen Stand*, restytucya, przywrócenie do przeszłego stanu.
- Ein-sicht *der Originalien*, przejrzanie pierwopisów v. oryginałów, wgląd w takowe, *zur allgemeinen E.* do powszechnego przejrzania, *gegen Freilassung der Abschrift und E.* pozwalając przejrzec (akta) i brać (z nich) odpisy.
- Einsprache v. *Einspruch*, sprzeciwienie się, protestacya, *E. erheben*, sprzeciwiać się, protestować, *E. bei der Ehe*, tamowanie małżeństwa.
- Einstandsgeld, opłata przy wstępie na urząd, przy nastaniu, opłata instalacyjna.
- Einstandsrecht v. *Nahe-*

- recht*, bliskość, prawo do czego z bliskości krwi lub innego stosunku prawnego, *sein E. behaupten, verfechten, geltend machen*, bliskować się.
- Einstehen**, *für Jdn v. etw.*
1) ręczyć za kogo, za co;—
2) obstawać za kim, za czem.
- Einstellen** 1) zaniechać, *die Voruntersuchung e.* zaniechać śledztwa;— 2) wstrzymać, zawiesić, *das Erscheinen einer Druckschrift e.* zawiesić, wstrzymać wydawanie pisma, *die Zahlungen e.* wstrzymać, zawiesić zapłatę, nie płacić;— 3) *etw. in die Rechnung e.* wpisać co do rachunku;— 4) *sich e.* stawić się.
- Einstellung**, wstrzymanie, zawieszenie, zaniechanie, *auf die E. des Erscheinens einer Druckschrift erkennen*, orzec zawieszenie v. wstrzymanie pisma.
- Einstellungs beschluss**, uchwała zaniechania (śledztwa).
- Einstimmen**, zgadzać się, przystawać na co.
- Einstimmig**, jednogłośnie, jednomyślnie, jednozgodnie.
- Einstimmigkeit**, jedno-myślność, jednozgodność.
- Eintheilung**, podział.
- Eintrag**, ujma, szkoda, krzywda, *Jdm E. thun*, o szkodę kogo przypawić, uszczerbek przynieść.
- Eintragen** 1) wnieść, wpisać, wciągnąć;— 2) przynosić dochód, *in die öffentlichen Bücher e.* wpisać, wciągnąć do ksiąg hipotecznych, intabulować, *die Rechtssache in die Rolle, den Register e.* wpisać sprawę na wokandę, do rejestru.
- Eintragung**, wniesienie, wpisanie, wciągnięcie. *E-gebühr*, wpisowe.
- Eintreffen** 1) *in einen Ort*, przybyć dokąd;— 2) *die Bedingung ist eingetroffen*, warunek nadszedł, nastąpił, spełnił się.
- Eintreiben**, *Abgaben, Schulden, eine Geldstrafe*, ścigać, egzekwować podatki, długi, karę pieniężną.
- Eintreten** 1) *in Jds Rechte*, wstąpić w czyje prawa, *ins Amt e.* wstąpić w urzędowanie, rozpocząć zawód urzędniczy;— 2) *die Bedingung ist eingetreten*, warunek nadszedł, nastąpił, spełnił się;— 3) *er ist in das .. Jahr eingetreten*, rozpoczął rok..;— 4) *das Strafverfahren hat einzutreten*, postępowanie karne ma być przedsięwzięte.
- Eintritt**, wchód, wstęp, przystęp, *E. der Waaren*, wchód towarów.
- Eintrittsgeld**, wstępne.

- Einverleiben 1) wcielić;—
2) *in die öffentlichen Bücher*
e. zapisać v. wciągnąć do
ksiąg hipotecznych, zainta-
bulować, zahipotekować.
- Einverleibung 1) wciele-
nie;— 2) zahipotekowanie,
zaintabulowanie.
- Einverleibungsclausel,
klauzula hipoteczna.
- Einverleibungsgebühr,
należytość v. opłata od za-
intabulowania.
- Einvernehmen, przesłu-
chać.
- Einvernehmen sb. 1) zgo-
dność, porozumienie, znie-
sienie się;— 2) przesłuchanie,
np. *das Justizministerium*
hat im E. mit dem Finanz-
min.verordnet, ministerstwo
sprawiedliwości po zniesieniu
się z ministerstwem skarbu
rozporządziło, *E. der Zeu-*
gen, przesłuchanie świadków.
- Einverständlich mit Jdm,
w znowie, w porozumieniu
z kim.
- Einverständniss, zgoda,
porozumienie się.
- Einverstehen sich mit
Jdm, porozumieć się z kim.
- Einwanderer, wchodźca,
przybysz.
- Einwandern, przybyć do
kraju, przywędrować.
- Einweihung, poświęcenie.
- Einweisen Jdn in ein Amt,
wprowadzić kogo na urząd,
in die Güter, wprowadzić
- kogo do dóbr, wwiązać w
dobra, intromitować.
- Einwenden, czynić zarzut,
zarzucać komu lub przeciw
czemu.
- Einwendung, zarzut, ekscep-
cja.
- Einwilligen, zezwolić, przy-
zwolić, przystać na co.
- Einwilligung, zezwolenie,
przyzwolenie, przystanie na
co.
- Einwirken, *auf Jdn, auf*
etwas, wpłynąć na kogo lub
na co.
- Einwohner, mieszkaniec.
- Einwurf, zarzut. *Einwerfen*,
zarzucać komu co.
- Einzel, pojedynczo, z oso-
bna, *die Vollmacht ist von*
jeder e-en Partei zu unter-
schreiben, pełnomocnictwo
podpisane być winno przez
każdą z osobna stronę. *Ins*
E-ne eingehen, zapuszczają
się w szczegóły.
- Einzelbestimmung, usta-
nowienie pojedyncze, szcze-
gółowe, osobne.
- Einzelhaft, areszt osobny,
odosobniony.
- Einzelgericht, sąd poje-
dynczy (niekolegialny).
- Einziehen 1) *Jds Vermögen*,
zabrać na skarb, skonfisko-
wać czyj majątek, *eine Ver-*
lassenschaft vom Staate als
erblos e. zająć na skarb spa-
dek bezdziedziczny v. opu-
ściły;— 2) ściągnąć, Kas-

- seanweisungen* e. ściągnąć portu.
 asygnacye kasowe;— 3) *in eine Wohnung* e. wprowadzić się do mieszkania;—
 4) *einen Dieb* e. imać, aresztować złodzieja;— 5) *Nachrichten* e. powziąć wiadomości.
- Eisenbahn, droga v. kolej żelazna.
- Eisenbahn-Betrieb ob. Betrieb, E-Unternehmung ob. Unternehmung, E-Verkehr ob. Verkehr.
- Eisenbergwerk (*Eisenbruch*), kopalnia żelaza.
- Eisenerz, ruda żelazna.
- Eisenhammer, kuźnica, hamernia.
- Elenchus, spis, rejestr. *Expeditis-E.* elench (arkusz ekspedycyjny).
- Eliminirung *einer Summe*, wyłączenie, wykreślenie sumy.
- Eltern, rodzice.
- Elternlos, sierota, sierocy.
- Elterntheil, jedno z rodziców, rodzic lub rodzica.
- Elusion *des Gesetzes*, obejście prawa.
- Emancipation, wyswobodzenie, usamowolnienie (z niewoli, poddaństwa); *E. aus der väterlichen Gewalt* ob. Entlassung.
- Emballage, opakowanie.
- Embargo, ambargo, areszt położony na okręt lub towar okrętowy, zamknięcie
- Embarquement ob. *Einschiffen*.
- Embarquieren ob. *Einschiffen*.
- Embryo, embryon, zarodek, zapłodek.
- Emerit v. *Emeritirter*, wysłużony.
- Emigrant, wychodźca, wychodzień, emigrant.
- Eminente Majorität *der Stimmen*, przeważna większość głosów.
- Emissär, wysłaniec, emisaryusz.
- Emission *der Banknoten*, puszczenie w obieg banknotów.
- Emolumente, korzyści, emolumenta.
- Empfang, odebranie, otrzymanie, przyjęcie; *w Rach.* wpływ, percepta; *in E. nehmen*, odebrać, przyjąć.
- Empfangs-Bestättigung, *E-Recepisse, E-Schein*, poświadczenie odbioru.
- Empfangsjournal, dziennik odbiorczy.
- Empfangspost, pozycya wpływu.
- Empfangsurkunde 1) dowód odebrania;— 2) *w Rach.* dowód wpływu.
- Empfangsvorschreibung ob. *Vorschreibung*.
- Empfangen 1) otrzymać, odebrać;— 2) przyjąć;— 3) począć, zająć w ciąży.

Empfängniss, poczęcie.	zamówić; <i>sich e.</i> zobowiązać się, przyjąć zobowiązanie.
Empfehlungs - Brief, <i>E-Schreiben</i> , list polecający.	
Empfindlicher <i>Nachtheil</i> , szkoda dotkliwa.	Enkel, wnuk, <i>E-in</i> , wnuczka, <i>E-sohn</i> , prawnuk.
Emphyteusis, okupność, emfiteuzys.	Enrollirt, nowozaciężny.
Emphyteut, okupnik, emfiteuta.	Entäussern, zbyć, pozbyć. sprzedać, <i>sich eines Rechtes e.</i> pozbyć się, zrzec się prawa.
Emphyteutischer Vertrag, kontrakt emfiteutyczny, okupny.	Entäusserung, zrzeczenie się, pozbycie.
Empören, podburzać, rokoszyć, buntować, rokoszować.	Entbehren, mieć <i>v.</i> znosić niedostatek czego, zbywać na czem, musieć się obywać bez czego.
Empören <i>sich</i> , powstawać, rokoszyć się, buntpodnieść, buntować się.	Entbehrlich, zbyteczny.
Empörer, powstaniec, rokoszanin, buntownik.	Entbehrung, obywanie się bez czego, niedostatek czego.
Empörung, powstanie, rokosz, zaburzenie.	Entbinden, <i>Jdn seiner Pflicht e.</i> uwolnić kogo od obowiązku.
End- <i>w złożonych</i> końcowy, ostateczny, np. <i>E-Ausweis</i> , wykaz ostateczny, <i>E-Entscheidung</i> , stanowcze rozstrzygnięcie.	Entbindung, porodzenie, rozwiązanie. <i>E-skosten</i> kosztą połogu.
Endgiltig, stanowczy.	Entdecken, <i>ein Verbrechen</i> , wykryć zbrodnię, <i>ein Geheimniss</i> , wyjawić tajemnicę.
Endgiltiger Vergleich, ugoda stanowcza.	Entdeckung, odkrycie, wykrycie, wyjawienie.
Endossiren <i>ob. indossiren</i> .	Entehren, zhańbić, znieważać, zniesławić, <i>eine weibliche Person e.</i> zesromocić, zhańbić, zbezczęścić kobietę.
Endurtheil, wyrok stanowczy (w przeciwstawie do <i>Beiwurtheil</i> wyroku przedstanowczego).	Entehrende <i>Handlung</i> , czyn hańbiący.
Engagement, przyjęcie obowiązku, służby, zaciągnięcie się (do wojska), zamówienie.	Entehrungsurtheil, wyrok odsądający od czci i sławy.
Engagiren, przyjąć kogo (do obowiązku, do służby),	Enteignen, <i>Jdn einer Sache</i> ,

- wyzuć kogo z własności czego, wywłaszczyć go.
- Enterven 1) *w Pr. cyw.* wydziedziczyć; — 2) *w Górn.* podgłębiać.
- Enterbung, wydziedziczenie.
- Entfallen 1) upaść, ustać, np. *der Grund der Verordnung entfällt*, powód v. przyczyna tego rozporządzenia ustaje; — 2) przypaść np. *es entfällt ein Theil auf ihn*, część przypada na niego, *die entfallenden Interessen*, odsetki przypadające t. j. już należne.
- Entfernen, oddalić, usunąć.
- Entfernt, odległy.
- Entfernung 1) oddalenie, usunięcie, np. *vom Amte*, od urzędu; — 2) *E. (Distanz)*, odległość.
- Entfesseln, zdjąć więzy; *e-lt*, wyuzdany, rozkielzany, rozpasany.
- Entfliehen, uciec, ujść, wymknąć się, *vor der Strafe e.* uniknąć kary ucieczką.
- Entfliehung, ucieczka.
- Entfremden, odstręczyć ob. *t. entwenden.*
- Entführen 1) *(mit Gewalt)* porwać, wykraść; — 2) *(mit List)* uwieść.
- Entführer, uwodziciel, wykradca.
- Entführte, uwiedziona, wykradziona (osoba).
- Entführung, uwiedzenie, porwanie, wykradzenie.
- Entgang des Gewinnes, ubytek, utrata zysku; *e-gener Gewinn*, ubyły, stracony zysk.
- Entgegen, przeciwko, przeciwnie, np. *dem Gesetze e. handeln*, postępować, działać przeciwko ustawie, *e. sein*, być przeciwnym, przeciwie się komu lub czemu. *E-setzen, e-stellen*, stawiać, wnosić co naprzeciw czemu, *dem klügerischen Begehren die Einwendung der Verjährung e-stellen*, zasłaniać się przedawnieniem przeciwko żądaniu powoda; *im e-gesetzten Falle*, w razie przeciwnym. *E-nehmen eine Bittschrift*, przyjąć prośbę. *E-sehen der Ehledigung*, oczekiwać załatwienia. *E-standen*, być na przeszkodzie, na zawadzie.
- Entgegnung ob. *Erwiderung.*
- Entgehen, *der Strafe*, ujść, uniknąć kary, *heimlich e.* ujść potajemnie.
- Entgelt, odpłata, *ohne E.* bezpłatnie, darmo, bez wynagrodzenia.
- Entgeltlich, odpłatnie, za wynagrodzeniem, *e-er Vertrag*, kontrakt odpłatny, pod tytułem obciążającym.
- Enthalten 1) zawierać, zamykać w sobie, mieścić w sobie, *e. sein*, mieścić się, zawierać się, być zawartem

- w czem, np. *diese Summe ist schon in der früheren e.* suma ta mieści się już w poprzedniej; — 2) *sich e.* wstrzymać się od czego, unikać czego, *sich des Umanges mit Jdm e.* unikać obcowania z kim.
- Enthaltung, wstrzymanie się od czego.
- Entheben, uwolnić, *Jdn einer Arbeit, eines Amtes e.* uwolnić kogo od roboty, oddalić od urzędu.
- Enthebungs-Urkunde, pismo uwolnienia od służby, dymissya.
- Entheiligung, zgwałcenie, znieważenie (święta).
- Entien v. Entitäten ob. Grundbuchskörper.
- Entkommen, ująć, uciec, *aus dem Gefängnisse e.* uciec z więzienia, *dem Gefängnisse e.* ująć więzienia t. j. uchronić się od więzienia przez ucieczkę.
- Entkräften, zważyć, pozbawić mocy, *der Verdachtsgrund ist e-et worden,* podejrzenie zwątlonem zostało v. upadło.
- Entkräftigung, zważenie, pozbawienie mocy.
- Entkräftigungsgrund, okoliczność zważająca (poszlaki, dowody).
- Entlassen 1) uwolnić, wypuścić na wolność; — 2) *ein Kind aus der väterlichen Gewalt e.* usamowolnić; — 3) *Jdn des Dienstes e.* odprawić, usunąć, oddalić kogo ze służby.
- Entlasschein, świadectwo uwolnienia.
- Entlassung vom Amte, usunięcie, oddalenie od urzędu, złożenie z urzędu.
- Entlasten, uwolnić od ciężaru.
- Entlastung, uwolnienie od ciężarów, oczyszczenie od zarzutu.
- Entlastungscapital ob. Entschädigungskapital.
- Entlastungsgrund, okoliczność oczyszczająca, uniewinniająca.
- Entlastungsschriften, pisma oczyszczające, uniewinniające.
- Entlastungszeuge, świadek za obwinionym v. uniewinniający.
- Entledigen 1) uwolnić od czego np. *sich seiner Schulden e.* uwolnić się od długów t. j. popłacić je; — 2) dopełnić, wykonać np. *sich eines Auftrages, einer Pflicht, einer Verbindlichkeit e.* dopełnić zlecenia, powinności, zobowiązania się, *sich des Versprechens e.* wywiązać się z przyrzeczenia; — 3) załatwić np. *sich seiner Geschäfte e.* załatwić swe interesa.
- Entleihen, zapożyczyć się, wziąć od kogo tytułem po-

- życzki.
- Entlehner, zapożyczający, zaciągający pożyczkę.
- Entleiben, życie odebrać.
- Entleihen, *Entleiher ob. entleihen, Entlehner.*
- Entlohn (remuneriren), wynagrodzić za co, zapłacić.
- Entlohnung, zapłata, wynagrodzenie.
- Entmanner, rzeźnic, trzebień.
- Entnehmen, powziąć wiadomość, wyrozumieć np. *man kann daraus e.* z tego się okazuje, *daraus kann entnommen werden*, ztąd można wnosić.
- Entrepreneur *ob. Unternehmer.*
- Entreprise *ob. Unternehmung.*
- Entrichten, *eine Steuer, eine Summe, Zinsen*, zapłacić podatek, sumę, odsetki, uiścić się z opłaty, opłacić.
- Entsagen, zrzec się.
- Entsagung, zrzeczenie się.
- Entschädigen, wynagrodzić, odszkodować, nagrodzić szkodę.
- Entschädigung, wynagrodzenie, odszkodowanie, nagrodzenie szkody.
- Entschädigungs-Ausmittlung, wyrachowanie wynagrodzenia.
- Entschädigungs-Bürge, poręczyciel wynagrodzenia.
- Entschädigungs-Capital, kapitał wynagrodzenia (indemnizacyjny).
- Entschädigungs-Pauschale, wynagrodzenie ryczałtowe.
- Entschädigungs-Rente, dochód z wynagrodzenia (indemnizacji).
- Entschädigungs-Verhandlung, rozprawa w przedmiocie wynagrodzenia.
- Entscheiden 1) rozstrzygnąć, rozwiązać, rozsądzić spór;— 2) postanowić, *hierüber e-t das Gericht*, w tym przedmiocie albo o tem stanowi sąd, *sich für etwas e.* zdecydować się na co.
- Entscheidend, rozstrzygający, stanowczy, *e-e Stimme*, głos stanowczy, *e-e Umstände*, okoliczności stanowcze, rozstrzygające.
- Entscheidung, rozstrzygnięcie, rozsądzenie, wyrok, decyzja, rozstrzyg, rozwiązanie.
- Entscheidungsgründe, motywa, powody, zasady wyroku, decyzji.
- Entschieden 1) stanowczo, pewno, niewątpliwie;— 2) *e-e Streitsache*, sprawa osądzona.
- Entschlagen, *sich eines Gegenstandes e.* pozbyć się, uwolnić się od czego, *sich eines Zeugnisses e.* wyłączyć się od zeznawania, od świadectwa.

- Entschliessung**, *allerhöchste*, najwyższe postanowienie.
- Entschluss**, postanowienie, *einen E. fassen*, powziąć myśl, postanowić, *man kann zu keinem E-e gelangen*, nie można się zdecydować.
- Entschuldigen**, uniewinniać, tłumaczyć, usprawiedliwiać z czego, *sich e. tłumaczyć się*, usprawiedliwiać z czego, *sich mit Unkenntniss des Gesetzes e. zasłaniać się* niewiomością ustawy.
- Entschuldigung**, wymówka, usprawiedliwienie, *E. des Ausbleibens*, usprawiedliwienie niestawiennictwa.
- Entschuldigungsgrund**, przyczyna *v.* zasada usprawiedliwienia *v.* uniewinnienia.
- Entsetzen** 1) *Jdn des Amtes e.* złożyć, oddalić kogo z urzędu;— 2) *eine Festung e.* dać odsiecz.
- Entsetzung**, oddalenie, usunięcie (od urzędu).
- Entsiegeln**, odpieczętować.
- Entsiegelung**, odpieczętowanie.
- Entsprechen** 1) odpowiadać, być odpowiednem;— 2) *dem Ansuchen e.* zadość uczynić żądaniu.
- Entsprechend**, odpowiedny, stósowny.
- Entsprechung**, *in E. des Ansuchens*, w zadosyćczeniu
- nieniu żądaniu, w przychyleniu się do żądania, czyniąc zadosyć żądaniu, przychyłając się do żądania.
- Entspriessen** 1) wyrastać (o latoroślach);— 2) wypływać z czego;— 3) pochodzić, (np. z rodu jakiego).
- Entspringen** 1) *aus dem Gefängnisse e.* ujsć, uciec z więzienia;— 2) *aus einem alten Geschlechte e.* pochodzić z dawnego rodu. *Daraus entspringt*, z tąd wynika.
- Entstehen** 1) powstać, brać początek, wszczać się;— 2) wynikać, *der daraus e-de Schaden*, szkoda z tąd wynika.
- Entstellen**, przeinaczyć, przekreślić, wykrzywić, w fałszywym świetle przedstawić. *Jdn durch Misshandlungen e.* zespecić kogo przez pobicie.
- Entvölkern**, wyludnić.
- Entwaffnen**, rozbroidć.
- Entwässern**, osuszyć.
- Entwässerungsanlagen**, zakłady osuszenia.
- Entwässerungsstollen** *ob. Erbstollen.*
- Entweichen** 1) ujsć, umknąć, zbiedz;— 2) unikać np. niebezpieczeństwa.
- Entweichung**, ucieczka.
- Entweichungsversuch**, usiłowanie uciezki.
- Entweihen** *w Pr. kość. 1*

zdać poświęcenie (z kogo lub z czego);— 2) profanować, skazić świętość miejsca.	Entzündung, zapalenie.
Entweihung 1) zdjęcie poświęcenia;— 2) profanowanie, skażenie.	Epidemie, zaraza, choroba panująca, epidemia.
Entwenden, usunąć, zemknąć co, ukraść.	Equipage 1) ekwipaż, powóz z kołmi;— 2) w <i>Wojšk.</i> bagaże, przybory, obłogi;— 3) w <i>Maryn.</i> służba i żołnierze okrętowi, czeladź okrętowa.
Entwendung, usunięcie, skradzenie.	Equivalent ob. Äquivalent.
Entwerfen 1) układać v. projektować np. mowę, plan;— 2) spisać, zanotować. <i>Das Gericht soll die Fragen an die Zeugen selbst e.</i> sąd winien sam ułożyć pytania dla świadków.	Erachten, uważać, poczytywać np. <i>der Umstand wird für überflüssig e-t</i> , okoliczność ta uważa, poczytuje się za zbyteczną.
Entwerthen, odjąć wartość, zbezcenić, <i>zum Theile e.</i> zmniejszyć wartość.	Erachten <i>sb. nach meinem E. v. meines E-s</i> , podług mego zdania, mniemania.
Entwurf, 1) projekt, plan np. budowli;— 2) pomysł, zarys.	Erb (wzłożonych znaczy części) dziedziczny.
Entziehen 1) <i>Jdm etwas e.</i> zabrać, usunąć, odjąć komu co;— 2) <i>sich der Gerechtigkeit e.</i> ukrywać się przed dochodzeniem sądowym, unikać wymiaru sprawiedliwości.	Erbadel, szlachectwo, szlachta dziedziczna.
Entziffern, odczytać (nieczytelne lub tajemnicze pismo). <i>Einen Betrag e.</i> obliczyć, wyrachować kwotę.	Erbberechtigter, mający prawo do spadku.
Entzündbar, zapalny.	Erbe, dziedzic, spadkobierca.
Entzündbarkeit, zapalność.	Erbe (<i>Erbschaft</i>) dziedzictwo, spadek.
Entzünden, zapalać.	Erbeigen, dziedziczny.
Entzündlich, zapalny.	Erbeinsetzung, ustanowienie dziedzica.
	Erben, dziedziczyć, brać spadek.
	Erbfähig, mogący dziedziczyć, zdolny do dziedziczenia.
	Erbfolge, następstwo (dziedziczenia), sukcesya, <i>er hat sich nach der gesetzlichen E. erbserklärt</i> , zgłosił się do spadku, przyjął spadek we-

dhug prawnego następstwa.	<i>klärung.</i>
Erbfolger, successor.	Erb s a n t r e t u n g, objęcie spadku.
Erbgenosse, spółdziedzic, spólsuccessor.	Erb s c h a f t, dziedzictwo, spadek.
Erbgerechtigkeit <i>ob. Erb-recht.</i>	Erb s c h a f t s a n n a h m e <i>ob. Erbsannahme.</i>
Erbgrund, rola, grunt dziedziczny.	Erb s c h a f t s a n t h e i l, schie-da, część spadku.
Erbgut, dziedzictwo, majątek dziedziczny, dziedzina.	Erb s c h a f t s - A u s s c h l a g u n g <i>v. Ablehnung</i> , zrzeczenie się spadku.
Erbieten, <i>sich zu schwören</i> e. oświadczyć gotowość do przysięgi.	Erb s c h a f t s - G l ä u b i g e r, wierzyciel spadku. (Inne złożone <i>ob. pod Erbs-</i>).
Erblasser, spadkodawca.	Erb s e i n a n t w o r t u n g <i>ob. Einantwortung.</i>
Erblos, (o osobach) bez dziedziców, bezdzietny, bezpotomny, (orzeczach) bezdziedziczny, opuściła, <i>e-es Gut</i> , majątność opuściła, puściżna, kaduk.	Erb s e r k l ä r u n g, oświadczenie przyjęcia spadku, przyjęcie spadku.
Erblosigkeit, bezdziedziczność.	Erb s i n t e r e s s e n t, uczestnik spadku.
Erbmasse, masa spadkowa.	Erb s t e u e r, podatek spadkowy.
Erbordnung, porządek dziedziczenia.	Erb s t o l l e n, sztolnia ściekowa, także powietrzna.
Erbpacht, dzierżawa wieczysta.	Erb t h e i l, scheda dziedziczna, część spadku.
Erbpächter, dzierżawca wieczysty.	Erb t h e i l u n g, podział, dział dziedzictwa, spadku.
Erbpachtzins, czynsz dzierżawno-wieczysty.	Erb t h u m, dziedzictwo, dziedzina, ojcowizna, macierzyżna.
Erbrechen, <i>eine Thür</i> , wyłamać drzwi, <i>ein Siegel</i> e. oderwać, naruszyć pieczęć.	Erb v e r t r a g, umowa dziedziczenia.
Erbrecht, prawo dziedziczenia, prawo spadkowe (nauka lub przepisy o spadkach).	Erb z i n s, czynsz wieczysty.
Erbsache, rzecz spadkowa.	Erb z i n s g u t, posiadłość wieczysto-czynszowa.
Erbsanfall, otwarcie spadku.	Erb z i n s m a n n, czynszownik wieczysty.
Erbsannahme <i>ob. Erbser-</i>	

- Erbzinsvertrag, kontrakt wieczysto-czynszowy.
- Erdfest, osadzony w ziemi, *erd-, nagel- und nietfest*, trwale osadzony.
- Erdichten, wymyślić, zmyślić.
- Erection *ob. Gründung, Stift.*
- Ereigniss, wydarzenie, zdarzenie, wypadek.
- Ererben, odziedziczyć, dziedzictwem *v.* spadkiem nabyć.
- Erfahrung, doświadczenie, *in E. bringen*, dowiedzieć się.
- Erfindung, wynalezienie, wynajdowanie, wanalazek.
- Erfliessen, *ein Urtheil ist erflossen*, zapadł wyrok, *eine Verordnung ist erflossen*, rozporządzenie wydane zostało, wyszło.
- Erfolg, skutek, wypadek, wynikłość, następność, powodzenie, np. *mit gutem E.* z dobrym skutkiem, *ohne E.* bez skutku, bezskuteczny, *für den E. verantwortlich sein*, być odpowiedzialnym za skutek, za następności.
- Erfolgen 1) nastąpić, wyjść, *ob. ergehen*; — 2) tyle co *ausfolgen*, wydać.
- Erfolglassung *ob. Ausfolgung.*
- Erfolglos, bez skutku, bezskutecznie.
- Erfordern, wymagać, potrzebować, np. *die Sache er-*
- fordert viel Umsicht*, rzecz ta wymaga wielkiej oględności, *es erfordert viel Vorsicht*, potrzeba wielkiej przeczności.
- Erforderlich, wymagany, potrzebny, stósowny, np. *die e-en Fähigkeiten besitzen*, potrzebną zdolność posiadać, *e-e Förmlichkeiten*, wymagane, potrzebne formalności, *e-e Massregeln treffen*, chwycić się stósownych środków, *przedsięwziąć stósowne kroki*, zarządzić co z porządku rzeczy wypada.
- Erforderniss 1) potrzeba (to co jest do czego potrzebne); — 2) warunek, wymóg, *nach E. der Umstände*, według okoliczności, jak okoliczności wymagają, według wymagania okoliczności, *die E-e eines Vertrags*, warunki *v.* wymogi kontraktu, *eine Frist nach E. der Arbeit bestimmen*, wyznaczyć termin, jakiego robota wymaga.
- Erforschen, wybadać, wyśledzić, wywiedzieć się, poszukiwać, np. *eine gestohlene Sache e.* wyśledzić rzecz skradzioną.
- Erfüllung, wypełnienie, wykonanie, dopełnienie, spełnienie, *E. eines Auftrags*, wykonanie polecenia, *E. einer Bedingung*, wykonanie, dopełnienie warunku, *E. ei-*

- nes Versprechens*, dotrzymywanie przyrzeczenia, *E. eines Wunsches*, spełnienie życzenia, *in E. gehen*, spełnić się, ziścić się, sprawdzić się.
- Erfüllungseid**, przysięga (dowód) uzupełniająca.
- Ergänzen**, uzupełnić, przydać (co), zastąpić czem, *eine Untersuchung e.* śledztwo uzupełnić, *die Klage e.* uzupełnić skargę, przydać co do niej, *den Abgang e.* ubytek zastąpić, *e-de Verfügungen*, rozporządzenia uzupełniająca, dodatkowe.
- Ergänzung**, uzupełnienie, dopełnienie, zastąpienie, *E. eines Beweises*, uzupełnienie dowodu.
- Ergänzungs - Bestimmung**, przepis uzupełniający, dodatkowy.
- Ergänzungseid**, przysięga (dowód) uzupełniająca.
- Ergänzungsrichter**, sędzia uzupełniający komplet.
- Ergänzungsstempel**, stempel dodatkowy.
- Ergänzungswahl**, wybór dodatkowy, uzupełniający.
- Ergebniss**, skutek, wynikiłość, wypadek.
- Ergehen**, być wydanym, zapisać, *das Urtheil ist ergangen*, wyrok został wydanym, zapadł, *eine Vorladung, Aufforderung e. lassen*, wydać wezwanie, rozkaz, *es ergeht* *eine Bitte an Jdn*, wnosi się prośba do kogo.
- Ergreifen** 1) schwytać, złapać, zabrać, przejąć; — 2) wziąć się do czego, chwycić się czego; np. *Jdn auf der Flucht e.* schwytać kogo podczas ucieczki; *Jdn auf frischer That e.* złapać kogo na gorącym uczynku; *den Besitz e.* objąć posiadanie; *die Flucht e.* zbiedz, uciec; *eine Gelegenheit e.* chwycić sposobność, korzystać ze sposobności; *Partei e.* wziąć czyją stronę, ująć się za kim; *einen Rath e.* chwycić się jakiej rady, iść za radą; — 3) *den Rekurs e.* założyć rekurs; — 4) *das Wort e.* zabrać głos.
- Ergreifer**, chwytacz, imacz.
- Ergreifersantheil**, nagroda donosiciela.
- Erhalten**, otrzymać, utrzymać, odebrać, dostać, osiągnąć, np. *die Familie e.* utrzymać rodzinę, *eine Waare e.* dostać, otrzymać towar, *ein Amt e.* dostać, otrzymać posadę, urząd, *eine Antwort e.* odebrać, otrzymać odpowiedź, *Jdm das Leben e.* zachować komu życie, *der Kläger erhält das Wort*, skarżący ma głos, *in der Ausübung eines Rechtes e. werden*, być utrzymanym, pozostać, utrzymać się w używaniu prawa, *sich durch*

- Kredit e.* stać kredytem.
- Erhaltungskosten, koszta utrzymania.
- Erhärten, stwierdzić, poprzeć, *mit Gründen, mit einem Eide e.* dowodami, przysięgą stwierdzić, poprzeć.
- Erheben 1) podnosić, wynosić, wznosić, *in den Adelstand e.* podnieść do stanu szlacheckiego; — 2) *Ansprüche e.* rościć pretensye, prawo; — 3) *ein Kapital e.* podnieść kapitał, *Klagen e.* podnieść skargi, narzekania; — 4) *einen Protest e.* założyć (spisać) protest; — 5) *Steuern, Zölle e.* pobierać podatki, cło; — 6) *statistische Daten e.* zbierać dane (data) statystyczne; — 7) *den Thatbestand e.* ustanawiać istotę czynu, dochodzić istoty czynu, sprawdzać jakość czynu; — 8) *den Werth einer Sache e.* dochodzić wartości rzeczy.
- Erheblich, stanowczy, ważny t. j. na uwagę zasługujący, gruntowny znaczny, *nichts e-es anführen,* nie stanowczego nie przywozić, *ein e-er Umstand,* okoliczność stanowcza.
- Erheblichkeit der Gründe, stanowczość, ważność powodów.
- Erhebung *ob. Erheben.*
- Erheiraten, otrzymać przez ożenie, wziąć za żonę (w posagu). *E-tete Sachen,* przyżenek, wniosek żonin (wszystko co żona wnosi).
- Erheischen *ob. erfordern.*
- Erhöhen, podwyższyć, podnieść, np. budynek, płacę, podatek i t. p.
- Erholen, *sich an einer Person v. Sache,* powetować stratę na kim, lub na czem, *sich Raths bei Jdm e.* rady czyjśj zasięgnąć, radzić się kogo.
- Erinnern, przypomnieć, wspomnieć o czem, natrącić, *Jdn an seine Pflicht e.* przypomnieć komu powinność, *den Schuldner e. ob. mahnen.*
- Erinnern *sb. seines Wissens und E-s,* według wiedzy i pamięci.
- Erinnerung, *in E. bringen,* przypomnieć co.
- Erkaufen 1) *etw.* kupić co; — 2) *Jdn e.* przekupić kogo.
- Erkennen 1) *seine Schrift,* uznać pismo za swoje, *Jdn für schuldig e.* uznać kogo winnym; — 2) *auf den Eid e.* dopuścić przysięgę wyrokiem; — 3) *über etw. e.* wyrokować, orzec o czem; *für v. zu Recht e.* orzec, postanowić.
- Erkenntniss, wyrok, orzeczenie.
- Erkenntnissrichter, sędzia rozpoznający.
- Erkenntnissverfahren,

- postępowanie rozpoznawcze.
- Erklären 1) *ein Gesetz*, objaśnić, tłumaczyć ustawę;— 2) *für grossjährig e.* uznać pełnoletnim;— 3) *zum Nachfolger e.* ustanowić; mianować swoim następcą;— 4) *seinen Willen e.* oświadczyć swoją wolę, *sich für oder gegen etw. e.* oświadczyć się za czem lub przeciw czemu, *sich über etw. e.* oświadczyć się względem czego.
- Erklärung, oświadczenie, deklaracya, objaśnienie, wytłumaczenie, *E. des letzten Willens*, rozporządzenie ostateńj woli. *Waaren-E.* deklaracya towarów.
- Erkundigen, *sich*, dowiadywać v. wywiadywać się o co u kogo.
- Erkundigung, dowiadywanie, wywiadywanie się, *E-en einziehen*, v. *einholen*, zasiągnąć wiadomości.
- Erlag der *Caution*, złożenie rękojmi.
- Erlagsgebühr, składowe, depozytowe.
- Erlagschein, poświadczenie złożenia.
- Erlas 1) reskrypt, rozporządzenie;— 2) *E. der Abgaben, Schuld, Strafe*, uwolnienie od podatków, długu, kary v. darowanie takowych, *E. von der Schuld*, część długu darowana v. odstąpiona.
- Erlassen 1) *eine Verordnung*, wydać rozporządzenie;— 2) *Jdm den Eid e.* uwolnić kogo od przysięgi;— 3) *die Schuld, die Strafe e.* darować dług, karę.
- Erlassung *einer Verordnung*, wydanie rozporządzenia.
- Erlauben, pozwolić, zezwolić.
- Erlaubniss, pozwolenie, zezwolenie.
- Erlaubt, dozwolony, godziwy.
- Erläuterung, wyjaśnienie, objaśnienie (ustawy, rachunku).
- Erledigen, *einen Bericht, ein Gesuch*, załatwić raport, prośbę, *ein e-tes Amt, eine e-te Stelle*, opróżniony urząd, opróżniona posada.
- Erledigung, *hiemit erhält der Bericht seine E.* przez to załatwionym zostaje raport, *in E.* w załatwieniu.
- Erlegen, *eine Geldsumme zu Gerichtshänden*, złożyć w sądzie kwotę pieniężną, *eine Abgabe e.* złożyć t. j. zapłacić podatek.
- Erleger *ob. Hinterleger.*
- Erleichtern, ulżyć, ułatwić, *e-de Bedingungen*, zwolnione, lżejsze, dogodniejsze warunki.
- Erleichterung, ulżenie, ułatwienie.
- Erleiden, ponieść, doznać, uleść czemu, *einen Schaden e.* ponieść szkodę, do-

- znać szkody, *ein erlittener Schaden*, poniesiona szkoda, *das Gesetz erlitt viele Veränderungen*, ustawa uległa wielu zmianom.
- Erliegen, *die Urkunden e. beim Gerichte*, dokumenta znajdują się w sądzie, *die beim Gerichte e-den Gelder*, pieniądze złożone w sądzie.
- Erlös, kwota ze sprzedaży otrzymana.
- Erlöschen, zgasnąć, wygasnąć, upaść, ustać, umorzyć się, *das Recht erlischt*, prawo gaśnie, ustaje, upada, *die Strafe, das Verbrechen erlischt*, kara, zbrodnia umarza się, *ein erloschenes Geschlecht, Recht*, wygasa plemię, prawo.
- Erlöschung, wygaśnienie, ustanie, umorzenie, *E. des Pfandrechtes, der väterlichen Gewalt*, ustanie prawa zastawu, władzy ojcowskiej, *E. des Rechtes*, ustanie, wygaśnienie prawa, *E. der Strafe, des Verbrechens*, umorzenie kary, zbrodni.
- Erlöschungsart, sposób zniesienia, wygaśnienia, umorzenia.
- Ermächtigen, uppełnomocnić, umocować, upoważnić.
- Ermahnen 1) upominać, napomnieć; — 2) *zu etwas e.* zachęcić do czego; — 3) *zur Ordnung e.* wezwać do porządku.
- Ermangeln 1) brakować, nie dostawać, zbywać na czem; — 2) omieszkąć, zaniedbać, *man wird nicht e. Genüge zu leisten*, nie omieszkza, nie zaniedba się zadosyć uczynić.
- Ermangelung, brak, niedostatek, *in E. pfandbarer Gegenstände*, w braku przedmiotów zajmowalnych, ulegających zajęciu.
- Ermässigen, umiarkować, zmniejszyć (koszta procesowe), moderować.
- Ermässigung, umiarkowanie, zmniejszenie, zmoderowanie.
- Ermessen, sądzić, mniemać, uważać, wnioskować, domyślić się, *daraus ist leicht zu e.* z tego łatwo wyrozumieć, domyślić się.
- Ermessen *sb. nach dem E. des Richters*, według zdania, ocenienia sędziego, *nach billigem E.* według słuszności.
- Ermitteln *ob. ausmitteln.*
- Ermittlung 1) dochodzenie, wykrycie (np. majątku); — 2) oznaczenie (szkody, ceny).
- Ernennen, mianować (sędziego, urzędnika), ustanowić kogo czem.
- Ernennung, mianowanie.
- Ernennungsdekret, nominacya, dekret zamianowania.
- Ernennungsrecht, prawo mianowania na urzędy.
- Erneuern, odnowić, pono-

- wić, wznowić, *der Bestand-vertrag ist stillschweigend e-t worden*, kontrakt dzierżawy v. najmu został domyślnie v. domniemalnie wznowiony.
- Erneuerung, odnowienie.
- Erneuerungswahlen, nowe wybory.
- Ernst *sb.* 1) powaga, prawda, szczerłość, rzeczywistość; — 2) surowość (w postępowaniu), *im E., ernsthaft*, doprawdy, szczerze, *der Wille des Erblassers muss mit E. erklärt werden*, wola spadkodawcy oświadczona być powinna szczerze (na prawdę).
- Ernstlich, prawdziwie, istotnie, poważnie.
- Eröffnen 1) otworzyć, wynurzyć, objawić, oznajmić, ogłosić; — 2) zagaić, np. *einen Beschluss e. oznajmić uchwałę, die Berathungen, Unterhandlungen e. rozpocząć narady, układy, den Konkurs e. ogłosić konkurs, den Landtag, die Sitzung e. zagaić sejm, posiedzenie.*
- Eröffnung 1) otwarcie np. listu — 2) objawienie, oznajmienie, wyjawienie, wynurzenie np. zdania; — 3) ogłoszenie np. testamentu; — 4) zagajenie np. posiedzenia.
- Erörtern, roztrząsać, rozbiierać, rozpoznawać.
- Erörterung, roztrząsanie, rozbieranie, rozpoznawanie.
- Erpressen, wymódz na kim, wymusić, wycisnąć (pieniądze).
- Erpressung, wymuszenie, zdzierstwo.
- Erproben, doświadczyć, wypróbować, *erprobte Fähigkeit*, udowodniona zdolność, *erprobte Gesinnung*, doświadczony sposób myślenia.
- Erregen 1) wzniecać, *einen Aufruhr e.* wzniecić rozruch; — 2) wszcząć, *einen Streit e.* wszcząć spór.
- Erreichen, dopiąć, osiągnąć, dostać się (gdzie, dokąd), osiągnąć, *ein Alter von ... Jahren e.* dojść do lat (dożyć pewnego wieku), *seinen Zweck e.* dopiąć swego celu, osiągnąć cel.
- Errichten 1) ustanawiać, założyć, utworzyć, zaprowadzić, *ein Comité, einen Verein e.* ustanowić, zawiązać komitet, stowarzyszenie, towarzystwo, *eine Sparkasse e.* zaprowadzić, utworzyć kasę oszczędności; — 2) spisać, sporządzić, zdziałać, *eine Urkunde, einen Vertrag e.* spisać dokument, kontrakt.
- Ersatz 1) wynagrodzenie, *E. eines Schadens*, wynagrodzenie v. zwrot szkody, odszkodowanie, *diesem Beamten fallen aus Anlass seiner Dienstleistung viele Ersätze zur Last*, od urzędnika przy-

- pada wiele zwrotów z tytułu jego urzędowania; — 2) dopełnienie, uzupełnienie, zastąpienie, *E. eines Abganges*, dopełnienie ubytku, *E. einer abgegangenen Mannschaft*, zastąpienie, uzupełnienie ubytku w wojsku.
- Ersatzmann**, zastępca.
- Ersatzrecht**, prawo do wynagrodzenia, odszkodowania.
- Ersatzrichter**, zastępca sędziego.
- Erscheinen** 1) stawić się, *vor Gericht, bei der Tag-satzung e.* stawić się w sądzie, na terminie; — 2) wydać, *das Gesetz ist erschienen*, ustawa została wydana; — 3) wyjść na widok, ukazać się, *das Werk wird bald e.* dzieło wkrótce wyjdzie.
- Erscheinen sb. vor Gericht**, stawiennictwo, stawienie się w sądzie.
- Erschleichen**, wyłudzić co, np. *eine Erbschaft*, spadek.
- Ersitzen**, zasiedzieć, *ein Recht e.* prawo zasiedzieć, długiem posiadaniem zaswoić, *ersessenes Recht*, prawo zasiedzeniem nabyte.
- Ersitzung**, zasiedzenie, *die E. ist eine besondere Art der Erwerbung von Rechten*, zasiedzenie jest szczególnym sposobem nabywania praw.
- Ersitzungszeit**, czas potrzebny do zasiedzenia.
- Erst**, najprzód, pierwój, do-piero, *der ersterwähnte Um-stand*, wyżej wspomniona okoliczność, *die Streitgenossen sind bei demjenigen Gerichte zu belangen, welchem der in der Klage erstbenannte Beklagte untersteht*, spółników sporu należy pozwać przed ten sąd, któremu podlega pozwany w skardze najpierw wymieniony.
- Erste**, pierwszy, *der e. Richter*, sędzia pierwszój instancji.
- Erstrichterlich**, dotyczący pierwszój instancji, *e-es Urtheil*, wyrok pierwszój instancji.
- Erstatten** 1) zwrócić, *die Kosten, den Schaden, das Verlorne e.* zwrócić komu koszta, wynagrodzić szkodę, stratę; — 2) *einen Bericht e.* zdać, złożyć raport, *einen Vortrag e.* zrobić przedstawienie, zdać sprawę.
- Erstehen**, *eine Sache bei der Licitation*, nabyć, kupić na licytacji (jako najwięcej dający).
- Erstehet**, nabywca na licytacji.
- Erstehungspreis**, cena wylicytowana, cena nabycia na licytacji.
- Erstgeborener**, pierworodny.
- Erstgeburt**, pierworód, pierwszy poród.
- Erstgeburtsrecht**, pierworództwo, pierworodziny, pier-

- worodność.
- Erstrecken 1) przedłużyć, *eine Frist e.* przedłużyć, odroczyć termin; — 2) rozciągać się, *das Gesetz erstreckt sich über das ganze Land,* ustawa rozciąga się na cały kraj *v.* obowiązuje w całym kraju.
- Ersuchen, wzywać uprzejmie.
- Ersuchschreiben, odezwać.
- Ertappen, zdybać, przydybać, złapać, *Jdn auf der That e.* schwycić, złapać kogo na uczynku.
- Ertheilen, 1) udzielać, dać, nadać, *einen Titel, eine Würde e.* nadać tytuł, godność; — 2) *einen Befehl e.* wydać rozkaz; — 3) *eine Frist e.* wyznaczyć termin.
- Ertrag, plon, dochód, przychód, pobór, prowent, intrata.
- Ertragsanschlag, wykaz, obliczenie, ocenienie dochodów.
- Ertragsfähig, przynoszący dochód.
- Ertragszweig, gałąź przychodu.
- Erträgniss *ob. Ertrag.*
- Erwachsen 1) nabywać, wynikać, pochodzić, *dem Kläger erwächst das Recht,* powód nabywa prawo, *ein e-er Schaden,* wynika szkoda; — 2) *in Rechtskraft e.* przejść w prawomocność, stać się
- prawomocnem.
- Erwägen, rozważać, zważać, uważać, roztrząsać.
- Erwägung, *in,* zważywszy, *in Erwägung ziehen v. nehmen,* wziąć na rozwagę.
- Erwarten, czekać na co, oczekiwać, spodziewać się czego.
- Erwählen, wybrać, obrać kogo lub co.
- Erweisen 1) udowodnić, wykazać, dowieść, dowodzić, *etwas mit dem Eide, durch Zeugen e.* dowodzić przysięgą, świadkami, *das wird sich e.* to się wykaże; — 2) wyświadczyć np. dobrodzieństwo, *Erfurcht e.* oddać cześć, uszanowanie.
- Erweislich, dowodny, dowodliwy.
- Erweitern 1) rozprzestrzenić, rozszerzyć, *die Grenzen, Gebäude,* granice, budynki; — 2) przedłużyć, *eine Frist e.* termin przedłużyć *ob. t. ausdehnen.*
- Erwerb, zarobek, nabytek, dobytek.
- Erwerben, zarabiać, nabywać. *Ein erworbenes Recht,* nabyte prawo, *erworbenes Vermögen,* majątek dorobkowy, *e-de Verjährung,* przedawnienie nabywcze (zasiedzenie).
- Erwerber, nabywca.
- Erwerblos, bezzarobny.
- Erwerbsfähig, zdolny do

nabywania.	Erzgehalt, bogactwo, procentowość, kruszec w rudzie.
Erwerbsfähigkeit, zdolność nabywania.	Erzhältig, rudny, zakruszczone.
Erwerbsgeschäft, zarobkowanie.	Erzhüte (<i>Kaue</i>), jata.
Erwerbsgesellschaft, spółka zarobkowa.	Erziehung, wychowanie, edukacja.
Erwerbsmittel, sposób zarobkowania.	Erziehungsanstalt, zakład edukacyjny.
Erwerbsstand, stan zarobniczy, zarobkowy.	Erziehungsbeitrag, wsparcie dla dzieci po urzędniku.
Erwerbsteuer, podatek zarobkowy.	Erziehungs- <i>v. Studien-Commission</i> , kommissya edukacyjna.
Erwerbung, zarobienie, nabycie.	Erziehungswesen, wychowanie publiczne, edukacja.
Erwidern, <i>auf etwas</i> , odpowiedzieć.	Erzlager, pokład kruszcowy.
Erwiderung, odpowiedź.	Erzmühle, młyn kruszcowy, rudomłyn.
Erwirken, <i>etwas bei Jdn e.</i> wyjednać, dokonać, wskórać, sprawić.	Erzwingen, wymusić, wymódz. <i>Erzwungene Erklärung des Gesetzes</i> , tłumaczenie naciągane ustawy.
Erz, kruszec, minerał, ruda.	Erzwingung, wymuszenie.
Erzader <i>v. Erzgang</i> , żyła kruszczowa.	Escomptiren <i>ob. discontiren</i> .
Erzeugen 1) spłodzić; — 2) wyrabiać. <i>Von ihr erzeugt</i> , z niej urodzony. <i>Eine Waare e.</i> produkować, wyrabiać towar.	Esconto <i>ob. Disconto</i> .
Erzeuger 1) producent; — 2) rodzic, (ojciec).	Escorte, konwój, eskorta, straż przydana.
Erzeugniss, produkt, plód, wyrób, utwór. <i>Bodenerzeugnisse</i> , ziemiopłody. <i>Kunst-erzeugnisse</i> , dzieła, utwory sztuki <i>v.</i> umnictwa pięknego.	Escortiren, konwojować, eskortować.
Erzeugungsrecht, prawo produkowania.	Escortirung, konwojowanie.
Erzgebirge, góry kruszcowe.	Estafette, sztafeta.
	Etabliren, rozpocząć przemysł jaki, otworzyć, założyć sklep, handel. <i>Sich e.</i> osiąść gdzie, sadzić się, osadowić się.

Et ablissem ent, zakład, za- łożenie, siedziba. <i>Ein Hand-</i> <i>lun gs - E.</i> zakład handlowy.	Ex amin and, składający e- gzamin.
Et at 1) poczet (urzędników); — 2) etat (dochodów i wy- datków krajowych). <i>Etwas</i> <i>auf den E. setzen</i> , umieścić co na etacie.	Ex cess, wybryk, eksces. Ex cindiren, wyłączyć. Ex cindirung, wyłączenie (z pod zajęcia). Ex cindirungsklage, skar- ga o wyłączenie.
Et waig, możebny, przypad- kowy, <i>e - e Ansprü che</i> , pre- tensye jakieby robić można, <i>e - er Uiberschuss</i> , przewyż- ka, jeżeliby się jaka oka- zała.	Ex citation, przypomnienie, pobudzenie, ekscytacya, przy- pilenie. Ex cludiren, wykluczyć, wyrugować. Ex clusion, wyłączenie, wy- kluczenie.
Ev aluation, oznaczenie ce- ny <i>v.</i> wartości (pieniężnej).	Ex clusive, wyłącznie.
Ev aluiren, ewaluować, o- znaczyć cenę <i>v.</i> wartość (pieniężną).	Ex communication, kła- twa, ekskomunika. Ex culpation <i>ob. Entschul-</i> <i>digung.</i>
Ev entual - <i>Maxime, E. - Prin-</i> <i>zip</i> , zasada przezorności (w po- stępowaniu sądowo-cywilnem obowiązek przedstawienia od- razu wszystkich okoliczno- ści, dowodów lub obron).	Ex culpiren <i>ob. Entschuldi-</i> <i>gen.</i> Ex cusation <i>ob. Entschuldi-</i> <i>gung.</i>
Ev entualität, przypadko- wość, ewentualność, trafno- kowość.	Ex ecution, egzekucya, wy- konanie, wypełnienie np. <i>E.</i> <i>einer Strafe</i> , wykonanie kary.
Ev entuel, wypadkowy, e- wentualny, na przypadek.	Ex ecutionsfähig, mający moc wykonawczą.
Ev iction <i>ob. Gewähr.</i>	Ex ecutionsgebühren, e- gzekutne.
Ev ictionsleistung <i>ob.</i> <i>Gewähr.</i>	Ex ecutionsverfahren <i>v.</i> <i>Vollstreckungsverfahren</i> , po- stępowanie wykonawcze, e- gzekucyjne.
Ev idenz, jawność, widocz- ność.	Ex ecutivgewalt, władza wykonawcza.
Ev idenzhaltung, utrzymy- wanie w naoczności.	Ex ecutivprocess, postępo- wanie z dokumentu wiaro- godnego.
Ex, były, np. <i>Exdeputirter</i> , były poseł, deputowany.	
Ex amen, popis, egzamin.	

Executor 1) egzekutor; — 2) wykonawca.	wydalić.
Exemplar, egzemplarz, o- kaz.	Ex officio, z urzędu, urzęd- ownie.
Exempt 1) wyjęty z pod... (np. jurysdykcji); — 2) u- wolniony od pewnych obo- wiązków.	Expectant <i>ob. Anwärter</i> . Expectanz <i>ob. Anwartschaft</i> .
Exemption 1) uwolnienie; — 2) wyjęcie od powszech- nego ciężaru lub ustawy.	Expediren 1) wydać, od- być; — 2) wyprawiać, eks- pedyować.
Exequiren, egzekwować, ściągać przymusem np. po- datki.	Expeditamt, ekspedytura. Expensen, rozchód, koszta, wydatki, ekspensa.
Exhibent, podawca, poda- jący.	Expert, znawca, świadomec, biegły.
Exhibiren, podawać (do u- rzędu).	Exponiren, <i>einen Beamten</i> , wysłać, wysadzić urzędnika; <i>eine Commission e.</i> wysa- dzić, wydelegować komisyją.
Exhibit, podanie, ekshibit.	Exportation 1) wywiezie- nie (kogo lub czego) z kra- ju; — 2) wywóz (towarów); — 3) wyprowadzenie zwłok.
Exhibitenprotokoll, dziennik podawczy.	Expromission, przyjęcie cudzego zobowiązania się.
Exhibitenzahl, liczba po- dania.	Expropriation, wywłaszc- czenie.
Exhumiren, odgrzebać (zmarłe ciało), wydobyć z grobu.	Exrotulirung, eksrotulacja, odbiór akt processowych.
Exhumation, odgrzebanie (zmarłego), wydobyć z gro- bu.	Extabulirung, ekstabula- cja, wykreślenie lub wyma- zanie z ksiąg hipotecznych.
Exil, wygnanie.	Extensiv, rozciągly.
Eximiren, wyjąć (z pod...), uwolnić (od jakiegokolwiek powszechnego ciężaru lub ustawy).	Extendiren 1) rozciągnąć; — 2) obszerniej wypraco- wać, wyrobić.
Existenz, byt, bytność, ist- nienie.	Exterritorialität, zakrajo- wość, <i>Recht der E.</i> prawo zakrajowości (niezawisłość od zwierzchności i praw kra- jowych).
Existiren, być, istnieć.	
Exmission, wyrugowanie, wydalenie (z posiadłości).	
Exmittiren, wyrugować,	Extinctive <i>Erwerbungsart</i> ,

nabycie przez wygaśnięcie.	zwyczajny dodatek.
Extra 1) oprócz;— 2) nad-	Extract <i>ob. Auszug.</i>
zwyczajne, bardzo;— 3) oso-	Extractionswerk <i>w Górn.</i>
бно.	<i>ob. Laugwerk.</i>
Extraauslagen, osobne lub	Extradiren <i>ob. Auslieferen.</i>
nadzwyczajne wydatki.	Extradition <i>ob. Auslieferung.</i>
Extrablatt, osobny, nad-	

F.

Fabrik, fabryka, rękodziel-	słanych towarów i ich ceny).
nia.	Facturenbuch, księga fak-
Fabrikant, fabrykant, ręk-	tur <i>v. rachunków przesył-</i>
kodzielnik.	kowych.
Fabrikarbeiter, robotnik,	Facultät 1) fakultet, wydział
wyrobnik fabryczny.	(na wszechnicy);— 2) <i>ob. Fä-</i>
Fabrikat, wyrób fabryczny.	<i>higkeit.</i>
Fabrikberechtigung,	Fähig, <i>zũ etwas</i> , zdatny, zdol-
konsens na fabrykę.	ny, sposobny, usposobiony
Fabrikbücher, księgi fa-	do czego. <i>Executionsfähig</i>
bryczne.	<i>ob. Execution. Wahlfähig,</i>
Fabrikunternehmung,	mający prawo być wybra-
przedsiębiorstwo fabryczne.	nym, wybieralny.
Fach, zawód, <i>das schlägt</i>	Fähigkeit, zdatność, zdol-
<i>nicht in sein F. ein</i> , to nie	ność, usposobienie.
należy do jego zawodu.	Fahne, chorągiew, <i>zur F.</i>
Fachlehrer, nauczyciel pe-	<i>schwören</i> , chorągwi <i>v. do</i>
wnego przedmiotu.	chorągwi przysiądz, <i>sich zur</i>
Fachmann, znawca.	<i>F. stellen</i> , stawić się do
Fachstudium, <i>ein F. be-</i>	chorągwi, <i>die F. verlassen</i> ,
<i>treiben</i> , oddawać się pewnej	chorągiew opuścić, dezerte-
nauce.	rować.
Faction <i>ob. Partei.</i>	Fahrbar, przeprawny (gości-
Factisch, rzeczywisty, isto-	niec, droga, rzeka), <i>die Bahn</i>
tny, <i>f-er Besitz</i> , rzeczywi-	<i>ist f.</i> kolej gotowa (t. j. po-
ste posiadanie.	ciąg może ruszyć), <i>f-er v.</i>
Factor, zawiadowca handlu.	<i>schiffbarer Fluss</i> , rzeka spła-
Factum, zdanie, wypadek,	wna.
czyn.	Fahren, <i>etwas f. lassen</i> , po-
Factur, faktura, rachunek	rzucić co, zaniechać czego.
przesyłkowy (wykaz prze-	<i>F-de Güter</i> , majątek rucho-

- my, ruchomości.
- Fahrtgebühre v. *Fahrtgeld* 1) taksa, jezdne;— 2) przewozowe.
- Fahrtgerechtigkeit, prawo przewozu.
- Fahrlässigkeit, niedbałość, niedbalstwo, zaniedbanie, *grobe F.* wielka niedbałość.
- Fahrman, przewoźnik.
- Fahrnisse, ruchomości, sprzęty domowe.
- Fahrordnung, porządek jazdy.
- Fahrtpost, poczta wozowa.
- Fahrtsendung, przesyłka pocztowa.
- Fahrt w *Górn.* spuszczenie się do kopalni i wychodzenie z niej.
- Fahrt w *Górn.* drabinki (do schodzenia do kopalni).
- Fahrtweg, droga wozowa.
- Fahrtwegrecht, służebność drogi.
- Fall 1) wypadek, przypadek, zdarzenie;— 2) upadek, np. do 1) *auf alle Fälle*, na wszelki przypadek, *auf jeden F.* w każdym razie, *erforderlichen v. nöthigen Falls*, w razie potrzeby, *im F-e der Ergreifung*, w razie schwytania, *in F-e dass*, gdyby się miało wydarzyć, że..., *gesetzt den F.* przypuściwszy, że... *in widrigen F.* w razie przeciwnym; do 2) *F. eines Handlungshauses*, upadek domu handlowego.
- Fallen 1) przypaść, spadać;— 2) upaść, podpaść np. *das Gut fiel auf den ältesten Sohn*, majątność dostała się najstarszemu synowi, przypadła na niego, *ein Handlungshaus ist gefallen*, dom handlowy upadł, zbankrutował, *das Verbrechen fällt ihm zur Last*, ciężary na nim zbrodnia, *die Preise sind gefallen*, cena spadła, *in Strafe fallen v. verfallen*, podpaść, popadać karze, *die Wahl ist auf ihn gefallen*, wybór padł na niego, obrać go.
- Fallen sb. w *Górn.* upadek, spadek.
- Fällen 1) *einen Ausspruch*, orzec, *ein Erkenntniss*, *ein Urtheil f.* wydać wyrok, za wyrokować;— 2) w *Górn.* *das Wasser f.* wodę spuścić, wypuścić.
- Fallfrist, termin nieodwłoczny, zawity, rok zawity.
- Fällig, *f-e Frist*, *Zeit*, termin, czas upłyniony, *f-es Kapital*, kapitał wypłatny, *f-e Zinsen*, odsetki już należne, *f-e Nutzungen*, pożytki przypadłe.
- Fälligkeit, wypłatność.
- Falliment, *Fallisement*, upadłość, bankructwo.
- Falliren, upaść, zbankrutować.
- Fallit, bankrut.

Falls, gdyby.	wziąć zamiar.
Falsch, fałszywy, nieprawdziwy.	Fassion, fassya, wyjaw majątku (do opodatkowania).
Falscher Eid, krzywoprzysięstwo.	Fatiren, eine Summe, ein Einkommen, wyjawić, wykazać, fassyonować dochód, sumę do podatku.
Falschmünzer, fałszerz monety.	Faustpfand, zastaw ruchomy.
Fälschung ob. Verfälschung.	Fehler 1) wada;— 2) błąd, omyłka, uchybienie.
Falsificat, rzecz sfalszowana.	Fehlgeburt, poronienie.
Familie, rodzina.	Feierlichkeit 1) uroczystość;— 2) F-en einer Urkunde, formalności dokumentu.
Familiengut 1) dobra rodzinne;— 2) dowiernictwo, powiernictwo, fideikomis.	Feiertag, święto, dzień świąteczny.
Familienhaupt, głowa rodziny.	Feil, przedajny.
Familienname, nazwisko rodzinne.	Feilbieten, wystawić na sprzedaż.
Familienrath, rada rodzinna.	Feilbietung, wystawienie na sprzedaż ob. t. Versteigerung.
Familienrechte, prawa rodzinne.	Feilbietungsedikt, F-ordnung ob. Versteigerungsedict, V-ordnung.
Familienstiftung, instytut, zakład rodzinny.	Feilschaft, rzecz przedajna, na sprzedaż wystawiona.
Familienvater, ojciec rodziny.	Feilschen, targować co, targować się o co.
Familienverband, związek rodzinny.	Feind, nieprzyjaciel.
Familienverhältnisse, stosunki rodzinne.	Feindschaft, nieprzyjaźń.
Fanatisiren, zapalać, w żarzałość wprawiać.	Feindseligkeiten, kroki nieprzyjacielskie, die F. wurden eingestellt, kroki nieprzyjacielskie ustały.
Fanatismus, żarzałość, żarliwość (religijna, polityczna), fanatyzm.	Feingehalt, ilość czystego złota lub srebra (np. w pieśniadkach).
Fassen, einen Beschluss, uchwalić (kollegialnie), postanowić (pojedynczo), den Entschluss, den Vorsatz f. po-	Feld w Górn. pole t. j. część

- podziemna, na której się od-
 bywa kopalnictwo; *ausgehau-*
nes F. wyrobisko, zrób *ob.*
alter Stamm, alte Baue; frei-
es F. pole jeszcze nikomu
 nie nadane.
- Feldaufsicht, dozór polo-
 wy.
- Feldaufsichtspersonale,
 służba polowa.
- Feldbau, rolnictwo.
- Felddienstbarkeit (*Ser-*
vitut), służebność wiejska.
- Feldflur, łąn, niwa.
- Feldfrevel, szkodnictwo
 polne.
- Feldfrevler, szkodnik pol-
 ny.
- Feldfrüchte, owoce, plody
 polne, zbiór z pól, ziemio-
 plody.
- Feldgut, grunt, rola.
- Feldhüter, polowy, v. stróż
 polny.
- Feldmark, miedza, granica.
- Feldpersonale, służba po-
 lowa.
- Feldschutzdienst, służba
 polowa.
- Feldschutzpersonale, ,
 straż polna.
- Feldservitut, służebność
 polna.
- Feldstrecke *ob. Mittel-*
strecke.
- Feldweg, droga na pole,
 droga przez pole, droga pol-
 na.
- Feldweges, staje *ob. t. Ge-*
wende.
- Feldwirthschaft, gospo-
 darstwo wiejskie, polowe,
 rolnicze.
- Felonie 1) felonija, wiaro-
 łomstwo (wykroczenie prze-
 ciwko zaprzysiężonym obo-
 wiązkom, lennika, żołnierza);
 — 2) w Anglii zbrodnia
 przeciwko państwu i spół-
 eczności cywilnej.
- Fensterrecht, służebność
 światła.
- Fenstersteuer, podatek od
 okien, okienne.
- Ferialtag, dzień wolny, fe-
 ryalny.
- Ferien, ferye, wakacye, czas
 wypoczynku.
- Fern, *inwiefern*, o ile, *inso-*
fern, o tyle, *inwiefern das*
glaubwürdig sein dürfte, o
 ileby to mogło zasługiwać
 na wiarę.
- Fertigen, *eine Urkunde*, pod-
 pisać dokument.
- Fertigkeit, biegłość, łą-
 twość, wprawa, wprawność,
 zręczność.
- Fertigung, podpis.
- Fesseln, kajdany, okowy,
 więzy, pęta, *Jdm F. anle-*
gen, Jdn in F. legen v. schla-
gen, okuć w kajdany.
- Fest 1) *etw. f. behaupten*, u-
 pierać się albo stale utrzy-
 mywać, twierdzić;— 2) *an*
etw. f. halten, obstawać przy
 czem;— 3) *eine f-e Besol-*
dung, stała płaca v. pensya,
f-er Preis, stała (niezmien-

na) cena; — 4) <i>Jdn f. nehmen</i> , ująć, przytrzymać, wziąć kogo do aresztu, uwięzić; — 5) <i>etw. f. setzen</i> , postanowić (prawo), wyznaczyć, naznaczyć (termin), <i>eine Strafe f. setzen</i> , postanowić karę.	znak pożarowy. Fiction, fikcja, wymysł, przypuszczenie. <i>Rechtsf.</i> wymysł, przypuszczenie, fikcja prawa.
Feudal, <i>Feudum ob. Lehen</i> .	Fideicommiss, fideikomis, dowiernoręctwo, powiernictwo.
Feuerbeschau, oględziny.	Fideicommissanwärter, powołany w skutek powiernictwa, oczekiwacz powiernictwa.
Feuerbrunst, pożar.	Fideicommissarische <i>Substitution</i> , podstawienie powiernicze.
Feuerfest, ogniotrwały.	Fideicommissbehörde, władza czuwająca nad powiernictwami.
Feuergefahr, niebezpieczeństwo od ognia.	Fideicommissbesitzer v. <i>Inhaber</i> , powiernik.
Feuergefährlich, grożący pożarem.	Fierant (<i>Marktfahrer</i>), jarmarcznik, handlarz jarmarczny.
Feuergewehr, broń palna.	Filial-Bank, <i>F-Casse, F-kirche, F-gesellschaft</i> , bank, kassa, kościół filialny, przygłówny, towarzystwo v. stowarzyszenie filialne v. przygłównne.
Feuerlärm, alarm pożarowy, <i>F. schlagen</i> , bić na trwogę v. na alarm.	Final- <i>Erledigung</i> , ostateczne nałatwienie.
Feuerlöschgeräth, narzędzia pożarowe.	Finanzbehörde, władza skarbowa.
Feuerlöschordnung, porządek ogniowy, pożarowy.	Finanzen, finanse, dochody, skarbowość.
Feuermauer, mur ogniochronny.	Finanzministerium, ministerstwo skarbu v. skarbowe.
Feuerpolizei, policja ogniowa.	Finanzpatent, patent skarbowy v. finansowy.
Feuerschaden, szkoda z pożaru.	Finanzprokurator, proku-
Feuerstätte ob. <i>Brandstätte</i> .	
Feuerversicherung, ubezpieczenie od pożarów.	
Feuerversicherungsgesellschaft, towarzystwo ubezpieczenia od pożaru.	
Feuerzeichen, znak pożarowy.	
Feuerzeiger, ognioskaz,	

ratoria skarbową.	Fiscalisches Interesse, interes skarbowy.
Finanzrath, radca skarbowy.	Fischereifrevel, szkoda rybołowcza.
Finanzwache, straż skarbową.	Fischereiordnung, porządek rybołowstwa.
Finanzwesen, skarbowość.	Fischereirecht, prawo rybołowstwa.
Finanzwissenschaft, nauka skarbowości.	Fischerrecht, prawo rybackie.
Findelhaus, dom podrzutków.	Fiscus 1) skarb publiczny;— 2) zarząd dóbr skarbowych;— 3) obrońca praw skarbowych.
Findelkind v. Findling, podrzutek.	Fix, pewny, stały, np. <i>f-er Gehalt</i> , stała płaca, <i>f-e Stempelgebühr</i> , stała należność stempłowa.
Finden 1) <i>etw. für gut f.</i> uznać za dobre, <i>was der Richter zu bestimmen findet</i> , co sędzia uzna za stosowne;— 2) <i>sich veranlasst f.</i> widzieć się spowodowanym;— 3) <i>das Gefundene ob. Fund.</i>	Flach, <i>auf dem f-en Lande</i> , na wsi, po wsiach.
Finder, znalazca	Flächeninhalt, powierzchnia.
Finderlohn, znaleźne.	Flächenmass, miara powierzchni (kwadratowa).
Finderrecht, prawo znalazcy.	Flagge, bandera, <i>die F. deckt das Gut</i> , bandera zabezpiecza ładunek.
Findling ob. Findelkind.	Fleischausschrottung 1) rzeź bydła;— 2) cząstkowa sprzedaż mięsa.
Fingerzeug, skazówka, <i>Jdm einen F. geben</i> , dać komu wskazówkę, wskazać komu co.	Fleischbank, jatki rzeźnicze.
Fingiren (<i>erdichten</i>), zmyślić, wymyślić.	Fleischschau, oględziny, rewizya mięsa.
Firma, firma (t. j. nazwa handlu lub nakładu przemysłowego używana w właściwych czynnościach i podpisach).	Fleischlich, <i>einer Person beiwohnen</i> , z kimś cieleśnie obcować.
Firste w Górn. wierzch, nakrywa w kopalni.	Fleischmarkt, targ mięsiwa.
Firstenstrasse ob. <i>Strassenbau</i> .	Fleischsteuer, podatek od mięsa.
Fiscalamt ob. <i>Finanzprocurator</i> .	Fleischtaxe, taxa mięsiwa.

- Fleiss** 1) pilność, dbałość, *F. auf etw. v. bei etw. anwenden*, przyłożyć się, przykładać się do czego z pilnością; — 2) *mit F.* umyślnie.
- Fleissiger Hausvater**, pilny, dbały gospodarz.
- Flossanstalt**, zakład spławowy drzewa.
- Flossgebühr**, spławne.
- Flossgerechtigkeit**, przywilej spławiania.
- Flosswesen**, spławnictwo.
- Flucht**, *die F. ergreifen*, uciekać.
- Flüchten**, uciec, zbiedz.
- Flüchtig**, zbiegły, *f. werden*, uciec, zbiedz.
- Flüchtling**, zbieg.
- Flugschrift**, pismo ulotne.
- Flur**, pole, niwa, obszar.
- Flurbuch** (*Steuerbuch*), kataster.
- Flurhüter**, polowy.
- Flussbett**, łozysko rzeki, koryto.
- Flüssig** 1) płynny, ciekły; — 2) *der Gehalt wird mit dem.. Tage f. gemacht*, pensya będzie wypłacaną od dnia... *f-ge Bezüge*, pobory wypłatne, bieżące.
- Folge** 1) kolej, następstwo, skutek, *in F.* w skutek, *in F. dessen v. dem zu F.* stósownie do tego, według tego, *in der F.* na przyszłość; — 2) *F. leisten*, posłusznym być, uczynić zadosyć, *keine F. leisten*, nie przychylić się, bez skutku zostawić, *dem Rekurse keine F. geben*, odrzucić rekurs.
- Folgen**, iść za kim, następować po kim, wynikać, *daraus folgt*, stąd wynika, wypływa, pochodzi, *dem älteren Bruder folgte der jüngere*, po starszym bracie nastąpił młodszy, *der Zuwachs folgt der Hauptsache*, przyrost idzie za rzeczą główną.
- Folgendermassen v. folgendergestalt**, w następujący sposób *v. jak* następuje.
- Folgerecht v. folgerichtig**, konsekwentny, wynikliwy, loiczny.
- Folgerichtigkeit**, konsekwencya, wynikliwość.
- Folgern**, wnosić, wnioskować, wnioski wyprowadzać, dorozumiewać się (z czego), wywodzić.
- Folgerung**, wnioskowanie, domysł, dorozumiewanie się.
- Folter**, tortury, męki, pytki, *Jdn auf die F. bringen*, wziąć kogo na tortury, na pytki, na męki.
- Fond**, fundusz (domestykalny, religijny, naukowy, szkolny).
- Fondsgut**, dobro funduszowe, majątek funduszowy.
- Fondsobligation**, obligacya funduszowa.
- Fördermann v. Förderer**, *w Górn.* wywoziciel.
- Fordern** 1) żądać, domagać się, dopominać się, *von Jdm*

<i>die Zahlung f.</i> dopominać się zapłaty; — 2) <i>Jdn vor Gericht f.</i> pozwać, zapozwać kogo.	Forstcultur, uprawa lasów. Forstdienst, służba leśna. Forstfrevel <i>ob. Frevel.</i> Forstfrohne, pańszczyzna leśna.
Förderschacht, szyb wywozowy, wydobywczy.	Forstgefälle, dochody z lasu.
Förderstollen, sztolnia wywozowa, wydobywcza.	Forstgerechtigkeit 1) prawo do lasu; — 2) prawo używania lasu; — 3) służebność leśna.
Forderung, żądanie (czego), pretensya, dług, należytość, wierzytelność, <i>F-en an Jdn haben</i> , mieć do kogo pretensye. <i>Die Wechself.</i> należytość <i>v.</i> dług wekslowy.	Forstgesetz, ustawa leśna. Forsthäger <i>v. F-hüter</i> , leśny, gajowy.
Förderung <i>w Górn.</i> wydobywanie, wywiezienie minerałów.	Forstmann, leśnik, biegły w leśnictwie.
Förderungs- <i>vorrichtungen</i> , przyrządy wydobywcze, wywozowe,	Forstmässig, stósownie do przepisów, zasad leśnictwa, <i>f-e Behandlung der Waldungen</i> , pielęgnowanie lasów według prawideł leśnictwa.
Form, forma, prawidło, kształt, <i>der Wechsel ist in der gesetzlichen F. ausgestellt</i> , <i>weksel jest w formie przyzwoitój</i> wystawiony.	Forstnutzung <i>v. F-ertrag</i> , dochód z lasu.
Formel, formuła, rota, aryna-ga. <i>Eidesf.</i> rota przysięgi.	Forstordnung, porządek leśny.
Formgebrechen, wada <i>v.</i> brak formalności, uchybienie formalności.	Forstrecht, prawo leśne. Forstwesen, leśnictwo.
Förmlichkeiten <i>v. Formalien</i> , formalności.	Forstwirthschaft, gospodarstwo leśne.
Formular, formularz, wzór, modła.	Forstwissenschaft, nauka leśnictwa.
Forstamt, urząd leśny.	Fortgang, tok, postęp.
Forstaufsichtspersonale, straż leśna.	Fortgangsklasse, klasa postępu.
Forstbeamte, urzędnik leśny,	Fortlaufend, <i>f-de Zahl, Zinsen</i> , liczba bieżąca, odsetki bieżące.
Forstbetrieb, przemysł leśny.	Fortsetzen np. <i>einen Prozess</i> , popierać, prowadzić dalej sprawę.

Fortsetzung np. <i>einer strafbaren Handlung</i> , ciąg karzygodnego czynu.	Fragstücke, okoliczności badania świadka, interrogatorya.
Forum ob. <i>Gericht</i> .	Franco, <i>adv.</i> bezpłatnie, <i>sb.</i> opłata przy oddaniu listu.
Fossil, <i>Fossilien</i> , ciała kopalne.	Frankiren, frankować, opłacić list.
Fracht 1) fracht, ładunek;— 2) przywoźne.	Frankirungszwang, przymus frankowania, opłat od listów.
Frachtanstalt, zakład przewozowy, frachtowy.	Frauensperson v. <i>Frauenzimmer</i> , niawiaista, kobieta.
Frachtbrief, list przewozowy, frachtowy.	Frechheit (<i>Verwegenheit</i>); śmiałość, bezczelność, <i>der Diebstahl ist mit besonderer F. verübt worden</i> , kradzież została popełnioną z nadzwyczajną śmiałością.
Frachten, przewozić towary.	Frei, wolny, <i>dem Rechte f-en Lauf lassen</i> , pozostawić sprawiedliwości wolny bieg. <i>Freies Gewerbe</i> , przemysł dowolny (niewymagający konsensu). <i>F-er Lehrgegenstand</i> , przedmiot nauki nadobowiązkowy. <i>F-e Sprache führen</i> , śmiało mówić.
Frachtfahrer v. <i>Frächter</i> , przewoźnik, frachtarz.	Freibank, wolnica, miejsce, gdzie wolno sprzedawać mięso.
Frachtgeld v. <i>Frachtlohn</i> , przywoźne, frachtowe.	Freibeuter, korsarz, rozbójnik morski.
Frachtgut, towar przewozowy.	Freibeuterei, korsarstwo.
Frachthandel, handel frachtowy.	Freibrief, patent swobody, przywilej, list żelazny.
Frachtschiff, okręt kupiecki, przewozowy, frachtowy.	Freierklärung w <i>Górn.</i> odebranie upoważnienia na górniczego.
Fraction, frakcja, odłamek (stronnictwa politycznego).	Freifahren <i>sb.</i> w <i>Górn.</i> oględziny górnicze.
Frage, pytanie, zapytanie, kwestya, np. <i>es entsteht die F.</i> zachodzi pytanie, <i>es ist keine F.</i> nie ma żadnej kwestyi, wątpliwości, <i>davon ist nicht die F.</i> , o to tu nie chodzi, <i>die peinliche F. ob. Folter</i> .	
Fragepunkt, przedmiot zapytania.	
Fragestellung, zapytywanie.	
Frageweise <i>sb.</i> sposób pytania, <i>adv.</i> sposobem pytującym, przez pytania.	

- Freigut v. *Freisitz* 1) osada wolna, wola, swoboda; — 2) majątność wolnodziedziczna, allodialna.
- Freihafen, port wolny.
- Freiheit, wolność, swoboda, *Jdm in F. setzen*, uwolnić kogo, wypuścić na wolność.
- Freiheitsbrief ob. *Freibrief*.
- Freiheitsstrafe, kara więzienia.
- Freiherr, baron.
- Freikorps, oddział ochotników.
- Freilassen v. *machen*, uwolnić kogo, dać komu wolność.
- Freilassung, uwolnienie, nadanie wolności, puszczenie na wolność.
- Fraumaurei, wolne mularstwo, farmazonerya.
- Freisass, okupnik.
- Freischurf w *Górn.* wyłączność poszukiwania górniczego.
- Freisprechen 1) *von der Anklage*, uwolnić od oskarżenia (dla niedostatecznych dowodów); — 2) *einen Lehrling f.* wyzwolić terminatora.
- Freistaat, rzeczpospolita. *F-lich*, należący do rzeczypospolitej.
- Freistadt, wolne miasto. *Freistädtisch*, należący do wolnego miasta.
- Freistätte, przytułek, przychronka, miejsce schronienia.
- Freistehend, niezuj.
- Freistellen, *Jdm etw.* dać komu na wolę, zostawić do woli.
- Freivererblich, wolnodziedziczny.
- Freiwillig, dobrowolny; w *Wojšk.* *F-er*, ochotnik.
- Freizügigkeit (o osobach) wolność przesiedlenia się, (o rzeczach) wolność przeniesienia ruchomości lub wyprowadzenie takowych z kraju bez opłaty.
- Fremd, obcy, cudzy, zamiejskowy, zagraniczny, *f-e Handlung*, *f-e Sache*, cudza czynność, rzecz.
- Fremdenbuch, księga zamiejskowych.
- Fremdenpolizei, policya nad obcymi.
- Fremdenrecht, prawo co do cudzoziemców.
- Fremdlingsrecht, prawo obczyzny.
- Frevel 1) bezprawie (czyn bezprawny), zuchwalstwo; — 2) psota, szkodnictwo, szkoda. *Feldf.* szkodnictwo polne, szkoda w polu. *Forstf.* szkodnictwo leśne, szkoda w lesie. *Jagd f.* szkodnictwo myśliwskie, szkoda w zwierzyźnie. *Wald f.* szkoda leśna.
- Frevler 1) zuchwalec; — 2) szkodnik, psotnik.
- Frieden v. *Friede*, pokój, stan pokojowy, spokojność, zgoda.
- Friedensantrag, propozy-

- cya pokoju.
- Friedensbothschaft, poselstwo o pokój.
- Friedensbruch, złamanie, naruszenie, zerwanie pokoju.
- Friedensbund *v. Friedensbündniss*, przymierze pokoju.
- Friedensfuss, stopa pokojowa.
- Friedensgericht, sąd pokoju.
- Friedenspräliminarien, przedwstępne warunki pokoju.
- Friedensrichter, sędzia pokoju.
- Friedensschluss, zawarcie pokoju.
- Friedenstraktat *v. Friedensvertrag*, traktat pokoju.
- Friedensunterhandlungen, układy o pokój.
- Friedenszeit, czas pokoju.
- Friedlich, spokojny, zgodny, *den Streit f. beilegen*, załatwić spór na drodze pojednawczej, zgodnie.
- Frisch, *Jdn auf f-er That ertappen*, ująć kogo na gorącym uczynku.
- Frischarbeit *w Górn.* fryszjerka.
- Frischen *sb. des Eisens*, fryszowanie.
- Frist, termin, (w dawnym prawie polskim) rok, *eine F. bestimmen, festsetzen, anberaumen*, wyznaczyć termin, *erstreckbare F.* termin odwołczny, *gesetzliche F.* termin prawny, *peremptorische v. präclusive F.* ob. *Fallfrist, richterliche F.* termin sądowy, *vertragsmässige F.* termin umowny.
- Fristenzahlung ob. *Ratenzahlung.*
- Fristerstreckung, przedłużenie terminu, odnowienie.
- Fristtage ob. *Respekttage.*
- Fristung 1) przedłużenie (terminu); — 2) poczekanie; — 3) *w Górn.* termin zawieszenia robót górniczych.
- Fristweise, ratami.
- Frohnarbeit, pańszczyzna.
- Frohnbar, pańszczyzniany.
- Frohndienst, pańszczyzna.
- Frohnfeste, więzienie, kryminal, dom kary.
- Frohnfrei, wolny od pańszczyzny.
- Frohnfuhre, podwoda pańszczyzniana, szarwarkowa.
- Frohngeld, opłata pańszczyzny.
- Frohngut, wieś z pańszczyzną.
- Frohnhäusler, chałupnik pańszczyzniany.
- Frohnpflichtig, podległy pańszczyźnie.
- Fromme *Legate*, zapisy pobożne, miłosierne, *f. Stiftung*, zakład miłosierdzia.
- Frommen, *zum F. der Kirche*, na pożytek kościoła.
- Frucht, owoc, płód (owoce z drzew, płody polne), *Früch-*

- te (*Nutzungen*), pożytki (np. od kapitału).
- Fruchtbringend, korzystny, zyskowny, *eine Summe f. anlegen*, korzystnie umieścić sumę.
- Fruchtgenuss *ob. Frucht-niessung*.
- Fruchtgenussrecht, prawo użytkownika.
- Fruchtniesser, użytkownik, użytkujący przychody.
- Fruchtniessung, użytkowanie, używanie przychodów.
- Fruchtwechsel, płodozmian.
- Fruchtzins, osep.
- Fructificiren (*Früchte bringen*), korzyści, zysk przynosić, *ein Kapital f. umieścić*, ulokować korzystnie kapitał.
- Frühschicht *ob. Schicht*.
- Fug 1) słusność, racya; — 2) upoważnienie, *F. und Recht haben*, mieć do czego zupełne prawo, *mit allem v. gutem F-e etw. thun*, robić co na zasadzie słusności i prawa, być zupełnie upoważnionym do robienia czego, *nach F. und Recht*, według słusności i prawa.
- Fügen, *sich dem Gesetze*, stósować się do ustawy, postępować według ustawy.
- Füglich *adj.* stósowny (do potrzeby, okoliczności), *adv.* 1) snadnie, łatwo; — 2) słusnie, sprawiedliwie, *das*
- kann f. geschehen*, to się łatwo stać może, *das kann man f. verlangen*, tego można słusnie żądać.
- Fuhre, wóz, fura, podwoda.
- Führen, prowadzić i in. np. *das Amt f.* urząd piastować, sprawować; *die Kasse f.* zawiadywać kasą; *Klage f.* skarżyć się, wnieść zażalenie; *einen Namen f.* nazywać się; *einen Titel f.* używać tytułu, tytułować się; *Waaren zu Markte f.* towary na targ wieźć; *das Wort f.* mówić, głos zabierać, *für Jdn das Wort f.* mówić za kim, bronić go; *den Beweis f.* stawić dowód.
- Fuhrfrohne, pańszczyzna sprzężajna.
- Fuhrlohn, woźbne.
- Fuhrmann, woźnica, woźca.
- Fuhrwesen, służba pociągów wojskowych.
- Füllung *w Gorzeln.* (np. *des Maischbottichs*) nabicie (zaciernicy).
- Function 1) urząd, funkcyja; — 2) sprawowanie urzędu.
- Functionär, osoba urzędowa, urzędnik.
- Functioniren, *fungiren*, urzędować, sprawować urząd.
- Functionszulage, dodatek z tytułu urzędowania.
- Fund, nalazek, rzecz znaleziona. *F-Diebstahl (Unterschlagung)*, przywłaszczenie nalazku.

- Fundament 1) podstawa;—
2) zasada.
- Fundamental, zasadniczy.
- Fundation *ob. Gründung.*
- Fundiren *ob. Gründen.*
- Fundgeld, znaleźne, należne.
- Fundgrube *w Górn.* kopalnia odkrytej rudy i t. p.
- Fundrecht *ob. Finderrecht.*
- Fundschein *ob. Befund.*
- Fundus instructus, inwentarz gruntowy (miejscowy), żelazny.
- Fürbitte *v. Fürsprache*, wstawienie się za kim, *F. für Jdn einlegen*, wnieść za kim prośbę, wstawić się za nim.
- Fürbitter, orędownik (ten który się za kim wstawia).
- Fürsorge, piecza, staranie.
- Fürtrag, zniesienie (zebranie rachunków z jednej stronicy).
- Fürwörtlich, przychylnie, *ein Gesuch f. einbegleiten*, prośbę z przychylną opinią przedłożyć.
- Fuss, *Jdn auf freiem F. belassen*, pozostawić kogo na wolnej stopie, *auf freiem F. setzen*, puścić na wolną nogę, *flüchtigen F-es*, zbiegły, *Zwanzig Gulden F.* stopa dwudziesto-złotowa, *Fünf- undvierzig Gulden F.* stopa czterdziestopięć-złotowa.
- Fusssteig, ścieżka. *F-recht*, służebność ścieżki.

G.

- Gabe, datek, dar, (jako podatek) danina. *Milde G.* datek *v.* dar dobroczynny, miłosierny.
- Gage, płaca, żołd.
- Galeere, galera (rodzaj okrętu), *Jdn zur G. verdammen*, *auf die G-n schicken*, skazać, zesłać kogo do robót okrętowych.
- Galeerensklave, niewolnik galerowy, ciurma, galernik, na galery skazany.
- Gang 1) chód;— 2) ruch;— 3) bieg, tok, tryb. *Der G. der Industrie*, ruch *v.* obrót przemysłu, *der G. des Processes*, bieg lub tok procesu, *im G-e sein*, być w to-
- ku, *w Górn.* żyła, *Taube Gänge*, ziemie płonne.
- Gangbar, drożny, drożysty, przystępny, *g-e Münze*, moneta kursująca, obiegowa, *g-er Ort*, drożne, przystępne miejsce.
- Ganggebühr, milowe (opłata woźnego).
- Gant, sprzedaż publiczna (osobliwie w upadłościach).
- Gantmann, dłużnik upadły, krydataryusz.
- Gantmasse, masa krydalna, masa upadłości.
- Ganz, cały, zupełny, wszystko, *das g-e Volk*, wszystko lud, *sein g-es Vermögen*, cały jego majątek, *ein*

- g-er Bauer*, kmieć, *g. und gar*, wcale, do szczętu, zupełnie, całkiem, ze wszystkim.
- Ganze*, *G-s sb.* całość, ogół, *im G-n betrachtet*, w ogóle uważając, *etw. im G-n kaufen*, kupić co na ogół t. j. ryczałtem.
- Gänzlich*, całkowity, *der g-e Untergang der Sache*, całkowita ztrata, całkowite zniszczenie rzeczy.
- Garantie*, ubezpieczenie, *w Pr. narod.* gwarancya.
- Garbenzehent*, dziesięcina snopowa, wytyczna.
- Garnison ob. Besatzung.*
- Gastgewerbe*, utrzymywanie gospody.
- Gastrecht*, prawo gościnności.
- Gebäranstalt*, zakład położniczy.
- Gebaren*, zawiadywać, zarządzać, *mit Einkünften g.* zarządzać dochodami, *mit Kassageldern g.* kasą zawiadywać, *das Vermögen v. mit dem Vermögen g.* zarządzać (administrować) majątkiem.
- Gebarung* 1) zawiadywanie, zarząd, administracya. *Geldg.* zawiadywanie pieniędzmi, manipulacya pieniężna. *Kassag.* zawiadywanie kasowością, manipulacya kasowa. *Materialg.* zawiadywanie materiałami;— 2) obrót, *Bankgelderg.* obrót pieniędzmi bankowemi.
- Gebäude*, budowla, budynek.
- Gebäudesteuer*, podatek budynkowy.
- Geben*, dawać, *gegeben zu...* Dan w....
- Geber*, dawca, *G-inn*, dawczyni.
- Geberde*, mina, gest, wyraz twarzy, ułożenie, układ.
- Gebiet*, okrag, obwód, obręb.
- Gebieten*, nakazywać, dać rozkaz, rozkazywać, *über etwas g.* władać czem, *die Umstände g. es*, okoliczności wymagają.
- Gebot* 1) nakaz, rozkaz;— 2) podawanie ceny. *Die zu G. stehenden Mittel*, środki, jakimi się rozporządza, jakie się ma, jakie znajdują się w czyjej mocy, *sich aller zu G-e stehenden Mittel bedienen*, użyć wszelkich środków będących w mocy, *das steht mir nicht zu G.* to nie jest w mojej mocy, to nie zależy od mego rozrządzenia, *einem zu G-e stehen*, być na czyje rozkazy; *ein G. thun*, podawać cenę kupując, *ein höheres G. thun*, dać v. podać więcej.
- Gebrauch* 1) użycie, używanie, zwyczaj;— 2) obrządek, *widriger G.* niestosowne użycie, *zum amtlichen G-e*, do urzędowego użycia, *sich nach dem G-e*

- richten*, stósować się do zwyczaju, *aus dem G-e kommen*, wyjść z użycia, *die kirchlichen Gebräuche*, ob-
rządki kościelne.
- Gebräuchlich, używany, zwykły, *wie es g. ist*, jak jest w zwyczaju, jak zwykle.
- Gebrechen *sb.* wada, ułomność (ciała); przywara (pod względem moralności) niedostateczność, *die G. eines Gesetzes*, wady, niedostateczność lub niedokładność ustawy.
- Gebrüder, bracia.
- Gebühr 1) powinność, należność; — 2) taksa, opłata; *über die G. fordern*, żądać nad miarę; *nach G. bezahlen*, płacić wilości należnej.
- Gebühren *sb.* należności.
- Gebühren *verb.* należeć się, przynależeć, przystać; *g-de Abgaben*, należny podatek, danina; *g-des Recht*, prawo służące, przynależne.
- Gebührenansatz, obliczenie *v.* oznaczenie opłaty.
- Gebührenaequivalent, równa ilość, równoważność należności.
- Gebührenbemessung, wymiar opłaty.
- Gebührenfreiheit, wolność od opłaty.
- Gebührengesetz, ustawa opłat.
- Gebührennachlass, opu-
- szczenie, darowanie opłaty.
- Gebührensatz, pozycya należności.
- Gebührenzufristung, zawieszenie *v.* odwleczenie opłaty.
- Geburt, rodzenie, narodzenie, także płód; *von G. ein Grieche*, rodem Grek, *ein Kind von unehelicher G.* dziecko nieślubne, nieprawe.
- Geburtsadel, szlachectwo rodowe.
- Geburtsbrief, świadectwo, akt *v.* metryka urodzenia, metryka rodu.
- Geburtsbuch, księga narodzi-
zonych.
- Geburts-*haus*, dom położniczy.
- Geburtshelfer, akuszer, położny.
- Geburtsland, kraj rodzinny.
- Geburtsregister, metryki, księga, spis urodzonych.
- Geburtsschein *ob.* *Geburtsbrief*.
- Gedächtniss, *Beweis zum ewigen G. ob. Beweis*.
- Gedenken *sb.* pamiętanie, *seit* lub *bei Menscheng.* jak tylko ludzie zapamiętać mogą *v.* od niepamiętnych czasów.
- Gedenkmann, świadek społeczny, pamiętnik.
- Gedenkmünze, medal pamiątkowy.
- Gediegen *w Górn.* rodzinny, samorodny.
- Gedinge *sb.* 1) umowa, tar-

- gowanie się; — 2) *w Górn.* czas robocizny i to, do czego się kto zgodził. *Mit Jdm ein G. über etwas machen*, umówić się z kim o co.
- Gedingarbeit w Górn.* robota na ugodę.
- Gedungener Mord*, morderstwo nasadnicze.
- Geeignet*, sposobny, stósowny, *zu einem Amte g.* u-kwalifikowany, uprzymiotniony do urzędu.
- Gefahr*, niebezpieczeństwo, *G. am Verzuge*, niebezpieczeństwo ze zwłoki, *auf G. und Unkosten des Ausgebliebenen*, na niebezpieczeństwo i koszt niestawającego.
- Gefährde*, podstęp, chytróść.
- Gefährdeid*, przysięga na słusność sprawy.
- Gefährden*, narażać, wystawiać na niebezpieczeństwo.
- Gefälle* 1) *das G.* spadek (wody); — 2) *die G.* dochody niestałe (konsumpcyjne), *städtische G.* niestałe dochody miejskie.
- Gefällsamt*, urząd dochodów niestałych *v.* konsumpcyjny.
- Gefällsangelegenheit*, sprawa w przedmiocie dochodów niestałych.
- Gefällsgericht*, sąd w sprawach defraudacyjnych.
- Gefällsgesetz*, prawo o dochodach niestałych.
- Gefällspächter*, dzierżawca dochodów niestałych.
- Gefällsübertretung*, przestępstwo defraudacyjne.
- Gefällsverkürzung*, uszczerbek w dochodach niestałych, defraudacya.
- Gefällsverwaltung*, zarząd *v.* administracya d. n.
- Gefangen*, uwięziony, więzień. *Jdn g. halten, nehmen*, więzić, uwięzić kogo.
- Gefangen aufseher v. Wächter*, dozorca więzień, więzienny.
- Gefangenmeister*, inspektor, nadzorca więźniów.
- Gefangennehmung*, więzienie, uwięzienie, wzięcie w niewolę.
- Gefängniss*, więzienie.
- Gefängnissbau*, budowa więzień, budynek więzienny.
- Gefängnissbeamte*, urzędnik więzienny.
- Gefängnissstrafe*, kara więzienia.
- Gefängnissystem*, system więzienny.
- Gefängnisswesen*, przedmiot dotyczący więzień, o więźniach, rzecz więzienna.
- Gegen*, przeciw, *Einwendungen g. Jdn einbringen*, wnieść ekscypcya, zarzut przeciw komu, *ein Urtheil g. Jdn ergehen lassen*, wydać wyrok na kogo, *g. Erlag der Kosten*, za złożeniem kosztów, *g. ein Urtheil appelliren*, odwołać się od wyroku,

- g. *Entgelt etw. thun*, zrobić za zapłatę, g. *die Vorschrift*, wbrew przepisom.
- Gegenantwort *ob. Duplik.*
- Gegenausführung, wywód strony przeciwnej.
- Gegenäusserung, oświadczenie strony przeciwnej.
- Gegenbedingung, warunk wzajemny.
- Gegenbescheinigung, wzajemne poświadczenie.
- Gegenbeschuldigung, wzajemne obwinienie.
- Gegenbeweis, dowód przeciwny, odwód.
- Gegendienst, wzajemna usługa.
- Gegeneinander, naprzeciw sobie, *die Zeugen g-stellen, abhören*, stawić świadków do ócz, konfrontować, przeciwstawić (aby sobie wymawiali w oczy), *die Gerichtskosten werden g. aufgehoben*, koszta obustronne znoszą się.
- Gegeneinanderstellung, przeciwstawienie, konfrontacja, naoczne stawienie świadków (dla rozpoznania lub wymówienia).
- Gegenforderung, wzajemna pretensya, roszczenie, należytość.
- Gegengeschenk, wzajemny dar, podarunek.
- Gegenklage *ob. Widerklage.*
- Gegenleistung, wzajemne świadczenie.
- Gegenmittel, środek zaradczy.
- Gegenpartei, strona przeciwna, przeciwnik.
- Gegenquittung, kontrakt, przeciwkwit, kwitwzajemny.
- Gegenrechnung, wzajemny rachunek, rachunek strony przeciwnej, przeciwrachunek.
- Gegenrede, odpowiedź.
- Gegenschein *ob. Gegenquittung.*
- Gegenschlussrede, ostateczna odpowiedź.
- Gegenseitig, wzajemnie, obustronnie, nawzajem.
- Gegenseitigkeit, wzajemność.
- Gegensperre, drugi klucz.
- Gegenstellung *ob. Gegeneinanderstellung.*
- Gegentheil (*das*), rzecz przeciwna, (*der*) strona przeciwna, przeciwnik, *er will das G. beweisen*, dowodzi, udowodni, że się rzecz ma przeciwnie, *im G.* przeciwnie.
- Gegenverpflichtung *v. Gegenversprechen*, wzajemne zobowiązanie, przyrzeczenie.
- Gegenvorstellung, przełożenie, remonstracja.
- Gegenwart, obecność, przytomność.
- Gegenwärtig, obecny, przytomny, g. *halten*, mieć na uwadze, w pamięci.
- Gegenzeichnung, kontra-

- sygnowanie.
- Gegründet *ob. Gründen.*
- Gehalt 1) płaca, pensya;—
2) *der innere G. einer Münze*, wewnętrzna wartość monety.
- Gehalten (*zu etwas*), obowiązany (do czego).
- Gehaltsabzug, potrącenie z płacy.
- Gehaltssperre, wstrzymanie płacy.
- Gehaltzulage, dodatek do płacy.
- Geheim, tajny, potajemny, skryty, *im G-en*, potajemnie, *g-e Ehe*, małżeństwo tajemne, *g-e Gesellschaft ob. Gesellschaft*, *g-er Rath*, rada tajna i radzca tajny.
- Geheimhaltung, zachowanie w tajemnicy, utajenie.
- Geheimniss, tajemnica, sekret.
- Gehilfe, pomocnik.
- Gehör *geben*, wysłuchać, dać posłuchanie *ob. Audienz.*
- Gehören, należeć (do kogo, jako własność, atrybucya lub obowiązek), *dieser Titel gehört ihm nicht*, ten tytuł mu się nie należy, *nie służy mu*, *das Feld gehört zu jenem Dorfe*, pole to należy do tamtej wsi, *das gehört vor das Bezirksgericht*, to należy do sądu powiatowego.
- Geissel 1) zakładnik; - - 2) bicz, plaga.
- Geist, duch, umysł.
- Geistesabwesenheit, nieprzytomność umysłu, bezprzytomność.
- Geistesanlagen, zdolności umysłowe, umysłu.
- Geistesbeschaffenheit, usposobienie umysłowe.
- Geistesgebrechen, wady umysłowe, umysłu.
- Geisteskraft, władza umysłowa.
- Geisteskrankheit, choroba umysłowa.
- Geistesschwäche, niedołążność umysłu.
- Geistesverwirrung *v. G-zerrüttung*, pomięszanie zmysłów.
- Geistig, duchowny, umysłowy. *G-es Eigenthum*, własność literacka, *g-e Flüssigkeiten*, płyny spirytusowe, wysokokowe, *g-e Getränke*, napoje rozpalające, gorące, *g-es und körperliches Wohl*, dobro duchowe i materyalne.
- Geistlich, duchowny np. stan, władza it. d. *ein G-er*, ksiądz, osoba duchowna, duchowny.
- Geistlichkeit, duchowieństwo.
- Geklagter *ob. Belangter.*
- Gelangen, dójść, dostać się (dokąd), dojść (do czego), osiągnąć np. *an die Gränze g. dostać się do granicy*, *eine Bittschrift an das Gericht g. lassen*, przesłać prośbę do sądu, *zu dem Seini-*

- gen g.* odzyskać, odebrać swoje, dojść do swego.
Geld, pieniądze, *baares G.* gotowe pieniądze, gotówka, gotowizna, *etwas zu G. machen, in G. umsetzen*, spieniężyć.
Geldabgabe v. Giebigkeit, danina pieniężna.
Geldaufwand, nakład pieniężny, wydatek.
Geldausfuhrverbot, zakaz wywozu pieniędzy z kraju.
Geldbeitrag, składka pieniężna.
Geldbusse v. G-strafe, kara pieniężna, grzywny, *in G. verfallen*, podpaść grzywnom, karze pieniężnej, *G. auflegen*, skazać na grzywny, na karę pieniężną.
Geldcours, kurs, wartość pieniędzy w obiegu.
Gelddarlehen, pożyczka pieniężna.
Geldgebahrung, zawiadostwo pieniędzmi.
Geldgeschäft, interes, sprawa pieniężna.
Geldhandel, kupczenie pieniędzmi, bankierstwo.
Geldhilfe, zapomoga pieniężna.
Geldleistung, danina pieniężna.
Geldmarkt, targ pieniężny.
Geldrimesse v. Sendung, przesyłka pieniężna.
Geldsorte, gatunek pieniędzy.
- Geldstück**, pieniądz.
Geldsumme, kwota, suma pieniężna.
Geldwerth v. Geldeswerth, wartość pieniężna, *das Vermögen besteht aus baarem Gelde und G-e*, majątek składa się z gotówki i wartości pieniężnych, *etw. zu Geld, in G. anschlagen*, obliczyć co na pieniądze.
Geldzahlung, wypłata.
Geldzeichen, znak pieniężny.
Gelegen, unter einer Gerichtsbarkeit g. sein, podlegać czyjej jurysdykcji, być czyjem podsądnym, *g-e Zeit*, czas sposobny, dogodny.
Geleit v. Geleite, list żelazny, straż bezpieczeństwa, glejt, list glejtowy, konwojowy, *Jdm sicheres G. geben*, ubezpieczyć kogo listem żelaznym, (w znaczeniu honor.) orszak, świta.
Geleitbrief v. Schein, karta v. list bezpieczeństwa.
Geloben, przyrzekać uroczyście, ślubować.
Gelobniß, ślubowanie, przyrzeczenie urozyste, *G-eid*, przysięga ślubująca, *Vormundschafts-G.* przyrzeczenie, ślubowanie opiekuńcze.
Gelten, znaczyć, ważyć, mieć znaczenie, ważność, wartość, uchodzić (za co). *Dieses Geld gilt hier nicht*, te pieniądze tutaj nie idą,

- nie są w obiegu, *dies gilt als Gesetz*, to ma moc prawa, obowiązuje, *es gilt dem Schuldigen*, to się odnosi, ściera do winowajcy, dotyczy winowajcy, *es gilt seine Ehre, sein Leben*, idzie tu o jego honor, życie, *etw. g. lassen*, zgodzić się, przystać na co.
- Geltend machen**, nadać (czemu) moc, ważność lub znaczenie. *Rechtsansprüche g. m.* dochodzić praw, pretensyi, dowodzić onych, *die Verjährung g. m.* przywozdić zadawnienie, zarzucać zadawnienie, bronić się zadawnieniem.
- Geltung**, ważność, wartość, znaczenie, *den Gesetzen G. verschaffen, die Gesetze zur G. bringen*, zapewnić prawo, ustawom skuteczność.
- Gelübde**, ślub, ślubowanie, *ein G. thun, ablegen*, uczynić ślub, ślubować. *Vormundschafts-G. ob. Gelobniss.*
- Gelüste**, chęć, zachcenie.
- Gemarkung**, granice, obręb, zakres. *Innerhalb der G. w* zakresie, w obrębie granic.
- Gemäss, dem Gesetze g.** podług ustawy, stósownie do ustawy, *der Wahrheit g.* zgodnie z prawdą.
- Gemässheit, in G. der Verordnung**, stósownie do rozporządzenia.
- Gemein** 1) pospolity, powszechny;— 2) spółny; *g-er Mord*, proste morderstwo, *g-er Soldat (Gemeiner)*, szeregowiec, *g-er Schuldner*, dłużnik upadłości, *g-es Interesse (Wohl)*, dobro powszechne, pospolite, *g-es Wesen*, rzecz pospolita, społeczność, kraj, *das g-e Beste*, dobro pospolite, publiczne, ogółu.
- Gemeingeist**, duch obywatelski t. j. publiczny.
- Gemeingläubiger**, współwierzyciel.
- Gemeinde**, gmina, *die G. der Stadt, des Dorfes ob. Stadtgemeinde, Dorfgemeinde.*
- Gemeindeabgaben**, dani-ny, podatki gminne.
- Gemeindeälteste**, starszyzna gminy.
- Gemeindeangehöriger**, należący do gminy.
- Gemeindeangehörigkeit**, należność gminna.
- Gemeindeangelegenheit**, sprawa gminy, gminna.
- Gemeindeanstalt**, zakład gminny.
- Gemeindevausschuss**, wydział gminny, komitet gminny, komisya gminna.
- Gemeindeeigentum**, własność gminna.
- Gemeindeerfordernisse**, potrzeby gminne.
- Gemeindegensosse**, uczestnik gminy.

- Gemeindegemarkung, o-
bręb gminy.
- Gemeindegerechtssame,
prawa gminy.
- Gemeindegesezt, ustawa
gminna.
- Gemeindeglied, członek
gminy.
- Gemeindegut *ob. Gemein-
deeeigenthum.*
- Gemeindehaushalt, go-
spodarstwo gminne, zarząd
majątku gminnego.
- Gemeindelast, ciężar gmin-
ny.
- Gemeindeleistungen, po-
winności gminne.
- Gemeindeordnung, ordy-
nacja gminna, urządzenie
gminy.
- Gemeinderath 1) radny, raj-
ca; — 2) rada gminna.
- Gemeindevorband, zwią-
zek gminny, gmina, *in den
G. aufnehmen*, przyjąć do
gminy, *aus den G. entlas-
sen*, uwolnić kogo od zwią-
zku gminnego.
- Gemeindevermögen, ma-
jątek gminy.
- Gemeindevertretung, za-
stępstwo, reprezentacja gmi-
ny.
- Gemeindevorstand, prze-
łożony, starszy, naczelnik
gminy, *ob. t. Gemeindevor-
stehung.*
- Gemeindevorstehung,
zwierzchność gminna.
- Gemeindegeweise, według
gmin, gminami.
- Gemeindegewesen, rzecz
gminna.
- Gemeindlich, *g-es Recht*,
prawo gminne.
- Gemeinnützig, użyteczny
powszechnie, dla ogółu.
- Gemeinschaft, społeczeń-
stwo, spólność. *G. der Gü-
ter v. Güterg.* spólność ma-
jątkowa, spólność dóbr, *etw.
mit Jdm in G. besitzen*,
spólnie co z kim posiadać,
Wille der G. wola spólna,
spółeczna.
- Gemeinschaftlich, spól-
ny, *g-e Bestimmungen*, prze-
pisy ogólne, *g-es Eigenthum*,
spółwłasność, współwłasnic-
two, *g-e Rechte*, spólne pra-
wa.
- Gemeinschuldner, dłużnik
wspólny (właściciele w nie-
podzielności zostających).
- Gemessen 1) dokładny, wy-
rażny, *g-er Auftrag*, pole-
cenie wyraźne, wyraźny roz-
kaz; — 2) *g-e Arbeit*, robota
na wymiar.
- Gemischt, mieszany, różny,
g-e Bezirksämter, urzędy
powiatowe administracyjno-
sądowe, *g-e Commission*, ko-
misya mieszana, *g-e Ehe*,
małżeństwo mieszane, *g-e
Waarenhandlung*, handel ró-
żnych towarów.
- Gemüth, umysł.
- Gemüthsbeschaffenheit,
umysł, charakter, usposobie-

- nie umysłu, umysłowe.
- Gemüthsbeuegung, wzruszenie umysłu.
- Gemüthshinterhaltung, utajenie, zatajenie umysłowe.
- Gemüthsruehe, spokojność umysłu.
- Gemüthszustand, usposobienie, stan umysłu.
- Genealogie, rodopis, rodowód, (jako nauka) rodoznawstwo, rodopisarstwo.
- Genehmhalten v. *genehmigen*, przyjąć (co), zezwolić (na co), zatwierdzić, potwierdzić.
- Genehmhaltung v. *Genehmigung*, przyzwolenie, potwierdzenie. *Mit G. der Vormundschaftsbehörde*, za przyzwoleniem władzy opiekuńczej.
- General, jenerał.
- Generalität, jeneralicya, rada jeneralna, biuro jeneralne.
- General-, w wyrazach złożonych znaczy: główny, ogólny, powszechny.
- Generalcommando, komenda główna, dowództwo główne.
- Generalinspektion, inspekcya główna.
- Generalkarte, mapa ogólna.
- Generalpardon, ogólne, powszechne przebaczenie.
- Generalprokuratur, prokuratorya jeneralna, ogólna.
- Generalversammlung, ogólne, walne zgromadzenie.
- Geniewesen, inżynierya.
- Geniessbar, używalny, do użycia służący.
- Genosse, spółnik, towarzyszy. *Die G-n eines Verbrechens*, spółnicy zbrodni.
- Genossenschaft 1) spółnictwo, udział (w czym); — 2) bractwo, stowarzyszenie.
- Genüge, *dem Gesetze, der Pflicht G. leisten*, uczynić zadość ustawie, obowiązкови, wypełnić obowiązek, *dies erhellet daraus zur G.* to się dostatecznie stąd okazuje.
- Genügeleistung, zadośćuczynienie.
- Genugthun, zadość uczynić, dać satysfakcyą, wynagrodzić szkodę, krzywdę.
- Genugthuung, zadośćuczynienie, satysfakcya.
- Genuss, *im G-e seiner Rechte sein*, być w używaniu praw sobie służących, wykonywać takowe.
- Genüsse und Bezüge, pożytki i dochody.
- Gepflogenheit, zwyczaj, praktyka.
- Gepräge 1) odcisk v. stępel na pieniądzach; — 2) piętno, znamię.
- Gerade, prosty, wprost, *in g-er Linie von Jdm abstammen*, pochodzić od kogo w prostěj linii.
- Geräthe ob. *Geräthschaft*, Silbergeräthe, srebra.

- Gerathen**, *ausser sich*, stracić przytomność; *in die Gefangenschaft g.* dostać się do niewoli; *in Schulden g.* zadłużyć się; *in Vergessenheit g.* pójść w zapomnienie; *in Verdacht g.* wpaść w podejrzenie, uleść podejrzeniu; *mit Jdm in einen Streit g.* posprzeczkać się z kim; *die Wahlen sind nicht g.* wybory się nie udały, nie powiodły; *es wäre gerathener*, lepijby było.
- Geräthschaft**, zwykle *Geräthschaften*, sprzęty.
- Gerechtigkeit** 1) sprawiedliwość (jako przymiot), cięco sprawiedliwość wymierzają (jako władza lub upoważnienie); — 2) prawo, swoboda. *Jdm G. widerfahren lassen*, wymierzyć, oddać komu sprawiedliwość, *G. üben*, sprawiedliwość pełnić t. j. czynić to, czego sprawiedliwość wymaga, *Jdn den Händen der G. überliefern*, oddać kogo w ręce sprawiedliwości. *Der Fürst hat der Stadt viele G-en verliehen*, książę nadał miastu wiele swobód.
- Gerechtsame**, prawo komu służące, przywilej v. swoboda. *Jds G. kränken*, naruszyć czyje prawa.
- Gereichen**, *zum Nachtheil*, *zum Nutzen*, *zum Schaden*, przynieść uszczerbek, pożytek, szkodę v. sprawić szkodę, zrobić uszczerbek, *die Anstalten, welche zur Sicherheit g.* urządzenia służące do bezpieczeństwa.
- Gerhab** *ob. Vormund*.
- Gericht**, sąd, *G. halten*, odbywać sąd, *über Jdn G. halten*, złożyć na kogo sąd, *es wird heute kein G. gehalten*, dziś nie ma sądów, *im G. sitzen*, zasiadać w sądzie, być członkiem sądu, *eine Sache vor G. bringen*, rzecz wytoczyć do sądu, *Jdn dem G. überantworten*, oddać kogo pod sąd, *Jdn vor G. v. beim G. verklagen*, zaskarżyć kogo w sądzie v. do sądu, *Jdn vor das G. ziehen, fordern, laden*, pozwać kogo do sądu, *vor G. erscheinen*, stanąć v. stawić się w sądzie, *ein strenges G. über Jdn ergehen lassen*, wydać na kogo ostry v. surowy sąd, wyrok, ostro go osądzić.
- Gerichtlich**, sądowy, *g-es Verfahren*, postępowanie sądowe, *Jdn g. belangen*, pociągnąć kogo do sądu, zapozwać.
- Gerichtsabgeordnete**, wysłaniec v. wysłannik sądowy, delegowany, komisarz sądowy.
- Gerichtsbarkeit**, władza sądowa, jurysdykcya, przysąd, orzecznictwo, *die G.*

- des Landesgerichts*, władza sądu krajowego, *die der G. des Friedensrichters zugewiesenen Streitsachen*, spory przekazane orzecznictwu sądziego pokoju.
- Gerichtsbeisitzer, assessor sądowy.
- Gerichtsbote, woźny.
- Gerichtscompetenz *ob. Gerichtszuständigkeit.*
- Gerichtsdienner, woźny, sługa sądowy.
- Gerichtsgebühr, opłata sądowa.
- Gerichtshalter, sprawujący sądownictwo.
- Gerichtshanden, *etw. zu G. erlegen*, złożyć co w sądzie.
- Gerichtshaus, dom sądowy, sąd. *Jdn vorladen im G. zu erscheinen*, wezwać kogo, aby się w sądzie stawił.
- Gerichtshof, trybunał, izba sądowa (jako sąd).
- Gerichtsinhaber, dzierżyciel sądności, władzy sądowej.
- Gerichtskämmerer *v. Grenzkämmerer*, komornik sądowy.
- Gerichtskosten, koszta sądowe *v. prawne.*
- Gerichtsordnung, porządek sądowy, ordynacja sądowa, postępowanie sądowe.
- Gerichtssprache, język sądowy.
- Gerichtssprengel, obwód sądowy.
- Gerichtsstand, sąd właściwy.
- Gerichtsstelle, sąd, *sämtlichen G-n wird hiemit bekannt gegeben*, całemu sądownictwu wiadomo się czyni.
- Gerichtsstillstand, limita, limitacya, zawieszenie sądów.
- Gerichtstag, dzień sądowy, termin.
- Gerichtsverfassung, urządzenie sądownictwa, statut sądowy.
- Gerichtsvollzieher, wykonawca sądowy, urząd wykonawczy, komornik sądowy.
- Gerichtswesen, sądownictwo.
- Gerichtszuständig, pod sądny, podległy sądowi.
- Gerichtszuständigkeit, właściwość sądu, podsądność.
- Geringshältige Münze, moneta podlejsza (niedoważna, niewartościowa).
- Geringschätzig *ob. Geringshältig.*
- Gerücht, *im bösen, üblen, schlechten G. sein v. stehen*, złą mieć opinią, sławę, *falsche G-e verbreiten*, rozszerzać fałszywe wieści.
- Gesamt *adj.* całkowity, razem wzięty *v. zebrany, adv.* pospołu, razem (wszyscy). *Sich g. verbürgen*, zobowiązać się solidarnie.
- Gesamtbetrag, całkowita *v. ogólna ilość, summa.*

Gesamtertrag, dochód ogólny.	spraw v. czynności.
Gesamtgut, majątność spólna.	Geschäftsbehandlung, prowadzenie czynności, interesów.
Gesamtheit, ogół (wszystko razem wzięte), <i>die G. der Grundbesitzer</i> , całe obywatelstwo ziemskie, wszyscy obywatele ziemscy razem.	Geschäftsführer, zawiadowca cudzych interesów, (handlu, wyrobni).
Gesamthypothek <i>ob. Simultanhypothek</i> .	Geschäftsgang, tok v. biegspraw v. czynności.
Gesamtmonarchie, cała monarchia.	Geschäftsgebarung, zawiadywanie czynnościami.
Gesamtname, nazwa spólna v. zbiorowa.	Geschäftsinstruction, przepis służbowy v. instrukcyasłużbowa v. poruczenie służbowe.
Gesamtsache (<i>universitas rerum</i>), ogół, rzecz ogółowa.	Geschäftskreis, zakres czynności.
Gesamtschuldner <i>ob. Gemeinschuldner</i> .	Geschäftskundig, świadomy rzeczy.
Gesamtverbindlichkeit, spólne (wszystkich) zobowiązanie.	Geschäftsleitung, kierownictwo interesów.
Gesandtschaft, poselstwo.	Geschäftsmann, przemysłowiec, spekulant.
Gesandtschafts-Personale, osoby do poselstwa należące.	Geschäftsordnung, porządek czynności.
Gesandtschaftsrath, radca poselstwa.	Geschäftspraxis, praktyka sądowa.
Gesandter, poseł.	Geschäftsstück, akt, exhibit.
Geschäft, zatrudnienie, interes, czynność, sprawa, sprawunek, <i>sich etw. zum G. machen</i> , obrać sobie jaki zawód, trudnić się czem dla zarobku, <i>sich etw. zum angelegentlichen G. machen</i> , szczególnie się czem zajmować.	Geschäftsstyl, styl przyjęty w czynnościach prywatnych lub urzędowych, styl urzędowy, styl właściwy np. kontrakt nie jest sporządzony w stylu właściwym.
Geschäftsausweis, wykaz	Geschäftsträger, sprawujący interesa (osobliwie przy dworze jakim), prowadzący cudze interesa.
	Geschäftsübergabe, zda-

- nie czynności, oddanie urzędu, oddanie interesów.
- Geschäftsumfang, zakres czynności *v.* działania.
- Geschäftsverwaltung, zarząd, zawiadywanie, sprawowanie interesów.
- Geschäftszahl, liczba dziennika poddawczego.
- Geschäftszug, tok czynności.
- Geschenk, dar, podarek, podarunek, upominek, *zum G. bekommen*, otrzymać, dostać w darze, wziąć darem, *zum G. machen*, dać darem, w darze, podarunku.
- Geschenkannahme, przyjęcie daru, podarunku.
- Geschenkgeber, darownik, darodawca.
- Geschenknehmer, darobiorca, obdarowany.
- Geschichtsumstand (*Thatumstand*), okoliczność czynu.
- Geschlecht 1) płeć, rodzaj (męzki, żeński);— 2) ród, plemię.
- Geschlechtsbaum, drzewo genealogiczne, rodowe.
- Geschlechtsfolge, następstwo rodowe.
- Geschlechtskunde *ob. Genealogie*.
- Geschlechtsname, nazwisko rodowe, familijne.
- Geschlechtsregister, rodopis.
- Geschlechtswappen, pieczęć rodowa.
- Geschmeide, klejnoty.
- Geschwister, rodzeństwo, (dzieci jednych rodziców).
- Geschwisterkinder, bracia stryjeczni, wujeczni, cioteczni, siostry stryjeczne, wujeczne, cioteczne.
- Geschworener 1) przysięgły (sędzia);— 2) przysiężny (przy urzędzie wiejskim).
- Geschwornenbank, przysięgli.
- Geschwornengericht, sąd przysięgłych.
- Gesell, towarzysz, (u rzemieślników) czeladnik.
- Gesellenkasse, kasa, skrzynia, lada czeladzi *v.* czaladnia.
- Gesellschaft 1) *w ogół.* towarzystwo, społeczność;— 2) *w Handlu* spółka, spółhandlowanie, spółkupczenie (*Maskopeihandel*), *eine G. schliessen*, spółkę zawiązać, zawrzeć, *anonyme G.* spółka bezimienna, *bürgerliche G.* społeczność cywilna, *eheliche G.* społeczność małżeńska, *geheime (stille) G.* spółka komandytowa, *Gelegenheitsg.* spółka dorazowa, *gelehrte G.* towarzystwo naukowe, *Handelsg. v. Handlungscampagnie*, spółka handlowa, *G. unter einem vereinigten Namen*, spółka wieloimienna.
- Gesellschafter, spółnik, uczestnik (spółki).

Gesellschaftseigenthum,	własność spółki.	Gesetzlosigkeit, bezprawe, bezrząd, anarchia.
Gesellschaftsvertrag,	kontrakt spółki.	Gesetzmäßig, prawny, stosowny do prawa, podług prawa.
Gesetz, prawo, ustawa, <i>ein G. bekannt machen</i> ,	ogłosić ustawę, <i>das G. übertreten</i> ,	Gesetzlosigkeit, prawność.
przestąpić ustawę, <i>an, das G. gebunden sein</i> ,	związany być prawami, trzymać się prawa.	Gesetzsanction, sankcja prawa.
Gesetzesauslegung, wykład,	tłomaczenie ustawy.	Gesetzstrenge, surowość prawa.
Gesetzbuch, księga praw, kodeks, <i>allg. bürgerliches G.</i>	powszechna księga ustaw cywilnych.	Gesetzunwissenheit, niewiadomość prawa.
Gesetzesentwurf, projekt do prawa, do ustawy.		Gesetzvorschlag, projekt do prawa.
Gesetzesrecht, prawo ustawowe.		Gesetzwidrig, prawu przeciwny, przeciwprawny, bezprawny.
Gesetzgebend, prawodawczy, ustawodawczy.		Gesetzwidrigkeit, czynność prawu przeciwna, bezprawie.
Gesetzgeber, prawodawca, ustawodawca.		Gesichtspunkt, pogląd, stanowisko, punkt zapatrywania się na co.
Gesetzgebung, prawodawstwo, ustawodawstwo, <i>ein G. entwerfen</i> ,	skreślić, ułożyć, zaprojektować ustawę, <i>ein G. geben</i> ,	Gesinde, służący, słudzy, czeladź (wiejska).
nadać ustawę.		Gesindeordnung, urządzenie służących v. czeladzi, ordynacya v. regulamin dla czeladzi lub służących.
Gesetzkunde, prawoznawstwo.		Gespanschaft, komitat, żupaństwo (w Węgrzech).
Gesetzkundig, prawoznawca.		Geständig sein, <i>des Diebstahls</i> , przyznać się do kradzieży.
Gesetzlich, prawny, prawem przepisany np. kara, podług prawa, na prawie oparty np. rząd.		Geständniss, przyznanie się, wyznanie, <i>Idn zum G. bringen</i> , naprowadzić, przywieść kogo do przyznania się v. do wyznania, <i>Idn ein</i>
Gesetzlos, bezprawny, bezrządny, anarchiczny.		

- G. abzwängen*, wymusić na kim przyznanie się, wyznanie.
- Gestängsteuer w Górn.* da-
mina balkowa *v.* belkowa.
- Gestatten ob. Erlauben.*
- Gastattung ob. Erlaubniss.*
- Gestehen*, przyznać się, *eine That g.* wyznać czyn jaki.
- Gestehungskosten*, koszta sprawienia, produkcji.
- Gestellig machen, Jdn.*, dostawić kogo, *sich g. m.* stawić się.
- Gestion*, sprawowanie, za-
łatwienie, zarząd interesami
v. czynnościami, prowadze-
nie takowych, *G. eines Am-
tes*, sprawowanie urzędu.
- Gestionsprotokoll*, pro-
tokół czynności.
- Gesuch*, prośba, żądanie,
ein G. bewilligen, przychy-
lić się do prośby, *ein G.
abschlagen*, nie przychylić
się do prośby.
- Gesundheitsaufsicht*,
nadzór zdrowia, policja zdro-
wia.
- Gesundheitscertifikat*,
świadcstwo zdrowia.
- Gesundheitsrücksichten*,
wzgląd na stan zdrowia.
- Gesundheitsstörung*, u-
szczerbék zdrowia, narusze-
nie zdrowia.
- Gesundheitszustand*, stan
zdrowia.
- Getränkebezug*, branie na-
pojów.
- Getränkeborgung*, borgo-
wanie napojów.
- Getränkeverfälschung*,
falszowanie napojów.
- Getrauter ob. Trauen.*
- Getreidemarkt*, targ zbo-
zowy, targowisko zbożowe
(miejsce, gdzie się targ od-
bywa).
- Getreidezehent ob. Gar-
benzehent.*
- Geviert w Górn. ein gevierter
Grubenbau*, kopalnia wy-
mierzona.
- Gewagt* 1) niebezpieczny, ha-
zardowny; — 2) niebaczny,
g-es Geschäft, przedsięwior-
stwo niebezpieczne, za śmia-
łe, losowe, *g-e Aeusserung*,
nieostrożne, niebaczne wy-
rażenie się.
- Gewähr* 1) (ewikcyja) rękoj-
mia, *G. leisten*, dać rękoj-
mią, zapisać ewikcyją, za-
ręczyć; — 2) prawne posia-
danie, *Jdn in die G. eines
Gutes setzen*, wprowadzić
kogo w posiadanie majątno-
ści, wwiązać kogo w mająt-
ność, *Jdn an die G. brin-
gen, schreiben*, wpisać kogo
do ksiąg *v.* akt hipotecznych.
- Gewährabschreibung*,
wymazanie z ksiąg hipotecz-
nych.
- Gewähranschreibung*,
wpisanie do ksiąg hipotecz-
nych.
- Gewährbrief* 1) list nadaw-
czy; — 2) akt opatrzony
klauzulą hipoteczną.

- Gewähren, *eine Bitte*, przychylić się do prośby, *das gewährt keinen Beweis für die Behauptung*, to nie dowodzi tego twierdzenia.
- Gewährleister, rękojmią dający, rękojmia *masc.* ewiktor.
- Gewährleistung, danie rękojmii, ewikcji.
- Gewährsmann, ewiktor, gwarant, obowiązany do rękojmi, rękojmia *masc.*
- Gewahrsam *v. Gewahrsame*, chowanie, dzierżenie, zamknięcie, *etw. in seiner G. haben*, dzierżyć co, *etw. in seine G. nehmen*, wziąć co do schowania, *die Sache befindet sich in seiner G.* rzecz znajduje się w jego zachowaniu, *den Verbrecher in G. halten*, zbrodniarza pod ścisłym zamknięciem trzymać.
- Gewalt, *gesetzgebende, richterliche, väterliche, vollziehende*, władza prawodawcza, sądowa, ojcowska, wykonawcza. *Jdm G. anthun*, wyrządzić komu gwałt, *einer Weibsperson G. anthun*, zgwałcić kobietę, *G. anwenden*, użyć siły, *aus der väterlichen G. entlassen*, *ob. entlassen*, *G. mit G. abtreiben*, *vertreiben*, siłą siłą, gwałt gwałtem odeprzeć.
- Gewaltgeber, pełnomocodawca, władzodawca.
- Gewalthaber *ob. Bevoll-*
- mächtiger.*
- Gewältigen *w Górn. G. der Grubenwasser*, pokonywanie, ściąganie, odprowadzanie wody z kopalni.
- Gewaltmissbrauch, nadużycie władzy.
- Gewaltsam, gwałtowny, *g-er Tod*, śmierć gwałtowna, (gwałtem zadana).
- Gewalthätigkeit, *öffentliche*, gwałt publiczny.
- Gewaltträger, piastujący władzę.
- Gewärtigen, *etwas zu G. haben v. einer Sache gewärtig sein*, oczekiwać, spodziewać się czego.
- Gewehr, *Feuerg.* broń, strzelba, fuzya, samopał.
- Gewende 1) odwrót (pluga); — 2) staje, stajanie (miara pola); — 3) garnitur np. sukien.
- Gewerbe, zarobek, ^z sposób zarabiania, rzemiosło, przemysł, *concessionirtes G. ob. concessionirt, freies G.* przemysł wolny (bezkonsensowy), *Handelsg.* handel.
- Gewerbeordnung, ^f ustawa przemysłowa.
- Gewerbesachen *v. Angelegenheiten*, rzecz *v. sprawa* przemysłowa *v. przemysłu* dotycząca, *in G. sind die politischen Verwaltungsbehörden auch Gewerbsbehörden*, w rzeczach *v. sprawach* przemysłu dotyczących wła-

- dze polityczne są zarazem władzą przemysłową.
- Gewerbeschein, konsens przemysłowy v. zarobkowy.
- Gewerbeschule, szkoła przemysłowa.
- Gewerbetreibende, prowadzący rzemiosło, rzemieślnik, przemysłowiec.
- Gewerbsbefugnis ob. *Gewerbeschein*.
- Gewerbsbehörde, władza przemysłowa (w rzeczach przemysłu dotyczących).
- Gewerbsberechtigung, uprawnienie do prowadzenia przemysłu v. przemysłowe.
- Gewerbsbetrieb, ruch przemysłowy, prowadzenie przemysłu.
- Gewerbsfleiss, przemysł, industria.
- Gewerbsfreiheit, wolność zarobkowania.
- Gewerbsinhaber, właściciel zakładu (przemysłowego).
- Gewerbskundiger, znawca, świadomca przemysłowy.
- Gewerbsmann, rzemieślnik, profesjonista.
- Gewerbsmässig, dla zarobku.
- Gewerbsrecht 1) prawo zarobkowania; — 2) ustawa przemysłowa.
- Gewerbsverleihung, pozwolenie, konsens na przemysł, rzemiosło, professya.
- Gewerke ob. *Bergrechtseigenthümer*.
- Gewerkschaft w Górn. gwa-rectwo.
- Gewicht 1) waga; — 2) ciężar do ważenia; — 3) ważność, znaczenie, wpływ, *reines G. v. Netto G.* czysta waga (waga samego towaru), *rohes v. brutto G.* surowa waga (wraz z opakowaniem), *das G. halten*, mieć, trzymać należytą wagę, *einer Sache G. verleihen*, nadać czemu ważność, znaczenie.
- Gewinn, zysk, korzyść, zarobek, wygrana np. procesu, bitwy, na loteryi, *abgehender G.* stracony zysk v. *korzyść*, *der G. an Erz war unbedeutend*, ilość wydobytego kruszcu była nieznaczną.
- Gewinnen, zyskać, otrzymać co pracą, zjednać sobie, wygrać (proces, bitwę).
- Gewinnsucht, chciwość zysku.
- Gewinnung w Górn. wydobywanie, otrzymywanie, *die G. von Mineralien stehet dem Bergbesitzer zu*, wydobywanie minerałów służy posiadaczowi kopalni.
- Gewissen, sumienie, *nach seinem besten Wissen und G.* według najlepszej wiedzy i sumienia, według przekonania.
- Gewissensehe, małżeństwo sumienia.

- Gewissenszwang, gwałt sumienia, przymus religijny.
- Gewohnheit, zwyczaj.
- Gewohnheitsrecht, prawo zwyczajowe.
- Gezogener Wechsel, wymagalny.
- Giebigkeit, danina.
- Gift, trucizna.
- Giftmischer, truciciel.
- Giftmord, otrucie, morderstwo przez otrucie.
- Gilde, towarzystwo, bractwo, kongregacya (kupiecka). *Handwerker-G.* cech.
- Gilte *ob. Gülte.*
- Girant, indosant, przelewca wekslu.
- Giratar, indosat, przelewobierca.
- Giriren, indosować, przelewać na kogo (np. weksel, sumę pieniężną) t.j. ustąpić na piśmie.
- Giro, przelew, indosacya wekslu.
- Girobank, bank przelewowy, przekazowy *v.* indosacyjny.
- Girogeld, (waluta) zapłata za przelew.
- Glaube *v. Glauben*, wiara, *Jdm G. beimessen*, dać wiarę komu, zaufać, *auf Treue und G.* na uczciwość.
- Glaubensabfall, odstępstwo, odszczepieństwo.
- Glaubensabtrünniger, odszczepieniec, odstępnik.
- Glaubensbekenntniss, wyznanie wiary.
- Glaubensgenoss, spółwierca, jednowierca, spółwyznawca.
- Glaubenspartei, sekta religijna.
- Glaubenswürdig, wiarygodny.
- Glaubenszwang, przymus religijny.
- Gleichartig, jednorodny, jednaki, jednakowy (t.j. jednorodzajowy).
- Gleichbedeutend, równoznaczny, jednoznaczny.
- Gleichberechtigung, równouprawnienie.
- Gleichförmig, równokształtny, jednostajny.
- Gleichkommen, wyrównać komu.
- Gleichlautend, równobrzmiący, jednobrzmiący, zgodny, *die Abschrift ist mit der Urschrift g.* odpis zgodny z pierwopismem, *zwei g-de Abschriften*, dwa jednobrzmiące odpisy.
- Gleichmässig, równo, *g. vertheilen*, równo podzielić.
- Gleichsam, niejako, jakoby, niby.
- Gleichstellen, zrównać.
- Gleichzeitig, równocześnie, jednocześnie.
- Glücksvertrag, kontrakt losowy.
- Gnade, *auf G. und Ungnade sicher geben*, poddać się, zdać

- się na łaskę.
- Gnadenbrief, list ulaskawienia.
- Gnadengabe, datek z łaski.
- Gnadengehalt, *G-geld*, *G-brod*, chleb łaskawy.
- Gnadengesuch, prośba w drodze łaski.
- Gnadenjahr, *G-monat*, *G-quartal*, rok, miesiąc, kwartał dobrodziejstwa *v.* łaski.
- Gottesdienst, służba boża, nabożeństwo.
- Gotteslästerer, *G-lüsterung*, bluźnierca, bluźnierstwo.
- Gouvernement, gubernia, rząd, rejencya.
- Gouverneur, gubernator, rządca gubernii. *Bankg.* naczelnik, komisarz rządu banku.
- Gräberei *w Górn.* kopalnia.
- Gräber - Diebstahl, grobokradyństwo, łupienie grobów.
- Grad, stopień, *G. der Verwandtschaft*, *der Schwägerschaft*, stopień pokrewieństwa, powinowactwa, *im gleichen G-e*, zarówno, w równym stopniu, *in dem G-e*, *als...* w miarę jak...
- Gradiren *w Górn.* teżyć.
- Gradirung, teżenie solanki.
- Gradirhaus *v.* *Gradirwerk*, teżnia.
- Gradirmesser, stopniomierz.
- Graduiren, wynieść na stopień, przyznać stopień akademicki.
- Graduirt, posiadający stopień akademicki.
- Gränze 1) granica;— 2) zakres; *sich in den G-en seiner Gewalt halten*, zachować granice, trzymać się granic lub zakresu władzy swojej, *die G. der Vollmacht überschreiten*, przekroczyć granice pełnomocnictwa, działać nad umocowanie.
- Gränzbegehung, objazd, obejrzenie granic.
- Gränzbefestigung, utwierdzenie, obwarowanie granic.
- Gränzberichtigung, sprostowanie granic.
- Gränzbezirk, obwód graniczny.
- Gränzfestung, twierdza graniczna *v.* pograniczna.
- Gränzhügel, kopiec graniczny.
- Gränzkämmerer, komornik.
- Gränzland, kraj pograniczny, pogranicze.
- Gränzlinie, linija graniczna, kordon.
- Gränzmarke, znak graniczny.
- Gränznachbar, sąsiad graniczny, granicznik.
- Gränzstadt, miasto pograniczne.
- Gränzstein, kamień graniczny.
- Gränzstreit, spór graniczny.
- Gränzverrückung, naru-

- szenie granic.
- Gränzwache, straż graniczna.
- Gränzzollamt, urząd cłowy pograniczny.
- Gremium, zgromadzenie, kongregacya, *Grosshändlerg.* zgromadzenie hurtowników.
- Grob 1) gruby; — 2) ciężki; — 3) szorstki; *g-e Unvorsichtigkeit*, wielka nieprzezorność, *g-es Verschulden*, ciężkie zawinięcie, *g-es Benehmen*, szorstkie, nieokrzesane zachowanie się.
- Grosseltern, dziadostwo (dziad i babka).
- Grossenkel, prawnuk.
- Grosshandel, handel hurtowny.
- Grosshändler, hurtownik.
- Grossjährig, pełnoletni.
- Grossjährigkeit, pełnoletność, *die G. erreichen*, dojść do pełnoletności.
- Grossjährigkeitserklärung, uznanie pełnoletności.
- Grosskreuz 1) kawaler wielkiego krzyża; — 2) wielki krzyż.
- Grossmacht, mocarstwo pierwszego rzędu.
- Grossmeister, wielki mistrz.
- Grube *w Górն.* kopalnia.
- Grubenbau, kopalnictwo.
- Grubenfeld, pole kopalniane.
- Grubekleie, rudy drobne.
- Grubenmass, miara górnicza.
- Grubenwässer, woda wewnętrzna *v. zaskórnia.*
- Grubenwerk *ob. Grube.*
- Grund 1) rola, grunty, ziemia; — 2) dno, spód (jako fundament); — 3) podstawa, zasada, przyczyna, powód (przenośnie); — *G. und Boden*, grunt, *liegende Gründe*, dobra nieruchome, nieruchomości, *einer Sache auf den G. gehen*, zbadać istotę rzeczy, *auf G. der Aussage*, na zasadzie zeznania, *dafür sprechen erhebliche Gründe*, przemawiają za tem ważne powody, *einer Meinung etw. zu G-e legen*, oprzeć zdanie na czem, *dieser Meinung liegt das zu G-e*, zdanie to polega na tem, *für seine Meinung Gründe anführen*, przytaczać dowody na poparcie swojego zdania, *im G-e*, w samą rzecz, w samą istotę, *mit Gründen beweisen*, *widerlegen*, dowodnie okazać, zbić, *von G. aus*, do szczytu, ze szczytem, *zu G-e gehen*, 1) (za)tonąć; — 2) zniszczyć, upaść (np. kredyt, handel, miasto), *zu G-e richten*, zniszczyć kogo lub co, przywieść do upadku.
- Grundamt, urząd miejscowy.
- Grundartikel, artykuł zasadniczy.
- Grundbesitz, posiadłość

gruntowa, ziemska.	Grundherrschaft, właściciel wsi, państwo (dziedzie).
Grundbestandtheil, część istotna ogółu.	Grundlage, podstawa, podwalina, fundament, <i>die G. des Kredites ist...</i> podstawa kredytu jest...
Grundbuch, księga gruntowa.	Grundlast, ciężar gruntowy.
Grundbuchsextrakt, wy ciąg z ksiąg gruntowych.	Grundlastenablösung, wykupno, spłata ciężarów gruntowych.
Grundbuchskörper, ciało hipoteczne.	Grundlinien, główne v. pierwsze zarysy.
Grundcomplex, obszar ziemi.	Grundobrigkeit, zwierzchność gruntowa (ziemska).
Grunddienstbarkeit, służebność gruntowa lub wiejska.	Grundpfand, zastaw nieruchomości.
Grundeigenthum, posiadłość.	Grundrecht, ustawa v. prawo zasadnicze v. fundamentalne.
Grundeinlösung, wykupno gruntów.	Grundsatz, zasada, <i>etw. zum G. machen</i> , przyjąć co za zasadę.
Gründen, fundować, zakładać (np. szkołę, klasztor), <i>sich auf etw. g.</i> opierać się na czym, <i>gegründet</i> , uzasadniony, pewny, <i>in etw. g. sein</i> , opartym być, opierać się, zasadzać się na czym.	Grundsätzlich, ze zasady, zasadniczo.
Grundentlastung, wyswobodzenie gruntu.	Grundservitut, służebność gruntowa, rzeczowa.
Gründer, fundator, założyciel, twórca.	Grundsteuer, podatek gruntowy, ziemski, (łanowe).
Grundfeste, podwalina, podstawa, fundament.	Grundstrecke <i>w Górn.</i> chodnik główny.
Grundgebühr, opłata zasadnicza.	Grundstück, grunt.
Grundgerechtigkeit v. <i>Grundgerechtsame</i> , prawo do gruntu przywiązane.	Gründung, fundacya, założenie.
Grundgericht, sąd miejscowy.	Grundverfassung, organizacya, urządzenie główne v. zasadnicze.
Grundherr, właściciel gruntu, dziedzic, pan włości.	Grundverschreibung, zapis gruntu.
	Grundwirth, gospodarz wiejski.

- Grundzerstückung, podział, rozcząstkowanie gruntu.
- Grundzins, czynsz z gruntu, gruntowy, ziemny.
- Grundzug 1) pierwszy, główny rys, zarys;— 2) cecha.
- Gulden, złoty, *ein G. österr. W.* złoty austriacki.
- Gülte 1) ciało hipoteczne, *an die G. bringen ob. an die Gewähr bringen*;— 2) czynsz ziemny.
- Gültig, mający wartość, obieg (np. pieniądź);— 2) ważny (np. kontrakt);— 3) obowiązujący (np. przepis, ustawa); *das Geld ist hier nicht g. pieniądze nie są tutaj w obiegu, nie biorą ich, etw. g. machen*, ważność czemu nadać.
- Gültigkeit, ważność.
- Gültigmachung, nadanie czemu ważności.
- Gunst, korzyść, łaska, sprzyjanie, *die Gerichte haben zu seinen G. entschieden*, sądy orzekły na jego korzyść, *das Urtheil ist zu seinen G. ausgefallen*, wyrok wypadł na jego stronę (korzyść), *zu Jds G. Geld erlegen*, złożyć na rzecz czyją pieniądze.
- Gut *adv. etw. g. heissen, g. sein lassen*, zezwolić, przystać na co, przyjąć co, *für etw. g. stehen*, ręczyć za co, *für Jdn g. sagen, stehen*, ręczyć za kogo, *etw. g. thun*, wynagrodzić komu co, (u kupców) *g. haben, sein*, mieć należność.
- Gut *sb.* 1) dobro;— 2) majątek;— 3) towar, *zu G-e kommen*, być na korzyść, *należać się, bewegliches G. ob. beweglich, unbewegliches G. ob. unbeweglich, kaufmännisches G.* towar.
- Gutachten, opinia, zdanie, *sein G. über etw. erstatten*, dać opinią o rzeczy, *Jds G. einholen*, zażądać opinii.
- Gutächtlich, w sposobie opinii, *einen g-en Bericht erstatten*, złożyć raport wraz z opinią lub złożyć sprawozdanie.
- Gutbefinden *sb. des Richters*, uznanie, mniemanie sędziego, *nach seinem G. w długi swego uznania, zdania.*
- Güte, *in der G. abmachen*, załatwić w dobry sposób, zgodnym sposobem.
- Güter, dobra.
- Güteranweisung, przekaz towarów.
- Güterbeschauer, rewizor towarów.
- Güterbestätter *v. Güterbesteller*, stręczyciel przewozowy, spedytor.
- Gütercomplex, obszar dóbr (ziemskich, jedną stanowiących całość).
- Gütergemeinschaft, spółność majątkowa, spółność

dóbr.	cielska ugoda.
Güterkörper, majątność ziemską.	Gutmachen, wynagrodzić.
Güternahmhaftmachung, wyjawienie majątku.	Gutrechnen, policzyć na czyją korzyść.
Guthaben <i>sb.</i> należytość, reszta z obrachunku.	Gutsagen, ręczyć za kogo.
Gutheissung, uznanie, potwierdzenie, pochwalenie, a probacya.	Gutsbesitzer <i>v.</i> <i>Gutsherr</i> , właściciel dóbr, dziedzic.
Gütlich, dobrowolny, w zgodnym sposobie, <i>sich g. auseinandersetzen</i> , zgodnie ułożyć się, <i>den Streit g. beilegen</i> , ukończyć spór sposobem zgodnym, na drodze zgody, zagodzić spór, <i>ein g-er Vergleich</i> , dobrowolna, przyja-	Gutsgebiet, obszar dóbr.
	Gutsgemarkung, obręb dóbr.
	Gutsherrschaft 1) dominium, dwór;— 2) państwo (jako zbiór więcej dóbr).
	Gutsherrschaftlich, dominikalny, dworski.
	Gutwillig, dobrowolny, o- choczy, chętny.

H.

Habe, majątek, dobytek, mienie.	(mianowicie na wszechnicach).
Habe und Gut, cały majątek, dobytek. <i>Fahrende H.</i> majątek ruchomy.	Habschaft, <i>Habseligkeit ob. Habe.</i>
Haben <i>sb.</i> u kupców <i>habet v. credit</i> , należytość od kupca komu przypadająca.	Hafen, przystań, port, <i>in den H. einlaufen</i> , zawinąć do portu, <i>aus dem H. auslaufen</i> , wypłynąć z portu, <i>den H. sperren, schliessen</i> , zabronić wstępu do portu lub wyjścia z niego.
Habhaft werden, <i>eines Beschuldigten</i> , schwytąć, ująć winowajcę, <i>einer Sache wieder h. w.</i> odzyskać, odebrać co napowrót.	Hafenamt, urząd portowy.
Habilitation 1) wykazanie uzdolnienia;— 2) uzdatnienie (co do wykładu nauki w uniwersytetach).	Hafengeld, portowe.
Habilitiren, <i>sich</i> , uzdatnić się, usposobić, wykazać uzdolnienie do nauczycielstwa	Hafenstadt, miasto portowe.
	Hafenzoll <i>ob. Hafengeld.</i>
	Haferei (<i>Hawarie</i>) 1) awaryja (straty morskie, na morzu poniesione);— 2) portowe, kotwiczne i inne wydatki podczas żeglugi.

- Haft, areszt, *Jdn zur (ge-
fänglichen) H. bringen*, u-
więzić kogo, aresztować.
- Haftbefehl v. *Verhaftungsbe-
fehl*, rozkaz aresztowania.
- Haftbrief v. *Steckbrief*, list
gończy.
- Haften, ciężać na czem, być
odpowiedzialnym, *h-de Schul-
den*, długi ciężące, *für etw.*
v. *Jdn h. ręczyć*, być od-
powiedzialnym za kogo lub
za co, *diese Schuld h-t auf
dem Gute*, ten dług ciąży
na majątności, *diese Schuld
h-t hypothekarisch*, dług ten
cięży hipotecznie, *diese
Schuld h-t mit auf ihm*, ta
wierzytelność ciąży i na nim,
*die auf Grund und Boden
h-de Last*, ciężar gruntowy,
es h-t Gefahr am Verzuge,
rzecz nie cierpiąca zwłoki,
rzecz nagli.
- Haftgeld ob. *Angeld*.
- Häftling, więzień, aresztant.
- Haftung, *persönliche*, odpo-
wiedzialność (osobista), po-
ręczenie, *solidarische H.* od-
powiedzialność solidarna,
wechselrechtliche H. odpo-
wiedzialność wekslowa, *in H.*
treten, przyjąć za co odpo-
wiedzialność.
- Hagelschlag, gradobicie.
- Halbbauer v. *Halblehner*,
półrolnik.
- Halbbeweis, dowód począt-
kowy, połowiczny.
- Halbbruder, *Halbschwester*,
- Halbgeschwister ob. Stief-
bruder*.
- Halbbrüchig, na półstron-
nicy (*fracta pagina*).
- Halbbürtig ob. *Stief...*
- Halbgetreide, pośląd.
- Halde w *Górn.* warpia, war-
pisko, hołda.
- Hälfte, *Jdn zur H. zum Er-
ben einsetzen*, ustanowić ko-
go dziedzicem połowy ma-
jątku, *Verletzung über die
H.* ukrzywdzenie nad poło-
wę, *den Verlust zur H. tra-
gen*, stratę w połowie po-
nieść.
- Halsgerichts-Ordnung,
ustawa karną (Karola V.).
- Haltbar, mocny, trwały, da-
jący się utrzymać, obronny,
uzasadniony, *ein haltbarer
Grund*, zasada niemogąca
być obaloną, *der Beweis ist
nicht h.* dowód ten nie może
się utrzymać.
- Halten 1) *für Pflicht, für
wahr h.* mieć, uważać za
powinność, za prawdę, *Ge-
richt, Sitzung, Versamm-
lung h.* odbywać sądy, po-
siedzenie, zgromadzenie, *ein
Gesetz h.* przestrzegać, za-
chowywać ustawę, *inne h.*
wstrzymać, zawiesić, *Jdn
bei sich h.* przechowywać
kogo, *das Versprechen, den
Vertrag, das Wort, h.* do-
trzymać przyrzeczenia, u-
mowy, słowa; — 2) w *Górn.*
die Stunde h. zachowywać

- kierunek, *der Gang hält die Stunde*, żyła zachowuje pierwotny kierunek.
- Halten**, *sich an das Gesetz*, trzymać się ustawy, *zastanien* się nią, *sich an eine Person, Pfand, Vermögen* h. trzymać się osoby, zastawu, majątku, to jest dochodzić, poszukiwać swego na osobie, zastawie, majątku.
- Hältig** w Górn. ob. *erzhältig*.
- Hältigkeit der Münze**, wartość wewnętrzna monety.
- Haltpunkt** ob. *Anhaltspunkt*.
- Haltung**, postawa, zastosowanie się, prowadzenie (życia), podpora, *drohende II.* groźna postawa, *moralische und politische II.* zachowanie się moralne i polityczne.
- Halurgie** (*Salzwerkskunde*) w Górn. solnictwo.
- Hämisch**, szyderski, uszczypliwy, podstępny, złośliwy, *h-e Aeusserungen*, uszczypliwe wyrażenia, *h-s Benehmen*, podstępne postępowanie.
- Hammerwerk**, kuźnica, hamernia.
- Hand**, *an Jdm anlegen*, targnąć się, porwać się na kogo, *Jdm freie II. lassen*, zostawić komu wolność działania, *die II. mit im Spiele haben*, należeć do czego, mieć w czem udział, należeć do praktyk, *zu eigenen II-en zustellen*, samój osobie doręczyć, do własnych rąk oddać, *unter der II.* potajemnie, skrycie, *vor der II.* tymczasem.
- Handanlegung**, targnienie, porwanie się na kogo.
- Handarbeit**, robota ręczna.
- Handarbeiter**, robotnik ręczny.
- Handbillet**, list odręczny, pismo odręczne.
- Handbrief**, list nadawczy, przywilej, dyplom (przez panującego nadany).
- Handeisen** v. *Handfessel*, pęta, okowy ręczne, lub na ręce.
- Handel** 1) handel, kupczenie, kupia, *Grossh.* handel ryczałtowy, hurtowy, *Kleinh.* handel cząstkowy, drobiazgowy, kramarstwo; — 2) *einen II. beendigen*, skończyć interes, *den II. erzählen*, opowiedzieć rzecz (jak się stało), *Jdm in einen II. verwickeln*, wplatać kogo w jaką sprawę, *mit Jdm im II. stehen*, traktować, ugađzać się z kim (up. o kupno), *H. treiben*, prowadzić handel, trudnić się handlem.
- Händel**, zwada, *H. mit Jdm anfangen*, wszczynać z kim zwadę.
- Handeln** 1) handlować, handel prowadzić, kupeżyć; — *das Amt h.* pełnić urząd, *mit Jdm wegen etw. h.* umawiać się, traktować z kim

o co, <i>es handelt sich um das Vernögen</i> , idzie o majątek.	Handelsrecht 1) prawo handlowe;— 2) prawo prowadzenia handlu.
Handelsagent, ajent handlowy.	Handelssachen 1) sprawy handlowe;— 2) towary.
Handelsangelegenheit, interes handlowy, sprawa handlowa.	Handelsschiff, okręt handlowy, kupiecki.
Handelsbefugnis, zezwolenie, konsens na handel.	Handelssenat, wydział dla spraw handlowych.
Handelsberechtigung, prawo handlowania.	Handelsstadt, miasto handlowe.
Handelsbuch, księga kupiecka.	Handelsstand, stan kupiecki.
Handelsbund <i>v. Handelsbündniss</i> , związek handlowy.	Handelsverkehr, ruch, obrot handlowy, związki handlowe.
Handelsgesellschaft <i>v. Handelsgesellschaft</i> , kompania, towarzystwo, spółka handlowa.	Handelsvertrag, umowa, traktat handlowy.
Handelsflagge, bandera kupiecka.	Handelszeichen, znak handlowy, szyld, godło.
Handelsfreiheit, wolność handlowa.	Handfest, ważny, niewzruszony np. kontrakt, <i>h. machen Jdn</i> , uwięzić, przytrzymać kogo.
Handelsgebiet, okrąg handlowy.	Handfeste <i>ob. Gewährbrief</i> .
Handelsgenosse <i>v. Handelsgesellschafter</i> , spółnik handlowy.	Handgeld, zadatek, zaciężne (ochotników).
Handelsgericht, sąd handlowy.	Handgelöbniss <i>v. Handgelübde</i> , ślubowanie, przyrzeczenie (przez podanie ręki), danie ręki.
Handelsgesetz, ustawa handlowa.	Handgemein werden, pobić się, uderzyć na siebie.
Handelshaus <i>v. Handelshaus</i> , dom handlowy.	Handgemenge, bitka, bójka, bijatyka, załębki.
Handelskammer, izba handlowa.	Handgreiflich, dotykalny, jasny, widoczny, do namacania, <i>ein h-er Beweis</i> , dowód oczywisty, <i>eine h-e Lüge</i> , widoczne, wierutne kłam-
Handelsmann, kupiec, handlownik.	
Handelsort <i>v. Handelsplatz</i> , miejsce handlowe.	

- stwo.
- Handhaben 1) wykonywać, sprawować, zarządzać;— 2) czuwać nad czem, przestrzegać czego, *die höchste Gewalt h.* sprawować najwyższą władzę, *die Gerechtigkeit h.* zarządzać wymiarem sprawiedliwości, wymierzać sprawiedliwość, *die Wirthschaft h.* zarządzać, zawiadywać gospodarstwem.
- Handhabung 1) wykonywanie, sprawowanie, zarządzanie;— 2) czuwanie, przestrzeganie, *H. der Gerechtigkeit*, zajmowanie się wymiarem sprawiedliwości, *H. der Gesetze*, przestrzeganie ustaw, *H. der Ordnung*, utrzymanie porządku.
- Handkauf 1) kupno z wolnej ręki;— 2) kramarstwo, kupczenie drobiazgowie.
- Handlanger, wyrobnik, pomocnik.
- Handlangerarbeit, praca pomocnicza.
- Handlung (jako czynność) czyn, działanie, (jako zatrudnienie) handel, kupczenie, handlowanie.
- Handlungs- w złożonych ob. *Handels.*
- Handlungsactiven, wierzytelności handlowe.
- Handlungsdienner, kupczyk.
- Handlungspassiva, długi handlowe.
- Handpfand, zastaw ręczny.
- Handpfandgeber, zastawca.
- Handpfandnehmer, zastawnik.
- Handrobot v. *Handfrohne*, pańszczyzna ręczna, piesza.
- Handschlag, podanie ręki.
- Handschreiben ob. *Handbillet.*
- Handschrift 1) pismo;— 2) rękopism.
- Handthierung, professya, zatrudnienie, sprawowanie interesów.
- Handwerk, rzemiosło, *Jdm ins H. greifen*, wtrącać się do czyjego rzemiosła, *wdawać się nie w swoje czynności, etw. als ein H. betreiben*, trudnić się czem dla zarobku, *ins H. heirathen*, przyżenić się do rzemiosła, *H. treiben*, trudnić się rzemiosłem.
- Handwerksordnung, ustawa rzemieślnicza, urządzenie rzemiosł.
- Handzeichen, podpis, znak ręki.
- Hauer w *Górn.* kopacz.
- Haupt, w złożonych znaczy w ogólności główny, np. *Hausweis*, główny wykaz, *Hauszug v. H.-ausfertigung*, wyciąg główny (aktu).
- Haupteid, przysięga stanowcza.
- Hauptentscheidung, orzeczenie główne (w głównym przedmiocie).

Hauptsache, istota rzeczy, przedmiot główny (w sprawie).	Hausgeräth, sprzęt domowy, statki domowe.
Hauptsächlich, głównie, szczególniej.	Hausgesinde, czeladź domowa.
Hauptschlüssel, klucz główny.	Haushalten, gospodarować, zawiadywać gospodarstwem.
Hauptschuldige, winowajca główny.	Haushälterisch, gospodarnie.
Hauptstadt, stolica, miasto stołeczne.	Haushaltung, gospodarstwo, ekonomika.
Hauptstamm (<i>Vermögen</i>), stały majątek.	Haushofmeister, marszałek domu.
Hauptstolle <i>v. Hauptstollen w Górn. ob. Stollen.</i>	Hausirbefugnis, konsens, pozwolenie na handel obnośny, kupeczenie obnośne, kramarstwo obnośne.
Hauptstrecke <i>w Górn. ob. Strecke.</i>	Hausiren, obnosić, kupeżyć po domach.
Hauptstück, część główna, rozdział (w dziele).	Häusler, chałupnik.
Hauptverhandlung, rozprawa główna (w postępowaniu karnem).	Hausrath <i>sb. Hausgeräth.</i>
Hauptversammlung, walne zgromadzenie.	Haussatz, pozycya hipoteczna na domu.
Haus, <i>von H. zu H.</i> od domu do domu, <i>H. und Hof</i> , posiadłość, własność, siedziba, dwór, <i>H. und Hof verlassen</i> , opuścić dom, siedzibę.	Haussteuer, podatek domowy.
Hausarrest, areszt domowy.	Hausstand 1) domownicy; — 2) stan domu.
Hausbeschau, oględziny domowe.	Haussuchung <i>ob. Hausdurchsuchung.</i>
Hausbesitzer, właściciel domu.	Hausvater, gospodarz, ojciec lub głowa rodziny.
Hausdieb, złodziej domowy.	Hausverwalter, rządcą domu, marszałek.
Hausdienstbarkeit, służebność miejska.	Hauswesen 1) gospodarstwo domowe; — 2) interesa gospodarstwa dotyczące.
Hausdurchsuchung, rewizya domu, przeszukanie domu.	Hauszinssteuer, podatek czynszowy.
Hausgenosse, domownik.	Hauszucht, karność domowa.
	Havarie <i>ob. Haferei.</i>
	Hazardspiel, gry hazardowe.

- Heerbann, pospolite ruszenie.
- Heerwesen, rzecz wojskowa, wojskowość.
- Hegen 1) hodować; — 2) mieć; *Verdacht h.* mieć podejrzenie.
- Heger, gajowy, leśny.
- Hehler, ukrywacz, przechowywacz.
- Heilgeld (*bei Verletzungen*) nawiązki.
- Heiligkeit, *seine*, Jego świętość, papież, Ojciec św.
- Heimat 1) miejsce rodzinne; — 2) ojczyzna, swojszczyzna; — 3) zamieszkanie.
- Heimatsbehörde, zwierzchność miejsca urodzenia.
- Heimatsgemeinde, gmina rodzinna.
- Heimatslos, bez stałego zamieszkania, tułacz, luźny.
- Heimatsrecht, prawo swojszczyzny (wypływające z należenia do gminy).
- Heimatsschein, świadectwo pochodzenia.
- Heimfall *ob. Caduc.*
- Heimfallen *ob. Heimfällig.*
- Heimfällig, przepadły puścizną, prawem puścizny, kaduka, bezdziedziczności.
- Heimfälligkeit *ob. Caducität.*
- Heimfallsrecht *ob. Caducrecht.*
- Heimlich, potajemny, pokryjomy, skryty.
- Heimsagen (*ein Privilegium, ein Gewerbe*), zrzec się przywileju, złożyć rzemiosło.
- Heimstellen *ob. anheimgeben.*
- Heirath, związek małżeński, ożnienie się, zamęście, iście za mąż.
- Heirathsgut 1) posag; — 2) dobra posagowe.
- Heirathsvertrag, umowa przedślubna, intercyza.
- Helfershelfer, pomocnik, współnik (w zbrodni).
- Hemmen, wstrzymywać, tamować, przeszkadzać, niedopuszczać. *Die Execution h.* wstrzymać egzekucyę, *die Verjährung h.* przerwać przedawnienie.
- Herabsetzung 1) zniżenie; — 2) złagodzenie; *H. der Steuern*, zniżenie podatku; *H. der Strafe*, złagodzenie kary.
- Herabwürdigung, poniżenie, sponiewieranie (np. własnej godności), sprofanowanie.
- Herausfordern, wyzywać, *zum Zweikampfe h.* wyzywać kogo na pojedynek, na rękę.
- Herausforderer, wyzywający, wyzywacz.
- Herausgeben, *ein Werk*, wydawać dzieło.
- Herausgeber, wydawca.
- Herbeilassen, *sich*, skłonić się, zezwolić.
- Herbeischaffen, dostawić,

- przystawić, dostarczyć, *die Zeugen vor Gericht h.* stawić lub dostawić świadków.
- Herberge, gospoda, dom zajezdny, austerya. *Die H. der Handwerker*, gospoda cechowa, *Jdm H. geben*, przyjąć kogo na nocleg, dać komu przytułek.
- Herbringen, *die Beweise*, przytoczyć, złożyć, okazać dowody, *die Zeugen h.* stawić świadków.
- Hereinrest *w Rach.* zwrot (przez składającego rachunek).
- Hergebracht, dawny, od dawna przyjęty, starodawny (np. zwyczaj), *h-es Recht*, prawo zwyczajowe.
- Herkommen 1) pochodzenie, ród, familia; — 2) zwyczaj, *ein altes H.* dawny zwyczaj, *es besteht ein solches H.* tak jest w użyciu.
- Herkömmlich, zwyczajny, od dawna przyjęty, jak dawniej bywało, *wie es h. ist*, podług dawnego zwyczaju.
- Herrenlos, *h-e Sache*, rzecz niczyja, niemająca właściciela.
- Herrschaft 1) (odnośnie do ziemi) państwo, dobra; — 2) (odnośnie do posiadacza) dwór, dawniej dominium; — 3) (odnośnie do władzy rządzącej) panowanie.
- Herrschaftlicher Besitz *v. Grundbesitz*, posiadłość dworska (dawniej dominikalna).
- Herrschender Grund, grunt panujący (w służebnościach w przeciwstawieniu z gruntem służebnym).
- Herstellen, *den Thatbestand*, ustanowić, sprawdzić istotę czynu, *einen Beweis h.* ustanowić dowód, udowodnić, *die Sicherheit h.* przywrócić bezpieczeństwo.
- Herumziehende Lebensweise, włóczgostwo, poniewierka.
- Hervorgehen, wynikać; wypływać. *Daraus geht hervor*, ztąd wypływa, wynika, okazuje się.
- Hervorheben, podnieść, *es wird dieser Umstand besonders hervorgehoben*, do téj okoliczności szczególna przywiązuje się waga, szczególniejszy kładzie się nacisk na tę okoliczność.
- Hervorrufen, *einen Rechtsstreit*, wywołać spór, *Unruhen h.* wywołać zamieszki.
- Hilfe *v. Hülfe*, *Jdm leisten*, *angedeihen lassen*, dać komu pomoc, wspomódz kogo, *zu H. kommen*, przyjść w pomoc.
- Hilfeleistung 1) pomoc dana, danie pomocy, pomaganie; — 2) posiłkowanie.
- Hilflos 1) pozbawiony pomocy, z nikąd niemający ratunku; — 2) nieporadny (w zn. biernem).

- Hilfsamt, urząd pomocniczy.
- Hilfsarbeiter, pomocnik.
- Hilfsbedürftig, potrzebny, potrzebujący wsparcia, pomocy, ratunku.
- Hilfsgelder (*Subsidien*), zasiłek pieniężny.
- Hilfsmittel, środek zaradczy, (wliczbie mnogiej) środki, zasoby.
- Hilfspersonale, służba pomocnicza.
- Hilfszollamt, przykomorek,
- Hinausrest *w Rach.* dopłata (składającemu rachunek).
- Hindern, przeszkadzać, *die Ablegung des Eides h.* nie dopuścić do przysięgi.
- Hinderniss, przeszkoda, *II-e in den Weg legen*, przeszkody stawiać, *H-e aus dem Wege räumen*, przeszkody usuwać.
- Hindeuten, *auf Jdn, auf etw.* 1) wskazywać kogo lub co; — 2) robić do kogo lub do czego przymówkę; — 3) dawać co do zrozumienia.
- Hinlänglich, dostateczny, *h-e Beweise*, dostateczne dowody.
- Hinrichtung, tracenie, wykonanie kary śmierci, wyroku śmierci.
- Hintangeben 1) *ein Anlehen*, zaofiarować pożyczkę; — 2) *eine Sache h.* pozbyć się rzeczy.
- Hintanhalten, zapobiegać, powściągać.
- Hintanhaltung, *von Unruhen, von Bedrückungen*, zapobieganie rozruchom, powściąganie ucisku, *H. der Hindernisse*, tamowanie przeskód.
- Hintansetzung, lekceważenie, niezważanie (na kogo, na co), *mit H. der Obrigkeit*, z pominięciem zwierzchności.
- Hintergehen, podejść, oszukać.
- Hintergehung, podejście, oszukanie.
- Hinterlassen, pozostawić, zostawić sobie, *h-e Kinder*, pozostałe dzieci (po kim).
- Hinterlassenschaft *ob. Verlassenschaft.*
- Hinterlegen, składać do depozytu, złożyć na skład, oddać do wiernych rąk.
- Hinterleger, skład czyniący, deponent, składca.
- Hinterlegung, złożenie na skład, deponowanie, oddanie do wiernych rąk.
- Hinterlist, podstęp, podejście.
- Hypothek *ob. Hypothek.*
- Hochbauten, budynki.
- Hochbesteuert, wysoko opodatkowany.
- Hochgeboren, Jaśnie Wielmożny (tytuł hrabięgo).
- Hochgericht, szubienica, rusztowanie, miejsce tracenia.
- Hochlöblich, prześwietny.
- Hochmeister, wielki mistrz.

Hochschule, uniwersytet, wszechnica, wszechnia naukowa.	jestatu.
Hochverrath, zbrodnia stanu, zdrada główna.	Hohlmass, miara pojemności, objętości (do rzeczy sypkich i płynnych).
Hochverräther, zbrodniarz stanu.	Holzanzweisung, assygnacya na drzewo.
Hochwohlgeboren, Jasnienie Wielmożny.	Holzbezugsrecht, prawo pobierania drzewa.
Hochwürden, przewielebny, przewielebność.	Holzfrevel, szkoda leśna, szkodnictwo leśne.
Höckerei v. Höckerei, przekupstwo, stragarstwo.	Holzgräsererei, prawo trawozbioru w lesie.
Hofamt, rząd nadworny.	Holzklaubrecht, prawo zbiórki.
Hofbeamte, urzędnik dworu.	Holzschlag 1) wręb, zręb, poręba, porąb drzewa w lesie;— 2) miejsce wyrębu.
Hofbeschwerde, zażalenie, rekurs do najwyższej władzy rządowej.	Holzung, ścinanie, wyrębywanie drzewa.
Hofcommission, komisya nadworna.	Holzungsrecht, prawo wrębu.
Hofkanzlei, kancelarya nadworna.	Honorant, wyręczyciel wekslowy.
Hofkanzler, kanclerz nadworny.	Honorar, czesne, czestne, honorarium.
Hofkriegsrath 1) nadworna rada wojenna;— 2) radca nadworny wojenny.	Honorat, wyręczony (przyjemca lub płatnik wekslowy).
Hoflager, rezydencya panującego.	Honoriren, <i>einen Wechsel</i> , wyręczyć (w przyjęciu lub wypłacie weksłu).
Hofrath, radca nadworny lub dworu.	Hörensagen, wieść, <i>etw. vom H. wissen</i> , wiedzieć o czem z posłuchu, z pogłoski, z wieści.
Hofrekurs, rekurs do dworu, do najwyższej izby sądowej.	Humaniora, nauki w szkołach wykładane, mianowicie nauka języków klasycznych.
Hofstaat, dwór.	Humanist, nauczyciel i uczeń języków starożytnych, humanista.
Hofzahlmät, nadworny urząd płatniczy.	
Hoffnungskauf, kupno rzeczy spodziewanej, kupno losowe.	
Hoheitsrecht, prawo ma-	

Humanität, ludzkość.	Hypothekenaamt, urząd hipoteczny, ksiąg wieczystych.
Humanitätsanstalten, zakłady dobroczynne.	Hypothekenausweis, wykaz hipoteczny.
Humanitätszweck, cel dobroczynny, humanitarny.	Hypothekenauszug, wyciąg hipoteczny.
Hunde <i>w Górn.</i> wózki, wagony.	Hypothekenbank, bank hipoteczny.
Hundesteuer, podatek od psów.	Hypothekenbuch, księga hipoteczna, księgi wieczyste.
Hundläufer <i>v. Hundstösser w Górn. ob. Fördermann, Förderer.</i>	Hypothekengut, majętność hipoteczna.
Hütte, chata, <i>w Górn.</i> huta.	Hypothekenlast, ciężar hipoteczny.
Hüttenarbeiter, hutnik.	Hypothekenschein, poświadczenie, świadectwo hipoteczne.
Hüttenmeister, hutmistrz.	Hypothekenurkunde, dokument hipoteczny.
Hüttenmann, znawca hutniczy.	Hypothekenverschreibung, zapis hipoteczny.
Hüttenordnung, porządek hutniczy.	Hypotheziren, wciągnąć do hipoteki, do ksiąg hipotecznych, wieczystych, za hipotekować.
Hypothek, hipoteka.	
Hypothekarcaution, kaucya hipoteczna.	
Hypothekarforderung, wierzytelność hipoteczna.	
Hypothekargläubiger, wierzyciel hipoteczny.	

I.

Identisch <i>ob. gleichbedeutend.</i>	Impfung, szczepienie (ospę).
Identität, tożsamość.	Import <i>ob. Einfuhr.</i>
Illiquid, niewyrzeczelniony, nieczysty, wątpliwy.	Impost <i>ob. Auflage.</i>
Immatrikulation <i>v. Immatriculierung</i> , wpis, imatrykulacja.	Imputabilität, poczytność, przypisalność (winy).
Immediat <i>ob. unmittelbar.</i>	Imputation, poczytanie, przypisanie winy.
Immobilien, nieruchomości.	Inbegriff 1) <i>von Sachen</i> , zbiór rzeczy, <i>mit I...</i> wraz z..., włącznie; — 2) <i>I. der Merkmale eines Verbrechens</i> , zbiór znamion zbrodni.
Immunität, swoboda, wolność od ciężarów.	
Impfen, szczepić (ospę).	Incasso, przyjęcie do kassy,

- odbiór (summy).
- Incammeration, wcielenie do skarbu.
- Incidenz streitigkeit, spór incydentalny, wpadkowy.
- Incedenzurtheil, wyrok incydentalny, wpadkowy.
- Inclusive, łącznie, włącznie.
- Incompatibel v. unvereinbar.
- Incompetenz des Gerichtes, niewłaściwość sądu.
- Indemnisation ob. Entschädigung.
- Index, skazownik, skorowidz.
- Indicien ob. Anzeigung.
- Indiciren, zaciągać do skazownika, do skorowidza.
- Indirect, pośrednio, *i-e Steuer*, podatek niestały.
- Individuum, osoba.
- Indossament, *Indossirung*, *Indosso ob. Giro*.
- Indossant ob. *Girant*.
- Indossat ob. *Giratar*.
- Industriebetrieb, przemysłowość, ruch przemysłowy, zatrudnienie przemysłowe, *National-I.* przemysł narodowy.
- In flagranti, na gorącym uczynku.
- Ingrossation, ingrossacya, wpisanie całej osnowy dokumentu.
- Ingrossationsbuch (*Urkundenbuch*), księga ingrossacyjna, ks. dokumentów.
- Ingrossiren, zaciągnąć do ksiąg, ingrossować.
- Inhaber, dzierżyciel, *Wechselinhaber*, właściciel weksłu.
- Inhalt, treść, osnowa.
- Inhibiren, zakazać, zabronić.
- Initiative, inicjatywa, początkowanie, projektowanie, robienie wniosków do ustaw.
- Inländer, krajowiec.
- Inmann, komornik.
- Injurie ob. *Ehrenbeleidigung*.
- Innehaben, mieć w swęj mocy, dzierżyć.
- Innehabung, dzierżenie.
- Innehalten, wstrzymać, zaprzestać, *mit der Execution i. wstrzymać egzekucyą*.
- Innehaltung, wstrzymanie, *mit I. der meritorischen Erledigung*, zawieszając orzeczenie co do samego przedmiotu.
- Innere sb. wewnątrz, wewnątrz, wewnątrz, *Ministerium des Innern*, ministerstwo spraw wewnętrznych, *sich in das I. einer Sache einlassen*, zgłębiać rzecz, *adj.* wewnętrzny.
- Innerhalb, wewnątrz, w przeciagu, *i. des Reichs*, wewnątrz państwa, *i. des gesetzlichen Ausmasses der Strafe*, w granicach prawnego wymiaru kary, *i. einer Stunde*, w przeciagu godziny.
- Innung, cech, bractwo, stowarzyszenie.

- Innungsvorstand 1) starszy, cechmistrz;— 2) starszyzna cechu *v.* bractwa.
- Inquirent, sędzia śledczy, inkwiringent, indagator.
- Inquiriren, dochodzić, śledzić winy, badać kogo, indagować, inkwirować.
- Inquisit, obwiniony (pod śledztwem zostający), inkwizyt.
- Inquisitorisch, śledczy, inkwizytoryjny.
- Inrotuliren, sporządzić spis aktów, spisać akta sporne, ułożyć sumaryusz aktów.
- Inrotulirung, spis, sumaryusz aktów.
- Inrotulirungs-Tagsatzung, termin do spisania aktów.
- Insass, mieszkaniec osiadły. *Dorf-I.* gospodarz wiejski.
- Insignien, znaki, oznaki, (godności, dostojęństwa), *Ordens-I.* oznaki orderowe, *Reichs-I.* godła państwa.
- Insinuiren 1) wręczyć, doręczyć;— 2) podać myśl.
- In solidum *v. zur ungetheilten Hand*, solidarnie.
- Insolvent, niewypłacajny, niewypłacalny, niewypłatny, upadły, obdłużony.
- Inspection, dozór, dozowanie.
- Inspector, dozorca, inspektor.
- Inspectorat, władza dozorcza.
- Inspiciren, doglądać, dozo-
- rować, pilnować.
- Installiren, wprowadzać na urząd, instalować.
- Installation, wprowadzenie na urząd, instalacya.
- Instandhaltung, utrzymanie w całości (w dobrym stanie) np. budynków, gościńców, wykazów.
- Instantia, *ab-i. entlassen*, uwolnić dla braku dowodów.
- Instanz, instancya.
- Instanzenzug, tok instancyj.
- Institut, instytut, instytucya, zakład. *Armen-I.* zakład ubogich. *Rechts-I. (der Ehe, des Eigenthums)*, ustanowienie prawne (co do małżeństwa, własności).
- Institution, instytucya duchowna, uroczyste wprowadzenie na urząd duchowny.
- Institutionen 1) instytucye, urzędowne w państwie, *freie l. swobody*;— 2) zasady nauki.
- Instituts-Verwaltung, zarząd zakładu.
- Instituts-Vorstand, starszy, starszyzna zakładu.
- Instradiren (*Briefe, Personen*), wskazać drogę listom, osobom.
- Instradirung, wskazanie drogi przesyłce.
- Instruction 1) pouczenie, polecenie, przepis postępowania;— 2) *I. eines Processes*, przygotowanie spra-

- wy do osądzenia.
- Instructions - *Richter*, sędzia śledczy.
- Instructions - *Verfahren* w *Proc. cyw.* postępowanie przygotowawcze, w *Proc. karn.* postępowanie śledcze.
- Instructiv 1) pouczający;— 2) przygotowawczy.
- Instruiren 1) przepisać sposób postępowania;— 2) *einen Process* i. przygotować sprawę do osądzenia.
- Instrument jako dowód akt, dokument, dowód piśmienny.
- Instrumenten - *Buch* ob. *Urkundenbuch*.
- Insurgent, powstaniec.
- Insurrection 1) ob. *Empörung*;— 2) w *Wegrecht* wspólne ruszenie.
- Intabulation, intabulacja, zhipotekowanie, wciągnięcie do ksiąg hipotecznych.
- Intabulations-Bewilligung ob. *Aufsandung*.
- Intabulations-Buch, księga hipoteczna.
- Intabulations-Clausel, warunek hipoteczny, klauzula hip.
- Intabulationsfähig, hipoteczny, do wciągnięcia w hipotekę uprzymiotniony.
- Intabulations-Gesuch, podanie hipoteczne.
- Intabulations-*Taxe*, opłata hipoteczna.
- Intabuliren, wciągnąć do hipoteki, do ksiąg hipotecznych, zhipotekować, ubezpieczyć na nieruchomości.
- Integrirend, *i-er Theil* część istotna całości.
- Integrität 1) stan nienadwerżony, całość jakiej rzeczy, *I. des Reichs*, całość państwa;— 2) nieskazitelność, prawość (charakteru).
- Intensiv 1) dzielny, silny, skupiony;— 2) *i-e (einschränkende) Auslegung des Gesetzes*, ścisłe tłumaczenie ustawy.
- Intercalar - *Rechnung*, rachunek interkalarny. *I-Fünftel* ob. *Intercalarien*.
- Intercalarien, interkalare, dochody z opróżnionego beneficjum.
- Intercediren 1) pośredniczyć, wdać się w co;— 2) przemawiać za kim;— 3) *für eine fremde Schuld* i. przejąć dług, zobowiązać się za drugiego.
- Intercedent v. *Intercessor* 1) pośrednik;— 2) orędownik;— 3) poręczyciel.
- Intercession 1) pośrednictwo;— 2) orędownictwo, wdanie się za kim;— 3) poręczenie.
- Interdiciren, zabronić, zakazać.
- Interdicirt, pozbawiony zarządu majątkiem.
- Interdict v. *Interdiction* 1) zakaz, interdikt, zapowiedzenie;— 2) kłątwa.

- Interesse, pożytek, interes, korzyść, *im I. des Dienstes*, ku dobru, dla dobra służby.
- Interessen (*vom Capital*), prowizya, procent, odsetki, sowitość.
- Interessent, uczestnik, strona, interesowany.
- Interims- (w złożonych) tymczasowy np. *I-Schein*, pokwitowanie tymczasowe.
- Interimisticium 1) stan tymczasowości;— 2) tymczasowe rozporządzenie.
- Interimistisch, tymczasowy, interymalny.
- Interlokut *ob. Beiurtheil*.
- Interlokutorisches *Urtheil ob. Beiurtheil*.
- International, międzynarodowy.
- Interpellation 1) żądanie odpowiedzi, wyjaśnienia, interpelacya;— 2) przerwanie (mowy).
- Interpelliren 1) żądać odpowiedzi, wyjaśnienia;— 2) przerywać.
- Interregnum, bezkrólewie.
- Intervenient 1) pośrednik, wdający się;— 2) mieszający się do sporu, interwient;— 3) *w Pr. weksl.* wyręczyciel.
- Interveniren 1) pośredniczyć, wdawać się;— 2) w mieszać się do sporu.
- Intervention 1) pośredniczenie, wdanie się;— 2) w mieszanie się do sporu;—
- 3) *w Pr. weksl.* wyręczenie *ob. Annahme, Ehrenzahlung*.
- Intestaterbe, spadkobierca z prawa, beztestamentowy.
- Intestato, *ab*, bez testamentu, beztestamentowo, bez rozporządzenia ostatniej woli.
- Intimat, pismo doręczone, intymat.
- Intimation 1) doręczenie;— 2) obwieszczenie.
- Intimiren 1) doręczyć;— 2) zawiadomić;— 3) obwieścić.
- Intoleranz, brak tolerancyi, niecierpienie.
- Invalide, inwalid, niezdatny do dalszej służby. *Patentalinvalid*, inwalida patentowy (pobierający wysłużoną płacę).
- Invasion, najście, wtargnięcie.
- Inventar, spis, inwentarz, *ein I. aufnehmen*, spisać inwentarz, *sich mit der Rechtswohlthat des I. erbserklären*, przyjąć spadek z dobrodziejstwem inwentarza.
- Inventiren, spisywać, sporządzać inwentarz.
- Inventur, inwentacya, spisywanie inwentarza.
- Investitur, inwestytura, nadanie lenności.
- Inwohner, mieszkaniec, lokator.
- Inzicht *ob. Anzeigung*.
- Irregularität, niepraw-

dłowość.

Irrelevant *ob. unerheblich.*
 Irrenanstalt *v. Irrenhaus,*
 dom obłąkanych.
 Irrlehre, nauka błędna, fał-
 szywa, *I-n ausstreuen,* roz-
 siewać błędne nauki.

Irrthum 1) błąd;— 2) omył-
 ka, *einen I. begehen,* popeł-
 nić błąd, *in einen I. gera-*
then, verfallen, popaść w
 błąd, *Jdn zu einem I. ver-*
leiten, w błąd kogo wpro-
 wadzić.

J.

Jagd, polowanie, łowy.
 Jagdamt, urząd łowiecki.
 Jagdaufsichtspersonale,
 dozór łowiecki, myśliwski.
 Jagdfrevel *ob. Frevel.*
 Jagdgerechsamme, prawo
 polowania.
 Jagdgesetz, prawo łowiec-
 kie.
 Jagdordnung, porządek,
 urządzenie łowieckie.
 Jagdwesen, łowiectwo.
 Jahresfrist, termin roczny,
binnen J. w przeciagu roku.
 Jahrgang, rok, *nach Jahr-*
gängen, na lata.
 Jahrmarkt, targ walny, jar-
 mark.
 Journal 1) dziennik;— 2)
 czasopismo.
 Journalisiren, zaciągnąć
 do dziennika.
 Journalist, dziennikarz.
 Juridisch *v. juristisch,* pra-
 wniczy, *j-e Fakultät,* wy-
 dział prawniczy, *j-e (mora-*
lische) Person, osoba mo-
 ralna.
 Jurisdiction *ob. Gerichts-*
barkeit.

Jurisprudenz, prawnictwo
ob. Rechtskenntniss i Rechts-
wissenschaft.
 Juristenrecht; prawo pra-
 wnicze.
 Justificirung, usprawiedli-
 wienie.
 Justiz, sprawiedliwość, wy-
 miar sprawiedliwości.
 Justizetat, etat sądownic-
 twa.
 Justizfach, zawód sądowy.
 Justizgepflogenheit,
 zwyczaj sądowy.
 Justizgesetzgebung, u-
 stawodawstwo sądowe.
 Justiziar, justycyaryusz, sę-
 dzia dominialny, patrymo-
 nialny.
 Justizministerium, mini-
 sterstwo sprawiedliwości.
 Justizpflege, zarząd spra-
 wiedliwości, piecza sądowni-
 cza.
 Justizwesen, sądownictwo.
 Juvelen, klejnoty (kamienie
 drogie) *ob. Schmuck.*
 Juxta (*Quittung*), kwit sznu-
 rowy.

K.

Wyrazów nieznajdujących się pod K. szukaj pod C.

- Kaiserhaus, dom cesarski, nych).
rodzina cesarska. Kanonisch, kanoniczny.
- Kaiserliche *Hoheit*, Cesa- Kanonisches *Recht*, prawo
rzewiczowska Mość. kanoniczne.
- Kaiserliche *Majestät*, Cesa- Kanzel 1) kazalnica;— 2)
sarska Mość. katedra profesora.
- Kaiserreich *v. Kaiserstaat*, Kanzelei, kancelarya *ob.*
państwo cesarskie. *Hilfsamt*.
- Kaiserthum, cesarstwo. Kanzeleibeamte, urzędnik
kancelaryjny.
- Kaminsteuer, podymne. Kanzeleidiener, sługa
kancelaryjny.
- Kammer 1) komora;— 2) Kanzeleidirektor, dyrek-
kamera t. j. urząd skarbo- tor kancelaryi *v. biura*.
wy;— 3) izba (zgromadze- Kanzeleipauschale, ry-
nie obradujące). *Abgeordne-* czułt na potrzeby biura.
ten-K. izba poselska. *Her-*
ren-K. izba wyższa. Kanzeleipersonale, służ-
ba kancelaryjna, biurowa.
- Kammeral *wzłoż.* skarbowy. Kanzellist, kancelista.
- Kammeralist, biegły *v. znaw-* Kanzler, kanclerz.
ca w rzeczach skarbowych. Kapital *ob. Capital*.
- Kammeralwesen, skarbo- Kassebuch, księga kasowa.
- wość. Kassengebarung *ob. Ge-*
barung.
- Kammeralwissenschaften, *wogól.* umiejętności poli- Kassenmässige *Behand-*
tyczne, *w szczeg.* nauka skar- lung, manipulacja kasowa.
- bowości. Kassenrest, pozostałość ka-
sowa, remanent kasowy (co
w kasie pozostaje).
- Kämmerei 1) urząd mało- Kassenstand, stan kasy.
- miejski;— 2) kasa miejska. Kassenwesen, kasowość.
- Kämmerer *ob. Gerichtskäm-* Kastner, poborca (w zarzą-
merer i *Kammerherr*. dzie dóbr), poborca prowen-
towy.
- Kammergut *ob. Staatsgut*. Kataster, kadaster t. j. re-
gistr podatku gruntowego.
- Kammerherr, podkomorzy, Katastralgemeinde, gmi-
szambelan. na kadastralna.
- Kammerprokurator, pro-
kuratorya skarbowa, urząd
fiskalny.
- Kanon 1) kanon, prawidło,
reguła;— 2) opłata (z kon-
traktów wieczysto-dzierżaw-

Katastralmappe, mapa kadastralna.	kupiecki, kupiectwo.
Katastralvermessung, pomiar kadastralny.	Kaufmannsstil 1) styl kupiecki;— 2) zwyczaj kupieckie.
Katechumen, nowowiernik, nowowierca.	Kaufpreis, cena kupna.
Kauf, kupno.	Kaufschilling 1) pieniądze ze sprzedaży;— 2) cena kupna.
Kauf auf Kredit (Borg, Ziel, Zeit), kupno na kredyt, na bóróg.	Kaufschlag, dobiecie targu.
Kauf auf Probe, Kosten (Ansicht, Besicht, Nachsicht, Nachstich, Nachziehen), kupno na próbę.	Kaufvertrag, kontrakt kupna, umowa o kupno.
Kauf gegen baare Zahlung (Baarkauf, Kontraktkauf, Kauf Zug um Zug), kupno za gotówkę.	Kenntniss 1) znajomość czego, wiadomość o czym;— 2) wiadomość (naukowa) np. <i>K. einziehen</i> , zasiągnąć wiadomości, <i>zur K. bringen v. mittheilen</i> , podać do wiadomości, udzielić dla wiadomości, <i>in K. setzen</i> , zawiadomić.
Kauf nach Probe, nach Muster, kupno podług próbki, wzoru.	Kennzeichen, cecha, znak, znamię, oznaka.
Kaufbrief ob. Kaufvertrag.	Kerbholz, karby.
Kaufen, kupować.	Kerker, więzienie.
Käufer, kupujący, nabywca.	Kerkermeister (Frohnfe-steverwalter), nadzorca więzień.
Kauffahrtei, żegluga kupiecka.	Kerkerstrafe, kara więzienia.
Kauffahrteischiff, okręt kupiecki.	Kinderbewahranstalt, ochronka (dla dzieci).
Kaufhandel, kupiectwo, kupia, handel, kupczenie.	Kinderlos, bezdzietny.
Kaufladen, sklep kupiecki.	Kinderlosigkeit, bezdzietność.
Käuflich, kupny, <i>k. an sich bringen</i> , nabyć kupnem <i>v. durch</i> kupno.	Kindesalter, wiek dzieciny.
Kauflustig, mający chęć kupna.	Kindesmord, dzieciobójstwo.
Kaufmännisch, kupiecki, po kupiecku.	Kindesmörder, dzieciobójca.
Kaufmannschaft, kupcy, kongregacya kupiecka, stan	Kindesstatt, <i>an K. an-</i>

<i>nehmen</i> , przysposobić.	<i>treten</i> , wnieść skargę przeciw komu, pozwać kogo.
Kindestheil, część na dziecko przypadająca, scheda.	Klage, skarga, żaloba <i>ob. Ladung. K. anstellen, anbringen, einreichen</i> , podać, wynieść skargę.
Kindheit, <i>Periode der K.</i> dzieciństwo, czas dzieciństwa.	Klageänderung, zmiana skargi (co do zasady lub przedmiotu).
Kirchenamt, urząd kościelny.	Klageanstellung, wyniesienie, podanie skargi.
Kirchenbann <i>ob. Bann.</i>	Klageausführung, wywód skargi.
Kirchenbuch, metryka kościelna.	Klagebitte, żądanie powoda.
Kirchendieb, świętokradca.	Klagen, zaskarżać, pozywać, obżalować, wynieść skargę.
Kirchendepartement, wydział spraw kościelnych.	Klagenconcurrentz, zbieg skarg.
Kirchengemeinde 1) parafia;— 2) gmina kościelna.	Klagend <i>gegen Jd auftreten</i> , wynieść, wydać, wytoczyć skargę przeciw komu.
Kirchenpatron, kolator.	Klagender Theil, <i>ob. Kläger.</i>
Kirchenrath 1) rada kościelna;— 2) radzca duchowny.	Klagenhäufung, łączenie skarg.
Kirchenraub, świętokradstwo.	Kläger, powód, strona powódowa.
Kirchenrecht, prawo kościelne.	Klagfactum, opowiedź czynu.
Kirchensatzung, przepis kościelny.	Klaggrund, zasada skargi.
Kirchenversammlung, zbor kościelny, sobór, zgromadzenie kościelne, concylium, synod.	Klaglos stellen, zaspokoić powoda.
Kirchenvogt (<i>advocatus ecclesiae</i>) <i>ob. Vogt.</i>	Klagrecht, prawo wnoszenia skargi, prawo powództwa, np. <i>das Gesetz versagt in diesem Falle das K.</i> ustawa nie dozwala <i>v.</i> zabrania w tym przypadku skargi, odmawia powództwa;— 2) zasada skargi, powództwo, np. <i>es steht ihm das K. zu</i> , słu-
Kirchspiel <i>v. Kirchsprengel ob. Pfarrsprengel.</i>	
Kladde, raptularz, brulion.	
Klagbar 1) mogący być zaskarżonym;— 2) zaskarżony, <i>k. werden</i> , skarżyć, wnieść skargę o co, <i>k. gegen Jdn auf-</i>	

- ży mu powództwo, *der Kläger darf nicht das K. ändern*, powodowi nie wolno zmienić zasady żądania.
- Klagerückerlag, zwrócenie skarki (ze strony pozwanego).
- Klagschrift 1) skarga na piśmie, skarga piśmienna, pismo skargę obejmujące;— 2) pozw.
- Klassensteuer, podatek klasowy, klasyczny.
- Klaubholz, zbiórka.
- Kleinhandel *ob. Handel*.
- Kleinverschleiss, drobna sprzedaż.
- Klosterbruder, braciszek v. laik w klasztorze.
- Klosterdisciplin, karność zakonna.
- Klostergeistlicher, zakonnik.
- Klostergelübde, śluby zakonne.
- Klosterstand, stan zakonny.
- Klosterzucht *ob. Klosterdisciplin*.
- Kluft *w Górn.* rozpadlina.
- Knappschaft, górnicy jednego zakładu.
- Knappschaftsausschuss, wydział górników.
- Knappschaftskasse v. *Knappschaftslade*, kasa, skarbona, lada bractwa górniczego.
- Kommen, *ins Gefängniss*, dostać się do więzienia, *um*
- etw. k.* stracić co, postradać.
- Kopf 1) głowa;— 2) napis.
- Kopfsteuer, pogłównne.
- Korn 1) ziarno, ziarno;— 2) zboże (w szczeg.) żyto;— 3) liga (monety); *ein Geldstück von gutem Schrot und K.* pieniądz z dobrego kruszcu, srebra i t. d.
- Körnererträgniss, plon w ziarnie.
- Körnerschüttung, osep.
- Kornhandel, handel zbożowy.
- Körper, ciało (np. ludzkie, płynne, stałe), *der gesetzgebende K.* ciało prawodawcze, *bücherlicher Gutsk.* ciało hipoteczne, całość hipoteczna (*corpus tabulare*).
- Körperlich 1) cielesny, *k-e Strafe*, kara cielesna, *k-e Verletzung*, uszkodzenie, obrażenie na ciele;— 2) fizyczny, materyalny, rzeczywisty, *k-er Besitz*, posiadanie rzeczywiste, *k-er Eid*, przysięga osobista.
- Körperschaft, towarzystwo, korporacya, zgromadzenie.
- Kost, żywność, jadło, strawa, *bei Jdm in der K. sein*, *in die K. gehen*, stołować się, być stołownikiem, mieć stół u kogo.
- Kosten, koszta, *in die K. zu den K. verurtheilen*, skazać na koszta.
- Kostbarkeit, kosztowność.
- Kostenanschlag, kosztowa-

- rys.
- Kostenaufwand, nakład.
- Kostenfrei, bezpłatny, bezpłatnie.
- Kostenverzeichniss, spis, wykaz kosztów,
- Kostgänger, stołownik.
- Kostgeber, utrzymujący stołowników.
- Kostgeld, strawne.
- Kostgeschäft, stołowanie.
- Kraft, siła, moc, *mit angestrongter K. arbeiten*, pracować z nateżeniem sił, z całej siły, *alle K. anbieten*, dołożyć całej usilności, *die K. des Willens*, moc, siła, dzielność woli, *in K. treten*, zaczynać obowiązywać, *in K. treten lassen*, nadać moc obowiązującą, *K. des Amtes, des Beschlusses*, na mocy urzędu, w moc uchwały *ob. Rechtskraft.*
- Krämer, kramarz.
- Kränken, krzywdzić, znieważać, lżyć, obrażać, urazić, *Jdn an seiner Ehre v. Jds Ehre k.* skrzywdzić kogo na honorze, ubliżać mu, czynić ujmę, wyrządzać obelgę, *Jdn an seinen Rechten k.* naruszyć, nadwreżyć czyje prawa.
- Krankenanstalt *v. Krankenhaus*, zakład dla chorych.
- Krankenkost, jedzenie dla chorych.
- Krankenpflege, pielęgnowanie, dogładanie chorych.
- Krankenwärter, dogładacz chorych.
- Kränkung, pokrzywdzenie, skrzywdzenie, znieważenie, uraza, obraza, zniewaga, zelżywość, obelga, *Jdm eine K. zufügen*, wyrządzić komu krzywdę, zniewagę, obrazę, skrzywdzić, znieważyć, obrazić, zelżyć kogo, ubliżyć mu, *die K. fremden Rechtes*, naruszenie czyjego prawa.
- Kredit *ob. Credit.*
- Kreditspapiere *ob. Creditspapiere.*
- Kreis, obręb, zakres, obwód (granica miejsca lub władzy), *das liegt ausser dem K. seines Amtes*, to nie wchodzi w zakres jego urzędowania, to do niego nie należy, *Krakauer K.* obwód krakowski.
- Kreisamt, urząd obwodowy.
- Kreisbehörde, władza obwodowa.
- Kreisgemeinde, gmina obwodowa.
- Kreisgericht, sąd obwodowy.
- Kreishauptmann *v. Kreisvorsteher*, naczelnik obwodowy, starosta.
- Kreisstrassé, gościniec obwodowy.
- Kreisversammlung, zgromadzenie obwodowe.
- Kreuztage, dni krzyżowe.
- Kreuzwoche, tydzień, w którym dni krzyżowe przy-

- padają.
- Kreuzzeichen, znak krzyż, podpis krzyżkami.
- Kriegsartikel, artykuły wojenne.
- Kriegsbaukunst, budownictwo wojenne.
- Kriegscommissariat, komisaryat wojenny.
- Kriegsdienst, służba wojenna.
- Kriegsfuss, stopa wojenna.
- Kriegsgericht, sąd wojenny.
- Kriegsrath, rada wojenna.
- Kriegsrecht, prawo wojenne, sąd wojenny. *Jdn k-lich behandeln*, postępować z kim według prawa wojennego.
- Kriegssteur, podatek wojenny, kontrybucya wojenna.
- Kriegsvolk, wojsko, siła zbrojna.
- Kriegswesen, rzecz wojenna.
- Krongut, dobra koronne.
- Kronland, kraj koronny.
- Kronprinz, następca tronu *ob. Thronfolger*.
- Krummschiessen, krótko okuć.
- Kundbar, znany, jawny, głośny.
- Kunde 1) wiadomość, *von etw. K. bringen*, przynieść o czym wiadomość, *K. geben*, uwiadomić, donieść;— 2) znanstwo, *K. von etw. haben*, wiedzieć o czym, umieć co, znać co;— 3) zna-
- jomek, biorca (towarów).
- Kundig, świadomy (czego), umięjący (co), biegły (w czym), *der lateinischen Sprache k.* posiadający język łaciński, biegły w języku łacińskim, *rechtsk.* biegły w prawie, znający prawo, *fachk.* biegły w jakiej rzeczy, świadomca.
- Kündigen *ob. Aufkündigen*.
- Kündigung *ob. Aufkündigung*.
- Kündigungsfrist, termin wypowiedzenia.
- Kundmachen *v. kundthun*, wiadomo czynić, podać do wiadomości, *es wird k-gemacht und jedem dem daran gelegen ist, zu wissen kundgethan*, wszem w obec i każdemu, komu o tem wiedzieć należy, wiadomo się czyni.
- Kundmachung, obwieszczenie, *K. eines Urtheils*, ogłoszenie wyroku.
- Kundmann *ob. Kunde 3*).
- Kundschaft, *von etw. einziehen*, zasięgać o czym wiadomości, *Jdn auf K. schicken*, wysłać kogo na zwiady, *mit Jdm in K. sein*, znać się z kim, zabrać z kim znajomość.
- Kundwerden, stać się wiadomem, wyjść na jaw, *die Sache ist k. geworden*, rzecz stała się wiadomą, wyszła na jaw.
- Kunst, sztuka.

Kunstbefund, sprawozdanie biegłych <i>ob. t. Befund.</i>	nie lubowników sztuki.
Kunstgriff, fortel, podstęp, podejście.	Kunstverständiger, znawca, w sztuce biegły.
Kunsthandel, handel wytworów sztuki.	Kunstwerk, dzieło sztuki.
Kunstschacht <i>ob. Schacht.</i>	Kuppelei, rajfurstwo (stręczenie do nierządu).
Kunstverein, stowarzysze-	Kurfürst, księżę elektor.
	Kux <i>w Górn. ob. Antheil.</i>

L.

Lachter <i>w Górn.</i> łatr (sążeń górniczy).	(t. j. towarów na składzie będących).
Laden 1) kłaść, nakładać, ładować (np. towar); — 2) nabijać (np. broń); — 3) prosić, zapraszać, wzywać kogo. <i>Etw. ins Schiff l. ładować co na okręt, einen Verdacht auf sich l. ściągnąć podejrzenie na siebie, vor Gericht l. pozywać przed sąd lub do sądu, eine Pflicht auf sich l. wziąć na siebie obowiązek.</i>	Lagergeld, składowe t: j. opłata od składu.
Laden <i>sb.</i> sklep.	Lagerholz, wywrotki, powaly, leżaki (poobalane drzewo w lesie).
Ladendiener, kupczyk.	Lagerstätte, leża, łoże, legowisko.
Ladung 1) ładowanie, ładunek; — 2) towar; — 3) nabijanie, nabój (strzelby); — 4) zaproszenie, wezwanie, <i>L. (Vorladung) vor Gericht</i> , pozew, wezwanie.	Lagerung <i>w Górn.</i> pokład.
Ladungsschein <i>ob. Frachtbrief.</i>	Lagerzins <i>ob. Lagergeld.</i>
Lager 1) leża, leżysko, łoże; — 2) skład towarów lub na towary; — 3) obóz, stanowisko; — 4) <i>w Górn.</i> łożysko, pokład.	Laie 1) laik, świecki (nie ksiądz); — 2) nieświadomy.
Lagerbuch, księga składowa	Laienbruder, laik, braciszek (w zakonie).
	Laienschwester, siostra zakonna.
	Land 1) ląd, <i>festes L.</i> stały ląd; — 2) wieś, <i>auf dem L.</i> na wsi; — 3) grunt, <i>das L. bebauen</i> , uprawiać rolę; — 4) kraj, <i>die österr. Länder</i> , kraje austriackie, <i>des L-es verweisen</i> , wygnąć, skazać na wygnanie (z kraju).
	Landadel, szlachta, ziemiaństwo.
	Landbau, rolnictwo.
	Landbewohner 1) mieszkaniec kraju jakiego; — 2)

mieszkaniec wiejski.	Landesregierung, rząd krajowy.
Landbote, poseł ziemski.	Landesreligion, religia krajowa, wyznanie panujące.
Landen 1) wylądować; — 2) wysadzić na ląd (np. wojsko).	Landesschuld, dług krajowy.
Landesabwesend, nieobecny w kraju.	Landessitte, obyczaj krajowy.
Landesangelegenheit, sprawa krajowa.	Landessprache, język krajowy, ojczysty.
Landesarchiv, metryka krajowa, archiwum państwa.	Landesüblich, zwykły w kraju, używany w kraju, według zwyczaju krajowego.
Landesausschuss, wydział krajowy.	Landesverfassung 1) forma v. kształt rządu krajowego; — 2) konstytucya.
Landesbehörde, władza krajowa.	Landesverrath, zdrada kraju.
Landeschef, naczelnik krajowy, wielkorządca.	Landesverräther, zdrajca kraju.
Landeseinkünfte, dochody krajowe.	Landesversammlung, zgromadzenie narodowe.
Landeserzeugnisse, płody krajowe.	Landesvertretung, reprezentacya krajowa, sejm.
Landesfest, uroczystość krajowa.	Landesverwaltung, zarząd krajowy, administracya krajowa.
Landesfürst, monarcha.	Landesverweisung, wygnanie, wywołanie z kraju.
Landesgericht, sąd krajowy, ziemski.	Landfracht 1) fracht, ładunek lądem lub lądowy; — 2) przywoźne lądowe ob. <i>Fracht</i> .
Landesgrenze, granice kraju, kresy krajowe.	Landfriede, pokój publiczny, bezpieczeństwo publicz.
Landesherr, panujący, monarcha.	Landgericht ob. <i>Landesgericht</i> .
Landesherrlich, monarchiczny, rządowy, <i>l-es Recht</i> , prawa, prerogatywy monarchsze.	Landgut, majątność ziemska, posiadłość wiejska, wicé, siolo.
Landeshoheit, władza majestatu.	
Landesobrigkeit, zwierzchność krajowa.	
Landesordnung 1) urządzenie krajowe; — 2) (dawniej) prawo karne.	

Landheer, wojsko lądowe v. siła lądowa.	Landstreifung, oblawa (na podejrzanych).
Landläufer, włóka, włóczęga, włóczący się po kraju.	Landsturm, pospolite ruszenie.
Landleute, wieśniacy, włościanie.	Landtafel <i>ob. Hypothekenbuch.</i>
Landmacht 1) mocarstwo lądowe; — 2) siła lądowa, potęga lądowa.	Landtag, sejm, sejmik.
Landmann, wieśniak, włościanin.	Landtagsabschied <i>ob. Abschied.</i>
Landmesser, miernik, geometra.	Landüblich v. <i>landesüblich</i> , w kraju zwyczajny, według krajowego zwyczaju.
Landmiliz, milicya krajowa.	Landwehr 1) obrona krajowa; — 2) milicya krajowa; — 3) <i>ob. Uferschutz.</i>
Landrecht 1) <i>ob. Landesgericht</i> ; — 2) prawo krajowe.	Landwesen 1) rzecz gospodarcza; — 2) gospodarstwo wiejskie; — 3) ziemiaństwo.
Landsasse 1) osiadły w kraju; — 2) posesyonat, osiadły obywatel.	Landwirthschaft 1) gospodarstwo wiejskie; — 2) ziemiaństwo.
Landschaft 1) ziemia (część kraju), prowincya, kraj; — 2) stany prowincjonalne; — 3) towarzystwo kredytowe ziemskie (w Prusiech); <i>L-s beamte</i> , urzędnik stanowy, <i>L-scasse</i> , kassa ziemiańska, <i>L-skantzellei</i> , kancelarya stanowa, ziemiańska.	Lärm (<i>Alarm</i>) <i>schlagen</i> , bić na trwogę, na gwałt <i>ob. Feuerlärm.</i>
Landscheide, miedza graniczna.	Last 1) ciężar; — 2) (przełożenie) powinność, podatek. <i>L-en auflegen</i> , nakładać podatki, <i>Jdm etw. zur L. legen</i> , przypisywać komu winę czego, poczytywać mu co za winę, obwiniać lub winić go o co, <i>diese That fällt ihm zur L.</i> czyn ten ciąży na nim, <i>bücherliche L-en</i> , dług v. ciężar hipoteczny.
Landsmann, ziomek, rodak, krajowiec.	Lasten <i>vb.</i> ciężać na kim, (np. podatek, wina).
Landstadt 1) miasto prowincjonalne; — 2) miasto lądowe (nie morskie).	Lastenrubrik, karta lub rubryka długów (hipotecznych).
Landstände, stany krajowe.	Lastenstand, długi hipoteczne, stan bierny v. ujemny.
Landstrasse, gościniec, trakt bity.	
Landstreicher, włóczęga, tułacz.	

- Lästern 1) obwiniać; — 2) łżyć, potwarzać kogo; — 3) bluźnić (przeciw Bogu, religii).
- Lästig, uciążliwy, *l-e Bedingung*, warunek uciążliwy, *l-er Vertrag*, kontrakt uciążliwy, *l. sein v. l. fallen*, naprzykrzyć się, być natrętnym.
- Lastschiff, okręt towarowy, kupiecki.
- Lastthier, zwierzę juczne.
- Lastzug, pociąg towarowy.
- Lau, powolny, *l-er Betrieb*, słaby, mały ruch.
- Laubrechen, *das Recht des L-s*, służebność ściółki, prawo zbierania *v.* grabienia ściółki, prawo ściółki.
- Laudemium 1) laudemium (opłata przy zmianie emfiteuty); — 2) danina lenna.
- Laudemialentrichtung, оплата laudemialna.
- Laudum *ob. Schiedsspruch*.
- Lauer, czaty, zwiady, szpiegowanie.
- Lauern, czatować.
- Lauf 1) bieg, tok; — 2) ciąg, *L. des Wassers*, bieg lub prąd wody, *L. einer Sache*, tok rzeczy, *der Fluss nimmt seinen L. nach Osten*, rzeka płynie na wschód, *im L-e des Processes*, w toku lub w ciągu procesu.
- Laufen, *Gefahr*, być narażonym na co, *das läuft wider das Gesetz*, to jest przeciwnie, lub to się sprzeciwia ustawom, *die Frist läuft mit dem Tage ab*, termin upływa z dniem, *die Zinsen l. vom Tage*, procenta lub odsetki liczą się od dnia, lub należą się od dnia, *l-de Zahl*, liczba bieżąca, porządkowa, *l-de Zinsen*, bieżące odsetki, procenta.
- Laufbrett *w Górn.* pokładka, tratwak.
- Laufkarren *w Górn.* taczki.
- Laugwerk, ługownia.
- Laut 1) według, stósownie do, *l. der Verordnung*, *l. des Testaments*, *l. der Zuschrift*, stósownie lub według rozporządzenia, testamentu, odezwy; — 2) *l. werden*, rozgłosić się.
- Lauten, brzmieć, opiewać, *die Zuschrift lautet an v. auf Herrn N.* pismo wystósowane do N., *die Urkunde lautet auf N.* dokument wystawiony jest na imię, na rzecz N., *die Urkunde lautet*, dokument brzmi, opiewa.
- Lauterkeit, nieskazitelność.
- Leben *sb. Jdn ums L. bringen*, pozbawić kogo życia, *Jdn am L. strafen*, śmiercią ukarać, na gardle karać, *ins L. treten*, wejść w rzeczywistość, *das Gesetz ist an dem Tage ins L. getreten*, ustawa z dniem weszła w wykonanie, zaczęła obowiązywać.

- Lebend v. lebendig 1) żyjący, *Schenkung unter Lebenden*, darowizna między żyjącymi; — 2) żywcem, przy życiu.
- Lebensalter, wiek, rok życia.
- Lebensfähig, żywotliwy, zdolny do życia.
- Lebensfähigkeit, żywotliwość, zdolność do życia.
- Lebensgefährlich, z niebezpieczeństwem życia połączone, niebezpieczny.
- Lebenslang, dożywotnie.
- Lebenslauf, żywot, bieg życia.
- Lebensmittel, żywność.
- Lebensstrafe, kara śmierci, kara na gardle.
- Lebensversicherung, ubezpieczenie życia.
- Lebenswandel, sposób życia, prowadzenie się, zachowanie się.
- Lebenszeugnis, poświadczenie życia.
- Ledig 1) próżny, *ein l-es Besitzthum*, majątność bez posiadacza v. opuściła, *ein l-es Amt*, urząd opróżniony, wakujący; — 2) wolnego stanu (będący), beżzenny, niezamężna; — 3) wolny od czego, *der Schuld l.* wolny od winy; — 4) wolny, na wolnej nodze t. j. nie uwięziony, ztąd *Jdn l. lassen*, na wolność kogo puścić; — 5) w *Görn. l-e Schicht*, czas (szých) świąteczny.
- Legalisiren, uwierzliwić, uwierzytelnić akt.
- Legalisirungsklausel, ośnowa uwierzliwienia, uwierzytelnienia.
- Legalität, prawność, legalność.
- Legat (*der*), legat t. j. poseł papieski, (*das*) *ob. Vermächtniss*.
- Legatar, legataryusz, zapisobierca.
- Legen, kłaść, składać, złożyć co (np. dokument, rachunek), *Jdm etw. zur Last l. ob. Last*.
- Legiren 1) zapisać, odkazywać testamentem; — 2) dodać, przymieszać miedzi do szlachetnych kruszców.
- Legirung, przymieszka miedzi do złota v. srebra, połączenie, aliaż.
- Legislatur, prawodawstwo, ustawodawstwo *ob. Gesetzgebung*.
- Legitim 1) prawy np. dziedzie, dziecię; — 2) prawowity np. rząd; — 3) ustawowy *ob. gesetzlich*.
- Legitima *ob. Pflichttheil*.
- Legitimität, prawowitość.
- Legitimation 1) wykazanie (czego), wywiedzenie się (z czego); — 2) uprawnienie. *L. unehelicher Kinder*, uprawnienie nieślubnych, nieprawych dzieci, *zur Vornahme einer Hausdurchsuchung*

<i>soll... mit einer schriftlichen L. versehen sein</i> , mający odbywać rewizję w mieszkaniu winien być zaopatrzony w upoważnienie pisemne.	Lehnherrschaftlich, ty- czący się lenna, <i>die l-en Rechte</i> , prawa lennodawcy.
Legitimationsschein, karta wywodnicza.	Lehnhuldigung, hołd lenniczy.
Legitimiren, wykazywać co, wywodzić się z czego.	Lehnmann (<i>Lehnsträger</i>), lennik, hołdownik, dannik, wazal.
<i>Legitimirte Kinder</i> , dzieci uprawnione.	Lehnpflicht, powinność hołdownicza.
Legstätte, skład, <i>Zoll-L.</i> skład cłowy.	Lehnwaare, danina hołdownicza.
Lehen (<i>das</i>), lenno, to jest dobra w lenność dane, lenność, lennictwo, feudum.	Lehnrecht, prawo lenne.
Lehen (<i>die</i>) 1) lenność, lennictwo, feudalność, dannictwo, hołdownictwo; — 2) inwestytura (t. j. wieczyste nadanie lenna).	Lehramt, urząd nauczycielski, nauczycielstwo.
Lehnbank <i>ob. Leihbank.</i>	Lehramtscandidat, spsobiający się do zawodu nauczycielskiego.
Lehnbar, lenniczy, <i>Jdm l. sein</i> , być czym lennikiem.	Lehranstalt, zakład naukowy.
Lehnbarkeit <i>ob. Lehn (die).</i>	Lehrbrief, list wyzwolenia, świadectwo z odbytego terminu.
Lehnbrief, list lenny.	Lehrfreiheit, wolność nauczania.
Lehn eid, przysięga hołdownicza.	Lehrgeld, płaça za naukę.
Lehnerbe, dziedzic lenny.	Lehrherr, nauczyciel rzemiosła, majster.
Lehnfall, opróżnienie lenne <i>v. wakowanie.</i>	Lehrjahre, lata nauki rzemieślniczej, lata terminowania, <i>die L. überstehen</i> , odbyć naukę, wyterminować.
Lehnfällig, prawem lennem przypaǳe np. dobra.	Lehrjunge, uczeń rzemiosła, terminator, rzemieślniczek.
Lehnfolge, następstwo lennicze.	Lehrkanzel, katedra nauczycielska.
Lehngeld, opłata, danina lennicza, hołdownicza.	Lehrkörper, zgromadzenie, grono nauczycielskie.
Lehn herr, lennodawca.	Lehrzwang, przymus nau-
Lehn herrschaft, zwierzchność lenna.	

- kowy, zniesienie swobody naukowej.
- Leibeigenschaft, niewola, poddaństwo niewolnicze (przywiązanie do ziemi).
- Leibesarbeit, praca cielesna.
- Leibesbeschaffenheit, ciałotwór, usposobienie ciała.
- Leibeserbe, dziedzic po krwi.
- Leibesfrucht, płód (w żywocie matki).
- Leibesgebrechen, wady ciała.
- Leibesstrafe, kara cielesna.
- Leibgarde, straż przyboczna, gwardya.
- Leibgedinge, dożywocie (t. j. wymówione utrzymanie aż do śmierci).
- Leiblich 1) cielesny, *l-er Eid ob. körperlich*;— 2) rodzony (np. brat, siostra).
- Leibrente, pensya dożywotnia, dochód dożywotni.
- Leiche, trup, umarły, zwłoki.
- Leichenbeschau v. *Leichenbesichtigung*, oględziny pośmiertne.
- Leichenkammer, trupiarnia, izba przedpogrzebowa.
- Leichenkosten, koszta pogrzebne.
- Leichenöffnung, otwarcie trupa, zwłok.
- Leichenuntersuchung, badanie na zwłokach.
- Leid *sb. Jdm etw. zu L. thun*, przykrość komu uczynić, ukrzywdzić kogo, *Niemandem zu Liebe oder L-e die reine Wahrheit aussagen*, nie powodować się ani przyjaźnią ani nieprzyjaźnią w zeznaniu rzetelnej prawdy.
- Leiden, *Schaden, Verlust l.* ponieść szkodę, stratę, *der l-de Theil*, strona pokrzywdzona, *Unrecht, Verfolgung l.* doznać pokrzywdzenia, prześladowania, *Strafe l.* wycierpieć karę, *diese Sache l-t keinen Verzug*, rzecz ta nie cierpi zwłoki.
- Leidenschaft, namiętność.
- Leihanstalt, zakład pożyczkowy.
- Leihbank, bank pożyczkowy.
- Leihbibliothek, pożyczalnia książek.
- Leihen 1) pożyczać (komuś) wypożyczać;— 2) pożyczać (od kogo) zapożyczać;— 3) wygodzić (komu).
- Leihkauf, litkup.
- Leihvertrag, kontrakt r. umowa wygodzenia.
- Leisten *wogól.* uskuteczniać co, *die Abgaben l.* uiszczać, płacić podatki, *Dienste l.* służyć, pełnić służbę, pokładać zasługi, *den Eid l.* wykonać przysięgę, *Folge l.* usłuchać, być powolnym; *Genüge l.* uczynić zadosyć, *Gewähr l.* zaręczyć, być rekojmią, *Jdm Schutz l.* dać komu opiekę, *Widerstand l.*

- stawić odpór, opór, *Zahlung* l. zapłacić, skutecznie wyplate.
- Leistung 1) świadczenie (komu czego), wykonanie czego, *die Möglichkeit einer L. ist eine wesentliche Bedingung der Verträge*, możność świadczenia jest istotnym warunkiem umów;— 2) praca, *Jdn nach seinen L-en beurtheilen*, oceniać kogo według skutku pracy, według roboty.
- Leiten, prowadzić, przewodniczyć, kierować, *ein Geschäft l. eine Handlung* l. zawiadywać jaką spekulacją, handlem, *die Untersuchung l. die Verhandlung* l. prowadzić śledztwo, *die Verhandlung* l. przewodniczyć rozprawom, kierować rozprawą, *die Verwaltung* l. zarządzać, zawiadywać, *eine Sache an Jdn* l. sprawę, rzecz odesłać do kogo, *das Wasser* l. prowadzić wodę, skierować jej bieg.
- Leiter (*der*), przewodnik, kierownik, naczelnik, *Amtsleiter*, przewodniczący w urzędzie.
- Leitfaden, przewodnik, rys krótki, wykład streszczony.
- Leitkauf *ob. Leihkauf*.
- Leitung, kierownictwo, przewodnictwo, naczelnictwo, *L. des Ministeriums*, sprawowanie ministerstwa.
- L. der Verhandlung*, przewodniczenie rozprawie, *richterliche L.* kierunek sędziowski, sądu, *eine Klage unter richterliche L. anbringen*, wnieść skargę pod kierunkiem sądu.
- Lernfreiheit, wolność uczenia się. *Lehr- und L.* wolność naukowa.
- Leumund, opinia, sława. *In einem guten, bösen L-e sein*, mieć dobre, złe imię, używać dobrej lub złej sławy. *Jds L. kränken*, osławić kogo, skrzywdzić kogo na sławie.
- Letzte *Verwendung*, np. *seine l. Verwendung war beim Magistrate*, na ostatku służył v. pełnił służbę v. urzędował przy magistracie.
- Letzter *Wille*, rozporządzenie ostatniej woli.
- Letztgeborener, ostatni, na ostatku urodzony.
- Letztverfallener *Termin*, termin ostatni.
- Letzwillig, testamentowy, objęty w rozporządzeniu ostatniej woli.
- Leviren, *einen Protest ob. erheben* 4).
- Licenzgebühr, opłata od konsensu, konsensowe.
- Lichterzündungsgebühr, *L-aufschlag*, świeczkowe.
- Lichtloch v. *Luftloch* w *Görn.* świetlniki, rozwidniki.
- Lichtrecht, służebność

- świata.
- Licitationserlös, zebrana z licytacji gotowizna.
- Licitationsordnung, porządek licytacji.
- Licitationswege, im, przez licytację, na licytacji sprzedać albo kupić.
- Licitiren, (względnie urzędu) sprzedawać przez licytację, (względnie nabywcy) licytować, podawać cenę na licytacji, kupować na licytacji.
- Liedlohn, płaca, zasługi (czeladzi).
- Lieferant, Lieferer, dostarczyciel, dostawca, liwerant.
- Liefiern, dostarczyć, dostawić, *den Zehent* l. oddawać dziesięcinę, *einen Verbrecher in die Hände der Obrigkeit* l. oddać zbrodniarza wręce władzy, *den Beweis* l. stawić dowód, dowodzić czego, *das Werk wird in Heften geliefert*, dzieło jest wydawane w zeszytach.
- Lieferung, dostawa, dostarczanie, liwerunek (podatek). *Eine L. übernehmen*, podjąć się dostawy, *L. an Getreide ausschreiben*, ogłosić dostawę zboża, *L-s Reuition*, okup liwerunkowy.
- Liegen, leżeć, *das liegt am Tage, vor Augen, ausser allem Zweifel*, to jest rzecz oczywista, jawna, niewątpliwa, *die Ursache liegt darin*, przyczyna tego jest ta, *es liegt viel daran*, wiele na tém zależy.
- Liegend, leżący. *L-e Gründe*, nieruchomości.
- Liegenschaft, nieruchomości.
- Limitiren ob. beschränken.
- Linie, linia w ogół. i linia pokrewieństwa, *aufsteigende L.* linia wstępująca, *absteigende L.* linia zstępująca, *gerade L.* linia prosta, *Seiten-L.* linia poboczna, *(gleiche)* linia równa, *(ungleiche)* nierówna, *Verwandschafts-L.* linia pokrewieństwa.
- Linienamt, urząd rogatkowy.
- Linien dienst, służba w wojsku liniowem.
- Liquid (richtig), czysty, wyrzetelniony, wyplatny, *l-e Summe*, kwota wyrzetelniona.
- Liquidation, likwidacja, obliczenie, obrachunek.
- Liquidationsbuch v. Contobuch, księga obrachunkowa v. kontowa.
- Liquidationskammer, izba obrachunkowa.
- Liquidationskommission, kommissya obrachunkowa.
- Liquidationsklage, skarga wyrzetelnienia, likwidacyjna.
- Liquidationsurtheil, wyrok wyrzetelnienia.
- Liquidiren 1) obliczać, ob-

- rachować;— 2) wyrzetelnić pretensye sądownie, *mit den Gläubigern* l. obliczyć się z wierzycielami, *eine Kasse* l. zrobić przegląd kassy, *die Kosten* l. podać koszta.
- Liquidirung 1) obliczenie, obrachowanie;— 2) wyrzetelnienie.
- Liquidirungsklage ob. *Liquidationsklage*.
- Liquidität einer Forderung, czystość, niewątpliwość należności.
- List, chytrość, podstęp, *einen mit L. zu etw. bringen*, podstępem kogo przywieść do czego, *einen Vertrag durch L. bewirken*, podstępem przywieść umowę do skutku.
- Liste, lista, spis, wykaz.
- Literal ob. *buchstäblich*.
- Literarisch, literacki.
- Literat, literat.
- Litiscontestation ob. *Einlassung in den Streit*.
- Litidenuntiation ob. *Streitverkündigung*.
- Litorale, pobraże, pomoże.
- Local, miejscowy, *L-Armensfond*, fundusz ubogich miejscowych, *L-Durchschnittspreis*, cena miejscowa średnia, *L-Umstand*, okoliczność miejscowa, *L-Verhältnisse*, stosunki miejscowe.
- Localisirungs - *Commission*, komisya rozpoznająca miejscowość.
- Localität 1) miejscowość;— 2) budynek, zabudowanie.
- Logbuch, dziennik okrętowy.
- Lohnarbeit, robota najemna, najemnicza.
- Lohnkutscher, woźnica najęty.
- Lohnstreitigkeit, spór o najemne.
- Lohntag, dzień roboczy.
- Lohnvertrag, umowa v. kontrakt najmu, usług.
- Löhnung, płaca, żold.
- Lombard, dom pożyczki na zastawy.
- Löschanstalten, zakłady ubezpieczenia od ognia.
- Löschen 1) gasnąć, gasić;— 2) wymazać, wykreślić, extabulować z hipoteki;— 3) u żeglarzy zamiast *ausladen*, wyładować. *Das Feuer* l. ugasić ogień, *eine Schuld im Hypothekenbuch* l. wymazać, wykreślić, ekstabulować dług z ksiąg hipotecznych, *ein Schiff* l. wyładować towary z okrętu.
- Löschgeräth v. *Löschgeräthschaften*, narzędzia ogniowe.
- Löschordnung, porządek ogniowy.
- Löschplatz w *Żegl.* miejsce wyładowania v. składu.
- Löschung, wymazanie, wykreślenie z ksiąg hipotecznych, ekstabulacya.
- Löschungsfähig, mogący

być wykreślony z hipoteki.	wiązany stawić się do losowania.
Löschungsgeld, należność za wykreślenie.	Losungszettel, los, karta losowa.
Losdrücken, spuścić kurek, wystrzelić.	Lösung 1) rozwiązanie (wątpliwości); — 2) wykupienie zastawu; — 3) wystrzelenie; — 4) utargowanie.
Lösegeld, wykupne, okupne.	Lootse v. Lothse u. Lothsmann, rotman, przewodnik statku.
Lösen, losować, <i>einen Zweifel</i> l. rozwiązać wątpliwość, <i>ein Gewehr, eine Pistole</i> l. wystrzelić, <i>aus seinen Waaren viel, wenig (Geld)</i> l. wiele (mało) utargować za towary.	Lottoamt, urząd loteryi.
Losgehen, wystrzelić karabin.	Lottoanlehen, pożyczka loteryjna.
Loskaufen, wykupić, odkupić.	Lottodirection, dyrekcya loteryi.
Loslassen, wypuścić np. na wolność.	Lottogewinst, wygrana loteryjna.
Losreißen, oderwać, <i>sich</i> l. oderwać się, wyrwać się.	Lottospiel, gra w loteryę, loterya.
Lossprechen, uznać niewinnym, za niewinnego.	Loyal 1) prawy; — 2) wierny, <i>l-e Gesinnung</i> , prawy sposób myślenia.
Lossprechung, uznanie za niewinnego.	Lüsten, <i>lüsteln, lüstern</i> , pożądać czego.
Lostrennen, odłączyć.	Lüstern <i>adj.</i> pożądlivy, pochutliwy, łakomy, <i>nach etw.</i> l. <i>sein</i> , pożądać, chcieć pragnąć czego.
Losung 1) losowanie; — 2) hasło; — 3) sprzedaż na targu.	Lüsternheit, pożałliwość.
Losungsliste, spis losujących.	Lutter <i>w Gorzeln.</i> lutrynek, <i>der L. wird abgetrieben</i> , lutrynek spędza v. odpędza się.
Losungspflicht, obowiązek stawienia się do losowania.	Luxus-Artikel, artykuły zbytkowe.
Losungspflichtiger, obo-	

M.

Macht, moc, siła, potęga, władza, mocarstwo. <i>die M.</i>	<i>zu richten und zu strafen</i> , władza sądenia i karanja,
--	--

- Jdm M. geben*, dać komu moc, władzę, umocować, u-władnić, *seine M. missbrauchen*, nadużyć swojej władzy, *die Gross-Mächte*, mocarstwa pierwszego rzędu, *gesetzgebende M. ob. gesetzgebende Gewalt, Kriegs-M.* potęga wojenna.
- Machtbrief**, pełnomocnictwo.
- Machtgeber**, mocodawca, mandant.
- Machthaber** 1) (*Herrscher*), mocarz; — 2) (*Bevollmächtigter*) umocowany, pełnomocnik, plenipotent.
- Mächtig**, mocny, możny, potężny, zamożny, *seiner Leidenchaften m. sein*, panować nad sobą, mieć moc nad sobą, *einer Sprache m. sein*, posiadać jaki język, *einer Sache m. werden*, dostać cò w swoją moc, opanować, o-władnąć.
- Mächtigkeit** *w Górn.* miąższość t. j. grubość warstwy lub pokładu.
- Machtlos**, bezwładny, bezsilny.
- Machtspruch**, wyrok samowolny.
- Machtwort**, najwyższa wola.
- Magistrat**, magistrat, urząd miejski, municypalny.
- Magistratsrath**, radca (rajca) miejski *v.* magistratualny.
- Mahlgeld**, mielne, zapłata
- od mlenia, mlewa, miarki.
- Mahlstein** *ob. Grenzstein.*
- Mahlsteuer** podatek od mlewa.
- Mahnenn**, upomnieć się up. o dług; *das M.* upomnienie się.
- Mahnbrief**, list upominający, z upominaniem.
- Mahnzettel**, kartka z upomnieniem.
- Maische** *w Gorzel.* zacier.
- Majestät**, majestat, *Seine kaiserliche M.* Jego Cesar-ska Mość, *Seine apostolische M.* Jego Apostolska Mość.
- Majestätsbeleidigung**, obraza majestatu.
- Majestätsrecht**, prawo majestatu.
- Majestätsverbrechen**, zbrodnia obrazonego majestatu.
- Majorat** 1) majorat; — 2) fideikomis, ordynacya.
- Majoratsgüter**, dobra majoratu, ordynackie.
- Majoratsherr**, ordynat.
- Majorenn** *ob. grossjährig.*
- Majorennität** *ob. Grossjährigkeit.*
- Majorität der Stimmen**, większość głosów.
- Mäkler** *v. Sensal*, pośrednik w umowach, faktor, senzal, stręczyciel, litkupnik.
- Mäklerei** *ob. Mäklergeschäft.*
- Mäklergebühr**, litkupnicze, faktorne.
- Mäklergeschäft**, mekler-

- stwo, faktorstwo, stręczycielstwo.
- Mallepost, lekka poczta wozowa.
- Maltheser (*Ordensritter*), kawaler maltański.
- Malzsteuer, podatek od sło-
du.
- Mandant, zlecenie dający,
mocodawca.
- Mandat, mandat, zlecenie,
pełnomocnictwo, pełnomoc.
- Mandatar, mandataryusz,
pełnomocnik, umocowany.
- Mangel 1) niedostatek, brak;
— 2) wada, *dem M. abhel-
fen*, zapobiedz niedostatkowi,
aus M. der Beweismittel, dla braku dowodów, *Re-
gress M-s Zahlung*, regres
z powodu niepłacenia.
- Mängel (*einer Rechnung*), nie-
dokładności (rachunku).
- Mangelaufnahme, monito-
wanie rachunku, zarzuty
przeciw rachunkowi.
- Manifest, manifest, *ein M.
erlassen*, wydać manifest.
- Manifestation, manifesta-
cja, objaw.
- Manifestationseid, przysię-
ga wyjawienia, wyjawnicza.
- Manifestierung, *der Docu-
mente*, okazanie dowodów.
- Manipulation, manipulacja.
- Manipulationsbeamte, urzędnik manipulacyjny.
- Manipuliren, manipulować.
- Mann, 1) *etw. an M. bringen*, sprzedać co komu, pozbyć się;— 2) *w Górn. alter M.* pole wyrobione, wyrobisko, zroby.
- Mannbar, dorosły, dojrzały, (fizycznie t. j. zdolny do ożenienia się lub pójścia za mąż).
- Mannsalter, wiek męzki.
- Mannschaft, żołnierze, *ei-
ne M. kasserniren*, umieścić żołnierzy w koszarach, *die auf Wache kommandirte M.* oddział ludzi wysłanych na wartę, *mit der M. aufbrechen*, ruszyć z wojskiem.
- Mannsperson, mężczyzna.
- Mannsstamm, linia męzka, po mieczu.
- Mannszucht, karność (wojskowa).
- Manuale, manual, księga podręczna, podręcznik.
- Manufaktur 1) rękodzielnia (jako pracownia);— 2) rękodzielnictwo, *M - Waare*, towar rękodzielniczy, rękodzieło.
- Manuscript, rękopis.
- Marginal, marginesowy, skrajny, nabrzeżny.
- Marginalanmerkung v. *M - Rubrik*, (*Randglosse*), skrajnik (uwaga, przypisek, treść marginesowa, skrajna, nabrzeżna). *Die M. ist nicht das Gesetz*, skrajnik ustawy nie jest ustawą.
- Marine 1) marynarka, potęga morska;— 2) marynarstwo, splawy morskie,
- Marinedienst, służba mor-

- ska.
- Marineobercommando, nadkomenda morska.
- Mark 1) miedza, granica, znak graniczny; — 2) (jako waga) grzywna; — 3) (jako kraj) Marchia.
- Markbrief, dokument graniczny.
- Marke, znak, znaczek, marka, *Stämpelm. Briefm.* znaczek stępowy, listowy, (marka).
- Markscheide, rozgraniczenie, *die M. der Grubermasse*, rozgraniczenie miar górniczych.
- Markscheidkunst, miernictwo górnicze, podziemne.
- Markscheider w Górn. markszajder, miernik górniczy.
- Markt 1) targ (jako zgromadzenie kupujących i sprzedających); — 2) targ, targowisko, targowica (jako miejsce targu).
- Marktaufseher, dozorca targowy.
- Marktbesuch, uczęszczanie na targi.
- Marktflecken, miasteczko.
- Marktgeld, targowe.
- Marktordnung, porządek targowy.
- Marktpolizei, policja targowa.
- Marktstand, stanowisko targowe.
- Marktständchen, stragan.
- Marktsandgeld, targowicze, miejscowe.
- Markttag, dzień targowy.
- Markung 1) oznaczenie granic; — 2) granica.
- Marmorbruch, *Marmorgräberei w Górn.* łomy marmurów.
- Marschall, *Landtags - M.* marszałek sejmu.
- Marschalat, pod laską marszałkowską.
- Marschroute 1) kierunek marszu, drogi; — 2) list drożny.
- Maskopeihandel ob. *Gesellschaft.*
- Mass v. Maas, miara, *das M. halten*, zachować miarę, *M. überschreiten*, przebrać miarę, *das rechte M. treffen*, zachować lub znaleźć właściwą miarę, *in dem M. als die Gläubiger sich anmelden*, w miarę zgłoszenia się wierzycieli, *in vollem M. zupehnen*, w pełni, *rechtes M. und Gewicht führen*, mieć sprawiedliwą miarę i wagę.
- Masse, miara, sposób, *über die M-n*, nad miarę, *solcher M. folgender M. dieser M.* w taki sposób, w następujący sposób, tym sposobem, *gebührender M.* w należyty, w przyzwoity sposób, *dermassen*, tak dalece, do tego stopnia, *einigermassen*, *gewissermassen*, poniekąd, w pewnym względzie, niejako.
- Massgabe v. *Massgebung*,

- nach M.* w miarę, podług, stósownie, *nach M. der Geldmittel*, w miarę zamożności, *nach M. des Landesgesetzes*, podług ustawy krajowej, *nach M. des §.* stósownie do §fu.
- Massgebend** 1) ważny, sta-
nowczy, przeważny; — 2)
obowiązujący, *m-er Um-*
stand, okoliczność ważna,
stanowcza.
- M ä s s i g e n**, zmniejszyć,
zmiarkować, zmoderować np.
die Gerichtskosten, koszta
sądowe.
- M ä s s i g k e i t s v e r e i n**, towa-
rzystwo wstrzemięźliwości.
- Massregel**, *eine M. vorneh-*
men, ergreifen, użyć środka,
chwycić się środka, *eine M.*
treffen, obrać środek, przed-
siębrać kroki.
- Massstab**, skala, podziałka,
verjüngter M. skala zmniej-
szona, *sich etwas zum M.*
nehmen, wziąć sobie co za
prawidło.
- M a s t v i e h**, bydło tuczne,
karmne.
- Material**, *Bau-M.* materyał
budowlany, budulec, *Brem-*
M. materyał opałowy.
- Materialien - Waarenhand-**
lung, handel korzenny.
- Matrice** *ob. Matrice.*
- Matrikel**, spis, rejestr, ma-
trykuła, *M-Auszug*, wyciąg
z metryk, *M-Führung*, pro-
wadzenie, utrzymywanie me-
tryk, rejestrów, *die M. der*
- Krone*, * metryka koronna,
M-schein, świadectwo wpisu
na uniwersytecie), *ständische*
M. metryka stanowa, szlach-
ty krajowej, *Tauf-M.* me-
tryka chrztu.
- Matrimonial** *ob.* złożone z
wyrazem *Ehe.*
- Matrice**, matryca, forma do
odlewania trzcionek (dru-
karskich).
- Maturitäts-Prüfung**, po-
pis dojrzałości.
- Mauerfest**, wmurowany.
- Maueranschlag**, obwiesz-
czenie, plakat.
- Mauth**, myto, opłata.
- Mauthbeamter v. Mauthner**,
poborca myta, mytnik.
- Mauthbefreiung v. Mauth-**
freiheit, uwolnienie od myta.
- Mauthgebühr**, myto.
- Mauthgefälle**, dochód z
myta, prawo poboru myta.
- Mauthpächter**, dzierżawca
myta.
- Maxime**, prawidło, zasada,
maksyma, *M. der Eventua-*
lität ob. Eventual-M.
- Maximum**, najwyższy (np.
cena).
- Medicinalbehörde**, wła-
dza lekarska.
- Medio mense** (*Mitte. Mo-*
nats) *zahlbare Wechsel*, we-
ksel płatny w połowie mie-
siąca.
- Mehr**, więcej.
- Mehrausgabe**, naddatek.
- Mehrbetrag**, zwwyżka.

- Mehrdeutig; wieloznaczący.
- Mehrfache *Ehe*; wielożeństwo.
- Mehrheit, większość.
- Meilengeld, milowe.
- Meilensäule, słup, kamień milowy.
- Meilenzeiger, miłoskaz.
- Meiler w *Hutn.* mielerz (stos drzewa do wypalenia na węgiel).
- Meilerstätte, kotlina.
- Mein und dein (względnie na prawo własności), *der Rechtsstreit über das M. und D.* spór o moje i twoje.
- Meineid, krzywoprzysięstwo, (*Eidbruch*; złamanie przysięgi).
- Meineidiger, krzywoprzysięzca.
- Meineidserinnerung, zwrócenie uwagi na skutki krzywoprzysięstwa.
- Meinung, zdanie, opinia.
- Meinungsverschiedenheit, różność zdań.
- Meistanbot, najwyżej podana cena, najwyższa oferta.
- Meistbietender, najwyższą cenę podający, najwyżej licytujący.
- Meisterbrief, list mistrzostwa (na majstra).
- Meisterprobe, próba rzemieślnicza.
- Meisterrecht, majsterya.
- Meisterschaft 1) mistrzostwo; — 2) zgromadzenie majstrów.
- Meisterstück 1) robota na majstra, dowód, próba mistrzostwa (u rzemieślników); — 2) dzieło mistrzowskie, wyrób mistrzowski, arcydzieło.
- Melden, wzmiankować, donosić, opowiedzieć, zgłaszać się, *einen Fremden m.* opowiedzieć, meldować zamiejscowego, *Jdm etw. m.* donieść coś komu, *sich zu einer Stelle m.* zgłaszać się o miejsce, *sich m. lassen*, kazać się opowiedzieć.
- Meldung, oznajmienie, doniesienie, opowiedzenie, meldowanie, *M. der Fremden*, opowiedzenie zamiejscowych, *M. erstatten*, donieść o czem, *M. von einer Sache thun*, wzmiankę o czem czynić.
- Meldungsvorschrift, przepis meldunkowy.
- Meldzettel, karta meldunkowa.
- Melioration, ulepszenie, poprawienie, melioracya.
- Memoir, Memorial, pamiętnik.
- Menschenalter 1) życie średnie (człowieka); — 2) pokolenie, *drei M. hindurch leben*, przeżyć trzy pokolenia.
- Menschengedenken, *seit*, za pamięci ludzkiej, jak pamiętają, jak zapamiętać, od niepamiętnych czasów.
- Menschenmenge, tłum, natłok.

- Menschenraub, porwanie osoby, ludokradztwo.
- Menschenrechte, prawa ludzkie, prawa człowieka.
- Merkantilbeisitzer, assessor handlowy.
- Merkantilisch, handlowy, kupiecki.
- Merkantil- und Wechselgericht, sąd handlowy i wekslowy.
- Merkantilsystem *w Ek. polit.* system merkantylny, handlowy, merkantylizm.
- Meritorische Entscheidung, rozstrzygnięcie co do rzeczy.
- Meritorische Prüfung, rozpoznawanie samej rzeczy.
- Merkmal, znamię, cecha, *die That trägt M-e des Verbrechens an sich*, czyn znamiona zbrodni mający, czyn ze znamionami zbrodni.
- Messe 1) msza; — 2) targ walny, jarmark. *Die Messe beziehen, besuchen, fieriren*, przybyć na targ walny, kupczyć na targach walnych, uczęszczać na jarmarki, odwiedzać jarmarki.
- Messfreiheit 1) przywilej na jarmark, targ walny; — 2) swoboda jarmarkowa, walno-targowa.
- Messwaare, towar jarmarczny, walno-targowy.
- Messwechsel, wymiana jarmarczny, walno-targowy (płatny w czasie jarmarku).
- Messzeit, czas jarmarku.
- Metall, kruszec, metal.
- Metallmünze (tyle co *baare v. klingende Münze*), moneta brzęcząca, kruszcowa, bita.
- Metzen, meca, mierzyca, (półkorze).
- Meubles *v. Meubeln*, sprzęty pokojowe.
- Meubelstücke, sprzęty.
- Meuchelmord, morderstwo zdradzieckie, skrytobójstwo.
- Meuchelmörderisch, skrytobójczy, *gegen Jdn m. handeln*, nastawać zdradziecko na czyje życie.
- Meuterei, buntowanie się, spiknięcie się przeciw zwierzchności, rozruch.
- Miethcontract *ob. Miethvertrag*.
- Mieth, najem, *etw. zur M. nehmen*, nając od kogo, *etw. zur M. überlassen*, wynając, nając komu, *Kauf bricht M.* kupno zrywa najmy, *zur M. wohnen*, mieszkać w najmie, - w komornem, mieszkać najemnie, *Jdm die M. aufsa-gen v. aufkündigen*, wypowiedzieć komu najem, mieszkanie.
- Miethen, najmować, wypuścić w najem.
- Miether, najemca, biorący w najem, komornik *ob. Vermiether*, *niewt.* lokator.
- Miethgeld, komorne, czynsz.
- Miethherr *ob. Vermiether*.
- Mietlohn *ob. Miethgeld*.
- Miethvertrag, kontrakt

najmu.	<i>sicht</i> , darowanie lat (<i>venia aetatis</i>), dyspensa na lata, zwolnienie pełnoletności.
Miethzeit, czas najmu.	
Miethzins <i>ob. Miethgeld.</i>	
Milde Gaben, jałmużna, datki dobroczynny, <i>eine m. Stiftung</i> , zakład dobroczynny, fundacya pobożna.	Mineral, kopalina, minerał, rzecz kopalna.
Mildern, złagodzić, <i>eine Strafe m.</i> karę złagodzić, zwolnić.	Minister ohne Portefeuille, minister bez teki.
Milderungsgrund, okoliczność łagodząca, zwalnająca.	Ministerial, ministeryalny.
Milderungsrecht, prawo złagodzenia, zwolnienia.	Ministerium des Aeusseren, ministerstwo spraw zagranicznych.
Mildthätigkeit 1) dobroczynność, — 2) miłosierdzie.	Ministerium des Cultus und des Unterrichtes, ministerstwo wyznań i oświecenia.
Militär, wojsko, wojskowość, <i>zum M. gehen</i> , zaciągnąć się do wojska, <i>vom M. befreien</i> , uwolnić z wojska.	Ministerium der Finanzen, ministerstwo skarbu.
Militärbeurlaubter, urlopnik.	Ministerium für Handel, Gewerbe und öffentliche Bauten, min. handlu, przemysłu i robót publicznych.
Militärflüchtling, zbieg wojskowy.	Ministerium des Inneren, min. spraw wewnętrznych.
Militärgränze, Pogranicze wojskowe.	Ministerium der Justiz, min. sprawiedliwości.
Militärjustiznorm, przepisy sądowe wojskowe.	Ministerium des Krieges, ministerstwo wojny.
Militärpflichtig, popisowy.	Ministerium für Landeskultur und Bergwesen, min. rolnictwa i górnictwa krajowego.
Militärstellung, stawienie, odstawa popisowych.	Ministerium der Volkswirtschaft, min. gospodarstwa narodowego.
Minderheit, mniejszość, <i>in der M. bleiben</i> , zostać w mniejszości, <i>der Antrag blieb in der M.</i> za wnioskiem była mniejszość.	Ministerrath, rada ministrów.
Minderjährig, małoletni.	Minorat, minorat (fideikomis na korzyść najmłodszego syna).
Minderjährigkeit, małoletność.	Minorenn <i>ob. minderjährig.</i>
Minderjährigkeits-Nach-	Missachtung, lekceważenie

- Missbilligung, niepochwalenie, przygana.
- Missbrauch, nadużycie, *M. der Amtsgewalt*, nadużycie urzędu, władzy urzędowej, *M. der Presse*, nadużycie druku.
- Missdeuten 1) na złą stronę tłómaczyć; — 2) mylnie tłómaczyć.
- Missethat, bezprawie, występki, zbrodnia.
- Missethäter, złoczynca, zbrodniarz, zbrodzień.
- Missfall *ob. Fehlgeburt*.
- Missfallen, nie podobać się, *sein M. bezeugen*, okazywać niezadowolenie.
- Missfällig, z niechęcią, z przykrością, z niezadowoleniem; *es wird m. bemerkt*, oświadcza się z niezadowoleniem, że etc., niemiłe uczyniono spostrzeżenie.
- Missgeburt, potwora, potwór, dziwoląg, dziwotwór.
- Missgriff, pomyłka, fałszywe wzięcie się do czego, krok niezręczny, niestósowny.
- Misshandlung 1) pokrzywdzenie, (słowne) obelga, znieważenie, (czynne) pobicie; — 2) złe obchodzenie się, *M. öffentlicher Verordnungen*, znieważenie ogłoszeń publicznych.
- Missheirath, małżeństwo nierówne.
- Missliebige *ob. missfällig*.
- Missverhältniss, niezastósowanie, niestósowność, *die Strafe ist im M. zur Schuld*, kara niestósowna, niezastósowana do winy.
- Missverständniss, nieporozumienie.
- Misswachs, nieurodzaj.
- Mit, (w wyrazach złożonych) spół, np. *Mitbesitzer*, współposiadacz, *Mitbürge*, współręczyciel, *Miterbe*, spółdziedzic, *Mitbelanger*, współpозwany.
- Mitgabe *ob. Mitgift*.
- Mitgenosse 1) spółnik, towarzysz; — 2) zwolennik.
- Mitgenuss, wspólne użytkowanie.
- Mitgift, posag, *niewł.* wiano (u ludu).
- Mitglied, członek.
- Mitsperre, drugi klucz, zamknięcie na drugi klucz.
- Mitstimmen, razem głosować.
- Mitte 1) środek; — 2) połowa, *aus der M. der Kaufleute*, zpośród kupców, *einen Abgeordneten aus ihrer M. wählen*, wybrać posła ze swego grona.
- Mittel 1) środek (co do miejsca), *das M. halten*, śródka się trzymać, *sich ins M. legen, schlagen*, pośredniczyć; — 2) środek (co do celu), *das äusserste M. ergreifen*, chwycić się ostatecznych środków, *passende M. er-*

- greifen*, użyć środków wła-
ściwych, stósownych; — 3)
majątek, *sattsame M. haben*,
posiadać dostateczny mają-
tek, *in so fern es seine M.*
erlauben, o ile go stać na to,
o ile mu możność dozwoli,
według jego, swojej możno-
ści.
- Mittelbar, pośredni.
- Mittelbehörde, władza po-
średnia.
- Mittello sigkeitszeug-
niss, świadectwo ubóstwa.
- Mittelmass, miara średnia.
- Mittelpartei, strona trzecia
(interesowana w sprawie).
- Mittelpreis, cena średnia.
- Mittelpunkt, środek, punkt
środkowy. *M. des Handels*,
punkt środkowy handlu.
- Mittelschule, szkoła po-
średnia.
- Mittelsmann *v. Mittelsper-
son*, pośrednik, osoba pośre-
dnicząca.
- Mittelstand, stan średni,
klasa średnia.
- Mittelstrecke (*Feldstrecke*)
w Górn. chodnik pośredni.
- Mittelstück, *w Górn.* prze-
dłużnica.
- Mitthäter, spółdziałacz, spół-
sprawca.
- Mittler, pośrednik, poje-
dnawca, rozjemca.
- Mittleramt, urząd pojednaw-
czy.
- Mittlerweile, tymczasowo.
- Mittlerweilig, tymczaso-
- wy.
- Mitwirken, spółdziałać,
wpływać, dokładać się, przy-
czyniać się.
- Mitwirkung, spółdziałanie,
wpływ, dołożenie się, *obrig-
keitliche M. bei Urkunden*,
udział zwierzchności w ak-
tach, *unter seiner M.* za je-
go wpływem, dołożeniem się,
wspólnie z nim.
- Mitwissen *vb.* mieć wiado-
mość (o czym), *sb. ohne mein
M.* bez mojej wiedzy, *mit
seinem M.* z jego wiedzą.
- Mitwissener, wiedzący (o
czem).
- Mitwohnen, mieszkać z kim.
- Mobilisiren *v. mobil ma-
chen*, mobilizować, zrucho-
mić, uruchomić, *das Heer
m.* wojsko zmobilizować, zru-
chomić.
- Möbeln *ob. Meubeln.*
- Modalität, sposób, *M. der
Ablösung*, sposób wykupu,
*die Zahlung des Kaufprei-
ses erfolgt unter nachstehen-
den M-en*, szacunek będzie
wyplacony w następujący
sposób.
- Model, Modell, wzór.
- Moderiren *ob. Mässigen.*
- Modification, bliższe ozna-
czenie, ograniczenie, umiar-
kowanie, złagodzenie, nieja-
ka zmiana, modyfikacya.
- Modifiziren, bliżej ozna-
czyć, ograniczyć, złagodzić,
umiarkować, zmienić nieco,

- zmodyfikować.
- Möglich, możny, możliwy. *Alle m-e Mittel versuchen*, wszelkich możliwych środków używać, *sich alle m-e Mühe geben*, wszelkich możliwych dolożyć starań, *so viel als m.* o ile można, *bald m-st*, jak najspieszniej, jak najrychlej, *das ist nicht m.* to niepodobna, *so kurz als m.* jak najkrócej, *so viel nur m.* ile tylko można, *m-enfalls*, jeżeli będzie można.
- Möglichkeit, możność, możliwość, *alles nach M. versprechen*, przyrzekać wszystko co można, co się da zrobić.
- Moment, chwila, moment, *ein wichtiges M.* ważny powód, ważna przyczyna, ważny punkt, ważna okoliczność, *einige M-e hervorheben*, podnieść niektóre punkta, okoliczności.
- Momentan, chwilowy.
- Monarch, panujący, monarcha, jedynowładzca.
- Monarchie, jedynowładztwo, monarchia, państwo monarchiczne.
- Monatsbericht, sprawozdanie miesięczne.
- Monatsfrist, termin miesięczny, *innen M.* w ciągu miesiąca.
- Monatschrift, pismo miesięczne (co miesiąc wyda-
- wane).
- Monatweise; co miesiąc, miesięcznie.
- Monita *ob. Bemänglung.*
- Monogamie, jednożeństwo.
- Monopol, prawo wyłączne sprzedawania, monopol, samoprzedaż.
- Monopolsordnung, ustawa o monopoliach, urządzeniu monopoliów, porządek samoprzedaży.
- Mons pietatis, bank pobożny.
- Montanist, górnik, biegły w górnictwie.
- Monte - Lombardo, dom pożyczkowy lombardzki.
- Montirung 1) ubranie wojska, umundurowanie;— 2) osada okrętowa.
- Montirungsdepot, komora ubioreza (wojskowa).
- Montirungsstücke, przyodziewa wojskowa.
- Monturscommission, komisya ubioreza.
- Moralisch, moralny, *m-er Beweis*, dowód moralny, niezmysłowy, wywnioskowany, wyrozumowany, prawdopodobny, *m-e Uiberzeugung*, przekonanie moralne, wewnętrzne, niezmysłowe (t.j. niemające podstawy zmysłowej), *m-e Person*, osoba prawnicza, zbiorowa (np. urząd, zgromadzenie, instytut).
- Moratorium, zwłoka ogólna dla dłużników, zawieszenie

- poszukiwania wypłaty, morderatorium.
- Mord, morderstwo, męzobójstwo.
- Mordanschlag, zamach na czyje życie.
- Mordbrand, morderstwo przez podpalenie.
- Mordbrenner, morderca-podpalacz.
- Mordgesell, pomocnik zbrojecki.
- Mörder, morderca, męzobójca.
- Mörderisch, morderczy, męzobójczy, zabójczy.
- Mörderrotte, banda zbrojcka, morderców.
- Mordthat, czyn morderczy, zbrojecki.
- Mordwaffe, broń zabójcza, mordercza.
- Morganatische Ehe, małżeństwo na lewą rękę, morganatyczne.
- Morgengabe, wiano (o ile się nie bierze w znaczeniu pospolitem posagu), dar męza żonie nazajutrz po ślubie.
- Mortuar, taksa pośmiertna.
- Mortuarium, odumarszczyzna, pośmiertne, opłata spadkowa.
- Motion, wniosek, projekt, przedstawienie.
- Motiviren, *etw.* przytoczyć powody, zasady, uzasadnić, upowodować.
- Motivirung, upowodowanie, uzasadnienie.
- Müheverwaltung, czynność, trudy, praca, zachody, stania.
- Mühl- v. Mahl-Gerechtigkeit, prawo mlewa.
- Mühlordnung, porządek młynarski, urządzenie młyńskie.
- Mühlzwang, przymus mielenia.
- Muhme, ciotka.
- Mulde (*Becken*) w Górn. łąki czyli zagłębia.
- Mündel, pupil, na opiece będący, małoletni.
- Mündig, dojrzały (co do wieku), dorosły.
- Mündigkeit, dojrzałość.
- Mündigsprechung, uznanie pełnoletności, dojrzałości *ob. Nachsicht des Alters.*
- Mundiren, odpisywać na czysto.
- Mündlich, ustny, *m-es Verfahren*, ustne postępowanie, *m-es Versprechen*, obietnica ustna.
- Mündlichkeit, ustność, ustne postępowanie.
- Mundloch w Górn. ujście sztolni.
- Mundschenk, cześnik, podczaszcy.
- Mundvorrath, zapasy żywności.
- Municipal, miejski.
- Municipalamt, urząd miejski.
- Municipalität, władza miej-

ska, municypalność.	Musterschutzgesetz, u-
Municipalrecht, prawo	rządzenia cech fabrycznych.
miejskie.	Musterrecht, prawo cechy.
Munition, amunicya.	Musterung, okazowanie,
Münzamt, urząd menniczy.	przeгляд, rewia (wojska).
Münzanstalt, zakład men-	Mutatis mutandis, ze stó-
niczy.	sownemi zmianami.
Münzdirector, dyrektor	Muthen <i>w Górn.</i> prosić o po-
menniczy.	zwolenie na wyłączne po-
Münze, moneta, pieniądz.	szukiwanie.
Münzen, bić monetę, pie-	Muthmasslich, domniemal-
niądze.	ny, na domyśle oparty, we-
Münzfälscher <i>ob. Falsch-</i>	dlug domniemania, <i>m. über</i>
<i>münzer.</i>	<i>etw. urtheilen</i> , z domniema-
Münzfuss, stopa mennicza.	nia o czém sądzić, <i>m. auf</i>
Münzgattung, gatunek mo-	<i>etw. schliessen</i> , domyślać się
nety, pieniądze.	czego.
Münzhaus, mennica.	Muthung <i>w Górn.</i> podanie o
Münzordnung, porządek	pozwolenie na wyłączne po-
menniczy.	szukiwanie (<i>Freischurfsan-</i>
Münzprobe, próba monety.	<i>meldung</i>).
Münzprobieramt, urząd	Muthungsbewilligung,
menniczo-probierczy.	pozwolenie na wyłączne po-
Münzrecht, prawo bicia mo-	szukiwanie (<i>Bestätigung der</i>
nety.	<i>Freischurfsanmeldung</i>).
Münzsorte, gatunek monety.	Muthwille, płochość, swa-
Münzwardein (<i>Münzprü-</i>	wola, rozpusta, <i>aus M. Jdu</i>
<i>fer</i>), probierca.	<i>beschädigen</i> , z rozpusty ko-
Münzwesen, rzecz menni-	go uszkodzić.
cza, mennictwo.	Muthwillig, płochy, swa-
Muster, wzór, wzorek, prób-	wolny, lekkomyślny.
ka, cecha (fabrykanta <i>v.</i>	Muttersprache, mowa <i>v.</i>
rekodzielnika).	język ojczysty, macierzyń-
Musterschule, szkoła wzo-	ski, macierzysty.
rowa.	

N.

Nachachten, stósować się	<i>kannt machen</i> , obwieścić co
do czego.	do zastosowania się.
Nachachtung, <i>zur N. be-</i>	Nachahmen, naśladować.

- Nachahmung, naśladowanie.
- Nachbar, sąsiad.
- Nachberufen, powołać po kim, *n-r Erbe*, dziedzic podstawiony.
- Nachbürge, poręczyciel ręczyciela.
- Nachbürgschaft, poręczenie za ręczyciela.
- Nachdruck 1) przedruk (nieprawny), *die Verleger gegen N. schützen*, ochraniać nakładców od przedruku;— 2) moc, waga, dobitność, *mit N. befehlen*, najmocniej, surowo nakazać.
- Nacheile, *öffentliche*, pogon publiczna, *Jdn mittelst N. verfolgen*, ścigać kogo listem gończym.
- Nacherbe, dziedzic podstawiony.
- Nachfolgen, następować po sobie.
- Nachfolger, następcą.
- Nachfolgerecht, prawo następstwa.
- Nachforschen, *dem Verbrechen*, dochodzić zbrodni.
- Nachforschung, dochodzenie, śledzenie, szlakowanie.
- Nachfrage, popyt, poszukiwanie.
- Nachgebornes Kind, pogrobowiec, pogrobek, dzieci urodzone po śmierci ojca.
- Nachgehen 1) pilnować, *seinem Berufe n.* pilnować swego powołania;— 2) od-
- dawać się, *dem Missiggange n.* oddawać się próżniactwu.
- Nachgelassene, tyle co *hinterbliebene*, pozostali przy życiu, *n. Erben*, pozostali dziedzice, spadkobiercy.
- Nachgraben (*Uiberröschen*) w Górn. odkopywanie.
- Nachhaltig, trwały.
- Nachhang 1) stronnictwo, zwolennicy, poplecznicy;— 2) dodatek, *im N. zu...* w dodatku *v.* dodatkowo do...
- Nachkommen, *den Gesetzesvorschriften*, stósować się do przepisów ustawy.
- Nachkommenschaft, potomstwo.
- Nachkömmling, potomek, zstępny.
- Nachlass 1) pozostałość, spadek, spuścizna;— 2) darowanie, *N. einer Schuld*, darowanie długu.
- Nachlassausweis, wykaz spadkowy.
- Nachlassen 1) zostawić po sobie, *ein Vermögen*, majątek;— 2) darować, opuścić, *eine Schuld*, *eine Strafe*, dług, karę.
- Nachlassenschaft, spadek, spuścizna.
- Nachlassgebühr, należytość od spadku, spadkowe.
- Nachlässigkeit, niedbalstwo, opieszalność.
- Nachlosen, losować dodatkowo.

- Nachlosung, powtórne losowanie.
- Nachmachen, podrabiać, fałszować, np. *öffentliche Kreditspapiere, Urkunden* n. papiery publiczne, dokumenta podrabiać.
- Nachmann, następcą.
- Nachnahme, zwrot zaliczki, (zapłata przy odbiorze towarów).
- Nachpfand (*Afterpfand*), zastaw na zastawie.
- Nachricht, wiadomość, nowina, wieść, *N. vom Hörensagen*, wiadomość z posłuchu.
- Nachschlagsregister, skorowidz, repertoryum.
- Nachschlüssel *ob. Dietrich*.
- Nachschrift, dopisek, postskryptum.
- Nachschuldner, dłużnik dłużnika.
- Nachschuss, dopłata.
- Nachsicht 1) *des Alters ob. Alternachsicht*; — 2) *der Strafe, der Zahlung*, odpuszczenie, darowanie kary, długu; — 3) *ob. Kauf auf Probe*.
- Nachspüren, śledzić, dochodzić, szlakować.
- Nachstechen (np. *ein Siegel*), podrobić (pieczęć).
- Nachstehen, *die Rechte der Gemeingläubiger stehen jenen der Verbücherten nach*, wierzytelności hipoteczne mają pierwszeństwo przed prostymi.
- Nachstellen, *Jdm*, nastawać, zaśadać się na kogo.
- Nachstellung, *gegen das Leben*, nastawianie na życie.
- Nachstempelung t. j. (*nachträgliche Stempelung*), ostępowanie dodatkowe, dostępowanie.
- Nachstich *ob. Kauf auf Probe*.
- Nachtheil, strata, uszczerbek, szkoda. *N. haben, erleiden*, ponieść stratę, szkodować, doznawać uszczerbku, ponosić uszczerbek.
- Nachtheilig, szkodliwy, niekorzystny.
- Nachtherberge, gospodarnocna.
- Nachtquartier v. *Nachtlager*, nocleg.
- Nachtrag, dodatek, dopełnienie.
- Nachtragen, uzupełnić, *in die Liste n. in eine Rechnung* n. wciągnąć dodatkowo w listę, w rachunek.
- Nachträglich, dodatkowy, późniejszy, *n-e Einhebung der Steuer*, dodatkowe ściąganie podatków, *n-es Gesetz*, ustawa dodatkowa.
- Nachtragsgebühr, dopłata, doliczka.
- Nachtragsprüfung, (*Ergänzungspr.*) egzamin dodatkowy, dopełniający.
- Nachtronde, patrol nocny.
- Nachtschicht *w Górn.* szychta nocna, robota nocna górnika.

Nachtwache, straż nocna.	Namensträger, imiennik.
Nachtwächter, stróż nocny.	Namenszeichnung v. Namenszug, podpis.
Nachtzeit, pora nocna, zur N. noca.	Namentlich aufrufen, wywołać po nazwisku, n-e Abstimmung, głosowanie imienne.
Nachwahl, nowy wybór, wybór ponowny.	Namhaft, znaczny, n. machen, wymienić, wyjawić.
Nachweisen, wykazać, udowodnić.	Namhaftmachung, wyjawienie, N. des Vermögens v. Vermögensbekenntniss, wyjawienie majątku.
Nachweisung, wykazanie, udowodnienie.	Narrenhaus ob. Irrenanstalt.
Nachzahlung, dopłata, późniejsza zapłata.	Nationale, rodoskaz.
Nachziehen ob. Kauf auf Probe.	Nationalität, narodowość.
Nadelgeld, szpilkowe, pieniądze na drobne wydatki przy posagu.	Nationalisiren, narodowem zrobić, uczynić, sich n. przyjąć narodowość (cudzą), naturalizować się.
Nagelfest, przybity, erd-, mauer-, niet- und n. na trwanie przytwierdzony.	Nationalisirung, przyjęcie narodowości (cudzej).
Naherrecht ob. Einstandsrecht.	Nationalökonomie, gospodarstwo narodowe.
Nährstand, stan żywicielski.	Nationalversammlung, zgromadzenie narodowe.
Nahrungserwerb, nahrungsmittel, sposób do życia, zarobek.	Natur eines Geschäftes, istota sprawy, rzeczy, in natura leisten, dać w naturze.
Nahrungsstand, sposób do życia, zarobek, zarobkowanie.	Naturalarbeitsleistung, robocizna.
Nahrungszweig, rodzaj zarobkowania.	Naturalisiren ob. nationalisiren.
Name, in Jds Namen das Wort ergreifen, przemówić w czyjem imieniu.	Naturalleistung, danina w naturze.
Namenlose Anzeige, doniesienie bezimienne.	Naturallieferung, dostawa w ziemiopłodach.
Namensfertiger, podpisujący za drugiego.	Naturalverpflichtung, zobowiązanie w naturze.
Namensliste v. Namensregister, lista imienna.	Naturerzeugnisse, płody

natury <i>v.</i> przyrody, ziemio- plody.	Nebenstreit <i>ob.</i> Incidenz <i>streit.</i>
Natürliches <i>Kind</i> , dziecko nieślubne, z nieprawego łoża.	Nebenverbindlichkeit, zobowiązanie przydatkowe.
Navigationsvertrag, kon- trakt żeglugi.	Nebenverdienst, zarobek uboczny.
Nebenabsicht, zamiar ubo- czny.	Nebenvertrag, umowa do- datkowa.
Nebenamt, urząd dodatko- wy, dodany.	Nebenzollamt, przykomo- rek.
Nebenangelegenheit, in- teres podrzędny.	Neffe 1) siostrzeniec (<i>Schwe- stersohn</i>); — 2) bratanek, synowiec (<i>Brudersohn</i>).
Nebenausgaben, wydatki uboczne, drobne.	Negation <i>ob.</i> <i>Widerspruch.</i>
Nebenbedingung, waru- nek uboczny, podrzędny, dodatkowy.	Negativ 1) ujemny, <i>n-er Beweis</i> , dowód ujemny, <i>n-e Umstände</i> , okoliczności uje- mne; — 2) przeczący, <i>n-e Aeusserung</i> , sprzeciwienie się, oświadczenie przeczące; — 3) odmówny, <i>n-er Bescheid</i> , od- mówna rezolucya, odpowiedź.
Nebenbeschäftigung, za- trudnienie uboczne.	Negiren <i>ob.</i> <i>widersprechen.</i>
Nebeneinkünfte, akcy- densa, dochody poboczne, obrywki.	Nehmen 1) <i>in die Sperre n.</i> opieczętować; — 2) <i>Jdm das Wort n.</i> odjąć komu głos; — 3) <i>in Augenschein n.</i> o- bejrzeć; — 4) <i>Dienste n.</i> przyjąć służbę; — 5) <i>Scha- den n.</i> ponieść szkodę.
Nebenfrage, pytanie ubo- czne, podrzędne.	Nennen, nazwać, zwać, mia- nować, <i>Jdn beim Namen n.</i> nazwać kogo po imieniu, <i>der oft genannte</i> , tylekroć wzmiankowany, spomniany, ręczony, nadmieniony.
Nebenforderung, przyna- leżytość. <i>Das Kapital sammt N-en</i> , kapitał z przynależy- tościami.	Nennwerth, wartość imien- na.
Nebengebühren <i>ob.</i> <i>Neben- forderung.</i>	Neophyt, nowowierca, prze- chrzta.
Nebenkirche, kościół fi- lialny.	
Nebenlehrer, nauczyciel pomocniczy.	
Nebenleistung, świadcze- nie przydatkowe.	
Nebenlinie, linia poboczna.	
Nebensache 1) rzecz pod- rzędna, uboczna, przydatko- wa; — 2) przynależytość.	

Nettoertrag, czysty dochód.	Nichtigkeitsbeschwerde, skarga o nieważność, zaskarżenie nieważności.
Nettogewicht, waga czysta, rzeczywista.	Nichtigkeitsgrund, powód, przyczyna nieważności.
Nettogewinn, czysty zysk.	Nichtschuld, nienależność.
Neubau, nowy budynek.	Niederlage 1) skład, magazyn;— 2) klęska, porażka.
Neubruch v. Rode, nowina, nowizna, (grunt świeżo wykarczowany) karczowisko.	Niederlassen, <i>sich</i> , osiąść, osiedlić się, <i>das Niederlassen</i> , osiedlenie.
Neuerung 1) <i>N. des Vertrages</i> , przenowa, przenowienie kontraktu, <i>N-s-Vertrag</i> , nowacya, kontrakt przemowienia, (niewł.) kontrakt odnowienia;— 2) okoliczność nowa, <i>N-en anbringen</i> , wnosić nowe okoliczności.	Niederlassung, osada, kolonia.
Neuerungssucht, nowatorstwo.	Niederschlagen, znieść co, umorzyć, <i>die Klage, einen Prozess n.</i> zaskarżenie, proces umorzyć.
Neugestaltung, przekształcenie, przeobrażenie.	Niessbar, użytkowy, użytkownie, <i>etwas n. besitzen</i> , posiadać coś użytkowo.
Nexus subditelae ob. <i>Unterthansband</i> .	Niessbrauch ob. <i>Fruchtniessung</i> .
Nichtachtung des Gesetzes, lekceważenie prawa.	Niessbraucher ob. <i>Fruchtniesser</i> .
Nichte 1) siostrzenica (<i>Schwester Tochter</i>);— 2) synowica, bratanka (<i>Bruder Tochter</i>).	Niete, los przegrany, nihil.
Nichterklärung, uznanie nieważności, unieważnienie.	Nietfest ob. <i>Nagelfest</i> .
Nichterscheinen (<i>das</i>), niestawiennictwo (w sądzie).	Niveau 1) poziom;— 2) powierzchnia np. rzeki, morza, <i>der Teich ist über das gesetzliche N. angelassen worden</i> , staw został zapuszczony nad wysokość przepisaną.
Nichtig, żaden, niebyły, <i>der Vertrag ist für null und n. erklärt</i> , kontrakt uznany został za nieważny i niebyły.	Nivelliren, niwelować, sprowadzać do poziomu, do wagi.
Nichtigkeit, nieważność, <i>bei sonstiger N.</i> pod nieważnością.	Nominalwerth ob. <i>Nennwerth</i> .
	Norm, prawidło, norma, zasada.
	Normalalter, wiek normalny, właściwy, prawem wy-

magany.	przypisek.
Normale, przepis, prawidło, rozporządzenie.	Notenumlauf, obieg banknotów (ilość banknotów w obiegu będących).
Normalienbuch, księga rozporządzeń urzędowych, zbiór normaliów.	Nothadressat, adresat na wypadek (nieprzyjęcia, niewypłaty).
Normaljahr, rok normalny, zasadniczy, stanowczy, <i>über die Eigenschaft des Grundstückes entscheidet der Besitz im N. 1820</i> , posiadanie w r. normalnym 1820 stanowi o własności gruntu.	Nothadresse, adres na wypadek.
Normalschule, szkoła początkowa.	Nothdurften, rozprawy (sądowe).
Normalschulfond, fundusz szkół początkowych.	Notherbe, dziedzic konieczny.
Normalschulfondsbeitrag, składka do funduszu szkół początkowych.	Nothfall, <i>im</i> , w razie potrzeby.
Normatag, dzień żałoby urzędowej.	Nothrecht, prawo ostatniej potrzeby, prawo konieczności.
Normiren, urządzać, rozporządzać.	Nothstand, nędza, niedostatek.
Notar, notaryusz, pisarz aktowy, rejent.	Nothwehr, obrona konieczna, <i>gerechte N.</i> sprawiedliwa w konieczności obrona.
Notariat, notaryat, urząd notaryalny, pisarza aktowego, rejenta.	Nothwendigkeit, konieczność, <i>in die N. gesetzt sein</i> , być zmuszonym, zniewolonym.
Notariatskammer, izba notaryalna.	Nothzucht, zgwałcenie niewiasty, poróbstwo (niewł).
Notariatsordnung, ustawa notaryalna, urządzenie notaryatu.	Nothzüchtigen, zgwałcić niewiastę.
Notarstelle, posada notaryusza.	Nothzüchtiger, gwałciciel.
Note 1) odezwa (urzędowa); — 2) rachunek należytości (podany przez kupca lub rękodzielnika); — 3) uwaga,	Notion, <i>gefällsämtliche</i> , orzeczenie kary w sprawach skarbowych.
	Notioniren, donieść o przestępstwie skarbowem.
	Notorisch, powszechnie znany, wiadomy, notoryjny.
	Novation <i>ob. Neuerung</i> .

Null und nichtig <i>ob. nichtig.</i>	nienie użytków, obrachowa-
Nullität <i>ob. Nichtigkeit.</i>	nie, wykaz dochodów.
Nullitätsbeschwerde <i>ob. Nichtigkeitsbeschwerde.</i>	Nutzungsenthum, wła-
Nuntius, poseł papieżki, nun-	sność użytku.
cyusz.	Nutzungsenthümer ,
Nutzung, użytkowanie, uży-	właściciel użytku.
tek.	Nutzungsrecht <i>ob. Frucht-</i>
Nutzungsanschlag, oce-	<i>genussrecht.</i>

O.

Obberührt, obbesagt, ob-	ściciel główny v. zwierzch-
erwähnt, obgedacht,	niczy.
obgenannt, wyżej wymie-	Obereinnehmer , nadpo-
niony, wzmiankowany, wspo-	borca.
mniany, rzeczony.	Oberfinanzrath, nadradca
Obdach, schronienie, <i>ein O.</i>	skarbowy.
<i>geben, gewähren</i> , dać komu	Oberfläche, powierzchnia.
schronienie v. przystłek.	Oberförster, nadleśniczy.
Obducent, oględziny, ob-	Oberforstmeister, naczel-
dukcyę robiący.	nik leśnictwa.
Obduction <i>einer Leiche</i> , oglę-	Obergericht, sąd wyższy,
dziny wewnętrzne (zwłok),	apelacyjny.
obdukcya.	Obergerichtsrath, radzca
Obductionsbefund, <i>Ob-</i>	sądu wyższego, sędzia ape-
<i>ductionsbericht ob. Befund,</i>	lacyjny.
<i>Augenschein, Leichenbe-</i>	Obergespann , nadżupan
<i>schau.</i>	(w Węgrzech).
Obedienz, posłuszeństwo.	Obergewalt, najwyższa
Ober, wyższy, zwierzchni,	władza.
(w złożonych) nad- i t. d.	Oberhand, pierwszeństwo,
Oberamt, wyższy urząd.	<i>die O. erhalten, gewinnen,</i>
Oberarzt, nadlekarz.	otrzymać górę, <i>O. behalten,</i>
Oberaufsicht, nadzór.	przemódz, wziąć górę, <i>O.</i>
Oberbefehlshaber, nad-	<i>haben, mieć przewagę.</i>
komendant.	Oberhaus, izba wyższa (w
Obere <i>ob. Ober.</i>	sejmie).
Obereigenthum, własność	Oberherrlichkeit v. Ober-
główna.	<i>herrschaft</i> , zwierzchnia, naj-
Obereigenthümer, wła-	wyższa władza.

- Oberhirt, arcypasterz.
- Oberhofgericht, sąd nadworny, najwyższy.
- Oberhofjägermeister, wielki łowczy.
- Oberhofkämmerer, podkomorzy nadworny, koronny.
- Oberhofmarschall, marszałek nadworny, koronny.
- Oberhofmeister, ochmistrz nadworny.
- Oberhofrichter, sędzia nadworny, najwyższy.
- Oberrechnungskammer, główna izba obrachunkowa.
- Oberrechnungsrath, nadradzca izby obrachunkowej.
- Oberregierungsrath, nadradzca rządowy (rejencyjny)!
- Oberstaatsanwalt, nadprokurator (pr. jeneralny).
- Obervormundschaft, nadopieka, opieka zwierzchnicza (nad małoletnimi).
- Obervormundschaftsbehörde, władza nadopiekunicza.
- Oberste Centralstellen, władze naczelne.
- Oberste Rechnungs-Kontrollbehörde, najwyższa izba obrachunkowa.
- Oberster Gerichtshof, sąd najwyższy.
- Oberstes Gefällsgericht, sąd najwyższy w sprawach defraudacyjnych.
- Obersthofkämmerer, wielki podkomorzy dworu.
- Obersthofmarschall, wielki marszałek dworu.
- Obersthofmarschallamt, urząd marszałkowski (nadworny).
- Obersthofmeister, wielki mistrz dworu.
- Oberstjägermeister, wielki łowczy dworu.
- Oberststallmeister, wielki koniuszy dworu.
- Obhut, dozór, *Jdm eine O. anvertrauen*, powierzyć komu dozór.
- Obig, powyższy t. j. wyżej wzmiankowany, przytoczony, *aus o-en Gründen*, z powyższych v. wyżej przywiezionych powodów, zasad; *aus o-em erhellet, dass ...* z tego, co się wyżej powiedziało, okazuje się, że ...
- Oblatorien, polecenie się (w kupiectwie).
- Obliegen, *es liegt dem Gerichte ob*, jest obowiązkiem sądu, należy do sądu, *die dem Gemeindevorstande obliegende Geschäftsführung*, sprawy należące do zwierzchności gminnej, *es liegt ihm nicht im gleichen Masse ob*, nie ma tak blizkiego obowiązku.
- Obliegenheit, powinność, obowiązek.
- Obligater Gegenstand, przedmiot obowiązkowy.
- Obligation 1) zobowiązanie; — 2) rewers, karta ręczna, skrypt; — 3) zapis długu

- (publicznego).
- Oblig o**, rękojmia, *ohne mein O. (in Wechselln)*, bez odpowiedzialności, bez rękojmi.
- O bmann v. Obermann** 1) zwierzchnik; — 2) rozjemca (w sądzie polubownym), superarbiter.
- O brigkeit**, zwierzchność, *der O. gehorchen*, ulegać zwierzchności.
- O brigkeitlich**, urzędowy, od władzy wydany.
- O bservanz (Gepflogenheit)**, zwyczaj, sposób postępowania, praktyka.
- O bsiegen (im Process)**, wygrać sprawę.
- O bsieger (obsiegender Theil)**, strona wygrywająca (sprawę).
- O bsignation**, pieczętowanie sądowe.
- O bsigniren**, pieczętować.
- O bsorge v. Fürsorge**, piecza, troskliwość.
- O bwalten**, zachodzić, *es waltet kein Zweifel, kein Hinderniss, keine Gefahr ob*, nie zachodzi wątpliwość, przeszkoda, niebezpieczeństwo, nie ma żadnej wątpliwości etc.
- O ccupation** 1) zawłaszczenie; — 2) zajęcie np. miasta.
- O ctava**, oktawa t. j. zabezpieczenie pretensyj poddańczych na ósmą część dóbr nieruchomości w Galicyi.
- O ctroiren**, nadać, *eine Verfassung o. nadać konstytucję*.
- Oede** 1) pusty t. j. niezamieszkały (kraj, okolica); — 2) nieuprawny (grunt, rola), pustka, pustkowie; — 3) niezabudowany (plac); — 4) niezarośnięty drzewami (ogród), *ö. machen*, pustoszyć, *ö. liegen*, odłogiem leżeć, *ö. werden*, spustoszyć, *ö. liegen lassen*, odłogiem zostawić.
- O ffen** 1) jawny, publiczny, *mit o-er Gewalt*, jawną przemocą, *auf o-er Strasse*, na publicznej drodze; — 2) otwarty, *o. Ordre*, otwarty rozkaz, *o-e Rechnung bei Jdm haben*, mieć u kogo kredyt otwarty, *o. Stelle*, opróżniona, nieobsadzona posada; — 3) szczerzy, *o-e Aussage*, szczerze wyznanie; — 4) *die Einsicht steht Jedermann o.* wolno przejrzeć każdemu, *es steht der weitere Rechtszug o.* zostawia się wolność dalszego odwołania, *der Rechtsweg steht o.* wolno działać w drodze sądowej.
- O ffenbar**, oczywisty, widoczny, jawny, *o. machen*, wyjawiać.
- O ffenbaren**, objawić, *seinen Vermögensstand o.* wyjawiać stan majątkowy.
- O ffenbarungseid ob. Manifestationseid.**
- Ö ffentlich**, publiczny, jawny, *ö-er Beamte*, urzędnik publiczny, *ö-es Buch*, księga publiczna, *ö-es Verfah-*

- ren, postępowanie jawne.
- Öffentlichkeit, jawność, np. *der Abstimmung*, głosowania.
- Offerte, oferta, podanie ceny (piśmienne).
- Officium nobile *ob. adeliges Recht*.
- Offiziell, z urzędu, urzędownie, *auf o-em Wege*, na drodze urzędowej *v. urzędownie*.
- Offiziös, poufnie, w drodze poufnej, półurzędowej.
- Oheim *v. Ohm, väterlicher, stryj, mütterlicher, wuj*.
- Ohrenzeuge, świadek naruszny, ze słuchu, który słyszał.
- Ölfabrik, olearnia.
- Oneros *ob. entgeltlich*.
- Operat, dzieło, wypracowanie.
- Opponiren, zarzut robić, stawiać, czynić.
- Opposition 1) *w zn. polit.* opozycja, stronnictwo przeciwnie, *die O. war in der Minorität*, opozycja była w mniejszości;— 2) *w zn. sąd.* *Pr. fran.* opozycja przeciw wyrokowi zaocznemu.
- Option, prawo wyboru *w Pr. kanon.*
- Orden 1) zakon, zgromadzenie zakonu;— 2) order.
- Ordensband, wstęga orderowa.
- Ordensbruder, braciszek (zakonny).
- Ordensdisciplin, karność zakonna.
- Ordensgeistlicher, zakonnik.
- Ordensgeistlichkeit, duchowieństwo zakonne.
- Ordensgelübde, śluby zakonne.
- Ordenskapitel, kapituła orderów.
- Ordenskreuz, krzyż, order.
- Ordensmitglied, członek zakonu.
- Ordensregel, reguła zakonu, zakon.
- Ordensverleihung, nadanie orderu.
- Ordenszeichen, znak orderowy.
- Ordentlicher Wohnort (*domicilium*), zamieszkanie.
- Ordinariat, ordynaryat, władza biskupia.
- Ordiniren, *einen Geistlichen*, wyświęcić na księdza.
- Ordnung, urządzenie, porządek, *Gerichtso.* ustawa o postępowaniu sądowym, porządek postępowania sądowego, *an der Tageso. sein*, być na porządku dziennym, *zur O. rufen*, wezwać do porządku, *die öffentliche O. stören*, naruszyć porządek publiczny.
- Ordnungsmässig, zgodny z przepisami, właściwy, stosowny do przepisów, *das Benehmen des Beamten war o.* urzędnik postąpił sobie właściwie.

Ordnungsstrafe, kara porządkowa.	wydatki miejscowe, lokalne, odnoszące się do potrzeb miejscowych, <i>ö-e Krankheit</i> , choroba miejscowa, przywiązana do miejsca.
Ordre, zlecenie, <i>auf O. lautender Wechsel</i> , weksel na zlecenie.	
Organ, organ, pośrednik, <i>dem Ministerium unterstehenden O-e</i> urzędy podległe ministerstwu.	Ortsbedarf, potrzeba miejscowa. Ortsbehörde, władza miejscowa.
Organisation 1) urządzenie, <i>O. der Gerichte</i> , urządzenie sądownictwa, <i>der Staatsbehörden</i> , władz państwa; — 2) skład, <i>Staats-O.</i> skład państwa.	Ortsbeschreibung, opisanie miejsca. Ortschaft 1) część kraju np. miasto, powiat; — 2) osada, wieś. Ortsgemeinde, gmina miejscowa.
Organisch, organiczny, zasadniczy, <i>o-es Gesetz</i> , ustawa zasadnicza.	Ortsgericht, sąd miejscowy. Ortsobrigkeit, władza miejscowa.
Organisiren, urządzać.	
Organisirung <i>ob. Organisation.</i>	Ortsrichter, wójt, sołtys. Ortspfarrer, pleban.
Organismus, ustrój, organizm, urządzenie.	Ortsverhältnisse, stosunki miejscowe.
Original, pierwopis, oryginał.	Österreich, Austrya, Rakusy, <i>Ö. ob der Enns</i> , Rakusy powyżej Anizy v. górne, <i>Ö. unter der Enns</i> , Rakusy poniżej Anizy v. dolne, <i>Erzherzogthum Ö.</i> Arcyksięstwo Rakuskie, <i>Kaiserthum Ö.</i> Cesarstwo Austryackie.
Originär <i>ob. ursprünglich.</i>	Öttomanische Pforte, Porta Ottomańska.
Ort 1) (<i>der</i>) miejsce, <i>es ist höheren O-s anbefohlen worden</i> , z wyższego rozkazu, z rozkazu wyższej władzy; — 2) <i>das Ort (Stollenort, Streckenort)</i> w <i>Kop.</i> kres sztolni.	
Örtlich, miejscowy. <i>Ausgaben ö-er Beschaffenheit</i> ,	

P.

Pacht 1) dzierżawa, posesya, pacht (dzierżawienie bydła dla mleka), <i>die Güter in P. überlassen</i> , wypuścić dobra	w dzierżawę, <i>in P. nehmen</i> , wziąć w dzierżawę, <i>in P. haben</i> , trzymać w dzierżawie; — 2) czynsz dzierżawy
--	--

- wny, *einen hohen P. zahlen*, wysoki czynsz dzierżawny płacić.
- Pachtanschlag, ocenienie dochodów dzierżawy.
- Pachten, zadzierżawić, wziąć w dzierżawę.
- Pächter, dzierżawca.
- Pachtgeld, dzierżawne, czynsz dzierżawny.
- Pachtgut, dzierżawa, dobra zadzierżawione, wieś zadzierżawiona, dobra arendowane, posesya.
- Pachtlustig, chęć zadzierżawienia mający.
- Pachtschilling *ob. Pachtzins*.
- Pachtung *ob. Pacht* pod 1).
- Pachtverhandlung 1) umawianie się o dzierżawę; — 2) postępowanie, czynność w celu wydzierżawienia.
- Pachtvertrag, kontrakt dzierżawy, kontrakt o dzierżawę.
- Pachtweise, dzierżawą, tytułem dzierżawy, *ein Gut p. überlassen*, majątność puścić w dzierżawę.
- Pachtzins, dzierżawne, czynsz dzierżawny.
- Paciscenten, strony, osoby umawiające się, strony kontrakt zawierające, kontraktujące.
- Papier, *etw. zu P. bringen*, ułożyć coś na piśmie.
- Papiergeld, pieniądz papierowy.
- Paraphirt, paraflowany, oznaczony cyfrą imienną.
- Paraphiren, paraflować, oznaczyć cyfrą imienną (pismo i t. p.).
- Parcelle, cząstka. *Grundp.* cząstka gruntu, parcella.
- Parcelliren, dzielić grunt na cząstki.
- Pardon, łaska, przebaczenie.
- Pardoniren, ulaskawić.
- Pare (*einer Urkunde*), równo-brzmiący egzemplarz, okaz (dokumentu), *eine Schrift in zwei Parien einbringen*, podać co w dwóch egzemplarzach, *einen Vertrag in mehreren Parien verfassen*, spisać kontrakt na kilka rąk.
- Parere (*ärztliches*), zdanie, opinia lekarska.
- Pari, al, na równi, według imiennéj wartości, *die Staatsobligationen stehen al pari*, obligacye stoją na równi, równo, *unter pari*, niżej równi, *über pari*, wyżej równi, nad równią.
- Partei 1) strona, osoba prawująca się, *in einer jeden Streitsache unterscheidet man zwei P-en, den Kläger und den Beklagten*, w każdej sprawie odróżniamy dwie strony, powoda i pozwanego (stronę powodową i pozwaną); — 2) stronictwo, partya, *sich zu der einen oder anderen P. bekennen*, stanąć po jednéj lub drugiéj stronie.

- Parteiführer, głowa stronnictwa.
- Parteigänger 1) stronnik; — 2) partyzant (wojenny).
- Parteilich *ob. parteiſch.*
- Parteilichkeit, stronność, stronnictwo, parcyalność.
- Parteilosigkeit, bezstronność.
- Parteisch, stronnicy, stronny, parcyalny.
- Parteivertretung, zastępstwo stron, stawanie za kogo.
- Partialobligation, obligacya udziałowa.
- Participiren, *an etwas*, uczestniczyć w czem.
- Particulär, oddzielny, pojedynczy, prywatny, *p-e Interessen*, interesa wyłączone, osobiste, *p-e Acceptation*, przyjęcie częściowe, *p-es Recht*, prawo oddzielne, prowincjonalne, *p-e Zahlung*, zapłata częściowa.
- Particulare *ob. Reiseparticulare.*
- Pasquill, paszkwil, pismo obelżywe.
- Pass, pasport.
- Passagier, podróżnik, przejeżdżający.
- Passantenprotokoll, protokół przejezdnych.
- Passen, stósować się, nadawać się, przystawać do czego, *p-der Ausdruck*, stósowne, odpowiednie wyrażenie, *p-der Schlüssel*, klucz nadający się.
- Passiren 1) przechodzić, przejeżdżać; — 2) przepuszczać, *einen Fremden p. lassen*, przepuścić obcego; — 3) *eine Post (in der Rechnung) p. przyjać* pozycyą; — 4) *p. lassen*, puszczać mimo, *man wird es nicht so p. lassen*, nie puści się tego mimo.
- Passirschein, przepustka.
- Passivforderung, należytość ujemna, dług.
- Passivstand, stan ujemny *v. bierny*, stan długów, wykaz długów.
- Patentalinvalid *ob. Invalid.*
- Patent 1) ukaz monarszy, list jawny; — 2) patent, konsens, upoważnienie; — 3) przywilej na wynalazki.
- Pathe *m. i. f.* 1) ojciec chrzestny, matka chrzestna; — 2) chrzestne dziecię, chrzestnik.
- Patrimonialgerichtsbarkeit, władza sądowa dworska, dziedzica, patrymonialna.
- Patrimonium, majątek dziedziczny, ojcowizna, majątek ojczysty.
- Patriotismus, miłość ojczyzny, patryotyzm.
- Patronatsrecht, prawo patronatu, patronat.
- Patrouille, patrol.
- Pausch und Bogen, hurtem, ryczałtem.
- Pauschalausgleichung, ugoda ryczałtowa.
- Pauschale, ryczałtowe. *Kanzeleip.* ryczałtowe kancelaryjne, na potrzeby kancelaryj.

- Pauschaliren, oznaczyć ryczałtem.
 Pauschalquantum, ilość, kwota ryczałtowa.
 Pauschgeding, zakupno hurtowne, ryczałtowe.
 Pauschgelder, kwota ryczałtowa.
 · *Peinliche Halsgerichtordnung* ob. *Halsgerichtsordnung*.
Peinliches Gericht, sąd karny.
 Pension, pensya, płaca wysłużona, emerytura.
 Pensionär, wychowaniec, wychowanka, pensyonarz, pensyonarka.
 Pensionat, dom wychowania, pensjonat.
 Pensioniren, pensyonować kogo, dać pensyą wysłużoną, emeryturę, *sich p. lassen*, podać się do emerytury, także, wziąć emeryturę.
 Pensionist, emeryt, wysłużony (urzędnik).
 Percent, procent, odsetki, prowizya, *eine Summe mit 5, 6, 7 P. verzinsen*, opłacać od pewnej summy 5, 6, 7 odsetek.
 Percentualaccidentien, dochody odsetkowe, procentowe.
 Perception, pobór (podatku).
 Peremptorisch *w Post. sąd.* zawity, ostateczny, stanowczy np. termin, rok (*Frist*).
 Perhorescenz *des Gerichtes* 1) zarzut sądowi czyniony; — 2) wyłączenie sądu lub sędziego ob. *t. Ab-lehnung*.
 Periodische Presse, dziennikarstwo.
 Person, osoba, *in eigener P. erscheinen*, stawić się osobiście, *ich für meine P.* co do mnie, co się mnie tyczy.
 Personalarrest, areszt osobisty, egzekucya na osobie.
 Personalbefugniss, uprawnienie osobiste, konsens osobisty.
 Personale, poczet osób. *Kaufmännisches Hilfsp.* czeladź kupiecka.
 Personal execution ob. *Personalarrest*.
 Personalgerichtsstand, sąd osobowy (sąd właściwy co do osoby).
 Personalgläubiger, wierzyciel niehipoteczny.
 Personalhaftung, rękojmia osobista, poręczenie osobiste.
 Personalrichter ob. *Personalgerichtsstand*.
 Personalstand *v. Personalstatus*, skład osobowy (władzy, zakładu), etat osobowy.
 Personalzulage, dodatek do osoby.
 Personalzuweisung, przydziałenie (urzędników podwładnych).

- Personenrecht, prawo osobowe.
- Persönliches Recht, prawo osobiste.
- Persönliches Sachenrecht, prawo do rzeczy, praworzeczowe pośrednie.
- Pertinenzstücke, przynależności.
- Perzent *ob. Percent.*
- Pestkordon, kordon przeciw zarazie, straż przeciw-pomorowa.
- Pestvorschriften, porządek pomorowy, przepisy pomorowe, przepisy ochronne w zarazach.
- Petent *ob. Bittsteller.*
- Petersgroschen *v. Peterspfennig*, świętopietrze.
- Petitionsrecht, prawo petycji, domagania się.
- Pfand, zastaw, fant, *auf P. leihen*, pożyczać na zastaw, *zum P. geben*, dać w zastaw, *ein P. nehmen*, przyjąć, wziąć w zastaw, *ein P. einlösen*, wykupić zastaw, *das P. ist verfallen*, zastaw przepadł, uległ upadowi, przepadkowi.
- Pfandbestellung, danie zastawu, zapewnienie przez zastaw.
- Pfandbrief, list zastawny.
- Pfandbürge *ob. Geissel.*
- Pfandgeber, zastawca, dający w zastaw.
- Pfandgewähr, zabezpieczenie przez zastaw.
- Pfänden, zajmować, *ein fahrendes Gut p.* zająć rzecz ruchomą.
- Pfandgläubiger, wierzyciel zastawny, hipoteczny.
- Pfandinhaber *v. Pfandleiher*, zastawnik, pożyczający na zastaw.
- Pfandleihergewerbe, zastawnictwo, fanciarstwo.
- Pfandnehmer, biorący, przyjmujący na zastaw.
- Pfandrecht, prawo zastawu, *das P. ist ein dingliches Recht*, prawo zastawu jest prawem rzeczowym, *das P. bildet selbst den Gegenstand einer weiteren Verpfändung*, prawo na zastawie może być znowu zastawione, *mittelst Pfändung das P. erwerben*, nabyć prawa zastawu przez zajęcie sądowe.
- Pfandsache, zastaw, rzecz zastawna, dana w zastaw, obciążona hipoteką.
- Pfandschein, karta zastawna, rewers na zastaw.
- Pfandschuld, dług zastawny, hipoteczny.
- Pfandschuldner, dłużnik zastawny, hipoteczny.
- Pfandverschreibung, zapis zastawny, hipoteczny *ob. Pfandbrief.*
- Pfandvertrag, kontrakt zastawny.
- Pfandweise, tytułem zastawu, jako zastaw, *p. Beschreibung*, opisanie rzeczy

- egzekucyjnie zajętej.
- Pfändung, zajęcie.
- Pfändungsbewilligung, dozwolenie zajęcia.
- Pfändungsprotokoll, protokół, akt zajęcia.
- Pfarre, parafia.
- Pfarrbeneficium *ob. Beneficium.*
- Pfarrkind, należący do parafii, parafianin.
- Pfarrsprengel, obszar parafialny, *in P.* w parafii.
- Pfarrtemporalien, przychody z beneficjum.
- Pflastergeld, brukowe.
- Pflege, pielęgnowanie, wychowanie, piecza, staranie, *Uibernahme in die P.* przyjęcie na wychowanie, *P. der Wissenschaften*, pielęgnowanie nauk.
- Pflegeältern, wychowawcy, żywiciela, dobroczynni zastępcy rodziców, drudzy rodzice.
- Pflegebefohlene, oddany w pieczę.
- Pflegekind, wychowaniec, wychowanica.
- Pflegemutter, wychowawczyni, żywicielka, druga matka.
- Pflegevater, wychowawca, żywiciel, dobroczynny zastępca ojca, drugi ojciec.
- Pflegling *ob. Pflegekind.*
- Pflegschaft *ob. Pflege.*
- Pflicht, obowiązek, powinność, danina (świadczenie), *in P. nehmen*, odebrać przysięgę wierności, przysięgą związać, *in P. stehen*, być przysięgą związanym.
- Pflichtbrüchig, przeniwiera, wiarołomny.
- Pflichtexemplar, egzemplarz, okaz obowiązkowy.
- Pflichtgefühl, poczucie obowiązku.
- Pflichtig *v. pflichtbar*, obowiązany (do pewnych powinności, danin i t. p.).
- Pflichtmässig, stosownie do obowiązku, zgodnie z obowiązkiem, *das Verfahren des Beamten war p.* urzędnik postąpił sobie właściwie, jak należało.
- Pflichttheil, część obowiązkowa, legityma, zachówek.
- Pflichtvergessen, niepomny obowiązku.
- Pflichtverletzung, przekroczenie obowiązku, uchybienie obowiązkowi.
- Pflichtwidrig, sprzeczny z obowiązkiem.
- Pfründe *ob. Beneficium.*
- Pfründler *v. Pfründer*, beneficjant, beneficjaryusz, prebendarz, ubogi mający stałe publiczne zaopatrzenie.
- Physisch, fizyczny, *p-e Grossjährigkeit*, pełnoletność fizyczna.
- Piacere, *Wechsel à p.* 1) wymiana do woli;— 2) wymiana okazowy.
- Pilot, sternik.

Plakat <i>ob. Anschlag.</i>	Politisch 1) polityczny;—
Platz, miejsce, <i>auf einen ausländischen P. ausgestellt</i> , weksel na zagranicę wystawiony.	2) administracyjny, zarządowy, <i>p-e Angelegenheiten</i> , sprawy polityczne, <i>p-e Behörden</i> , władze administracyjne, zarządowe, <i>p-e Wissenschaften</i> (<i>Staatswissenschaften</i>), umiejętności polityczne, pospólne.
Platz greifen, znajdować, mieć miejsce.	Polizei, policya, władza porządku i bezpieczeństwa.
Platztratte <i>v. Platzwechsel</i> , weksel miejscowy.	Polizeibehörden, władze policyjne.
Plenarsitzung, posiedzenie pełne.	Polizeilich, policyjny, <i>sich p. vergehen</i> , wykroczyć policyjnie.
Plenarversammlung, walne zgromadzenie.	Polizeimässig, stósowny do porządku policyjnego.
Plündern, rabować, łupić.	Polizeiordnung, urządzenie policyi.
Plünderung, rabunek, łupieztwo, <i>eine Stadt der P. preisgeben</i> , wydać miasto na łup, <i>das Verbrechen der P.</i> zbrodnia łupieztwa (rabunek wojskowych podczas wojny).	Polizeisachen, sprawy policyjne.
Pluralität, większość (w głosowaniu).	Polizeiübertretung, przestępstwo policyjne.
Pöbel, pospółstwo, motłoch, gawiedz.	Polizeiwidrig, przeciwny przepisom policyjnym.
Pochen, tłuć, <i>Erz. p.</i> tłuć rudę.	Polizeiwissenschaft, nauka administracyi, zarządu (policya).
Pocherz, ruda do tłuczenia.	Pontificalien, ubiór uroczysty kapłański.
Pochhammer <i>ob. Pochmühle.</i>	Pontificat, godność papieška.
Pochmühle <i>w Górn.</i> tłucznia, tłuczarnia, stępa do tłuczenia rudy.	Populär, popularny, przystępny (wykład nauki).
Pochsteiger, dozorca tłuźcni.	Popularität, popularność.
Pochwerk <i>ob. Pochmühle.</i>	Population, ludność.
Poligamie, wielożeństwo.	Portefeuille, teka <i>ob. t. Minister.</i>
Politik, polityka (nauka roztropności), polityka (sztuka, sposób urządzania stosunków kraju wewnętrznych i zagranicznych).	Portier, odźwierny.

- Porto, opłata od listu, listowe, portoryum.
- Portobetrag *ob. Porto.*
- Portofrei, bezpłatnie (względnie poczty), *p-e Versendung*, przesyłka bez opłaty (pocztowój).
- Portofreiheit, wolność od opłaty (pocztowój).
- Positiv 1) nadany, ustanowiony, *p-es Recht*, prawo nadane, *p-e Religion*, religia objawiona;— 2) pewny, stały, stanowczy, *p-e Antwort*, stanowcza, pewna odpowiedź.
- Positivität 1) pewność;— 2) nadanność, *P. des Rechtes*, nadanność prawa.
- Possessorisch, posiadawczy, tyjący się posiadania *ob. t. Besitz.*
- Post 1) pozycya, *eine P. in Rechnung bringen*, zamieścić pozycyą w rachunku, *die ausstehenden P-en einkassieren*, ściągnąć zaległe należności, *P. des Zolltarifs*, pozycya taryfy celnej;— 2) poczta.
- Posten 1) posada, miejsce (urzędowe), *einen einträglichen P. erlangen*, korzystnie dostać miejsce;— 2) stanowisko, miejsce zajmowane, *seinen P. verlassen*, opuścić stanowisko;— 3) posterunek, placówka, czaty, *P. ausstellen*, rozstawić czaty, posterunki.
- Postenlauf 1) bieg poczty;— 2) porządek pozycyj.
- Posthumus *ob. Nachgeborener.*
- Posterität *ob. Nachkommen-schaft.*
- Postscriptum, dopisek.
- Postulation, postulacya (w prawie kościelnem).
- Präbende *ob. Beneficium.*
- Präcair *ob. bittweise.*
- Präcarium *ob. Bittleihen.*
- Präclusivfrist *ob. Fallfrist.*
- Practicabel, używalny, wy-konalny, *p-er Fahrweg*, droga do użycia, do przebycia.
- Practicant 1) uczeń, praktykant;— 2) aplikant.
- Practiciren 1) pobierać naukę (praktyczną);— 2) aplikować (np. w sądzie);— 3) wykonywać praktykę (np. lekarską); *hier wird so praktizirt*, taki tu jest zwyczaj.
- Practisch, zastosowany, praktyczny.
- Prägen (*Geld*), bić pieniądze.
- Pragmatisch, pragmatyczny, zasadniczy.
- Präjudicat, przesądzenie, prejudykat, orzeczenie poprzednie.
- Präjudiciren 1) rozstrzygnąć poprzednio, przesądzać;— 2) szkodzić, być na przeszkodzie, na zawadzie.
- Praktisch *ob. practisch.*
- Prälat, prałat.
- Prälatenwürde, godność prałacka.

- Prälatur, pałac two, prela-
tura.
- Prälegat 1) zapis przez
wzgląd szczegóły; — 2)
rzecz przez wzgląd szcze-
góły zapisana; — 3) zapis
sukcessorowi prawem uczy-
niony.
- Präliminare 1) rachunko-
wy preliminarz, etat, ob. t.
(Voranschlag; — 2) Prälimi-
narien, punkta przedugodne,
układy wstępne.
- Präliminarantrag, wnio-
sek wstępny, preliminarz.
- Prämie 1) nagroda, zapłata;
— 2) premia, opłata od u-
bezpieczenia.
- Prämienschein, kwit z o-
płaty od ubezpieczenia.
- Pranger, pręgierz, Jdn an
den P. stellen, pod pręgie-
rzem kogo postawić.
- Pränotation, ostrzeżenie hi-
poteczne, prenotacya.
- Pränotations - Rechtferti-
gungsklage, skarga wuspra-
wiedliwieniu ostrzeżenia.
- Pränumeriren, dać zalicz-
kę, zaliczyć, prenumerować
(na dzieło).
- Präparand, kandydat do
stanu nauczycielskiego (w
szkołach początkowych).
- Prärogativ 1) pierwszeń-
stwo, prerogatywa, zaszczyt
(np. w urzędzie); — 2) pra-
wo np. Kronprärogative pra-
wo korony.
- Präscription ob. Verjährung.
- Präsentation 1) (zu einer
Pfründe), prezenta, przed-
stawienie; — 2) eines Wech-
sels, okazanie weksłu.
- Präsentatum (eines Ge-
schäftsstückes), podano, die
Eingabe de p-to, podanie
z dnia.... Nr...., podanie wnio-
szone na dniu.... do Nru....,
die Eingabe hat kein P.
podanie bez daty zaciągnię-
nia.
- Präsentiren 1) przedstawić,
prezentować (na beneficjum);
— 2) okazywać, einen Wech-
sel p. weksel okazać.
- Präsenz, obecność.
- Präsenz gelder, czesne (za
obecność).
- Präservativmittel, śro-
dek zaradczy.
- Präses, prezes, przewodni-
czący (w zgromadzeniu).
- Präsident, prezydent, (w
Polsce naczelnik rady miej-
skiej).
- Präsidentschaft, naczel-
nictwo, prezesostwo.
- Prästation ob. Leistung.
- Prätex t ob. Vorwand.
- Präventivmassregel, śro-
dek zapobiegawczy.
- Präventivsystem, system
zapobiegawczy.
- Praxis 1) praktyka, zastó-
sowanie; — 2) (Gewohnheit)
zwyczaj.
- Preis 1) cena; — 2) nagroda.
- Preis ausschreibung, o-
głoszenie nagrody.

Preisbewerbung, ubieganie się o nagrodę.	Privatrechtstitel, tytuł z prawa cywilnego.
Preiscourant, cennik.	Privilegirtes Gericht, sąd uprzywilejowany.
Preisgeben 1) <i>eine Sache</i> , opuścić, porzucić rzecz;— 2) <i>Jdn einer Gefahr p.</i> wystawić kogo na niebezpieczeństwo.	Privilegium 1) przywilej, swoboda, <i>ständische Privilegien</i> , przywileje, swobody stanów, <i>Jahrmarkt-P.</i> przywilej na targi;— 2) prawo wyłączne <i>ob.t. Patent</i> .
Preissatzung, taksa.	Probe 1) dowód, <i>die beigebrachten Beweismittel machen eine halbe P. aus</i> , przywiedzione sposoby dowodzenia stanowią pół dowodu;— 2) okaz, wzór, wzorek, próbka. <i>Getreide-P.</i> próbka zboża;— 3) próba (złota, srebra). <i>P-arbeit</i> , robota na próbę, na dowód zdatności.
Preiszuerkennung, przyznanie nagrody.	Probefahrt, jazda na próbę.
Presse 1) prasa, tłocznia (drukarska);— 2) druk;— 3) dziennikarstwo.	Probekaltig, wytrzymujący próbę, ważny.
Pressfreiheit, wolność druku.	Probelection, wykład popisowy, konkursowy.
Pressgewerbe, przemysł drukarski, drukarstwo.	Probestück, wyrób na próbę.
Pressvergehen, wykroczenie drukowe.	Probeweise, dla próby, dla doświadczenia, <i>p. Einführung</i> , zaprowadzenie dla doświadczenia, próby.
Primawechsel, pierwowechsel.	Probezeit, czas próby, terminu, nauki (w rzemiosłach i t. d.).
Primat, prawo prymatu (pierwszeństwo).	Procedur <i>ob. Verfahren</i> .
Primogenitur, pierworództwo, najstarsza linia.	Procent <i>ob. Percent</i> .
Prinzip, zasada.	Process <i>ob. Prozess</i> .
Prinzipal, pryncypał.	Proclamation, odezwa, proklamacya.
Prinzipalschuldner, główny dłużnik.	Proclamiren, obwołać, o-
Priorität, pierwszeństwo.	
Privatbetheiligter, strona interesowana, strona cywilna.	
Privatdozent, docent.	
Privatleben, życie prywatne.	
Privatrecht, prawo cywilne, prawo prywatne powszechne.	

- głaszać co, *das Standrecht* p. ogłosić prawo doradne.
- Procura, pełnomocnictwo handlowe, prokura.
- Procuraindossament, przelew, indossacya dla zastępstwa.
- Procuration ob. *Bevollmächtigung*.
- Procurator 1) pełnomocnik ob. *t. Bevollmächtigter*; — 2) obrońca skarbowy (*Finanzprocurator*); — 3) prokurator sądowy, instygator, ob. *t. Staatsanwalt*.
- Producent 1) producent (t. j. ten, który tworzy wartość nową lub pomnaża już istniejącą); — 2) (w procesie) strona stawiająca dowód (przez pisma, świadków lub w sztuce biegłych).
- Produciren 1) w ogół. produkować, w *Górn.* wydobywać, w *rzemiosłach, fabrykach* wyrabiać; — 2) (w procesie) okazać, przedstawiać, zaprodukować pismo, przedstawiać świadka lub w sztuce biegłych.
- Product 1) w ogół. produkt, w *rękodz.* wyrób, *Urproducte*, płody pierwotne; — 2) (w procesie) strona, przeciw której stawiany jest dowód (przez pisma, świadków lub w sztuce biegłych).
- Production, produkcya, wyrabianie, wydobywanie, wytwarzanie np. kruszców, *Bo-*
- denproduction*, plon ziemi.
- Productionskosten, koszta produkcji, nakład.
- Productiv, produkcyjny.
- Productives Capital, kapitał produkcyjny.
- Productivität, produkcyjność.
- Profan 1) świecki, niekościelny; — 2) niewtajemniczony.
- Profanation, zbezczeszczenie, znieważenie.
- Profaniren, znieważyc, zbezczeszczyć.
- Profess 1) ślub zakonny, *den P. ablegen*, wykonać ślub zakonny; — 2) związany ślubem zakonnym, zakonnik, profes.
- Profession 1) professya, rzemiosło; — 2) stan, powołanie.
- Profos, profos, dozorca areosztów (wojskowych).
- Prohibition, zakaz, wzbromienie, prohibicya.
- Prohibitivsystem, system zakazowy, prohibicyjny (co do wstępu towarów zagranicznych).
- Prolongation, przedłużenie.
- Promesse, promessa.
- Promotion, promocyja, posunięcie na wyższy stopień, postąpienie do wyższej klasy, dostąpienie, nadanie wyższego stopnia akademickiego.

- Promulgiren, *ein Gesetz*, obwieścić, ogłosić, publikować prawo.
- Propination, propinacya.
- Proprewechsel *ob. eigener Wechsel*.
- Prorogiren, odroczyć.
- Proscribirter, wywołaniec, wygnaniec, bannita.
- Proselyt, nowonawrócony, nowowierca.
- Proselytenmacherei, namawianie, nawracanie na inną wiarę, do innowierstwa.
- Prostitution 1) zelżenie, znieważenie, zhańbienie;— 2) nierząd.
- Protest (*Wechselp.*), protest (wekslowy), *P. leviren ob. erheben*.
- Protestation, protestacya, odpór, uroczyste sprzeciwienie się.
- Protestaufnahme, akt protestu.
- Protestgebühr, należność za protest.
- Protestiren 1) *einen Wechsel*, zaprotestować weksel (t. j. nie przyjąć wekslu do wypłaty), *einen Wechsel p. lassen*, dać spisać protest wekslowy;— 2) przeczyć.
- Protokoll, protokół, wywód słowny, *ein P. aufnehmen*, spisać protokół, zrobić wywód słowny, *Jdn zu P. nehmen*, przesłuchać kogo protokółarnie, *etw. zu P. nehmen*, wciągnąć co do pro-
- tokółu, *das P. führen*, trzymać pióro, prowadzić protokół.
- Protokollarische Vernehmung, przesłuchanie protokółarne.
- Protokolliren, *die Firma*, zaciągnąć firmę do protokółu *v. zaprotokółować*.
- Protokollsnummer, liczba podania (według dziennika).
- Provinzialzahlamt, urząd płatniczy krajowy.
- Provision 1) (*Vorrath*) zasób;— 2) prowizya (kupiecka, wekslowa);— 3) płaca wysłużona sług urzędowych (w przepisach austr.);— 4) obsadzenie beneficjum.
- Provisorisch, tymczasowo.
- Prozess, sprawa sądowa, *proces, einen P. gegen Jdn erheben*, sprawę przeciw komu wytoczyć, *den P. einleiten*, sprawę wprowadzić, *die Sache schwebt im P.* toczy się o to sprawa, rzecz jest w procesie.
- Prozessführung, prowadzenie sprawy, procesu.
- Prozesskosten, koszt sprawy, procesu, procesowe.
- Prozesslegitimation, legitymacya do procesu.
- Prozessleitung, kierunek sprawy, procesu.
- Prozessordnung, postępowanie sądowe, porządek sądowy, ordynacya sądowa.

Prozessrecht <i>ob. Prozessordnung.</i>	<i>P. betrifft</i> , co się tego dotyczy, <i>das ist ein wichtiger</i>
Prozessrechtsmittel <i>ob. Rechtsmittel.</i>	<i>P.</i> to jest ważna okoliczność, <i>in vielen P-en übereinstimmen</i> , zgadzać się pod wielu względami.
Prozesssucht, pieniactwo.	Punktation, warunki do kontraktu, punkta przedugodne.
Prozesssüchtig, pieniacz, lubiący się pieniactwu.	Pupill, sierota, pod opieką zostający, pupil, (niekiedy) małoletni.
Prüfen, egzaminować, <i>eine Urkunde p.</i> sprawdzać dokument.	Pupillargelder, fundusze sieroce, sierocińskie, pieniądze do sierót należące, pieniądze małoletnich.
Prüfung, <i>der Rechnungen</i> , sprawdzanie rachunków.	Pupillarsicherheit, bezpieczeństwo sieroce, pupilarne.
Publication <i>ob. Kundmachung.</i>	Pupillarsubstitution, podstawienie pupilarne.
Publicität <i>ob. Öffentlichkeit.</i>	Pupillarvermögen, majątek sierocy, sierociński, małoletnich.
Pulver und Blei (<i>Tod durch</i>), śmierć przez rozstrzelanie.	Purification, oczyszczenie.
Puncirung, cechowanie (srebra i złota).	Purificationseid <i>ob. Reini-gungseid.</i>
Punkt (właśc. i przen.) punkt, <i>den rechten P. treffen</i> , rzecz uchwycić z właściwej strony; — 2) (o miejscu) <i>auf allen P-en</i> , na wszystkich punktach, wszędzie; — 3) (o przedmiocie lub okoliczności) <i>in diesem P-e, was diesen</i>	Purificiren, oczyszczać.

Q.

Quadruplik, kwadruplika (odpowiedź na trzecie pismo powoda), szóste pismo sporne.	Qualificiren, <i>sich zu etw.</i> 1) sposobić się do czego; — 2) stósować się do czego; — 3) stanowić; — 4) kwalifikować, <i>das Diebstahlsfactum qualificirt sich zum Verbrechen</i> , kradzież stanowi zbrodnię.
Qualification, kwalifikacya, uzdatnienie, usposobienie.	Qualität 1) jakoś, gatunek; — 2) przymiot, charakter,
Qualifications-Ausweis v. -Tabelle, wykaz kwalifikacyjny, wykaz uzdatnienia.	

<i>in der Q. eines Bevollmächtigten erscheinen</i> , stawać w przymocie pełnomocnika.	terunkowy.
Quantität, ilość, mnogość.	Quasibesitz, jakoposiadanie.
Quarantaine, kwarantana.	Quasicontract, jakokontrakt.
Quartal, kwartał, ćwierćroczé.	Quästionsschreiben, za- pytanie.
Quartier, mieszkanie, stan- cya, kwatery.	Quatembergelder <i>w Górn.</i> opłata kwartalna (górnicza).
Quartieramt, urząd kwar- terniczny.	Quiescent, czasowo uwol- niony, będący w odstawie, odstawiony.
Quartierbeitrag, dodatek na mieszkanie.	Quiescentengehalt, pła- ca odstawkowa.
Quartiergeld, kwaterunko- we.	Quittiren 1) kwitować; — 2) <i>den Dienst q.</i> porzucić służbę (wojskowa).
Quartiermeister, kwater- mistrz.	Quote, częśćka, ilość.
Quartierträger, ponoszący kwaterunek.	Quoter Theil <i>ob. aliquoter</i> Theil.
Quartierzettel, palet kwa-	

R.

Rabatt, potrączka z ceny, rabat.	Rangiren 1) porządkować, stańc rzędem; — 2) zaj- mować miejsce.
Rädelsführer, herszt, przy- wódzca.	Rangordnung, porządek według godności, uporządko- wanie według starszeństwa.
Radicirtes Gewerbe, kons- sens rzeczowy, przydomny, do miejsca przywiązany.	Ränke, wykręt, podstęp, ma- tactwo, intryga, <i>durch R.</i> <i>den Credit verlängern</i> , prze- dłużać kredyt wykrętami.
Radiren, <i>eine radirte Ur-</i> <i>kunde</i> , dokument podskro- bany.	Rapport, doniesienie, spra- wozдание, relacya, raport.
Rain, miedza.	Raserei <i>w Pr. kar.</i> szalenstwo, wściekłość.
Rainstein, słup graniczny, granicznik.	Rasttag, dzień odpoczynku.
Rang, stopień, ranga, dosto- jeństwo, <i>gleichen R-es sein</i> , mieć równy stopień, stać na równym stopniu, <i>den R. Jdm</i> <i>ablaufen</i> , ubiedz kogo.	Rasur, podskrobanie.
	Ratenzahlung, wypłata ra- tami, r. w terminach, spła-

- canie częściowe.
- Rath, rada, radzca, rajca, *R. suchen*, szukać rady, *zu R. ziehen*, 1) wezwać kogo do rady; — 2) radzić się kogo, *sich R-s erholen*, zasięgnąć rady, poradzić się, *R. ertheilen*, doradzać.
- Rathhaus, ratusz.
- Rathschlag 1) *w Postep. cyw.* załatwienie odręczne (na podaniu lub rubrum); — 2) *Jdm Rathschläge geben*, dawać komu radę, radzić.
- Rathsdienner, woźny.
- Rathskörper, zgromadzenie, grono radne.
- Rathsprotokoll, protokół posiedzenia.
- Rathsschluss, uchwała rady.
- Ratifiziren, potwierdzić.
- Raub 1) rabunek, rozbój; — 2) zdobycz, łup, *R. der Flammen werden*, stać się pastwą płomieni.
- Raubanfall, napad rozbójniczy.
- Rauben, rozbijać, rabować, łupić.
- Räuber, rozbójnik.
- Räuberbande, banda rozbójników.
- Räuberisch, rozbójniczy, rozbojowy.
- Räuberischer Todtschlag, zabójstwo rozbójnicze.
- Raubgenosse, spółnik rozbójcu.
- Raubmord, morderstwo rozbójnicze.
- Raubschütze, szkodnik myśliwski.
- Rauchfangsteuer, podymne.
- Rauchwaaren (*Pelzwerk*), futra.
- Raufen, bić się, bójkę staczać, za łby się włóczyć.
- Raufer, zawadyjak.
- Rauferei (*Raufhandel*), bójka, bijatyka, zalebki.
- Rauminhalt des Gefäßes, pojemność naczynia.
- Räumen, *eine Wohnung*, opuścić mieszkanie, ustąpić z mieszkania.
- Räumung, (przy najmach) wyprowadzenie się.
- Räumungsauftrag, rozkaz wyprowadzenia się.
- Räumungsklage, skarga o wyprowadzenie, o opuszczenie mieszkania.
- Rayon (*einer Festung*), obręb.
- Reaction 1) dążność *v.* usiłowania wsteczne; — 2) oddziaływanie.
- Realact, akt rzeczowy (tyczący się nieruchomości).
- Realcredit, kredyt rzeczowy.
- Realexecution, egzekucya na majątek, majątkowa.
- Realgericht, sąd rzeczowy.
- Realgerichtsstand, sąd rzeczowy.
- Realinstanz, instancya rzeczowa.
- Realisiren, urzeczywistnić.
- Reambulation der Grenzen, sprawdzenie granic.

- Reassumirung, ponowienie, reassumpcyja (np. aktu urzędowego, komisji, dochodzenia procesu, *R. einer Tag-satzung*, ponowienie terminu.
- Rebell, buntownik, powstaniec, rokoszanin.
- Rebellion, bunt, rokosz, powstanie.
- Recapituliren 1) powtórzyć; — 2) zebrać w krótkości.
- Recepisse, poświadczenie odbioru, dowód doręczenia.
- Recess 1) reces, układ piśmienny; — 2) zaległość (pieniężna), *in R. sein*, zalegać w opłacie.
- Recessbuch, księga górnicza (w którą się wciągają kwartalne rachunki).
- Rechnung, rachunek, *in R. stellen*, wpisać do rachunku, *R. legen*, zdawać rachunek, liczbę, *auf eigene R.* na własny rachunek, *auf Jds R.* na czyj rachunek.
- Rechnungsabschluss 1) zamknięcie; — 2) sprawdzenie rachunku.
- Rechnungsabsolutorium, uznanie rzetelności rachunku, przyjęcie rachunków, odprawa rachunkowa.
- Rechnungsanstand, zarzut rachunkowy, monita rachunkowe.
- Rechnungsagnoscirung *ob. Rechnungsabsolutorium.*
- Rechnungsbeleg, dowód do rachunku.
- Rechnungsbemänglung *ob. Rechnungsanstand.*
- Rechnungserläuterung, objaśnienie, uzupełnienie rachunkowe.
- Rechnungserledigung 1) załatwienie; — 2) zatwierdzenie rachunku.
- Rechnungersatz, dopłaty rachunkowe.
- Rechnungsfach, zawód rachunkowy.
- Rechnungsfehler, pomyłka, usterka w rachunku.
- Rechnungsführer, rachmistrz.
- Rechnungsmängel *ob. Rechnungsanstand.*
- Rechnungsprocess, sprawa rachunkowa, sądowe dochodzenie rachunków.
- Rechnungsrath, radzca v. członek izby obrachunkowej.
- Rechnungsrest, pozostałość, reszta z rachunku.
- Rechnungsstücke, księgi, akta kasowe.
- Rechnungsrevision, przegląd rachunku.
- Rechnungsverstoss v. *R. versehen ob. Rechnungsfehler.*
- Rechnungswesen, rzecz rachunkowa, rachunkowość.
- Recht *sb.* 1) prawo; — 2) ustawa; — 3) sprawiedliwość; — 4) słusność, *wer sein R. ausübt*, kto używa swego prawa v. wykonywa prawo swoje, *das öster. R. besagt*

- v. verordnet*, ustawa austriacka nakazuje, *R. suchen*, szukać sprawiedliwości, *sein R. verfolgen*, dochodzić swego prawa, *zu R. bestehen*, mieć moc obowiązującą, trwać w swój mocy, *was Rechtens ist*, jak prawo mieć chce, *der Richter hat was Rechtens ist zu erkennen*, sędzia ma orzec stósownie do prawa, *im Wege Rechtens*, w drodze prawa, *der Vorredner hat R.* mowca poprzedni (preopinujący) má słuszność, *zu R. erkennen*, orzec, postanowić.
- Recht** *adj.* 1) prawy;— 2) słuszny;— 3) sprawiedliwy;— 4) właściwy, *es ist r. und billig*, słusznie i sprawiedliwie, *zu r-er Zeit*, w sam czas, w swoim czasie, *er ist der r-e Mann zu diesem Werke*, on jest najwłaściwszy do tego dzieła, *es ist die r-e Zeit schon vorüber*, już minęła pora, już poniewczasie.
- Rechtfertigen**, usprawiedliwiać, uniewinniać, *das Ausbleiben von der Tagsatzung r.* usprawiedliwić nieobecność na terminie *v.* niestawiennictwo, *die Pränotation r.* usprawiedliwić ostrzeżenie hipoteczne, *sich über eine Beschuldigung r.* zbić zarzut, uniewinniać się.
- Rechtfertigung der Pränotation**, usprawiedliwienie ostrzeżenia.
- Rechtfertigungsklage**, pozew usprawiedliwiający, skarga usprawiedliwiająca.
- Rechtfertigungsschrift**, usprawiedliwienie pisemne, obrona pisemna lub na piśmie wniesiona.
- Rechtlich** 1) prawy;— 2) prawny;— 3) sporny, *ein r-er Staatsbürger*, prawy obywatel, *r-e Behelfe*, prawne dowody, *das r-e Verfahren über eine Streitsache einleiten*, zarządzić postępowanie sporno-sądowe.
- Rechtlos** 1) wyjęty z pod opieki prawa;— 2) bezprawny, *ein r-es Verfahren*, postępowanie bezprawne.
- Rechtlosigkeit** 1) bezprawność, bezprawie;— 2) bezrząd (anarchia).
- Rechtmässig** 1) sprawiedliwy, z prawem zgodny;— 2) prawowity;— 3) prawny, *ein r-er Anspruch*, żądanie sprawiedliwe, *ein r-er Ausspruch*, orzeczenie prawne, sprawiedliwe, *der r-e Thronerbe*, prawowity następca tronu, *ein r-er Besitz*, posiadanie prawne.
- Rechtsabtretung**, ustąpienie, zlewek.
- Rechtsbehelf**, dowód.
- Rechtsbeständig** 1) moc prawa mający, obowiązujący;— 2) prawny, *ein r-er*

Akt, akt prawnie zdziałany.	Rechtsvertreter, obrońca prawnym.
Rechtsfähig, prawozdolny.	Rechtsvorsicht, przezorność prawa.
Rechtsfolge, skutek, wynikłość prawna.	Rechtsweg, droga prawa, <i>den R. antreten</i> , rozpocząć kroki prawne.
Rechtsfreund, obrońca sądowy, adwokat, rzecznik.	Rechtswissenschaft, umiejętność prawa.
Rechtsgang, bieg sprawiedliwości.	Rechtsweg, tok instancyj, <i>der R. steht offen</i> , wolno się odwołać.
Rechtsgeschäft, czynność prawna, akt prawniczy.	Rechtzeitig, w terminie, w właściwym czasie.
Rechtsgiltig, ważny.	Reciprozität, wzajemność <i>ob. t. Retorsion</i> , <i>das Recht der R.</i> prawo wzajemności, <i>in R-sfällen</i> , w przypadkach wzajemności, <i>es wird die strengste R. geübt werden</i> , zachowa się najściślejszą wzajemność.
Rechtsgrund, zasada prawna.	Reclamation, reklamacya, <i>R. gegen die Werthanschläge</i> , reklamacya przeciw ocenieniu.
Rechtshandel, spór prawny.	Reclamationsfrist, termin do reklamacyi.
Rechtskenntniss, <i>Rechtskunde</i> , znajomość prawa, prawoznawstwo.	Reclamiren 1) reklamować, odwoływać się; — 2) żądać zwrotu.
Rechtskraft, <i>in R. erwachsen</i> , nabyć prawomocności.	Recognition 1) uznanie, przyznanie; — 2) <i>ob. Recognoscirung</i> ; <i>in recognitionem domini</i> , w uznaniu głównego właściciela.
Rechtskräftig, prawomocny.	Recognitionen- v. <i>Anerkennungsurkunde</i> , akt przyznania.
Rechtskundiger, prawnik.	Recognoscirung der Ur-
Rechtsmittel, środek prawny.	
Rechtspflege, wymiar, piecza sprawiedliwości.	
Rechtsstaat, państwo prawa (w przeciwstawieniu do <i>Polizeistaat</i>).	
Rechtsstelle; ustęp prawa.	
Rechts- und staatswissenschaftliche <i>Fakultät</i> , wydział prawa i administracyi.	
Rechtsverbindlich, prawnie obowiązujący.	
Rechtsverhältniss, stosunek prawny.	
Rechtsverwahrung v. <i>Vorbehalt</i> , zastrzeżenie prawne.	

- kunden*, rozpoznanie dowodów piśmiennych.
- Recommandiren, polecać, *r-ter Brief*, list polecony, rekomendowany.
- Recrut, nowozaciężny żołnierz, braniec, rekrut.
- Recrutirung, branka, rekrutacja, pobór do wojska.
- Recrutirungsflüchtig, zbiegły przed rekrutacją.
- Recrutirungsgesetz, ustawa o poborze wojskowym.
- Recrutirungspflichtig, popisowy.
- Rectification, sprostowanie.
- Recurrent, odwołujący się (do wyższej instancji).
- Rekurs, rekurs, odwołanie się.
- Recusation *ob. Ablehnung*.
- Rede und Antwort geben, odpowiadać (przed władzą).
- Redlich 1) rzetelny, *r-er Schuldner*, rzetelny dłużnik; — 2) w dobrej wierze, *r-er Besitz*, posiadanie w dobrej wierze, rzetelne; — 3) uczciwy, *r-es Hausvater*, prawy człowiek, pr. ojciec rodziny.
- Redner, mowca.
- Rednerbühne, mownica, trybuna.
- Reduciren, *das Heer*, zmniejszyć wojsko, *das Papiergeld* *r.* redukować, zniżyć wartość monety papierowej.
- Reductionstabelle, tabela redukcji monet.
- Reel, rzeczywisty, istotny.
- Referent, referent, sprawozdawca.
- Regale 1) prawo koronne, monarsze, królewskie, majestatu; — 2) regalia (niektóre dochody skarbowe).
- Regel, reguła, prawidło, *in der R.* zwyczajnie, podług zwyczaju.
- Regentschaft, regencya.
- Regie, *in eigener R. verwalten*, mieć w własnym zarządzie, trzymać na siebie.
- Regieaufwand *v. Regiekosten*, nakład, koszta zarządu.
- Registertaxe, taksa od zarejestrowania.
- Registratur, registratura, archiwum.
- Regress 1) regres, poszukiwanie; — 2) (tyle co *Rückersatz*) powetowanie, powet, *mit R. gegen N.* z regresem do N., z prawem poszukiwania na N.
- Regressnahme, poszukiwanie.
- Regressnehmer, poszukujący.
- Regressrecht, prawo regresu, prawo powetowania, prawo odwetu, prawo poszukiwania (szkody).
- Regressiren (*sich*), poszukiwać szkody.
- Regulativ, regulamin.
- Rehder (*Herr des Schiffes*), właściciel okrętu.
- Reichsdomainen, dobra skarbowe.

Reichsgesetzblatt, dziennik praw państwa.	Religionsstörung, naruszenie religii v. nabożeństwa.
Reichshaushalt, gospodarstwo rządowe, skarbowość.	Religionsübung, wykonywanie religii.
Reichsmonopol <i>ob. Staatsmonopol.</i>	Religionsverwandter v. Religionsgenosse, współwyznawca, współwierca.
Reichsrath, rada państwa.	Religionsweiser (<i>bei den Israeliten</i>), szkolnik.
Reichstag, sejm ogólny państwa.	Religionszwang, przymus religijny.
Reichsunmittelbare Stadt, miasto bezpośrednio (wprost monarsze podległe).	Reluiren, <i>etw. im Gelde</i> , zamienić na pieniądze, okupić, wykupić.
Reihenfolge, kolej, następstwo kolejne.	Relutionspreis, okupne, wykupne.
Rein, czysty, rzeczywisty, <i>r-es Gewicht</i> , rzeczywista waga, <i>die v. Wahrheit aussagen</i> , zeznać szczerą prawdę, <i>das Faktum v. ohne Einmischung einer Gesetzesstelle erzählen</i> , opowiedzieć fakt nagi, bez zacytowania prawa.	Remittionspreis, okupne, wykupne.
Reinigungseid, przysięga oczyszczenia.	Remittent eines Wechsels, (pierwszy) właściciel weksłu, remitent.
Reisediäten, podrózne.	Remittiren, zwrócić.
Reiseparticulare, wykaz kosztów podróży.	Remonte, remonta, konie świeżo dostawione lub wyłączone (w wojsku).
Relation 1) sprawozdanie, raport, relacya; — 2) stosunek.	Remontiren, dostawiać koni w miejsce wyłączonych.
Relativ, względny, <i>r-e Stimmenmehrheit</i> , względna większość głosów, (<i>absolute Mehrheit</i> , bezwzględna większość).	Remuneriren, wynagrodzić.
Relegation, wydalenie.	Renegat, zaprzaniec, renegat.
Religionscultus 1) wyznaczenie religijne; — 2) nabożeństwo.	Renitenz, opór.
Religionsspaltung <i>ob. Schisma.</i>	Rentamt, urząd poborczy.
	Rente, renta, dochód (z ziemi lub kapitału), <i>Grundr.</i> renta ziemiska.
	Rentenkauf, kupno renty, dochodu.
	Rentiren, <i>sich</i> , opłacać się.
	Rentirer v. Rentner, kapitalista.
	Rentmeister, kasyer, poborca.
	Renuntiation, zrzeczenie się.

- Repartiren, rozdzielać, roz-
 kładać.
 Repartition der Concurs-
 masse, rozdział massy kon-
 kursowej (między wierzycieli).
 Repertorium, skorowidz,
 repertoryum.
 Replik, replika, odpowiedź
 na obronę, trzecie pismo
 procesowe.
 Repräsentant 1) reprezen-
 tant, poseł; — 2) przedsta-
 wiciel (w Pr. spadk.).
 Repräsentationsrecht, prawo zastępstwa. *im Wege
 des R-es den Erbtheil er-
 langen*, otrzymać schedę pra-
 wem zastępstwa.
 Repräsentiren, przedsta-
 wiać, zastępować.
 Repressalien, odwet, *R.
 ausüben*, użyć prawa odwetu.
 Repressivsystem, system
 karcący (w przeciwstawie-
 niu systemowi zapobiegają-
 cemu, *Präventivsystem*).
 Reprobiren, odrzucić, *re-
 probirter Candidat*, kandy-
 dat odrzucony.
 Republik, rzeczpospolita
 (pod względem formy rządu).
 Requiriren, wezwać, żądać,
 zarekwirować.
 Requisit 1) wymóg, *der
 Wechsel ist mit allen ge-
 setzlichen R-en versehen*, we-
 ksel ma wszystkie wymogi
 prawne; — 2) *R-e*, potrzeby
 (np. biurowe).
 Requisitionsschreiben,
- odezwa, rekwizycja.
 Rescript, reskrypt.
 Reservat, zastrzeżenie.
 Reservationsinvalide, in-
 walid w odwodzie, w re-
 zerwie.
 Reservationspunkt, punkt
 zastrzeżony.
 Reservefond, fundusz od-
 wodowy, rezerwowy.
 Reservemannschaft v.
Reservetruppen, rezerwa, woj-
 sko odwodowe.
 Residenzpflicht, obowią-
 zek niewydalenia się (du-
 chownego).
 Residenzstadt, stolica.
 Resigniren (*im Amte*), zło-
 żyć urząd, zrzec się urzędu.
 Resolution, rezolucya, roz-
 wiązek, odpowiedź (na pytanie).
 Respective (*beziehungsweise*), względnie.
 Respecttage, dni respek-
 towe, dni względności.
 Resipient, respicyent (u-
 rzędnik skarbowy).
 Ressortiren, (*unter eine
 Gerichtsbarkeit gehören*), za-
 wisnąć od władzy.
 Restituiren 1) zwrócić; —
 2) przywrócić do dawnego
 stanu.
 Restitution, 1) zwrot (cze-
 go); — 2) *R. einer Fallfrist*,
 restytucya, odzyskanie upa-
 dłego terminu, *ob noviter
 reperta*, dla wynalezionych
 nowych dowodów, *wegen
 mangelhafter Vertretung*, z

- powodu złej obrony.
- Restriction 1) ograniczenie;— 2) zastrzeżenie.
- Restzettel, cedula defektowa, wykaz braku rachunkowego (w procesie wywoławczym).
- Resultat, wynik, skutek, wypadek.
- Retentionsrecht, prawo zatrzymania.
- Retorsion, odwet.
- Retourniren, *den Wechsel*, zwrócić weksel.
- Retourrecepisse, receptis powrotny.
- Retourwechsel, weksel powrotny.
- Retract (*Widerkauf*), wykupno.
- Reugeld, kara za zawód.
- Revers 1) karta ręczna, skrypt, — 2) poświadczenie odbioru;— 3) odwrotna strona monety.
- Reversalien, dowód doręczenia.
- Revidiren, przeglądać, przezierać, rewidować, przetrząsać.
- Revier, dzielnica, zakres (polowania).
- Revindication 1) odzyskanie;— 2) poszukiwanie własności.
- Revindicationsklage *ob. Eigenthumsklage*.
- Revindiciren 1) odzyskiwać;— 2) poszukiwać własności.
- Revision, rewizya, przegląd, przeglądanie, *die R. gegen ein Urtheil ergreifen*, odwołanie się od wyroku do sądu najwyższego.
- Revisionsbogen, arkusz rewizyjny, arkusz ostatniego przeglądu.
- Revisionsschrift, podanie rewizyjne, odwołanie się do najwyższej instancji.
- Richten 1) zwracać, obracać, *die Rede an Jdn r. zwrócić mowę do kogo, eine Bitte an Jdn r. prośbę wystosować do kogo*;— 2) urządzić, przyrzadzić;— 3) sądzić, *über etw. r. sądzić co, rozsądzać*;— 4) stosować się, *sich nach den Umständen r. stosować się do okoliczności*;— 5) *Jdn mit dem Beile r. ściąć kogo toporem*.
- Richter, sędzia, sąd, *der erste R.* sąd pierwszej instancji.
- Richteramt, urząd sędziego, sędziowski, sęstwo, *adeliges R.* urząd sędziowski w rzeczach niespornych.
- Richteramtsdekret, świadectwo uzdolnienia na urząd sędziowski, dekret kwalifikujący na sędzięgo.
- Richteramtseid, przysięga na urząd sędziowski.
- Richteramtspersonale, sędziowie.
- Richteramtspraxis, prak

- tyka sędziowska.
- Richteramtprüfung, egzamin sędziowski.
- Richteramtstelle, posada sędziego.
- Richterlich 1) sędziowski; — 2) sądowy, *r-e Entscheidung*, orzeczenie sądowe, decyzja sądowa, *unter r-er Leitung*, pod kierunkiem sędziego.
- Richterspruch, wyrok sędziego.
- Richterstuhl, trybunał, krzesło sędziowskie, *Jdn vor den R. laden*, wezwać kogo przed sąd, przed trybunał.
- Richtig 1) dokładny, właściwy, trafny, należyty; — 2) sprawiedliwy, *r-es Mass, Gewicht*, miara, waga sprawiedliwa, *die Gewichte r. machen*, uregulować ciężary, *die Abschrift ist r. odpis* zgodny, *die Summe, die Rechnung ist r.* suma jest zupełna, rachunek dokładny, *r. zahlen*, płacić akuratnie, punktualnie t. j. ile i kiedy należy, *den r-en Weg einschlagen*, puścić się właściwą drogą, obrać sobie właściwą drogę, *die r-en Mittel anwenden*, użyć właściwych, należytych środków, *r-es Urtheil*, sąd trafny, zdanie trafne, *die r-e Schreibart*, właściwy sposób pisania, *der Brief ist r. bestellt*, list jest oddany komu nale-
- ży, *mit der Sache ist's nicht r.* nieczysty to interes, *es wird ganz r. bemerkt*, słyszna uwaga, *etw. r. machen*, sprostować co.
- Richtigkeit, dokładność, trafność, stósowność, właściwość, zgodność, *die R. der Abschrift*, zgodność odpisu, *R. des Urtheils*, trafność zdania, sądu, *das hat seine R.* to jest prawdziwem, to jest istotnie takim, *die Rechnung hat ihre R.* rachunek się zgadza, *die Sache in R. bringen*, rzecz załatwić, ułożyć.
- Richtplatz v. *Richtstätte*, miejsce tracenia.
- Richtschnur, prawidło, skazówka.
- Richtung, kierunek.
- Rimesse v. *Remesse*, remesa, odsyłka, zapłata za towar odebrany (gotowizną lub wekslem), *einen Wechsel als R. erhalten*, otrzymać weksel drogą remesy.
- Risico, *auf eigenes R.* na własny zysk lub stratę, na własne niebezpieczeństwo.
- Ritterstand, stan szlachecki, rycerski.
- Rituale, obrzędnik, porządek kościelny, rytuał.
- Ritus, obrządek.
- Robotablösung, wykup pańszczyzny.
- Rohannahme, przychód ob. *Bruttoertrag*.

- Roheisen, surowiec, żelazo surowe.
- Rohes Gewicht *ob. Gewicht.*
- Rossmarkt 1) targ na konie; — 2) targowica, targowisko końskie.
- Rotte, rota, banda, zgraja.
- Rotulus *ob. Aktenverzeichnis.*
- Rouliren, obiegać.
- Rubrik 1) rubryka, kolumna; — 2) rubrum.
- Ruchbar, rozgłoszony, osławiony, głośny, *r. machen*, rozgłosić co, *r. werden*, rozjechać się (o wieści), rozgłosić się.
- Ruchbarkeit, rozgłos.
- Rückanfall (*der Erbschaft oder des Legates*) *an die Masse*, powrót do massy.
- Rückanspruch *ob. Regress.*
- Rückbürge, ręczyciel ręczyciela.
- Rücken, *einen Bauerngrund mit R. besitzen*, samemu gruntu chłopski uprawiać i ciężary z niego ponosić (posiadanie gruntu poddańczego).
- Rückerlag *der Klage*, zwrócenie skargi, nieprzyjęcie skargi (przez pozwanego).
- Rückersatz, zwrot.
- Rückfall 1) *zum Verbrechen*, powrót do zbrodni, powtórzenie zbrodni, odpadnienie w zbrodni; — 2) *R. des Lehen*, powrótlenna do dawcy.
- Rückgängig, wsteczny, *der Kauf wurde r. kupno się rozeszło, r. machen*, cofnąć co.
- Rückkauf (*Wiederkauf*), odkup, odkupno.
- Rückkehr *eines Verwiesenen*, powrót wygnańca.
- Rückschein *ob. Revers.*
- Rückschluss, *unter R. des Communicat's*, przy zwrocie komunikatu.
- Rücksicht, *wzgląd, auf etw. R. nehmen*, mieć wzgląd na co, zważać na co, mieć baczenie na co, *keine R. nehmen*, niezważać na co, *ohne R.* bez względu.
- Rücksichtlich, *względnie, ze względu na...., mając wzgląd na...., co do, co się tyczy...*
- Rücksprache *nehmen v. pflegen mit Jdn*, porozumieć się, znieść się z kim.
- Rückstand, zaległość, remanent, *die R-e eintreiben*, ściągnąć zaległości.
- Rückständig 1) zaległy, niezapłacony (np. podatek); — 2) ten, co zalega (w opłacie).
- Rückstandsausweis, wykaz zaległości.
- Rücktritt *vom Vertrage*, odstąpienie od umowy.
- Rückverkauf, odsprzedaż.
- Rückwechsel, *weksel powrotowy (la retraite).*
- Rückwirkung 1) wsteczne działanie; — 2) oddziaływanie.

Rückzahlung, zwrot za płaty.	Ruhegenuss, emerytura.
Ruf 1) wołanie;— 2) wezwa- nie, <i>dem R-e Folge leisten</i> , pójść za wezwaniem, <i>den R.</i> <i>annehmen</i> , przyjąć wezwa- nie;— 3) sława, imię, opi- nia, wziętość, <i>im guten R-e</i> <i>stehen</i> , mieć dobre imię, <i>in</i> <i>R. bringen</i> , rozślawić kogo, <i>in üblen R. bringen</i> , osła- wić kogo.	Ruhestand, stanspoczynku, <i>einen Beamten in R. verset-</i> <i>zen</i> , przenieść urzędnika na stan spoczynku, przema- rzyć go na spoczynek.
Rüge, nagana, skarcenie.	Ruhestörer, burzyciel spo- kojności.
Rügen 1) karcieć (słowami), naganić, dać nagane;— 2) oskarżyć, <i>die Kontumaz r.</i> zaskarżyć niestawiennictwo (w sądzie), żądać uznania niestawiennictwa.	Runde Summe, summa okrą- gła, okrągło (np. 2000).
Ruhegehalt, emerytura, pensya wysłużona.	Rundschreiben, okólnik. Rustikalgrund, grunt ru- stykalny, chłopski, włościań- ski.
	Rüstung 1) zbrojenie się, przygotowanie, uzbrajanie się;— 2) zbroja.
	Ruthenstrafe, chłosta, ró- zgi, <i>zu 20 Ruthenstreichen</i> <i>verurtheilen</i> , skazać na 20 rózg.

S.

Sache 1) rzecz, przedmiot, sprawa, <i>in Streitsachen</i> , w sprawach spornych, <i>in Civil-</i> <i>und Straf-S-n</i> , w przedmio- tach (sprawach), cywilnych i karnych;— 2) sprawa, spór, proces, interes, <i>die Verhand-</i> <i>lungsakten in S-n des B.</i> <i>gegen C.</i> akta sprawy B. przeciw C.	stanu rzeczy, zgodnie ze stanem rzeczy, stósownie do okoliczności.
Sachenrecht, prawo rze- czowe.	Sachgenosse, uczestnik, spólnik, spółpowód, spółpo- zwany.
Sachfällig, przegrywający, upadający w sprawie.	Sachkennner, znawca, bie- gły.
Sachfälligkeit, upadek w sprawie.	Sachkundig, świadomy rze- czy, biegły, znawca, świa- domca.
Sachgemäss, stósownie do	Sachlage, położenie, stan rzeczy, sprawy.
	Sachverhalt, stan przedmio- tu, sprawy, interesu.
	Sachverständig, znawca, biegły.

Sachwalter, obrońca, pełnomocnik, adwokat, patron, rzecznik.	Sanitätsangelegenheiten, sprawy zdrowia, sprawy policyjno-lekarskie.
Sack und Pack, mit, ze wszystkim, z tobołkami, z pakunkami.	Sanitätsbeschau, oględziny budowy (pod względem zdrowia).
Säcularisation, sekularyzacja, zeświecczenie.	Sanitätsordon, kordon zdrowia.
Saigerofen v. Seigerherd w Hutn. piec do roztapiania.	Sanitätsdienst, służba zdrowia.
Saigerung w Hutn. odciąganie w ogniu.	Sanitätspersonale, służba zdrowia.
Salar, płaca, salarium.	Sanitätspolizei, policja zdrowia.
Saldiren, zapłacić, die Rechnung ist saldirrt, rachunek jest wyrównany.	Sanitätsrückichten, względy zdrowia.
Saldo, kwota niedopłacona, pozostałość z rachunku, im S. bleiben, pozostać dłużnym, per S. dla wyrównania, przez wyrównanie.	Sanitätswesen, urządzenie policyi lekarskiej.
Saldozahlung, zapłata pozostałości z rachunku.	Satz 1) zdanie, teza, założenie, twierdzenie; — 2) miejsce, ustęp (w piśmie).
Salzamt, urząd solny.	Satzforderung, wierzytelność zastawna, hipoteczna.
Salzgehalt 1) (w stałych) ilość soli; — 2) (w płyn.) stopień słoności.	Satzgläubiger, wierzyciel hipoteczny.
Salzsiederei, warzelnia.	Satzpost, pozycya.
Salzsole v. Soole, solanka (t. j. źródło wody słonej); surowica.	Satzrede, wniesienie sporne (do protokołu).
Salzwerk, żupa solna.	Satzschrift, pismo sporne.
Sammlungskasse, kassa zbiorowa.	Satzung 1) statut, urządzenie; — 2) taksa.
Sanction 1) potwierdzenie ustawy; — 2) zagrożenie kary; — 3) pragmatische S. sankcja pragmatyczna.	Satzungsgebäude, pieczywo ulegające taksie.
Sanität, zdrowie (pospolite, powszechne).	Satzungsübertretung, przekroczenie taksy.
	Säumig 1) opieszaly; — 2) zalegający, ein s-er Schuldner, dłużnik zalegający.
	Saumsal, opieszalność.
	Saumsalszinsen, procenta,

odsetki zwłoki.	Schadloshaltung, wynagrodzenie szkody.
Saumseligkeit, opieszałość, niedbalstwo.	Schalten und walten, rządzić czem według upodobania.
Scandal, zgorszenie, scena gorsząca, postępek wywołujący zgorszenie.	Schaltjahr, rok przestępny, przybyszowy.
Scandalös, gorszący.	Schande, sromota, hańba, sprośność, zu S-n machen, 1) zesromocić, zhańbić; — 2) zniweczyć, die Pläne des Widersachers zu S. machen, zniweczyć zamiary przeciwnika.
Schacht w Górn. szyb, ein seigerer S. szyb prostopadły, pionowy, ein tonn- (v. donn-) lägiger S. szyb pochyły, nieco ukośny, Fahrs. szyb wjazdowy, Förderungss. szyb wyciągowy, Kunsts. szyb do wyciągania wody (za pomocą maszyny), Tagss. (Licht- v. Luftloch), świetlnik, Schurfs. (Suchs.), szyb poszukiwalny, Wetterlösungss. szyb przewiewowy.	Schandbühne, pręgierz.
Schachtförderung ob. Förderung.	Schandgewerbe, wszeteczność.
Schachtfutter, futrówka, koszula (szybowa).	Schandschrift, pismo sromotne, obelżywe.
Schachtmauerung w Górn. wymurowanie szybu.	Schandthat, czyn hańbiący, postępek sromotny.
Schachtzimmerung w Górn. oprawa szybów drzewem, cembrunek, cembrowanie.	Schändung, shańbienie, zesromocenie.
Schade v. Schaden, szkoda, uszczerbek, zu S. kommen, ponieść szkodę, uszczerbek.	Schank, szynk.
Schadenersatz, wynagrodzenie szkody.	Schankbefugni'ss, prawo szynkowania.
Schadenersatzpflichtig, obowiązany do wynagrodzenia szkody.	Schankbewilligung, zezwolenie, konsens na szynk.
Schadlos, bezszkodny, Jdn s. halten, wynagrodzić komu szkodę.	Schankgewerbe, szynkarstwo.
	Schankhaus, szynkownia.
	Schankwirth, szynkarz.
	Scharfrichter, kat.
	Schatz, skarb.
	Schätzen, oceniać, oszacować, taksować.
	Schätzer, oceniiciel, szacownik, taksator.
	Schatzkammer, skarbiec.
	Schätzmänn ob. Schätzer.
	Schatzmeister, skarbnik, podskarbi.

Schatzschein, bilet skarbowy.	Scheltwort, wyraz łający, obelżywy.
Schätzung, ocenienie, oszacowanie.	Schema, wzór.
Schätzungspreis, cena szacunkowa, <i>unter dem S.</i> niżej ceny szacunkowej.	Schenken 1) darować;— 2) szynkować.
Schätzungseid, przysięga na ilość.	Schenker, darodawca, darownik, darujący, darowiznę czyniący.
Schaustellung, wystawa, stawianie na widok.	Schenkung, darowizna, <i>wechselseitige S.</i> darowizna wzajemna, <i>S. auf den Todesfall</i> , darowizna na przypadek śmierci, <i>S-vertrag</i> , kontrakt darowizny.
Scheiden, rozłączać, rozdzielać, <i>die Ehe s.</i> rozłączać, rozdzielać małżonków, separować, <i>sich s. lassen</i> , żądać rozdziału co do osób, separacyi.	Schicht w Górn. szychta, <i>Frühs.</i> szychta ranna, <i>Tages.</i> szychta dzienna, <i>Nachts.</i> szychta nocna, <i>ledige S.</i> szychta świąteczna.
Scheidebrief (w małż. żyd.), list rozwodowy.	Schichtmeister w Górn. szychciarz.
Scheidemünze, moneta zdawkowa.	Schichtung w Górn. ustawienie.
Scheidung, <i>von Tisch und Bett</i> , rozdział co do osób, rozłączenie małżonków, separacya.	Schiebling <i>ob. Abschiebling.</i>
Scheidungsklage, skarga separacyjna, skarga o rozdział co do osób.	Schiedsgericht, sąd polubowny.
Schein 1) pozór;— 2) piśmo, bilet, dowód piśmienny, <i>etwas zum S. thun</i> , czynić co na pozór, dla oka.	Schiedsmann <i>v. Schiedsrichter</i> , sędzia polubowny.
Scheingeschäft, akt pozorny.	Schiedsrichterlicher <i>Spruch v. Schiedsspruch</i> , wyrok polubowny.
Scheinhandlung, czynność, działanie pozorne.	Schiff, okręt.
Scheintodter, pozornie umarły.	Schiffbar, splawny.
Scheinvertrag, kontrakt pozorny.	Schiffbrücke, most żyłkowy.
	Schiffer, szyper, żeglarz.
	Schiffergewerbe, szyperstwo.
	Schiffsflagge, bandera.
	Schiffsfracht 1) ładunek okrętowy;— 2) przewóz o-

- krętowy.
- Schiffsgeld, opłata okrętowa, okrętowe.
- Schiffskapitain, kapitan okrętu.
- Schiffsmannschaft 1) osada, czeladź okrętowa; — 2) załoga okrętowa.
- Schiffsmühle, młyn pływający, pływak.
- Schiffswerfte 1) wyrobnia okrętów; — 2) spust okrętów.
- Schild 1) tarcza, puklerz; — 2) znak, godło.
- Schildwache, straż, warta, stójka.
- Schimpf, obelga, hańba, zniewaga.
- Schimpfwort, wyraz obelżywy, lżący.
- Schisma, odszczepieństwo, schyzma.
- Schlachtbank, jatki rzeźnicze.
- Schlachtgeld, opłata od rzezi.
- Schlachthaus, rzeźalnia, rzeźnia.
- Schlachtsteuer, podatek od rzezi.
- Schlachtvieh, bydło rzeźne.
- Schlafgeld v. Schlafkreuzer, noclegowe.
- Schlagbaum, rogatka.
- Schlagen, 1) bić, uderzać, Holz s. rąbać drzewo, Münze s. bić, wybijać monetę; — 2) die Interessen zum Kapital s. odsetki kapitalizować, doliczać do kapitału.
- Schlagender Beweis, dowód oczywisty.
- Schlagholz, drzewo zrębowe.
- Schlagwort, wyraz główny, skazosłów.
- Schlammwerk w Górn. płóczkarnia.
- Schleichhandel, przemytnictwo, handel ukradkowy.
- Schleichen, przemytnik.
- Schleichwaare, rzecz prze-mycona.
- Schleierlehen, lenno pokądzieli.
- Schlendrian, tryb zadawniony, nałogowy.
- Schlesien, Ober- und Nieders. Szląsk górny i dolny.
- Schliessen 1) zamknąć, zamykać, Jdn in Ketten s. w kajdany okuć, eine geschlossene Gesellschaft, towarzystwo umówione, eine Verhandlung, ein Protokoll s. zamknąć, zakończyć protokół; — 2) wnioskować, aus etw. s. wnioskować, wyprowadzić wniosek; — 3) kończyć, das Jahr schliesst, rok się kończy; — 4) zawierać, einen Vertrag, Frieden s. zawrzeć kontrakt, pokój.
- Schliesslich, nakoniec, wreszcie.
- Schluss 1) zamknięcie, S. der Rechnung, zamknięcie rachunku; — 2) S. des Friedens, zawarcie pokoju; — 3) zakończenie, den S. ei-

- ner Sache machen*, zakończyć rzecz; — 4) postanowienie (zamiast *Entschluss*), *der S. stehet fest*, postanowienie trwa; — 5) wniosek, *einen S. ziehen*, wnioskować.
- Schlussbemerkung*, uwaga końcowa.
- Schlussbericht*, raport zakończający, ostatni.
- Schlüsselgeld*, porękwiczne (przy kupnie).
- Schlusserkennntniss*, orzeczenie stanowcze.
- Schlussfassung*, postanowienie, decyzja.
- Schlussfolge*, wniosek, wynik.
- Schlussrede* 1) mowa zamykająca, domówienie; — 2) wniosek końcowy.
- Schlussrechnung*, rachunek ostateczny.
- Schlusschrift*, pismo końcowe, tryplika.
- Schlussverhandlung*, rozprawa ostateczna, głośna.
- Schlussvorhalt*, ostatnie zapytanie (w śledztwie).
- Schlussvortrag*, wniosek końcowy.
- Schlusszettel* 1) dowód zawarcia umowy (w handlu); — 2) wykaz giełdowy.
- Schmähschrift*, pismo obelżywe, paszkwil.
- Schmähung*, zelżenie, lżenie.
- Schmelzen w Hutn.* wytapienie.
- Schmerzengeld*, wynagrodzenie za pobicie, bassarunek; *ob. t. Heilgeld*.
- Schmiergeld*, należytość (pocztowa) na smarowidło.
- Schmuck*, kosztowności (ze złota i srebra) *ob. t. Juwelen*.
- Schmuggeln*, przemycać, przekradać (towary).
- Schnitthandel*, handel lokciowy.
- Schnittwaare*, towar lokciowy.
- Schnittzeit*, żniwo, żniwa.
- Schöpfen* 1) *Urtheil s. orzec*, wyrok wydać, zawyrokováć; — 2) *Verdacht s. podejrzawać*, powziąć, mieć podejrzenie; — 3) *Muth s. nabierać ochoty*, odwagi.
- Schranken*, granica, szranki, *in den S. erscheinen*, wystąpić w szranki, *die S. überschreiten*, przestąpić granicę, *sich in seinen S. halten*, trzymać się w swoim zakresie, *einer Sache S. setzen*, położyć tamę czemu.
- Schreibart*, styl, sposób pisania, *anzügliche S.* uszczypliwy, dotkliwy, urażliwy sposób pisania.
- Schreiben*, list, pismo.
- Schreibfehler*, pomyłka.
- Schreibgebühr*, należytość za przepisywanie, przepisne, kopiałnia.
- Schreibgeschäft* 1) trudnienie się pisarstwem; — 2) biuro pisarskie.

- Schreibkundig, umiejący pisać.
- Schrift 1) pismo;— 2) dzieło.
- Schriftführer, trzymający pióro.
- Schriftgiesserei, gisernia czcionek, odlewnia czcionek, (czcionkarnia).
- Schriftlich, piśmienny, pisemny, na piśmie, *s-es Verfahren*, postępowanie pisemne.
- Schriftsetzer, składacz, zecer.
- Schriftsteller, pisarz, autor.
- Schriftwechsel, korespondencya, znoszenie się piśmienne.
- Schritt, krok, *Executions-S-e*, kroki egzekucyjne.
- Schrott und Korn der Münze ob. Korn.
- Schub, wydalenie, odsyłanie, wywiezienie.
- Schubpass, karta wydalenia.
- Schulangelegenheit, sprawa szkolna.
- Schulaufseher, dozorca szkół.
- Schulbehörde, władza szkolna.
- Schulbücherverschleiss-Direction, wydawnictwo ksiąg szkolnych.
- Schuld 1) wina, *die S. auf Jdn schieben*, zwać wina na kogo, *sich etw. zu S-en kommen lassen*, zawinąć w
- czém, winę jaką ściągnąć na siebie, dopuścić się w czém winy;— 2) dług, *es haf-ten S-en auf den Gütern*, ciężą długi na dobrach;— 3) *ausstehende S.* kapitał wypożyczony.
- Schuldbar, winny, występny.
- Schuldbetrag, dług, ilość długu, kwota należna.
- Schuldbrief, oblig, skrypt, rewers, karta ręczna.
- Schuldenarrest, areszt za długi.
- Schuldenrest, reszta długu.
- Schuldenstand, stan długów.
- Schuldentilgung, umorzenie długów.
- Schuldforderung, należytość, wierzytelność.
- Schuldgefangener, uwięziony za długi.
- Schuldistrict, okrąg szkolny.
- Schuldistrictsaufsicht, dozór okręgu szkolnego.
- Schuldig 1) dłużny, winien. *S. sein*, mieć długi, *Jdn s. sein*, być komu dłużnym, być komu winnym;— 2) winien, obowiązany do czego, *der Untergeordnete ist seinem Vorgesetzten Gehorsam s.* podwładny winien posłuszeństwo przełożonemu, *der Belangte ist s. den Betrag zu hezahlen*, pozwany jest obowiązany tę kwotę

- zapłacić;— 3) winny (któ-
ry się winy dopuścił), *Jdn*
für s. erklären, uznać ko-
go za winnego, *s. sein ei-
nes Verbrechens*, być win-
nym zbrodni, dopuścić się
zbrodni;— 4) należny, przy-
należyty, *die s-e Achtung ver-
letzen*, ubliżać należnemu u-
szanowaniu.
- Schuldigerklärung, po-
tępienie, uznanie za winnego.
- Schuldigkeit, powinność,
obowiązek, *seine S. erfül-
len*, pehnić swój obowiązek.
- Schuldner, dłużnik.
- Schuld-papiere, zapisy
długu, obligi.
- Schuldpost, pozycya długu.
- Schuldschein, oblig, zapis
długu.
- Schuldverschreibung, re-
wers, oblig.
- Schulfach, zawód, wydział
szkolny.
- Schulgeld, szkolne, czesne.
- Schulrath, radca szkolny.
- Schulsachen, sprawy szkol-
ne.
- Schulsänger (*Synagogen-
diener*), szkolnik (użydów).
- Schürfen, poszukiwać (ko-
palin).
- Schurfschacht *ob. Schacht*.
- Schurfschein *w Górn.* pismo
na poszukiwanie.
- Schüttung, osep.
- Schüttungsergebnis, wy-
młot.
- Schutz, obrona, opieka, za-
słona.
- Schutzbrief *ob. Geleitbrief*.
- Schutzbündniss, przymie-
rze odporne.
- Schutzherr, opiekun.
- Schutzmittel 1) środki o-
chronne;— 2) obronne.
- Schutzwaffe, broń odporna.
- Schwaden *w Górn. ob. Wetter*.
- Schwager, dziewierz (mę-
żów brat).
- Schwägerin, bratowa, ja-
trew.
- Schwägerschaft, powinow-
actwo.
- Schwärzen, przemycać.
- Schwärzerbande, banda
przemysłowców.
- Schweben, wisieć, unosić
się, *der Prozes schwebt*, sprawa
toczy się, *s-de Frage*, kwe-
stya, rzecz wisząca nieroz-
wiązana, *s-de Schuld*, dług
nieustalony (administracyj-
ny).
- Schweissofen *w Hutn.* piec
do prażenia.
- Schwere *Polizeiübertretung*,
ciężkie policyjne przestęp-
stwo.
- Schwiegereltern, świekro-
wie, świekrostwo, teściowie,
teściostwo.
- Schwiegermutter, świe-
kra, tescza, teściowa.
- Schwiegersohn, zięć.
- Schwiegertochter, syno-
wa.
- Schwiegervater, teść.
- Schwören, przysięgać.

- Schwur, przysięga.
- Schwurbrüchig *ob. eidbrüchig.*
- Schwurgericht, sąd przysięgłych.
- Slave, niewolnik.
- Slaverei, niewola.
- Sconto, *Esconto*, wypłata z potrąceniem.
- Scontriren, *die Kasse*, ob-
rachować, obliczyć kasę.
- Scontro 1) sprawdzenie ka-
sy, zniesienie *v.* porówna-
nie stanu czynnego z bier-
nym, *monatlicher Sammlungs-*
Scontro, zbiorowe miesięcz-
ne sprawdzenie (księgi kon-
towój);— 2) skorowidz ar-
chiwalny.
- Scrutinium, obliczenie gło-
sów.
- Secte, sekta.
- Section 1) oddział, wydział;
— 2) sekcya ciała, otwar-
cie ciała.
- Sectionsbefund *ob. Befund.*
- Sectionschef, naczelnik
wydziału, szef sekcji.
- Secundant, sekundant, po-
mocnik pojedynku.
- Secundawechsel, drugi o-
kaz weksłu.
- Secundogenitur, drugo-
rodztwo, druga linia.
- Seegesetz, ustawa morska.
- Seehafen, port, ostoje.
- Seelsorge, piecza dusz.
- Seelsorger, pleban, pasterz
duchowny.
- Seeräuber, korsarz, rozbój-
nik morski.
- Seewurf, wrzucenie do morza.
- Seifengebirge *w Górn.* po-
kład napływowy, usypnia.
- Seigerschacht *ob. Schacht.*
- Seite 1) strona (właściwa i
przenośna). *Auf der einen*
S. ist es schädlich, auf der
andern nützlich, z jednéj
strony jest szkodliwym, z dru-
giej pożytecznym;— 2) stron-
nica (*im Buche*);— 3) bok,
strona, *Jdn bei S. führen*,
wziąć kogo na bok, na
stronę.
- Seitengewehr (*kurzes*),
broń przyboczna.
- Seitenlinie, linia poboczna.
- Seitenverwandter, kre-
wny poboczny.
- Selbständig, samoistny, sa-
modzielny. *S-e Anstalt*, za-
kład samoistny, *s-er Unter-*
nehmer, samodzielny przed-
siębiorca, *s-er Bezirksad-*
junkt, samodzielny adjunkt
powiatowy (sędzia powiato-
wy).
- Selbstberechtigt *ob. ei-*
genberechtigt.
- Selbsthilfe, własna pomoc.
- Selbstverlag *ob. Verlag.*
- Selbstverstümmung, ka-
lectwo dobrowolne.
- Semester, półrocze.
- Semestralprüfung, egza-
min półroczny, popis pół-
roczny.
- Senat 1) senat;— 2) wydział.
- Senatspräsident, przewo-

- dniczący wydziału (up. w sądzie).
- Sendbrief *v. Sendschreiben*, list okólny.
- Seniorat, starszeństwo.
- Sensal *ob. Mäkler*.
- Sensarie *ob. Mäklergebühr*.
- Sentenz, wyrok, orzeczenie.
- Separation *ob. Ehescheidung*.
- Separatvotum, zdanie oddzielne.
- Sequester 1) sekwestrator; — 2) dozorca sądowy.
- Sequestration, zajęcie sądowe.
- Sequestriren, zajmować sądownie, sekwestrować.
- Servitut, służebność, *Grunds.* służebność gruntowa *v. rzezczo*, *Felds.* służebność polna, *S-en-Ablösungs- u. Regulierungskommission*, komisya do wykupna i uporządkowania służebności.
- Servitutsinhaber, dzierzyciel służebności.
- Setzeisen *w Hutn.* dłuto, klin.
- Setzen 1) sadzać, posadzić, *auf den Thron s.* osadzić na tronie; — 2) przypuszczać, *einen Fall s.* przypuścić przypadek, *gesetzt dass...* przypuściwszy że.....; — 3) uskuteczyć, wykonać, *ins Werk s.*; — 4) uchylić, znieść, usunąć, *ausser Kraft s.* pozbawić mocy, *das Gesetz wird ausser Kraft gesetzt*, ustawa traci moc, uchyla się; — 5) *in Furcht s.* nabawić kogo trwogi.
- Setzen, *sich*, 1) *sich mit Jdm in Unterhandlung s.* wchodzić z kim w układy; — 2) *sich in Bewerbung s.* ubiegać się, starać się.
- Sicherheit, bezpieczeństwo, *S. leisten*, złożyć rękojmią, dać zabezpieczenie, zabezpieczyć.
- Sicherheitsbehörde, urząd bezpieczeństwa, policya.
- Sicherheitsdienst, służba bezpieczeństwa, służba policyjna.
- Sicherheitskarte, karta bezpieczeństwa.
- Sicherheitsleistung, danie zabezpieczenia, złożenie rękojmi, zabezpieczenie.
- Sicherheitsmassregel, środek bezpieczeństwa.
- Sicherheitswache, straż bezpieczeństwa, straż policyjna.
- Sicherstellen, zabezpieczyć.
- Sicherstellung, zabezpieczenie, zapewnienie.
- Sicht, okazanie, *auf S.* na okazanie, *nach S.* po okazaniu, *ein auf S. nach S. zahlbarer Wechsel*, weksel płatny na okazanie, po okazaniu.
- Sichtwechsel, weksel okazy.
- Sichsetzen *w Hutn.* płóka-

nie w wiszących sitach.	objaśnić, <i>der S.</i> treść mowy.
Siechenhaus, dom kalek, dom przytułku starców.	Sinnesverwirrung, obłąkanie, pomięszanie umysłu, obłąd.
Siedehaus <i>w Górn.</i> warzelnia (zakład do warzenia solanki).	Sippe, <i>Sippschaft</i> , familia, rodzina, krewieństwo, pokrewieństwo.
Siegelerbrechung, <i>eigenmächtige</i> , pogwałcenie pieczęci.	Sistiren, wstrzymać, zatrzymać, odkładać nadal.
Signalement, opis osoby, rysopis.	Sistirung, wstrzymywanie, odkładanie nadal.
Signatur 1) podpis; — 2) oznaczenie.	Sitte, zwyczaj, obyczaj.
Signiren, oznaczyć, podpisać, <i>ein Allerhöchst signirtes Gesuch</i> , prośba przez Najjaśniejszego Pana znaczona.	Situationsplan, plan położenia, sytuacyjny.
Silbergehalt, ilość srebra (ile rzecz jaka zawiera w sobie srebra), stosunek srebra.	Sitz 1) siedziba; — 2) miejsce do zasiadania w radzie, w sądzie.
Silbergeräth <i>ob. Geräthe.</i>	Sitz und Stimme haben, mieć prawo zasiadania i głosowania.
Silberwährung, waluta srebrna.	Sitzung, posiedzenie, obrada, sessya, <i>eine S. eröffnen</i> , zagaić posiedzenie.
Simonie, świętokupstwo, symonia.	So gegeben in... dan w (Kra-kowie).
Simulation <i>ob. Scheingeschäft.</i>	Sohle <i>v. Sohlgestein w Górn.</i> spód, dno chodnika lub sztolni, <i>w Hutn.</i> kotlina.
Simultan- <i>v. Gesamt-Hypothek</i> , hipoteka rozciągniona, zbiorowa.	Sohlenstrasse <i>ob. Strassenbau.</i>
Simultanschuldner, dłużnik niepodzielny.	So wahr mir Gott helfe, tak mi Panie Boże dopomóż.
Singularsuccession, następstwo szczegółowe.	Solarjahr, rok słoneczny.
Sinn, myśl, <i>im S-e des Gesetzes wird verordnet</i> , w myśl, w duchu, w ślad ustawy rozporządza się, <i>den S. des Gesetzes erklären</i> , znaczenie, myśl, ducha ustawy	Solawechsel, wymiar je-dynkowy (w jednym egzemplarzu wydany).
	Sold, płaca, żołd.
	Solennität 1) uroczystość; — 2) formalności, wymogi aktu prawnego.

Solidarhaftung, rękojmia	szczędności).
solidarna, odpowiedzialność	Specerei - <i>Waarenhandlung</i> ,
solidarna.	handel korzenny.
Solidarisch, solidarnie.	Specialausweis, wykaz
Solidum, <i>in</i> , solidarnie, je-	szczegółowy.
den za wszystkich, wszyscy	Specialcommission, kom-
za jednego.	missya oddzielna.
Soll und <i>Haben</i> , dług i na-	Specialuntersuchung,
leżność (w księgach kupiec-	śledztwo szczegółowe.
kich).	Specialvollmacht, pełno-
Solutum, <i>in</i> , w miejsce za-	mocnictwo szczegółowe.
płaty.	Species facti, opis wypad-
Sondergut, majątek oddziel-	ku.
ny, nie wchodzący w poczet	Speciesthaler, talar bity.
pewnego majątku.	Spediren, przesyłać (towary).
Sonderinteresse, interes	Spediteur, przesyłacz (to-
oddzielny, odrębny.	warów), spedytor.
Sonderstellung, stanowi-	Speditionsgeschäft,
sko odrębne, oddzielne.	przedsiębiorstwo przesyłko-
Sonderung <i>ob. Absonderung</i> .	we, spedycya.
Soole <i>ob. Salzsoole</i> .	Speditionsprovision,
Soolenreservoir <i>w Górn.</i>	przesyłkowe, spedycyjne.
zbieralnik, solankościęk.	Sperre, <i>gerichtliche</i> , sądowe
Soolenwage, słońmierz.	opieczętowanie, <i>Gehaltssper-</i>
Sortiren, przebierać, rozga-	<i>re</i> , wstrzymanie płacy, <i>ob. t.</i>
tunkować.	<i>Mitsperre</i> .
Souverain, władzca, pan	Sperrabnahme, zdjęcie
udzielny.	pieczęci.
Souverainität, udzielnosc,	Sperrbericht, rapport o-
najwyższa władza, wszech-	pieczętowania.
władztwo.	Sperrcommissär, delego-
Spalte 1) przedziałka, ko-	wany do opieczętowania.
lumną (w drukarstwie); —	Sperrstunde, godzina za-
2) <i>w Górn. ob. Kluft</i> .	mykania (bram).
Spaltung, rozdwojenie, po-	Spesen, koszta, wydatki (u
różnienie.	kupców).
Spaltungen, rozterki, nie-	Spieleanlage, stawka.
snaski, odszczepieństwo.	Spielschuld, dług z gry.
Sparkassebüchel, książ-	Spinnschuldigkeit, po-
ka wkładek (do kassy o-	winność przedzenia.

- Spion, szpieg.
 Spioniren, szpiegować.
 Spital, dom chorych, szpital.
 Spitzname, przewisko, nazwisko uszczypliwe.
 Sponsalien *ob. Eheversprechen.*
 Sporcogewicht, waga rycałtowa.
 Sporteln, opłaty sądowe, szportle.
 Spott, żart, drwiny, szyderstwo, urągowisko, pośmiewisko, *sich zum S. machen*, wystawić się na pośmiewisko, *etw. zum S. thun*, na drwiny, na urąg co robić.
 Sprechen, *das Urtheil*, wydać wyrok, *die für den Angeklagten s - den Beweise*, dowody, przemawiające za obwinionym, *Recht s. sprawiedliwość* wymierzać, wyrokować.
 Sprechzimmer, rozmownica.
 Sprengarbeit *w Górn.* robota świdrem i próchem, robota strzelana.
 Sprengel eines Gerichtes, okrąg, obwód sądowy. *Kirchs.* parafia, dyecezya.
 Spruch, *richtertlicher*, wyrok.
 Spruchreif, gotowy do osądzenia.
 Spur 1) ślad, trop, *die S. entdecken*, trafić na ślad, *auf der S. sein*, mieć ślad, śledzić, *Jdm auf die S. kommen*, wysledzić kogo,
- einer Sache auf die S. kommen*, wysledzić co; — 2) *die S-en*, ślady, znaki, oznaki, dowody *ob. Merkmal.*
 Spurloses Verbrechen, zbrodnia bez śladu.
 Staat 1) okazałość, przepych, *im vollen S. erscheinen*, wystąpić w całej okazałości; — 2) państwo, (pospół), *der österreichische S.* państwo austriackie, *der ehemalige polnische S.* dawna rzeczpospolita polska, *die vereinigten S-en von Amerika*, zjednoczone stany amerykańskie, *einen S. im S. bilden*, tworzyć państwo w państwie, *vom S-e besoldet sein*, być płatnym ze skarbu publicznego.
 Staatenbund, związek państw, związek państwowy.
 Staatsangehöriger, poddany państwa *ob.t. Angehöriger.*
 Staatsangehörigkeit, krajowość.
 Staatsangelegenheit, sprawa publiczna.
 Staatsanwalt, prokurator, rzecznik publiczny.
 Staatsanwaltschaft, urząd publiczny, prokuratorya publiczna.
 Staatsausgabe, wydatek skarbowy.
 Staatsbauten, budowle publiczne, rządowe.
 Staatsbeamte, urzędnik

publiczny.	Staatsrath 1) rada stanu; — 2) radca stanu.
Staatsbehörden, władze publiczne.	Staatsrecht, prawo publiczne, pospolite, pòspólne.
Staatsbürgerschaft, obywatelstwo, krajowość.	Staatsregel, prawidło rządowe.
Staatsdienst, służba publiczna, rządowa.	Staatsreligion, religia panująca.
Staatsform, forma rządu, skład państwa.	Staatsschuld, dług publiczny, narodowy.
Staatsgebäude, budynek skarbowy.	Staatsschuldschein, zapis długu publicznego, obligacya publiczna.
Staatsgefängener, więzień stanu.	Staatsstreich, zamach polityczny.
Staatsgenosse, współobywatel.	Staatsursache <i>ob. Staatsgrund.</i>
Staatsgrund, powód polityczny.	Staatsverbrechen, zbrodnia stanu, zbrodnia polityczna.
Staatsgrundgesetz, ustawa zasadnicza państwa, konstytucya państwa.	Staatsverfassung, układ państwa, konstytucya.
Staatsgut, dobra rządowe, skarbowe (kameralne), narodowe.	Staatsverwaltung 1) rząd; — 2) zarząd, administracya publiczna.
Staatshaushalt, <i>ob. Staatswirthschaft.</i>	Staatswirthschaft 1) gospodarstwo narodowe; — 2) skarbowe, rządowe.
Staatskassenweisung, asygnata skarbowa.	Staatswissenschaften, umiejętności polityczne.
Staatsklugheit, polityka.	Stab 1) <i>w Wojsk.</i> sztab; — 2) <i>den S. über Jdn brechen</i> , osądzić kogo na śmierć.
Staatskunst, sztuka rządzenia.	Stabeisen (<i>gefrischtes Eisen</i>) <i>w Hutn.</i> żelazo sztabowe czyli drążkowe (w przeciwstawieniu do surowizny, <i>Roh-eisen</i> , i stali, <i>Stahl</i>).
Staatsmann, mąż stanu, statysta.	Stabil, stały.
Staatsministerium, ministerstwo stanu.	Stabile <i>Miliz</i> , milicya stała.
Staatsmonopol, monopol skarbowy.	
Staatspapiere, papiery publiczne.	
Staatsprüfung, egzamen rządowy.	

- Stadt, miasto, (w wyrazach złożonych) miejski np. *S-arzt*, lekarz miejski, *S-gemeinde*, gmina miejska.
- Städtisch, miejski, *s. delegirtes Bezirksgericht*, sąd delegowany miejski, *s-e Gefälle*, niestałe dochody miejskie.
- Stadtviertel, dzielnica miasta.
- Stahlschmiede *w Hutn.* stalownia.
- Stamm, ród, szczepek, plemię.
- Stammbaum, drzewo rodowodowe, rodowód.
- Stammeltern, przodkowie.
- Stammerbe, dziedzic rodowy.
- Stammgenosse, jednego szczepu, jednéj rodziny.
- Stammgut 1) dobra dziedziczne, rodzinne; — 2) zakładowe.
- Stammhalter, podstawa rodu, szczepek.
- Stammkapital, kapitał zakładowy.
- Stammlehen, lenność dziedziczna.
- Stammtafel, rodopis.
- Stammvermögen, majątek pierwotny.
- Stammwirthschaft, gospodarstwo pierwotne.
- Stampfe *w Hutn.* stępa, bijak, fasulec, tłuczka.
- Stand 1) stan, *der eheliche S.* stan małżeński, *ein Mann von S.* mąż wysokiego stanu, rodu, *die Stände des Reiches*, stany państwa, *im S. sein*, być w stanie, być w możności, *Jdn in S. setzen*, postawić kogo w stanie możności, *podać komu środki*, *Jdn ausser S. setzen*, pozbawić kogo możności, *die Einsetzung in den vorigen S.* przywrócenie do pierwotnego stanu, *restytucya*, *wieder in vorigen S. setzen*, zwrócić do dawnego stanu; — 2) skutek, *etw. zu S. bringen*, uskutecznić co, *przywieść do skutku*, *zu S. kommen*, przyjść do skutku, *der Vergleich kam nicht zu S.* ugoda nie przysła do skutku, nie stanęła.
- Ständchen, *Marktständchen*, stragan, kram.
- Ständchenbefugnis, prawo straganu.
- Ständeserhöhung, wyniesienie do stanu (szlacheckiego, hrabskiego i t. d.).
- Standesmäßig, podług stanu, stósowny do stanu, przyzwoity, *s-er Unterhalt*, przyzwoite utrzymanie.
- Standgeld, opłata od miejsca, straganowe.
- Standhaft, stale, statecznie, dostatecznie, *s. rechtfertigen*, dostatecznie usprawiedliwić.
- Ständig, stały, *s-er Aufenthalt*, stały pobyt, stałe mieszkanie, *s-e Kommission*, komisya nieustająca.
- Ständisch, stanowy.

Standort, stanowisko, <i>S. des Gerichtes</i> , miejsce urzędowania sądu, <i>ausserhalb des S-es des Gerichts</i> , po za miejscem sądu.	Statthalter, namiestnik. Statthalterei, namiestnictwo. Status einer Behörde ob. Personalstand.
Standrecht v. Standgericht, sąd doraźny, nagły.	Statuiren, stanowić. Statut, statut.
Standrechtliches Verfahren, postępowanie doraźne.	Stechvieh, nierogacizna, trzoda chlewna.
Stappelplatz, miejsce składowe.	Steckbrief, list gończy. Steckbrieflich verfolgen, ścigać listem gończym.
Stappelrecht, prawo składu. Stappelwaare, towar składowy.	Stehen 1) für Jdn gut s. ręczyć za kogo v. za kim; — 2) im guten Einvernehmen s. być w dobrym porozumieniu; — 3) bei Jdm in Arbeit s. być u kogo na robocie, im Dienste s. być w służbie; — 4) unter Jds Gewalt, Gerichtsbarkeit s. podlegać czyjś władzy, władzy sądowej; — 5) zu Gebote s. być na czyje rozkazy, usługi; — 6) es steht zu erwarten, trzeba się spodziewać; — 7) es steht fest, jest rzecz niezawodna, es steht noch dahin, to jeszcze wątpliwe, niepewne; im Verdachte s. być w podejrzeniu, być poszlakowanym.
Station, stacya, przystanek. Statistik, statystyka. Statt sb. (Stelle) 1) an Jds S. w czyje miejsce, an Kindes S. annehmen, przybrać za syna lub córkę; — 2) S. finden, mieć miejsce, das kann nicht S. finden, to miejsca mieć nie może, etw. S. finden lassen, dopuścić czego, zezwolić na co; — 3) zu S-en kommen, być przydatnym, dogodnym, przydać się; — 4) von S-en gehen, udawać się, wieść się, iść pomyślnie; — 5) adv. zamiast.	
Stätte, miejsce, siedziba, siedlisko.	Steiger w Górn. stygar, dozorca robót górniczych.
Statthaft 1) mogący być przyjęty, dopuszczony, słuszny; — 2) prawny, mający zasadę prawną, s-e Gründe, powody uzasadnione.	Steindruck, odcisk z kamienia, litografia. Steinkohlenbergwerk, kopalnia węgla kamiennego.
Statthaftigkeit, uzasadnienie, prawność, słusność.	Stelle, miejsce, S. aus einer Schrift, einem Buche, ustęp;

- auf der S.* natychmiast. *Notars.* miejsce, posada notariusza.
- Stellen 1) stawiać, *einen Zeugen, Bürgen vors Gericht* s. stawić świadka, poręczyciela przed sądem;— 2) *etw. dahin* s. zostawić bez rozstrzygnięcia, nie rozstrząsać, nie wdawać się w rozstrząśnienie;— 3) *auf die Rechnung* s. umieścić w rachunku;— 4) *in Abrede* s. zaprzeczyć;— 5) *auf die Probe* s. doświadczać kogo;— 6) *Fragstücke* s. zadawać pytania;— 7) *eine Forderung gegen Jdn* s. występować z pretensją;— 8) *etw. richtig* s. sprawdzić co;— 9) *in Empfang* s. wykazać na dochód.
- Stellung 1) stawianie;— 2) postawa, pozycja, *ämtliche S.* stanowisko urzędowe, *S. vor Gericht*, stawienie się przed sądem, *S. zum Militär*, odstawka.
- Stellungsamt, urząd odstawniczy.
- Stellungsbezirk, okrąg dostawniczy.
- Stellungspflichtig, popisowy.
- Stellvertreter, zastępca.
- Stellvertretung, zastępstwo, *in S. des N.* w zastępstwie N., za N.
- Stempelanstand, zarzut stęplowy.
- Stempelbefund, dostrzeżenie stęplowe.
- Stempelfrei, *eine Urkunde s. behandeln*, wydać akt bez stępla.
- Stempelgebühren, przekroczenie stęplowe, wada stęplowa.
- Stempelmarke, znaczek stęplowy.
- Stempelpflichtig, podlegający stęplowi.
- Stempelverkürzung, uszczerbek stęplowy.
- Stempelvormerkung, prenotacya stęplowa.
- Sterbmatrikel *v. Sterberegister*, akta zejścia, księgi zmarłych,
- Steuer 1) podatek, *S-n ausschreiben*, podatki rozpisywać, *S-n eintreiben*, ściagać, *S-n entrichten*, składać;— 2) *zur S. der Wahrheit*, na poparcie prawdy.
- Steueranschlag, preliminarz podatków, zarys podatkowy.
- Steuerbarer Gegenstand, przedmiot ulegający opłacie.
- Steuerfreiheit, swoboda podatkowa, uwolnienie podatkowe.
- Steuerfuss, stopa podatkowa.
- Steuer gelderabfuhr, odeślanie podatków.
- Steuernachsicht, zwolnienie od podatku.
- Steuerpflichtig, obowiąz-

zany do podatku, opodat-	Stiftsgebäude v. <i>Stiftshaus</i> ,
kowany.	budynek, dom instytutowy,
Steuerumlegung, rozkład	funduszowy.
podatku, repartyeya.	Stiftsdame v. <i>Stiftsfrau</i> ,
Steuerzuschlag, dodatek	kanoniczka.
do podatku.	Stiftskirche, kolegiata, ka-
Stiefbrüder, brat przyrodni.	tedra.
Stiefeltern, ojczym i ma-	Stiftsmesse, msza fundu-
cocha.	szowa.
Stiefgeschwister, rodzeń-	Stiftspfarr v. <i>Stiftspfrün-</i>
stwo przyrodnie, z ojca (<i>con-</i>	de, parafia kapitulna (t. j.
<i>sanguinei</i>), z matki (<i>uterini</i>).	kolacyi kapitulnej).
Stiefkind, pasierb, pasier-	Stiftsversammlung, po-
bica.	siedzenie kapituły.
Stiefmutter, macocha.	Stiftsvorsteher, dziekan
Stiefschwester, siostra	kapituły.
przyrodnia.	Stiftung 1) fundacya, zalo-
Stiefsohn, pasierb.	żenie, utworzenie, ustano-
Stieftochter, pasierbica.	wienie, zaprowadzenie (szko-
Stiefvater, ojczym.	ły, klasztoru); — 2) skoja-
Stift, zakład, instytut, <i>ein S.</i>	rzenie (związku); — 3) za-
<i>für Arme, Kranke</i> , dom	kład, instytut.
schronienia dla biednych,	Stiftungsbrief v. <i>Stiftungs-</i>
chorych. <i>Doms. Kathedrals.</i>	<i>urkunde</i> , akt założenia, zapis
katedra biskupia. <i>Kanoni-</i>	fundacyjny, list nadawczy.
<i>kats.</i> kanonia. <i>Kollegiats.</i>	Stille <i>Gesellschaft ob. Gesell-</i>
kolegiata.	<i>schaft.</i>
Stiften 1) fundować, zakła-	Stillschweigen, milczenie.
dać, zabezpieczyć stałym	<i>Jdm das ewige S. auferle-</i>
funduszem (np. szkołę, szpi-	<i>gen</i> , nakazać wieczne mil-
tal, klasztor); — 2) zapro-	czenie, <i>mit S. übergehen</i> ,
wadzić (nowy zwyczaj); —	milczeniem pokryć, zamil-
3) utworzyć (towarzystwo,	czyć, nie wspominać o czem.
związek; <i>gestiftete Grund-</i>	Stillschweigend, dorozu-
<i>wirtschaft ob. bestiftet.</i>	miany.
Stifter, fundator, założyciel,	Stillstand, spoczynek, <i>S.</i>
ustanowiciel.	<i>der Rechtspflege ob. Morato-</i>
Stiftling, wychowaniec in-	<i>rium, S. in den Geschäften,</i>
stytutowy, funduszowy.	<i>im Handel</i> , zawieszenie czyn-
Stiftsbrief ob. <i>Stiftungsbrief.</i>	ności, nieczynność w handlu.

- Stimme, głos, *seine S. für Jdn oder etw. geben*, dać głos za kim, lub za czem, *die Mehrheit der S.* większość głosów, zdań, *es ist eine S. darüber*, wszyscy jednego są zdania, jednomyślnie o tem sądzą, *Sitz und S. haben*, wchodzić do rady, zasiadać w radzie z głosem stanowczym.
- Stimmen 1) zgadzać się;— 2) głosować, *für Jdn s. głosować za kim*;— 3) *Jdn zu etw. s.* usposobić kogo do czego, *zu etw. gestimmt sein*, być usposobionym do czego.
- Stimmgleichheit, równość głosów.
- Stimmenmehrheit *ob. Stimme*.
- Stimmfähig, mający głos.
- Stimmrecht, prawo głosowania.
- Stimmzettel, głos (na kartce podany).
- Stimmung, stan, usposobienie umysłów, *öffentliche S.* usposobienie publiczne, *die S. der Bevölkerung erforschen*, badać usposobienie ludności.
- Stipendist, stypendysta.
- Stipendium, stypendyum.
- Stipulation 1) zawarowanie, zastrzeżenie;— 2) układ.
- Stipuliren, wymówić sobie, zastrzedz, zawarować.
- Stöcke *v. Stockwerk w Kopal.* składy (piętrowe), *stehende und liegende S.* stojące i leżące składy.
- Stocken *v. das Geld, der Handel stockt*, ruch pieniężny, handel jest zatamowany, nie ma ruchu, *das Geschäft stockt*, sprawa się zahaczyła, nie postępuje, *die Sache geräth ins S.* rzecz się zahacza, zatrzymuje.
- Stockhaus, więzienie wojskowe.
- Stockroden, karczowanie.
- Stockstreiche, kije, razy (kijem).
- Stockung, przerwa, stagnacja, zatamowanie.
- Stockurbarium, urbaryusz pierwotny.
- Stockwerk, piętro.
- Stolagebühr, opłaty kościelne (*jura stolae*), opłaty z tytułu pieczy dusz.
- Stollen *w Górn.* sztolnia, podkop.
- Stollenbefahrung, oględziny sztolni.
- Stollenfirste, wierzch sztolni.
- Stollenhieb, branie rudy po bokach sztolni.
- Stollenmündloch, ujście sztolni.
- Stollensohle, dno sztolni.
- Stollensteuer, sztolniowe.
- Stöllner *w Górn.* sztolniarz, gwarek sztolniowy.
- Stoppel, ściern.
- Stoppelfeld, ściernisko.
- Stoppelgras, trawa ze ścierniska.

- Stoppelweide, paszenie na ścierni.
- Stören, *den Frieden, die öffentliche Ruhe*, naruszać, zawichrzyć, zakłócić, zamieścić pokój, spokojność publiczną.
- Störend eingreifen, przeszkadzać, niepokoić.
- Störung, *der öffentlichen Ruhe*, naruszenie publicznej spokojności,
- Stoss *w Górn.* boki szybu (t. j. jego ściany).
- Stoss- und Presswerk *w Hutn.* stępa.
- Stossherd *w Hutn.* skrzynie ruchome (do oczyszczania tłuczonych kruszców).
- Strafbar, karygodny.
- Strafbarkeit, karygodność.
- Strafe, kara, kaźń, *Jdm eine S. auferlegen, mit S. belegen*, karę komu wyznaczyć, skazać na karę, *die S. erlassen*, darować karę, *bei S.* pod karą.
- Straffällig, podpadający, ulegający karze, *s. werden*, przewinić, zawinić.
- Strafgeld, pieniądze z kar zebrane.
- Strafgericht, sąd karzący, karny.
- Strafgerechtigkeit, sprawiedliwość karząca,
- Strafgesetz, ustawa karna.
- Strafgesetzbuch, kodeks karny, księga ustaw karnych.
- Strafgewalt, władza karania.
- Sträfling, więzień, na karę skazany.
- Strandrecht, prawo brzegowe, pobrzuźne.
- Strandgut, rzeczy z morza wyrzucone.
- Strasse (*Lands., Wassers.*), gościniec, droga lądowa, wodna. *Commercials.* trakt handlowy.
- Strassenbau *v. Strossenbau w Górn.* odbudowa wchodu, jest ona 1) prosta 2) w upad czyli spągowa (*Sohlenstrasse*), 3) nad siebie, górna (*Fürstenstrasse*).
- Strassenbettelei, żebranie publiczne.
- Strasseneinräumer, dróżny, dróżnik (dozorca dróg).
- Strassenpolizei, policja dróg.
- Strassenraub, rozbój na drodze publicznej.
- Strauchdieb, włóczęga, drapichrust.
- Strazze (*Strazzenbuch*), księga podręczna (kupiecka).
- Strecke 1) *w Górn.* chodnik, przekop (podziemny otwór, podobny do sztolni); — 2) przestrzeń, dział drogi.
- Streich 1) wybryk, figiel, psota; — 2) *S-e*, razy.
- Streichen 1) *aus der Liste*, wykreślić z listy, *in der Rechnung s.* nieprzyjąć, wykreślić w rachunku, odciąć; — 2) *mit Ruthen s.* chłostać, smagać; — *hin- und*

- her-s. włóczyć się.
- Streichen *sb. w Górn.* rozcią-
głość warstwy lub żyły
(względnie jednej ze czte-
rech stron świata).
- Streit 1) spór, *einen S. füh-
ren*, prowadzić proces, *im
S-e über etw. sein*, spierać
się o co, *einen S. schlich-
ten, beilegen*, rozstrzygnąć
spór, zagodzić;— 2) kłótnia,
einen S. anfangen, wszcząć
kłótnię, zacząć kogo, *in
S. gerathen*, pokłócić się.
- Streiten, *vor Gericht*, roz-
prawiać się w sądzie, *die
s-den Parteien*, strony spór
wiodące.
- Streitfrage, pytanie sporne,
będące przedmiotem sporu.
- Streitgenosse, uczestnik
sporu.
- Streitgenossenschaft, u-
czestnictwo sporu.
- Streithandel 1) spór;— 2)
kłótnia.
- Streitig, sporny, *die s-e Sa-
che*, rzecz sporna, *über etw.
s. werden*, pospierać się o
co, *Jdm etw. s. machen*, za-
przeczać komu czego, nie-
dopuszczać kogo do czego.
- Streitigkeiten 1) spory;
— 2) sprzeczki.
- Streitpunkt, punkt sporny.
- Streitsache, sprawa.
- Streittheil, strona spór
wiodąca, do sporu wchodząca.
- Streitverfahren, postępo-
wanie sporne.
- Streitverkündigung, za-
wiadomienie o sporze, donie-
szenie sporu.
- Strickweide *ob. Weide*.
- Strittig *ob. streitig*.
- Strompolizei, policyarzek,
nadzór rzeczny.
- Strossenbau *ob. Strassen-
bau*.
- Studienfond, fundusz nau-
kowy.
- Studiencommission, ko-
misya edukacyjna.
- Studienjahr, rok szkolny.
- Studienplan, plan naukowy.
- Stufe (*Handstufe, Handstein*),
w Górn. 1) okaz rudy, okaz
kruszcowy; — 2) stopień,
ława.
- Stufenfolge, stopniowanie,
następstwo kolejne.
- Stufengang, postępowanie,
wznoszenie się.
- Stuferz *w Hutn.* ruda bryła-
sta.
- Stuhl, *heiliger*, stolica apo-
stolska.
- Stuhlrichter, przełożony
powiatu (w Węgrzech).
- Stundung *ob. Aufschiebung*.
- Styl 1) sposób pisania;— 2)
alter S. stary kalendarz;—
3) *ob. t. Geschäftss. Kauf-
mannss.*
- Stylisiren, ułożyć, wysty-
lizować, wystósować.
- Subaltern, podrzędny, pod-
władny.
- Subarendator, poddzier-
żawca, podarendarz.

- Subhastation *ob. Versteigerung.*
- Subject 1) podmiot; — 2) *Kaufmannss.* kupeczyk.
- Subjectiv, podmiotowy.
- Subjectivität (z. *B. des Verbrechers*), podmiotowość.
- Submission, poddanie się, uległość.
- Subordination 1) posłuszeństwo wojskowe; — 2) podrzędność.
- Subreptiv *ob. veränglich.*
- Subscribiren, podpisać.
- Subscriber, podpisujący.
- Subscription, podpisywanie, zbieranie podpisów.
- Subsidiarisch, posiłkowy, pomocniczy.
- Subsidiarrecht, prawo pomocnicze.
- Subsidiengelder, posilki, subwencya.
- Subsistenz, utrzymanie życia.
- Substanz, istota, substancya.
- Substituiren 1) *einen Erben*, podstawić dziedzica, spadkobiercę; — 2) *einen Beamten s.* mianować zastępcę, obmyślić zastępstwo.
- Substituirt v. *Substitut* 1) podstawiony; — 2) zastępca.
- Substitution (*bei Vermächtnissen*), podstawienie legataryusza.
- Succession *ob. Erbfolge.*
- Suchen 1) *Abhilfe*, prosić o pomoc, o zaradzenie, *beim Appellationsgerichte Abhilfe s.* odwołać się do sądu wyższego; — 2) *sein Recht s.* poszukiwać prawa, *seine Erholung wider Jdn s.* poszukiwać na kim wynagrodzenia.
- Suchstollen v. *Suchstrecke w Górn.* sztolnia poszukiwawcza, przekop v. chodnik poszukiwawczy.
- Sudwerk (*Soolenwerk*) *w Górn.* żupa, warzelnia.
- Suffraganbischof, biskup sufragan.
- Suggestive Fragen, pytania poddawcze.
- Sui juris, własnowolny.
- Summarisch, skrócony, zwięzły, sumaryczny, *s-es Verfahren*, postępowanie skrócone, sumaryczne.
- Summe, suma.
- Summiren, zliczyć, sumować.
- Sumpf *w Górn.* czerpak (dno szybu, gdy się w nim woda zbiera).
- Superarbitriren, rozpoznawać stanowczo, ostatecznie.
- Supereinverleibung v. *Superintabulation*, hipoteka na hipotece.
- Supermängel, remonita (odparcie odpowiedzi na monita).
- Supernummerär, nadliczbowy.

Superpfändung, zajęcie rzeczy zastawionój.	pewnienie utrzymania (dla kandydata służby publicznej).
Superpränotation, ostrzeżenie na ostrzeżeniu.	S y m b o l i s c h, oznakowy, symboliczny, <i>s-e Uibergabe</i> , oddanie oznakowe, symboliczne.
Supplementband, tom dodatkowy <i>v.</i> uzupełniający.	S y n a g o g e, bóżnica, modlnica, synagoga.
Supplent, zastępca.	S y n d i c a t s b e s c h w e r d e, oskarżenie sądu <i>v.</i> sędziego, skarga przeciw sądowi.
Supplik, prośba, suplika.	S y n d i c u s, syndyk.
Suppliren, zastępować.	S y n o d e, zbór, sobór, synod.
Supremat, zwierzchnictwo.	S y s t e m, system, systemat.
Suspendiren, zawiesić, odroczyć, <i>Jdn vom Amte s.</i> zawiesić w urzędowaniu.	S y s t e m i s i r u n g 1) układanie, systemizowanie; — 2) umieszczenie na etacie.
Suspensiv <i>ob. aufschiebend.</i>	
Suspensionsrecht, prawo zawieszenia.	
Suspensio, <i>in</i> , w zawieszeniu.	
Sustentationsrevers za-	

T.

Tabak (jako roślina w liściach lub do palenia) tytuń, (do zażywania) tabaka.	T a b e l l e, tabela.
Tabakbau, uprawa tytoniu.	T a b u l a r - <i>ob. Hypothekar-</i>
Tabakgefäll, dochód ze sprzedaży tytoniu i tabaki.	T a b u l a r a u s z u g, wyciąg hipoteczny.
Tabakmonopol, monopol tytoniu.	T a b u l a r b e h ö r d e, zwierzchność hipoteczna.
Tabaktrafik <i>v. Tabakverschleiss</i> , sprzedaż tytoniu i tabaki.	T a b u l a r g l ä u b i g e r, wierzyciel hipoteczny.
Tabakverlag, skład tytoniu i tabaki.	T a b u l a r m ä s s i g, odpowiedni przepisom hipotecznym, <i>t-e Urkunde</i> , akt zdolny do zahipotekowania.
Tabakverleger, hurtownik tytoniu i tabaki.	T a b u l a r u r k u n d e, akt hipoteczny, dokument hipoteczny.
Tabakverschleisser, trafikant.	T a f e l g e l d e r, stołowe.
Tabellarisch, tabelaryczny.	T a f e l g ü t e r, dobra stołowe.
	T a g, <i>etw. an den T. bringen, zu T-e fördern</i> , na jaw co

wyprowadzić, wyjawić, <i>an</i>	T ante, ciotka.
<i>den T. kommen</i> , wyjść na	T antieme, tentyema.
jaw, <i>an den T. legen</i> , oka-	T ara, tara (waga samego na
zać co, <i>binnen Jahr und T.</i>	czynia, opakowania it.p.).
po upływie roku.	T arif, taryfa.
Tag <i>w Górn.</i> powierzchnia, to	T arifiren, oceniać, taryfo-
co jest odkrytem, <i>zu T-e</i>	wać.
<i>fördern</i> , wydobyć na po-	T arifmässig, według ta-
wierzchnią. <i>Obertages</i> , na po-	ryfy.
wierzchni.	T arifspost, pozycya taryfy.
Tag ebuch, dziennik.	T arifssatz, stopa taryfowa.
Tag egeld, dzienna płaca,	T aschendieb, rzezimieszek.
dzienne.	T aschnerwaaren, towary
Tag en, zgromadzić się, ro-	kaletnicze.
kować, sejmować.	T aufbuch, metryki chrztu,
Tag es befehl, rozkaz dzien-	księgi chrzestne.
ny.	T aufname, imię chrzestne.
Tag esblatt, gazeta codzien-	T aufpathe ob. <i>Pathe</i> .
na.	T aufschein, metryka chrztu.
Tag esordnung, porządek	T auglich, zdatny, zdolny,
dzienny, <i>zur T. übergehen</i> ,	splosobny, przydatny, <i>t-er</i>
przejsć do porządku dzien-	<i>Zeuge</i> , świadek zdolny.
nego.	T ausch, zamiana, czynność
Tag fahrt, termin, rok, roki,	<i>v.</i> akt zamiany.
kadencya.	T auschgeschäft, zamiana.
Tag lia, talia, nagroda (np.	T auschhandel, handel za-
za dostawienie zbrodniarza,	mienny.
ocalenie życia).	T auschmittel, środek za-
Tag lohn ob. <i>Tag egeld</i> .	miany.
Tag löhner, najemnik, wy-	T auschvertrag, kontrakt
robnik.	zamiany.
Tag mass <i>w Górn.</i> miara od-	T auschwerth, wartość za-
kryta, na powierzchni.	mienna.
Tag satzung ob. <i>Tag fahrt</i> .	T axe, taksa.
Tag schreiber, dyurnista,	T axnachsicht, zniżenie <i>v.</i>
dyetaryusz, pisarz dziennie	opuszczenie taksy.
płatny.	T axvormerkung, prenota-
Tag schacht ob. <i>Schacht</i> .	cya, ostrzeżenie taksy.
Tag wasser <i>w Górn.</i> woda	T elegrafenam t, urząd te-
wierzchnia.	legrafowy.

- Telegrafische *Correspondenz*, znoszenie się telegraficzne, telegrafowanie, *t. Depesche*, telegram.
- Tendenz, dążenie, dążność, zmierzanie do czego, tendencya.
- Termin 1) *ob. Frist*; — 2) rata, *eine Schuld in drei T-en zahlen*, zapłacić dług w trzech ratach.
- Ternovorschlag, przedstawienie trzech kandydatów, przedstawienie troiste.
- Terrain, grunt, okolica, powierzchnia ziemi.
- Territorialhoehheit, zwierzchnictwo terytoryalne.
- Territorialsistem, system terytoryalny *w Pr. kość.*
- Territorium, obwód, zakres, terytoryum.
- Terrorisiren, teroryzować, trwożyć, przymuszać trwogą.
- Tertiawechsel, wymiana trzeci.
- Testament, testament.
- Testamentarisch, testamentowy.
- Testamentserbe, dziedzic testamentem oznaczony.
- Testamentsexecutor, wykonawca testamentu.
- Testator, testator, czyniący testament.
- Testimonium, świadectwo.
- Testiren 1) poświadczyć; — 2) robić testament, uczynić rozporządzenie ostatniej woli.
- Testirungsfähigkeit *v. Testirungsaction*, zdolność robienia testamentu, czynienia rozporządzenia ostatniej woli.
- Testirungspassion, zdolność dziedziczenia z testamentu.
- Text, słowa wyjęte, tekst. *Im T-e*, w osnowie.
- Textirung, osnowa, brzmienie, *aus der T. des §. ergibt sich*, z osnowy, brzmienia §fu wypływa.
- That 1) czyn, sprawa, dzieło, *eine T. vollbringen*, dokonać czynu; — 2) uczynek, *Jdn auf frischer T. ergreifen*, ująć na gorącym uczynku; — 3) *in der T.* w rzeczy samej, w istocie.
- Thatbestand 1) (jako *corpus delicti*, znaki zewnętrzne zbrodni) lice, lico; — 2) (jako zbiór warunków zewnętrznych i wewnętrznych zbrodni) istota czynu, *T. erheben*, dochodzić istoty czynu, *der T. des Verbrechens ist vorhanden*, zachodzi istota zbrodni, istota czynu zbrodniczego, *es mangelt der T. eines Verbrechens*, niema istoty zbrodni, istoty czynu zbrodniczego, *in Ermangelung des T. eines Verbrechens wird die Untersuchung eingestellt*, dla braku istoty zbrodni, śledztwo zostaje zaniechane.

Thäter, sprawca, winowajca.	Theilweise, częściowo.
Thaterhebung, dochodzenie czynu.	Theilzahlung, upłata.
Thatfrage, punkta czynu.	Theorie, teoria.
<i>Die Entscheidungsgründe haben die That- und Rechtsfrage zu umfassen</i> , powody osądzenia obejmować winny punkta czynu i prawa.	Theresianische Halsgerichtsordnung, terezyańskie prawo gardłowe.
Thatgeschichte, opowiedzenie czynu.	Theresienordens Pension, pensya do orderu Maryi Teresy przywiązana.
Thätlich, uczynkowy.	These, Thesis, teza, zdanie rozprawowe (dowiedzionem być mające).
Thätlichkeit, uczynkowość, gwałtowność.	Theuerung, drogość, drożyzna.
Thatsache, czyn rzeczystwy, fakt, <i>es ist eine T.</i> to się rzeczywiście stało.	Thierarzenci, leczenie zwierząt, weterynarya.
Thatsächlich, rzeczywisty, istotny.	Thierarzt, weterynarz.
Thatumstand, okoliczność czynu.	Thiergarten, zwierzyniec.
Theil 1) część, <i>zum T.</i> w części, <i>grössten T-s</i> , po większej części, <i>ich meines T-s</i> , co do mnie; — 2) strona <i>v Proc.</i> ; — 3) udział, <i>T. an etw. nehmen</i> , mieć w czem udział, <i>Jdm etw. zu T. werden lassen</i> , wyświadczyć komu co.	Thierquälerei, dręczenie zwierząt.
Theilbar, podzielny.	Thierseuche, zaraza na bydło.
Theilhaftig, mający w czem udział, uczestnik czego.	Thron, tron.
Theilnahme, uczestnictwo.	Thronbesteigung, wstąpienie na tron.
Theilnehmer, uczestnik.	Thronerbe, następca tronu.
Theilung, dział, podział.	Thronfolge, następstwo tronu.
Theilungsklage, żądanie działu sądowego.	Thunlich, możebny, wykonalny, <i>das ist nicht t.</i> to się nie da zrobić.
Theilungsinstrument, akt działowy, dział.	Thunlichst <i>v. nach Thunlichkeit</i> , według możliwości.
	Tilgen, unorzyc, zatrzcć, zniszczyć, <i>eine Schuld t.</i> uspokoić, umorzyc dług.
	Tilgungsfond, fundusz na umorzenie długu.
	Tilgungskasse, kasa umorzenia długów.

Tischtitel (<i>titulus mensae</i>), tytuł duchowny w Pr. kość.	Todtenamt, nabożeństwo za- duszne, za umarłego.
Titel, <i>Rechtst.</i> tytuł prawny.	Todtenbegängniss, ob- chód pogrzebowy.
Titular, tytułarny.	Todtenbeschau <i>ob. Lei- chenbeschau.</i>
Tochter, córka.	Todtenbuch, księga umar- łych.
Tochterkind, wnuczę.	Todteng eleit, eksportacya, wyprowadzenie zwłok.
Tochterkirche, filia.	Todtenkammer, trupiarnia, kostnica.
Tochtermann, zięć.	Todtenschein, świadectwo zejścia, akt zejścia, sepul- tura.
Tod, <i>zum T. verurtheilen</i> , skazać na śmierć, <i>mit dem T-e abgehen</i> , umrzeć, zejść ze świata, <i>auf T. und Leben</i> , na zabój.	Todtenzettel, karta po- grzebowa.
Todbringend, śmiertelny, zabójczy, <i>t-es Werkzeug</i> , na- rzędzie zabójcze.	Tödlich, śmiertelny, <i>t-e Ver- letzung</i> , śmiertelne skalecze- nie.
Todesangst, wielka trwo- ga, obawa śmierci.	Todtprügeln, zachłostać ko- go na śmierć.
Todesanzeige, doniesienie o śmierci.	Todtschlag, zabójstwo.
Todeserklärung, uznanie, ogłoszenie kogo za umar- łego.	Todtschläger, zabójca.
Todesfall, przypadek śmierci, <i>Schenkung auf den T.</i> darowizna na przypadek śmierci.	Tödtung, zabicie.
Todesgefahr, niebezpie- czeństwo śmierci.	Toleranz, tolerancya.
Todesstrafe, kara śmierci.	Tolerirte <i>Religion</i> , wyzna- nie cierpiane, tolerowane.
Todesurtheil, wyrok śmierci.	Tonnläsig <i>ob. Schacht.</i>
Todeszeichen, oznaki śmierci.	Total, całkowity.
Todfallsaufnahme, spis pośmiertny, akt opieczęto- wania (pośmiertny).	Totalität, całkowitość <i>ob. t. Gesammtheit.</i>
Todt, umarły, martwy (np. ciało), obumarły (np. czło- nek ciała).	Totalsumme, suma całko- wita.
	Trachten, dążyć do czego, ubiegać się za czem, starać się o co, <i>Jdm nach dem Le- ben t.</i> czychać, nastawać, godzić na czyje życie.
	Traciren <i>eine Strasse</i> , wy-

- tknąć gościniec.
- Tractat 1) traktat, rozprawa (naukowa); — 2) układ, *einen T. schliessen*, zawrzeć układ, traktat.
- Tradition 1) wręczenie, wydanie; — 2) podanie, tradycja.
- Tragen, *Kosten t.* ponosić koszt; *Schuld t.* być winnym, zawinić, odpowiadać za winę, *Schaden t.* ponieść szkodę, być poszkodowanym, *das Kapital trägt 5%*, kapitał przynosi 5 od sta, *Bedenken t.* wahać się, *Sorge t.*łożyć staranie.
- Träger der Gewalt, piastujący władzę, piastun władzy.
- Trägerlohn, zapłata za przeniesienie.
- Tragfähigkeit v. Tragvermögen, ładowność.
- Tragweite, doniosłość.
- Tranksteuer, czopowe, opłata od napojów,
- Transaction, zagoda, komplanacja, transakcja.
- Transferiren, przeniesić.
- Transito, przewóz.
- Transitohandel, handel przewozowy, przechodowy.
- Transitorisch, przechodni, tymczasowy.
- Translator, tłumacz.
- Translocation, przeniesienie.
- Transport, przewóz, przeprowadzenie, przesyłka.
- Trassant, wystawca weksłu,
- trasant.
- Trassat, trasat (osoba, na którą weksel wystawiony).
- Trassiren, *einen Wechsel auf Jdn*, trassować, wystawić na kogo weksel.
- Trassirter Wechsel, weksel trasowany.
- Tratte, trata (weksel trasowany).
- Traubrief, akt ślubu.
- Trauen, dawać komu ślub, *sich t. lassen*, wziąć ślub.
- Traufrecht, prawo okapu.
- Trauung, ślub.
- Trauungsbuch, księga ślubów.
- Trauungsschein, akt ślubu, metryka ślubna.
- Treiben 1) *ein Geschäft*, trudnić się jakim przemyślem; — 2) *Erze t.* wydobywać rudę z kopalni; — 3) *etw. zu weit t.* za daleko co posunąć; — 4) *in die Höhe t.* (w licytacji) pędzić w górę, coraz więcej podawać; — 5) *Wucher t.* dawać na lichwę, trudnić się lichwiarstwem.
- Treibjagd, oblawa.
- Trennung der Ehe, rozwód, rozwiązanie małżeństwa.
- Treten, *in Wirksamkeit*, wejść w życie, w wykonanie, *in Dienst t.* wejść w służbę, *aus dem Dienste t.* wyjść ze służby, *złożyć urząd, in ein Amt t.* pójść na urząd, *in den Ehe-*

- stand t.* wejść w związki małżeńskie, *in das 24. Jahr t.* zacząć 24 rok, *ins männliche Alter t.* dojść wieku męskiego, *ans Licht t.* wyjść na jaw, *an Jds Stelle t.* zając czyje miejsce, *auf Jds Seite t.* przejść na czyją stronę, *ins Mittel t.* wdać się w co, pośredniczyć w czem, *in Jds Fussstapfen t.* wstępować w czyje ślady, naśladować kogo.
- Treu und Glauben ob. Glaube.*
- Treulosigkeit*, przeniewierstwo, wiarołomność.
- Triangulirung*, trójkątowanie.
- Tribune*, mównica.
- Tributär (zinsbar)*, dannik.
- Trift* 1) pastwisko; — 2) wygon (prawo wyganiań bydła na cudze pastwisko i bydło, które się na paszę wygania).
- Triftgeld*, wygonowe, zapłata od pastwiska.
- Triftrecht v. Triebreht*, prawo wygonu.
- Trinkgeld*, poczesne, na piwo, na wódkę.
- Triplik*, tryplika, piąte pismo sporne, odpowiedź powoda na duplikę.
- Trivialschule*, szkoła początkowa (dla ludu), trywialna.
- Trockener Wechsel*, wymiary suchy (nietrasowany).
- Trödel*, tandeta.
- Trödelgewerbe v. Trödelhandel*, tandeciarnictwo, przemysł v. handel tandeciarni.
- Trödelordnung*, urządzenie tandety, porządek tandeciarni.
- Trödelvertrag (contractus aestimatorius)*, umowa o sprzedaż rzeczy za cenę oznaczoną, powierzenie rzeczy celem jej sprzedaży.
- Trödler*, tandeciarnik.
- Truchses*, stolnik, strużca.
- Trunkenheit*, pijaństwo, *in der T.* po pijanemu, *eingalterte T.* nałogowe pijaństwo.
- Trupp*, gromada, orszak, oddział (np. wojska).
- Truppe*, kompania, towarzystwo, trupa (np. aktorów).
- Truppen*, wojsko, armia.
- Trutz, Schutz- und Trutzbündniss*, przymierze zaczepne i odporne.
- Tüchtig* 1) tęgą (co do objętości lub siły); — 2) zdany, usposobiony, uzdolniony.
- Tüchtigkeit*, zdolność, uzdolnienie, kwalifikacja.
- Tumult* 1) wrzawa, zgiełk; — 2) rozruch, tumult (*Auf-ruhr*).
- Turnkunst*, sztuka gimnastyczna.
- Turnus ob. Geschäftsgang.*
- Typographie*, sztuka drukarska, drukarstwo.

U.

- Übel *sb.* zle.
 Übelberichtigt, osławiony, złą sławę mający, zły sławy.
 Übelgesinnt, źle myślący, złego sposobu myślenia.
 Übelstand, zle, wada, nieprzyzwoitość, niedogodność, niewłaściwość, *dem Ü-e abhelfen*, zaradzić złemu.
 Übelthat 1) bezprawie, czyn nieprawy; — 2) występki.
 Übelthäter, winowajca, przestępca, zloczyńca.
 Üben 1) ćwiczyć; — 2) wykonywać, *Gerechtigkeit ü.* wykonywać sprawiedliwość, przestrzegać sprawiedliwości, *Rache ü.* dokonać zemsty, wywierać zemstę.
 Überantworten, wręczyć, oddać kogo lub co, poruczyć, powierzyć, *eine Erbschaft ü.* przyznać komu spadek.
 Überbieten 1) więcej podawać (np. na licytacyi); — 2) podkupić kogo; — 3) przewyższyć, przesadzić kogo; — 4) przeceniać (towar).
 Überbringer, oddawca, okaziciel, *ein auf den Ü. lautender Wechsel*, weksel na okaziciela.
 Überbürden, przeciążać (np. podatkami, robotą).
 Übereilen 1) prześcignąć, ubiedz kogo, zaskoczyć. *der*
- Tod ü-te ihn*, śmierć go zaskoczyła; — 2) *sich ü.* zbyt się spieszyć, przez pośpiech zbłądzić.
 Übereilt, zaspieszny, zbyt skwapliwy, poryweży, *ein ü-er Schritt*, krok poryweży.
 Übereilung, niezastanowienie się, nieuwaga, prędkość, *aus Ü. etw. thun*, zrobić coś przez prędkość, nierozważnie.
 Übereinkommen 1) ułożyć się, ugodzić się; — 2) zgadzać się.
 Übereinkunft, układ, uгода, *eine Ü. treffen*, ułożyć się (z kim), zrobić układ.
 Übereinstimmen, zgadzać się, *die Aussagen stimmen nicht überein*, zeznania nie zgadzają się, są niezgodne.
 Übereinstimmung, zgodność, *in Ü. bringen*, pogodzić.
 Überfracht, nadciężar, nadwyżka ciężaru, nadwyżka pakunku.
 Überführen 1) przewieść; — 2) przekonać, *Jdn eines Verbrechens ü.* przekonać kogo o zbrodnię, dowieść komu zbrodni.
 Überführungsgsstück, przedmiot o winie przekonywający, dowód winy, przedmiot okazały, okazałnik (*corpus delicti*).

- Übergabe 1) oddanie, wręczenie czego; — 2) poddanie (miasta).
- Übergabsprotokoll, protokół oddawczy.
- Übergangsgesetz, ustawa przechodnia.
- Übergangszustand, stan przechodni.
- Übergeber, oddawca, oddający.
- Übergewicht, wyższe podanie (na licytacji), naddanie.
- Übergebieter, nadnależytość, zwyżka należytości.
- Übergewicht 1) opuścić, pominąć, *mit Stillschweigen* ü. pominąć milczeniem; — 2) przechodzić, *das Eigenthum* ü-et auf den Käufer, własność przechodzi na kupcie-la, na kupującego.
- Übergewicht eines Notherben, pominięcie dziedzica koniecznego.
- Übergewicht 1) przewaga wł. i przen.; — 2) nadwaga, nadwżyżka, przewyżka w wadze.
- Übergewicht, nadużycie, targnięcie się.
- Überhand nehmen, wzmagać się, szerzyć się, brać przewagę, górę.
- Überhäufen 1) obsypać (np. łaskami); — 2) obarczyć, obłożyć, zarzucić, przeciążyć (np. robotami, sprawami).
- Überkommen 1) przejść; — 2) dostać, otrzymać.
- Überlandsgründe, grunta za wsią leżące.
- Überlassen 1) *eine Erbschaft*, pozostawić komu dziedzictwo; — 2) *Jdm die Leitung* ü. oddać, powierzyć komu kierunek.
- Überläufer, zbieg.
- Überleben, przeżyć kogo, *ü-der Ehegatte*, małżonek przy życiu pozostały.
- Überlegung, rozmyśl, rozważa, zastanowienie się, *ohne Ü.* bez rozważy, nierozważnie, *etw. in genaue Ü. nehmen*, wziąć co pod ścisłą rozważę.
- Überlegungsfrist, czas namysłu.
- Überliefern, oddać, odstawić, *den Gefangenen* ü. odstawić więźnia, oddać pojmanego.
- Übermachen, *Jdm etw.* przesałać komu co.
- Übermass 1) nadmiar; — 2) obfityść, *im Ü-e*, zbytecznie, za nadto.
- Übernahme, objęcie, odebranie
- Übernahmecommission, komisya odbiorcza.
- Übernahmeprotokoll, protokół odbiorczy.
- Übernehmer, odbiorca, przyjemca.
- Überreichen, podać, wręczyć komu co, *die Klage* ü. podać skargę.
- Überrest, reszta pozostała, pozostałość.

- Überschätzung 1) przecenienie, *Ü. des Schadens*, wygórowane ocenienie szkody; — 2) powtórne ocenienie v. oszacowanie, superdetaksacya.
- Überschau, przegląd.
- Überschlag, kosztorys.
- Überschreiten, *die Gränze*, przekroczyć granicę, *ein Gesetz ü.* przestąpić ustawę.
- Überschreitung 1) przekroczenie, przestąpienie (np. granicy, kosztorysu), *Ü. der gerechten Nothwehr*, przestąpienie prawa obrony koniecznej; — 2) skończenie (np. 20 lat życia).
- Überschuss, zwyżka, przewyżka, *Jahresü.* pozostałość roczna.
- Übersehen 1) przeglądać (np. rachunki); — 2) przeoczyć co, nie spostrzedz; — 3) przebaczyć.
- Übersetzen 1) (*in eine Sprache*) przekładać, tłumaczyć; — 2) (*einen Beamten*) przenieść (urzędnika).
- Übersicht 1) przegląd; — 2) rzut oka na co.
- Übersichtsregister, skrowidz.
- Übersiedeln, przesiedlić, *sich ü.* przesiedlić się.
- Übersiedlung, przesiedlenie, przeniesienie się (na inne miejsce).
- Übersteigen, przewyższać, przechodzić, *die Ausgaben ü. den Ertrag*, wydatki przewyższają dochody.
- Übertrag, przeniesienie (w rachunkach).
- Übertragen 1) przenieść co, przepisać na kogo innego, *eine Rechnung, einen Wechsel*, rachunek, weksel; — 2) polecić komu co, zdać co na kogo, *Jdm die Gewalt ü.* przenieść, zdać władzę na kogo, *auf Jdn sein Recht ü.* przenieść, przelać swe prawo na kogo.
- Übertrager eines Rechts, prawozbywca, prawozlewca, przenoszący, ustępujący jakowe prawo.
- Übertretung, przestępstwo, *schwere Polizei-Ü.* ciężkie przestępstwo policyjne.
- Überverdienstgelder, zarobek nadobowiązkowy.
- Übervortheilen, za wiele wziąć od kogo, zbyt drogo sprzedawać, skrzywdzić, zdzierać, oszukać.
- Überwachen, pilnować, strzedz kogo lub czego, czuwać nad kim lub nad czem.
- Überwachungsbezirk, obręb dozorczy, *dem Flurwächter einen Ü.* zuweisen, wskazać polowemu obręb do pilnowania.
- Überwälzen, przenieść, *der Hausherr überwältigt die Steuer auf die Miether*, właściciel domu przenosi (zwala) podatek na najemców.

- Überweisen 1) *Jdn eines Verbrechens*, przekonać kogo o zbrodnię, dowieść komu zbrodni; — 2) *Jdm eine Amtshandlung ü.* polecić komu czynność urzędową; — 3) *Jdn dem Gerichte ü.* oddać kogo pod sąd; — 4) *einen Wechsel ü. ob. giriren, ob. t. anweisen.*
- Überwiegend, przeważny, *ü-e Mehrzahl*, przeważna większość, *ü-er Vortheil*, korzyść przeważna, znakomita.
- Überzählig, nadliczbowy.
- Überzahlung, nadpłata.
- Überzeugen, przekonać kogo, *sich ü.* przekonać się, *ü-der Beweis*, dowód przekonywający.
- Ubication 1) miejsce pobytu; — 2) umieszczenie, ubikacja.
- Üblich, zwyczajny, używany, w zwyczajny będący.
- Übung 1) ćwiczenie; — 2) wprawa; — 3) praktyka, (zwyczaj sądowy).
- Uferschutz, ochrona lądu.
- Umänderung *der Rechte*, przemiana praw.
- Umfrage, kolejne pytanie, zbieranie zdań, głosów.
- Umgang 1) obchód, obchodzenie; — 2) obcowanie, *U. mit Jdm pflegen*, obcować z kim, *vertrauten U. mit Jdm unterhalten*, mieć z kim zażyłość; — 3) *U. von einer Sache nehmen*, pominąć
- co, nie wdawać się w rzecz jaką, odstąpić od czego.
- Umgehen 1) *mit Jdm u.* obcować, wdawać się z kim; — 2) *eine Verordnung u. (circuliren) lassen*, rozesłać rozporządzenie; — 3) *ein Gesetz u.* obejść, pominąć ustawę, *das Gesetz wird umgangen*, ustawa bywa pomijaną; — 4) *mit u-der Post*, pocztą odwrotną, powrotną.
- Umgehung *des Gesetzes*, obejście prawa, ustawy.
- Umkreis, *eine Meile im U.* mila w około, okrąg milowy.
- Umlage, rozkład, *durch U-n*, w drodze rozkładu.
- Umlauf, obieg (np. pieniędzy).
- Umlaufsschreiben, okólnik, cyrkularz.
- Umlegen *der Erze (Klaubarbeit) w Górn.* przebieranie, przerzucanie kruszców.
- Umsatz 1) zamiana (towarów); — 2) odbył, obrót.
- Umschlagsbogen, okładka, arkusz okładkowy.
- Umschreiben, przenieść, przepisać na kogo innego, na czyje imię.
- Umschweife, kołowanie, korowody, *ohne U. reden*, mówić bez ogródki.
- Umsicht, oględność, przezorność, ostrożność, baczność, *mit U. handeln*, działać przezornie, ostrożnie, oględnie.
- Umsichtig, oględny, przezorny, baczny.

- Umstand 1) okoliczność, *einzelne U-e*, szczegóły, *unter solchen U-en*, w takim stanie rzeczy, w takich okolicznościach; — 2) *U-e*, korowody, ceremonie, kłopot, zachód, *das macht viel U.* wiele korowodów, ceremonij, zachodu.
- Umständlich 1) szczegółowo, ze wszystkimi okolicznościami, obszernie, *u. schreiben*, pisać drobnostkowo; — 2) *zu u.* za nadto drobiazgowo, rozwlekle.
- Umstimmen 1) głosować po kolei; — 2) *Jdn u.* przerobić kogo, spowodować do innego zdania.
- Umstossen, obalić, *eine letztwillige Verfügung u.* zwać testament.
- Umsturz 1) obalenie, upadek; — 2) rewolucya.
- Umtrieb 1) *w Lebn.* kolój zębów; — 2) *U-e*, zabiegi, knowania, wicherzenia.
- Umwechseln, *Geld*, zmieniać pieniądze.
- Unabhängig 1) niezawisły, niezależny; — 2) niepodległy.
- Unabsetzbarkeit des Richters, nieodwołalność sędziego.
- Unabweislich, nieodparty, niedający się odeprzeć, *u-e Nothwendigkeit*, niezbędna potrzeba, konieczność.
- Unabwendbar, nieuchronny.
- Unangefochten 1) niezaprzeczone; — 2) nienagany, *diesen Umstand hat der Gegner u. gelassen*, okoliczności tej nie zbijała, nie odpierała strona przeciwna.
- Unangemeldet, nieopowiedziany, *u-es Verfahren*, postępowanie nieopowiedziane, bez opowiedzenia się.
- Unaufgehalten, natychmiast, bezzwłocznie, *den Vorgesetzten u. davon in Kenntniss setzen*, natychmiast o tem donieść naczelnikowi.
- Unauflösbar, nierozwiązalny (małżeństwo), nierozłączny (związek), *u-e Aufgabe*, zadanie nie do rozwiązania.
- Unbedenklich 1) niewątpliwy, niezawodny; — 2) niepodejrzany (np. świadek).
- Unbedingt, bezwarunkowy, *u-e Erbserklärung*, bezwarunkowe oświadczenie przyjęcia spadku, oświadczenie się spadkowe.
- Unbefangen 1) nieuprzedzony, bez uprzedzenia; — 2) bezstronny; — 3) bez obawy, spokojny, *ein u-er Richter*, sędzia bezstronny, na nic się nie oglądający, *seine Meinung u. aussprechen*, wypowiedzieć zdanie swoje otwarcie, spokojnie.
- Unbefangenheit 1) nieuprzedzenie, nieuprzedzoność, bezprzesądność; — 2) bezstronność; — 3) otwartość.
- Unbefeldertter *Häusler*, chałupnik bez pola.

- Unbefugt, nieupoważniony, niemający prawa (coś przedsięwzięć), nieuprawniony, *u-er Weise*, bez upoważnienia, nie mając do tego prawa.
- Unbenommen, niewzbroniony, niezaprzeczony, *es bleibt u. den Rechtsweg zu ergreifen*, wolno jest udać się na drogę prawa, droga prawa nie jest wzbroniona, pozostawia się wolność wystąpienia w drodze prawa.
- Unberechtigt *ob. unbefugt*, Unberührt, nienaruszony, nietknięty, *wird das Urtheil im Absatze IV. als nicht appellirt u. belassen*, co do IV. ustępu wyroku jako nieapelowanego sąd nie wdaje się worzeczenie.
- Unbeschadet, bez uszkodzenia czego, *u. des Rechtes*, bez uszczerbku, bez nadwężenia, naruszenia, ujmę prawa, nieuwłączając prawu.
- Unbescholten, nieskazitelny, nieskażony.
- Unbeschränkt 1) nieograniczony, nieścieśniony, nieokreślony, *u-es Eigenthum*, własność nieograniczona, *u-er Zeitraum*, czas nieokreślony; — 2) *u. herrschen*, samowładnie panować.
- Unbestechlich, nieprzekupny, nieprzedajny.
- Unbestreitbar *v. unbestritten*, niezaprzeczony.
- Unbeweglich, nieruchomy, *u-es Gut*, nieruchomość, majątek nieruchomy.
- Unbilde *v. Unbill*, krzywda, niesłusznosc, bezprawie.
- Unbrauchbar 1) nieużyteczny, nie do użycia, nieprzydatny; — 2) zepsuty.
- Unbrauchbarkeit, nieużyteczność (rzeczy), niezdatność (osoby).
- Undenklich, niepamiętny.
- Undeutlich, niewyraźny, niejasny, niezrozumiały, *u-e Willenserklärung*, nie jasne oświadczenie, oznajmienie woli.
- Unecht, nieprawdziwy, nierzeczywisty, fałszywy, *u-er Besitz*, posiadanie wadliwe, *u-es Gewicht*, nieprawdziwa, fałszywa waga.
- Unechtheit, nieprawdziwość, wadliwość.
- Unechtheitscertifikat, świadectwo fałszywości.
- Unedle Metalle, podłe kruszce.
- Unehelich, nieślubny, nieprawy, *u-e Kinder*, dzieci nieślubne, z nieprawego łoża.
- Uneinbringlich, przepały, niedający się ściągnąć, *u-e Summe*, suma przepała.
- Uneinbringlichkeit, niemożność ściągnięcia.
- Uneingekauft, niezakupny, *u-e Bauernwirthschaft*, gospodarstwo włościańskie nie-

zakupne.	Unfähigkeit, niezdatność, niezdolność.
Uneingeschränkt <i>ob. unbeschränkt.</i>	Unfahrbar, nie do przebycia, nieprzeprawny, <i>u-er Zustand der Strassen</i> , zły stan dróg.
Uneinig, niezgodny, <i>mit Jdm über etw. u. sein</i> , niezgadzać się z kim w czem, różnić się w zdaniu względem czego, <i>u. werden</i> , poróżnić się z kim.	Unförmlich, nieformalny.
Unentbehrlich, niezbędny, koniecznie <i>v. neodbitie</i> potrzebny.	Unförmlichkeit <i>eines Aktes</i> , nieformalność aktu.
Unentbehrlichkeit, niezbędność.	Unfug, nieprzyzwoitość, zdrożność, niedorzeczność, swawola. <i>U. treiben</i> , dopuszczać się zdrożności.
Unentgeltlich, bezpłatny, darmo.	Ungangbar 1) nieobiegowy (pieniądz);— 2) nie do przebycia (droga).
Unentschieden 1) nierozstrzygnięty (o rzeczy);— 2) niezdecydowany, wahaający się, chwiejny (o człowieku).	Ungeahndet, bezkarny, nieskarcony, <i>etw. u. lassen</i> , przepuścić bezkarnie.
Unentschiedenheit, wahanie się, chwiejność.	Ungebühr 1) nienależytość;— 2) nieprzyzwoitość.
Unerheblich, małoważny, nie wielkiej wagi, małoznaczący, <i>u-e Gründe</i> , powody nie wielkiej wagi, małoznaczące.	Ungebührlich 1) nienależny;— 2) nieprzyzwoity, niewłaściwy.
Unerledigt, niezakończony.	Ungebunden 1) swobodny, wolny, niezawisły;— 2) rozwieszony, rozpustny.
Unersetzbar, nienagrodzony, niczem niezastąpiony, niepowetowany.	Ungefesselt, bez kajdan.
Unerweislich, nie do udowodnienia, niedowodny.	Ungegründet, niezasadny, bezzasadny.
Unerwiesen, niedowiedziany, nieudowodniony.	Ungehindert, bezprzeszkodny, bez przeszkody.
Unerwogen, <i>nicht u. lassen</i> , niespuszczać z uwagi.	Un gemessen, bez wymiaru, <i>u-e Arbeitsleistung v. Robot</i> , pańszczyzna nieoznaczona.
Unfähig, niezdatny, niezdolny, niesposobny.	Un genannt, bezimienny, nienazwany.
	Un gerechtfertigt, niesprawiedliwiony.
	Un gesäumt, niezwłoczny,

- bez zwłoki.
- Ungeschmälert, bez u-
szczerbku, nieuszczuplony.
- Ungesetzlich, nieprawny.
- Ungesetzmäßig, bezpra-
wny, niestósowny do prawa.
- Ungestörter Aufenthalt,
wolny albo bezprzeszkodny
pobyt.
- Ungestörter Besitz, spokoj-
ne posiadanie.
- Ungestraft, bezkarny, *ein
noch u-es Individuum*, oso-
ba jeszcze nie karana.
- Ungetheilt v. zur ungetheil-
ten Hand, niepodzielnie, so-
lidarnie.
- Ungewiss, niepewny, wąt-
pliwy.
- Ungiltig, nieważny, żaden,
u. erklären, orzec za nie-
ważne, unieważnić.
- Ungiltigkeitserklärung,
orzeczenie nieważności.
- Ungleichartige Forderun-
gen, pretensye różnorodne.
- Ungnade, niełaska.
- Ungunst, nieprzychylność,
niełaska.
- Ungünstig 1) nieprzychyl-
ny (np. opinia, okoliczność);
— 2) niedogodny (np. miej-
sce, położenie).
- Unhaltbar (*ein Beweis*),
dowód nie mogący się u-
trzymać, słaby, bezzasadny.
- Unhaltbarkeit des Bewei-
ses, słabość, niedostatecz-
ność dowodu.
- Uniform 1) *sb.* uniform, mun-
dur; — 2) *adj.* jednostajny.
- Union, zjednoczenie, unia,
U. der Benefizien, zjedno-
czenie beneficjów.
- Universal, ogólny.
- Universal-Cameral-Zahl-
amt, generalny urząd płat-
niczy.
- Universalerbe, dziedzic-
ogólny, uniwersalny, całego
spadku.
- Universität, wszechnia,
uniwersytet, szkoła główna.
- Universitätsconsisto-
rium, konsystorz uniwer-
sytecki.
- Universitätsmatrikel,
metryki uniwersyteckie.
- Unkörperliche Sache, rzecz
niezmysłowa.
- Unkosten *ob. Kosten*.
- Unkräftig, bezskuteczny,
bez mocy, bezsilny.
- Unkundig, nieświadomy, nie-
umiejący czego, niezający
czego, *der Sprache u. nie-
świadomy języka, ob. t. kun-
dig*.
- Unleugbar, niezaprzeczony,
niezaprzeczalny.
- Unmannbar, niedojrzały,
niedorosły (fizycznie).
- Unmannbarkeit, niedoj-
rzałość (fizyczna).
- Unmassgeblich, bez narzu-
cania, nienarzucając, *nach
meiner u-en Ansicht wäre...*
nienarzucając mego zdania,
należałoby....
- Unmäßig 1) nieumiarko-

- wany;— 2) nad miarę, niezmiernie (wielki).
- Unmittelbar, bezpośrednio, wprost.
- Unmöglich, niepodobny (do skutecznienia), *adv.* niepodobna, rzecz niepodobna.
- Unmündig, niedojrzały, niedorosły (co do wieku).
- Unmündigkeit, niedojrzałość (co do wieku).
- Unnachsichtlich, bez względu, nieodwołalnie.
- Unobligat, nieobowiązkowy, *u-es Lehrfach*, przedmiot nauki nieobowiązkowy.
- Unordentlich, nieporządny, nieregularny.
- Unordnung, nieporządek, nieład.
- Unparteiisch *v. unparteilich*, bezstronny, bezpartycjalny.
- Unparteilichkeit, bezstronność, bezpartycjalność.
- Unpassend, niestósowny.
- Unrecht *adj.* 1) nie taki, jak być powinien, *adv.* nie tak jak należy, *der Bescheid ist in u-e Hände gekommen*, rezolucya dostała się w niewłaściwe ręce;— 2) niesłuszny, niesprawiedliwy, *auf u-em Wege zu etw. gelangen*, nieprostą, niegodziwą drogą dojść do czego.
- Unrecht *sb.* 1) niesłuszność, *U. haben*, nie mieć słuszności, *Jdm U. geben*, odmówić komu słuszności (t. j. oświadczyć, że się myli, że źle zrobił);— 2) krzywda, niesprawiedliwość, *Jdm U. thun*, krzywdę komu wyrządzić, *Jdn gegen U. schützen*, bronić kogo od niesprawiedliwości.
- Unrechtlich *ob. unrechtmässig.*
- Unrechtmässig 1) niesprawiedliwy, z prawem niezgodny;— 2) nieprawowity;— 3) nieprawy.
- Unredlich 1) nierzetelny;— 2) w złej wierze, *u-er Besitzer*, posiadacz w złej wierze;— 3) niepocziwy.
- Unrichtig 1) mylny, niedobry, niewłaściwy, nie taki lub nie tak jak należy, fałszywy, *eine u-e Ansicht*, fałszywe, niewłaściwe, mylne zdanie, sposób widzenia rzeczy, *u-es Verhältniss*, stosunek niewłaściwy;— 2) niesprawiedliwy (o miarach i wagach).
- Unrichtigkeit, mylność, fałszywość, nietrafność.
- Unruhe, niespokojność, niepokój, *in U. versetzen*, niespokojności nabawić.
- Unschätzbar, nieoceniony.
- Unschiffbar, niespławny.
- Unschlüssig, wahający się, niezdecydowany.
- Unstatthaft, niemogący być dopuszczony *v. dozwołony*, niedopuszczalny, niemający miejsca, *u-er Re-*

- kurs*, rekurs niedozwolony, rekurs niemogący mieć miejsca.
- Unstreitig, niezaprzeczony, niewątpliwy.
- Unterabtheilung, poddział.
- Unterarzt, podlekarz.
- Unterbehörde, władza niższa.
- Unterbleiben, nie stać się, nie przyjść do skutku, *das kann u.* bez tego można się obejść, *das kann füglich u.* to można pominąć.
- Unterbrechen, przerwać co, *die Verjährung u.* przerwać przedawnienie.
- Unterbrechung, przerwanie, zatamowanie np. egzekucyi.
- Unterdrücken 1) przytłumić np. powstanie, ogień;— 2) *eine Urkunde u.* usunąć, zataić dokument;— 3) ucisnąć, gnębić.
- Unterdrückung 1) przytłumienie;— 2) tajemie, usunięcie;— 3) ucisk.
- Unterfangen, *sich*, ośmielić się, odważyć się na co, ważyć się co uczynić;— 2) zerwać się na co, podjąć się czego.
- Unterfertigen, podpisać.
- Unterfertigung, podpis.
- Untergang, upadek, *etw. vom U. retten*, zachować od upadku, od zagłady.
- Untergeben *v. untergeordnet*, podwładny, podrzędny.
- Unterhalt, utrzymanie.
- Unterhandeln, układać się, traktować, rokować z kim o co.
- Unterhändler, pośrednik, układający się, traktujący o co (w cudzem imieniu).
- Unterkommen 1) znaleźć pomieszczenie (np. urząd, służbę);— 2) znaleźć schronienie, pomieszkanie.
- Unterkunft, schronienie, pomieszczenie, przytułek.
- Unterlassen, zaniechać, zaniedbać, pominąć, opuścić.
- Unterlassungshandlung, opuszczenie, zaniechanie.
- Unterlaufen, zająć, *es unterließ ein Irrthum*, zaszła omyłka.
- Unterlegen, podkładać, *Feuer u.* podłożyć ogień, *dem Gesetze einen andern Sinn u.* inne znaczenie nadać ustawie.
- Unterlehrer, nauczyciel niższy.
- Unterliegen, podlegać, *der Strafe u.* podlegać karze, *im Prozesse u.* przegrać sprawę.
- Unternehmen, przedsiębrać.
- Unternehmung, przedsiębiorstwo.
- Unternehmer, przedsiębiorca.
- Unterordnen, podporządkować.
- Unterordnung 1) podrzędność, podwładność;— 2) posłuszeństwo, subordynacya,

- die im Verhältniss der U. stehenden Behörden*, urzędy podwładne, władze niższe, i t. p.
- Unterpfand 1) zastaw; — 2) zakład, rękojmia.
- Unterrichtsgeld, opłata szkolna.
- Unterrichtssprache, język wykładowy, szkolny.
- Unterrichtswesen, oświecenie publiczne.
- Untersagen, zakazywać.
- Unterscheiden, rozróżniać.
- Unterschieben, podsunąć, podłożyć.
- Unterschlagen, (*Briefe, Gelder*), usunąć, zemknąć, skręcić co, potajemnie coś wziąć (np. list, testament).
- Unterschlag ob. *Unterschleif*.
- Unterschleif 1) przemykanie (np. towaru); — 2) usunięcie, przywłaszczenie sobie (skrycie), ukrycie podstępne, *U. geben*, przechować, ukrywać (np. zbrodniarza).
- Unterschreiben, podpisać.
- Unterschrift, podpis.
- Unterstaatssecretär, podsekretarz stanu.
- Unterstand, schronienie, przytułek.
- Unterstandgeber, przyjmujący na gospodę, namieszkanie.
- Unterstehen 1) podlegać; — 2) *sich u. v. unterfangen*, ośmielić się, odważyć się na co, ważyć się co uczynić.
- Unterstützen 1) wspierać (np. pieniędzmi); — 2) popierać (czyją sprawę, prośbę).
- Unterstützung 1) wsparcie; — 2) popieranie.
- Untersuchen, śledzić, badać, dochodzić.
- Untersuchung, śledztwo, badanie, dochodzenie.
- Untersuchungsakten, akta śledcze.
- Untersuchungsgefange-ner, obwiniony, inkwizyt, z aresztu odpowiadający.
- Untersuchungsgericht, sąd śledczy.
- Untersuchungshaft, areszt śledczy.
- Untersuchungsrichter, sędzia śledczy, inkwizent.
- Untersuchungsverfahren, postępowanie śledcze.
- Unterthan, poddany.
- Unterthänig 1) poddańczy; — 2) uniżony.
- Unterthansband, poddaństwo, stosunek poddańczy.
- Unterthansbeschwerde, skarga, zażalenie poddanego.
- Unterthansoctava ob. *Octava*.
- Unterwerfen, poddać, *Jdn der Einzelhaft u.* zamknąć kogo w samotnym areszcie, *etw. einer genauen Prüfung u.* wziąć co pod ścisłe badanie, rozbiór, rozpoznanie, *sich dem Gesetze u.* poddać się pod prawo.
- Unterzeichnen, podpisać.

Unterziehen, poddać, podciągnąć, <i>einer neuen Wahl</i> u. poddać nowemu wyborowi, <i>der Entscheidung</i> u. poddać pod rozstrzygnięcie, <i>Jdn der Strafe</i> u. pociągnąć kogo do kary.	Unverhalten <i>ob. unverholen.</i>
Untheilbar, niepodzielny.	Unverhältnissmässig, niestosunkowy.
Untheilbarkeit, niepodzielność.	Unverholen, nie tając.
Unthunlich, niemożliwy, niemożny, niepodobny do wykonania.	Unverjährbar, nieprzedawniały, nie do przedawnienia, nieulegający przedawnieniu.
Untrennbar <i>v. untrennlich</i> , nierozłączny, nierozdzielny, nierozwiązalny.	Unverjährt, nieprzedawniony (t. j. który nie uległ jeszcze przedawnieniu).
Ununterbrechen, nieprzerwany, bez przerwy.	Unverkennbar, niemylny, oczywisty, wyraźny.
Unverantwortlich 1) nieodpowiedzialny, <i>der Monarch ist</i> u. panujący jest nieodpowiedzialny; — 2) nie do usprawiedliwienia, <i>eine u-e Nachlässigkeit</i> , opieszałość nie do usprawiedliwienia.	Unverletzbar, nietykalny, nienaruszalny.
Unverantwortlichkeit, nieodpowiedzialność.	Unvermeidlich, nieuchronny.
Unveräusserlich, niepozbędny.	Unvermerkt, niespostrzeżony.
Unverbrauchbar, niezużywalny, <i>u-e Sache</i> , rzecz niezużywalna.	Unvermögen <i>v. Unvermögenheit</i> , niemożność, niemoc, <i>das U. der Pflicht zu leisten</i> , niemożność pełnienia obowiązku, <i>geistiges U.</i> niemoc umysłowa, <i>Zahlungsu.</i> niemożność płacenia.
Unverbrüchlich, niezłomny.	Unvermögend 1) bez majątku, niemajątny, niezamożny; — 2) niedołączny, nie będący w możności (np. zapłacenia), niemocen.
Unverdächtig, niepodejrzany.	Unverschuldet 1) niezasłużony, <i>u-er Weise</i> , <i>Massen</i> , bez winy, nie zasłużwszy na co; — 2) niezadłużony.
Unverehelicht, wolnego stanu, niezonaty, niezamężna.	Unversehrt, nieuszkodzony, nienaruszony, nietknięty, <i>etw. u. erhalten</i> , zachować co w całości, nienaruszenie
Unvereinbar, niepołączny (np. beneficjum).	

- u-e Siegel*, nienaruszone pieczęcie.
- Unvertretbar, niezastępnny.
- Unversorgt, nieopatrzoney, *u-e Kinder*, dzieci nieopatrzone, niepostanowione, niemające postanowienia, dzieci bez utrzymania.
- Unverständlich, niezrozumiałe.
- Unverwerflich, nie do odrzucenia, nieodrzućny.
- Unverzinslich, bezodsetkowy, bezprocentowy, bezproizyji.
- Unverzüglich, niezwłocznie, bezzwłocznie.
- Unvorgreiflich *ob. unmassgeblich*.
- Unwahrscheinlich, niepodobny do prawdy, nieprawdopodobny.
- Unwandelbar, niezmienny.
- Unweigerlich, bez oporu.
- Unwesentlich, nieistotny, niestanowczy.
- Unwiderruflich, nieodwołalny, niecofniony, niecofny.
- Unwiderstehlich, nieprzeparty, niedozwalający odporu, *u-er Beweis*, dowód nie do odparcia, *u-e Beweiskraft*, zniewalająca moc dowodu, *u-er Zwang*, przymus nieprzeparty.
- Unwissenheit, niewiadomość, nieświadomość.
- Unzinsbar, nieczynszowy.
- Unzucht, nierząd, wszeteczność, *U. gegen die Natur*, lubieżność nienaturalna, *U. unter Verwandten*, kazirodztwo.
- Unzüchtig, wszeteczny, lubieżny, *ein u-es Gewerbe treiben*, żyć z nierządu, *u-es Weib*, sprośnica.
- Unzugänglich, nieprzystępny, niedostępny.
- Unzukömmlich, niestósowny, niewłaściwy.
- Unzukömmlichkeit 1) niestósowność, niewłaściwość; — 2) niedogodność, *es haben sich U-en ergeben*, okazały się, powstały niedogodności.
- Unzulänglich, niedostateczny, niewystarczający.
- Unzulänglichkeit, niedostateczność, *U. der Beweismittel*, brak dowodów.
- Unzulässig, niedopuszczalny, niemający miejsca, niedozwolony.
- Unzuständig, niewłaściwy, nieprzynależny, *ein u. überreichter Rekurs*, rekurs niewłaściwie podany (t.j. do niewłaściwej władzy).
- Unzuständigkeit, niewłaściwość, *U. eines Gerichtes*, niewłaściwość sądu.
- Urahn, pradziad.
- Urbarialgiebigkeit *v. Urbarialleistung*, pańszczyzna, danina poddańcza.
- Urbarialsteuer, podatek pańszczyzniany, urbaryalny.

Urbargelder <i>w Górn.</i> urba- ryalne.	urlopem.
Urbarium, urbaryusz, opi- sanie gruntów.	Urlauber, urlopnik.
Ureltern, prarodzice, przod- kowie, naddziady.	Urproduction, produkcya pierwotna.
Urenkel-in, prawnuk, pra- wnuczka.	Urrecht, prawo pierwotne.
Urgens, pismo naglące, <i>ob. t.</i> <i>Betreibung.</i>	Urschrift, pierwopis, ory- ginał.
Urgrosseltern, pradziado- wie.	Ursprünglich, pierwotny, początkowy, pierwiastkowy, <i>u. beim Einschreiten</i> , zaraz przy wniesieniu podania, równocześnie z podaniem.
Urgrossmutter, prababka.	Ursprungszzeugniss, świa- dectwo pochodzenia.
Urgrossvater, pradziad.	Urtext, osnowa pierwotna, tekst pierwotny.
Urheber, sprawca, <i>U-in</i> , sprawczytni.	Urtheil 1) wyrok, <i>ein U.</i> <i>fällen</i> , <i>schöpfen</i> , <i>sprechen</i> , wydać wyrok, orzec, zawy- rokować, <i>das U. ist gefällt</i> , wyrok zapadł; — 2) sąd, zdanie o kim, <i>sein U. aus-</i> <i>sprechen</i> , oświadczyć swe zdanie.
Urheberschaft, powodnic- two, autorstwo, <i>wem fällt</i> <i>die U. zur Last?</i> kto jest sprawcą?	Urvvertrag, pierwotna umowa.
Urkund <i>dessen</i> , w dowód tego.	Urwähler, prawyborca, wy- borca pierwotny.
Urkunde, akt, dokument, pismo urzędowe.	Uso, <i>Wechsel a uso</i> , weksel a uso (płatny w terminie zwyczajem oznaczonym).
Urkundenbeweis, dowód piśmienny, przez dokumenta.	Utensilien, sprzęty.
Urkundenbuch, księga do- kumentów.	
Urkundlich 1) dokumentny, urzędowy; — 2) autentyczny.	
Urkundsperson, świadek.	
Urlaub, urlop, <i>auf U.</i> za	

V.

Vacant, opróżniony, wakuja- cy, <i>eine v-e Stelle</i> , posada opróżniona.	Vagabund, włóczęga.
Vaccination, szczepienie ospy.	Vasal, lennik, hołdownik, wazal.
Vadium, wadyum (przy li- cytacyi).	Vater, ojciec.
	Vaterland, ojczyzna.
	Väterlich, ojcowski <i>adv.</i> po ojcowski, <i>v-es Vermögen</i> ,

- majątek ojczysty, ojcowizna, *v-e Gewalt*, władza ojcovska.
- Vaterschaft, ojcowstwo.
- Vaterschaftsklage, skarga o ojcowstwo.
- Venia aetatis *ob. Altersnachsicht*.
- Verabfolgen *ob. ausfolgen*.
- Verabreden, umówić się (względem czego), *v-ter Massen*, według umowy.
- Verabredung, umówienie się, umowa, *der V. gemäss*, stósownie do umowy.
- Verabsäumen, zaniedbać.
- Verabschieden, rozpuścić (wojsko), uwolnić (z urzędu), odprawić (ze służby).
- Veranlassen 1) spowodować, *Jdn zu etw. v.* spowodować kogo do czego, *etw. v.* stać się powodem do czego; — 2) polecić, *die Untersuchung v.* polecić śledztwo, *das Erforderliche v.* zarządzić co potrzeba, co należy, *sich veranlasst finden*, być spowodowanym.
- Veranlassung, powód do czego, *das hat V. gegeben*, to było powodem.
- Veranschlagen, wartość oznaczyć, *die Kosten eines Baues v.* obliczyć koszta budowy, wygotować kosztorys.
- Veranstalten *ob. Anstalt treffen*.
- Verantworten, odpowiadać za co, usprawiedliwiać się, *der Beschuldigte verantwortet sich*, obwiniony przytacza na swoją obronę.
- Verantwortlich, odpowiedzialny.
- Verantwortlichkeit, odpowiedzialność, *Jdn zur V. ziehen*, pociągnąć kogo do odpowiedzialności.
- Verarbeiten, przerabiać, wyrabiać, *zu etw. v.* robić co z czego.
- Verauctioniren *ob. versteigern*.
- Verausgaben, wydać, rozdać, *w Rach.* zapisać na wydatek.
- Verausgabung, zamieszczenie na wydatek (w dzienniku kasowym).
- Veräusserlich, pozbydny, pozbywalny, mogący być pozbytym (sprzedanym).
- Veräusserlichkeit, pozbywalność, możność bycia pozbytem.
- Veräussern, zbyć, pozbyć, sprzedać, alienować.
- Veräusserung, pozbycie, sprzedaż, alienacja.
- Verbannen, wygnać, na wygnanie skazać, z kraju wywolać.
- Verbannung, wygnanie, wywołanie z kraju.
- Verbauen, zabudować, *das Licht v.* zasłonić światło.
- Verbergen 1) skryć, ukryć co, *ein verborgener Ort*, miejsce ukryte; — 2) ukrywać, taić, *es blieb dem Rich-*

- ter nicht verborgen*, nie było tajne sędziemu.
- Verbescheiden** *w stylu sąd.* *ein Gesuch v.* udzielić, dać odpowiedź, wydać rezolucyę, rozwiązać podanie, *die Klage v.* udzielić skargę do odpowiedzi, *aufrecht v. ob. aufrecht.*
- Verbinden**, obowiązywać, *das Gesetz v-t Alle*, ustawa obowiązuje wszystkich, *sich zu einer Leistung v.* zobowiązać się do świadczenia czego, *sich durch einen Eid v.* zobowiązać się przysięga, *v-de Kraft des Gesetzes*, moc obowiązująca ustawy, *sich ehelich v.* zawrzeć związek małżeński.
- Verbindlich**, obowiązujący, *das Gesetz ist nicht v.* ustawa nie obowiązuje.
- Verbindlichkeit** 1) moc obowiązująca (np. kontrakt); — 2) obowiązek, *eine V. Jdm auflegen*, włożyć na kogo obowiązek.
- Verbindung** 1) połączenie (np. rodziny, zdań), *in V. treten*, połączyć; — 2) związek, *diese Gesetze stehen in V.* te ustawy są z sobą w związku, *eheliche V.* związek małżeński.
- Verbitten** 1) *sich etw.* wyprosić się od czego; — 2) *sich einen Richter, ein Gericht v.* wyłączyć sędziego, sąd; — 3) *man v-t sich für die Zukunft*, zastrzega się aby tego na przyszłość nie było.
- Verbleiben**, pozostać, *bei den Aussagen v.* obstawać przy zeznaniach, *dabei hat es sein V.* rzecz tak ma pozostać jak jest, nie się w tój mierze nie zmienia.
- Verbot** 1) zakaz; — 2) zapowiedzenie, areszt, *V. legen auf eine Sache*, zapowiedzieć co, zapowiedzenie zrobić *v.* położyć na jakiej rzeczy, *das V. beheben*, znieść zapowiedzenie, *das V. rechtfertigen*, usprawiedliwić zapowiedzenie.
- Verbotsgesuch**, prośba o zapowiedzenie.
- Verbotsrecht**, prawo zakazu.
- Verbotswerber** 1) żądający zapowiedzenia; — 2) zapowiadający.
- Verbotswidrig**, wbrew *v.* przeciw zakazowi.
- Verbrauch**, zużycie, spożycie, konsumpcya, *der V. dieser Waare ist stark*, zużywanie tego towaru jest znaczne.
- Verbrauchsabgabe** *ob. Verzehrungssteuer.*
- Verbrauchbar**, zużywalny, znikomy, *v-e Sachen*, rzeczy zużywalne, znikome.
- Verbrechen**, zbrodnia, *ein V. begehen*, popończyć zbrodnię, *Jdm etw. zum V. ma-*

- chen*, poczytywać komu co za zbrodnię.
- Verbrecher, zbrodniarz, winowajca.
- Verbreiten, rozszerzać, szerzyć, rozpościerać, rozpowszechniać, *Gerüchte über Jdn v.* puszcząć, rozsiewać o kim wieści, pogłoski.
- Verbreiter, roznosiciel, szerzyciel (wieści).
- Verbriefen, stwierdzić piśmie, piśmiennie.
- Verbuchen *v. verbüchern*, zaciągnąć, wciągnąć do ksiąg, *verbücherte Forderung*, wiarytelność zahipotekowana, zaciągnięta do ksiąg hipotecznych, zabezpieczona hipotecznie.
- Verbürgen, zaręczyć, ręczyć za co, *sich für Jdn v.* zaręczyć za kogo, dać zaręczenie.
- Verbüssen, odbyć karę, odpokutować.
- Verecautioniren, złożyć na co kaucję.
- Verlausuliren, opatrzyć klauzulą, dołożyć klauzulę, poczynić zastrzeżenia, obwarować.
- Verdacht, podejrzenie, *V. gegen Jdn schöpfen*, podejrzewać kogo.
- Verdächtig, podejrzany, *sich v. machen*, podejrzenie na kogo ściągnąć, *der Flucht v.* podejrzany o ucieczkę.
- Verdachtsgrund *ob. Anzei-*
- gung.*
- Verdammen 1) potępić; — 2) skazać na co.
- Verdienen 1) zarabiać (np. pieniądze); — 2) zasłużyć na co (np. na karę), *sich um Jdn verdient machen*, zasłużyć się komu, zasługi położyć dla kogo, *die verdiente Strafe*, zasłużona kara, *verdienter Massen*, zasłużenie.
- Verdienst 1) *der*, zarobek; — 2) *das*, zasługa.
- Verdienstkreuz, krzyż zasługi.
- Verdingen, wynająć, *ein Viehstück bei Jdm in die Mast v.* dać bydłę na wypas, na karm, *sich an Jdn v.* najać się komu.
- Verdolmetschen, przetłumaczyć, przełożyć.
- Verdoppeln, podwoić.
- Verdrängen, wypierać, wyprzeć, wyparować, wyrugować, *aus dem Besitzthume v.* wyrugować, wysadzić z posiadania.
- Verdrehen, przekręcać, *das Recht, den Sinn des Gesetzes v.* przekręcić prawo, myśl *v.* znaczenie ustawy.
- Verhelichen, dać w małżeństwo, zaślubić, wydać za mąż (kobietę), ożenić (mężczyznę), *sich v.* ożenić się, pójść za mąż.
- Verhelichte N. po mężu, zamężna N.

- Verehren 1) szanować, czcić; 2) *Jdm etw. v.* ofiarować komu co (w dowód czci), uczcić kogo czem.
- Vercheiden, przysięgę od kogo odebrać.
- Vereidet *ob. beelden.*
- Verein, związek, stowarzyszenie, zjednoczenie, towarzystwo.
- Vereinbaren *ob. vereinen.*
- Vereinbarlich, dający się z czem pogodzić, zgodny.
- Vereinigen *v. vereinigen* 1) połączyć w jedną całość; — 2) pogodzić, *das lässt sich mit der Gesetzvorschrift nicht v.* to się nie da pogodzić z przepisem ustawy, *sich mit Jdm über etw. v.* ułożyć się, porozumieć się z kim względem czego.
- Vereinfachen, uprościć.
- Vererben *auf Jdn v. Jdm,* w puścićźnie *v.* dziedzictwie co przekazać, pozostawić.
- Vererblich, ulegający dziedziczeniu, dziedziczny, o dziedziczalny.
- Verfahren 1) postępować, *gerichtlich gegen Jdn v.* postępować sądowo przeciw komu; — 2) *die Mauth, den Zoll v.* ominąć myto, cło.
- Verfahren *sb. mündliches, schriftliches, öffentliches,* postępowanie ustne, pisemne, jawne, *dawn.* postępek.
- Verfall 1) upadek, *in V. bringen,* przywieść, przypro-
- wadzić do upadku; — 2) *der V. eines Wechsels,* upłyniony termin weksłu; — 3) *bei V. des Pfandes,* pod przypadkiem zastawu.
- Verfallen 1) popaść np. *in Ungnade,* w niełaskę; — 2) przepaść, *das Pfand verfällt,* zastaw przepada, *verfallenes Pfand,* zastaw przepadły, *das Gut verfällt an den Fiscus,* majątność przepada na skarb, *die Frist ist v.* termin wyszedł, upłynął, upadł, *v-e Frist,* termin upłyniony, upadły, *die Geldstrafe verfällt dem Armenfonde,* kara pieniężna, grzywny przypadają na fundusz ubogich; — 3) (o weksłu) być płatnym, *der Wechsel ist v.* weksel jest płatny, czas wypłaty weksłu nadszedł, *v-er Wechsel,* weksel płatny.
- Verfällen, *Jdn in den Ersatz der Kosten,* skazać kogo na zwrot kosztów.
- Verfallstag *eines Wechsels,* dzień płatności weksłu.
- Verfallszeit *bei einer Zahlung,* termin wypłaty.
- Verfälscher, fałszerz.
- Verfälschung *öffentlicher Creditspapiere,* podrabianie papierów kredytowych, *V. der Getränke,* fałszowanie trunków, napojów gorących.
- Verfänglich, podchwytliwy.
- Verfassen, ułożyć, sporzą-

- dzieć, napisać.
 Verfasser einer Schrift, au-
 tor pisma.
 Verfassung 1) napisanie V
 (dzieła); — 2) układ, *Staats-
 verfassung*, ob. ten wyraz,
städtische V. urządzenie, or-
 dynacya, porządek miejski,
Landes-V. urządzenie kraju.
 Verfassungsgesetz ob. V
Staatsgrundgesetz.
 Verfassungsmässig, stó-
 sowny do urzędzenia, do
 konstytucyi, do układu pań-
 stwa.
 Verfassungswidrig, prze-
 ciwny (jak wyżej).
 Verfertigen, sporządzić,
 zdziałać.
 Verfolgen 1) *Jdn*, ścigać
 kogo; — 2) *sein Recht v.* po-
 szukiwać, dochodzić prawa,
den Rechtsweg v. dochodzić
 drogą prawa; — 3) przesła-
 dować.
 Verfolgung 1) ściganie; —
 2) przesładowanie; — 3) do-
 chodzenie (np. prawa); — 4)
in V. einer Untersuchung,
 w dalszym ciągu dochodzenia.
 Verfügbar ob. *disponibel*.
 Verfügbarkeit ob. *Dispo-
 nibilität*.
 Verfügen 1) ustanowić, po-
 stanowić, rozkazać, rozpo-
 rządzić, *mit Einkünften v.*
 rozporządzać dochodami, *für
 den Todesfall v.* rozporzą-
 dzić na przypadek śmierci,
über ein Gesuch v. postano-
 wieć względem prośby; — 2)
 udać się, *sich auf einen Ort
 v.* udać się na miejsce.
 Verfügung, rozporządzenie,
 postanowienie, *Jdm etw zur
 V. stellen*, oddać komu co
 do rozporządzenia, *eine V.
 treffen*, rozporządzić, posta-
 nowić.
 Verführen 1) (*Waaren*), roz-
 wozić, rozprowadzać (towa-
 ry; — 2) *eine Person unter
 Zusage der Ehe v.* uwieść
 przyrzeczeniem małżeństwa.
 Verführung (*zur Unzucht*),
 uwiedzenie (do nierządu).
 Verganten, sprzedać w dro-
 dze licytacyi.
 Vergeben 1) dać, nadać,
 obsadzić (*eine Stelle*, urząd,
 miejsce, posadę); — 2) od-
 puścić, darować karę; — 3)
seine Rechte v. postradać
 prawo, *seinem Rechte nichts
 v.* nie dopuszczać uszerb-
 ku swego prawa.
 Vergehen, *sich*, przewinić,
 wykroczyć, *sich gegen Jdn
 v.* uchybić komu.
 Vergehen *sb.* występki.
 Vergelten (*Gleiches mit
 Gleichem*), odplacić, odwe-
 tować, pomścić się.
 Vergeltung, odplata, odwet.
 Vergeltungsrecht, prawo
 odwetu.
 Vergleich, ugoda, kompla-
 nacya, transakcyja.
 Vergleichsausweis *w Rach.*
 wykaz porównawczy.

- Vergleichsverfahren, postępowanie ugodne.
- Vergleichsversuch, tentowanie ugody, nakłanianie do ugody.
- Vergreifen 1) rozchwycić, *die Waare ist vergrieffen*, towar został rozsprzedany, rozszedł się; — 2) *sich an Jdm v.* targnąć się na kogo.
- Vergünstigungstage, dni uwzględnienia, respektowe.
- Vergüten, wynagrodzić, powrócić (np. szkodę).
- Verhaft, areszt, aresztowanie, *in V. nehmen*, aresztować.
- Verhaften, zaaresztować, przytrzymać kogo, uwięzić.
- Verhaftsbefehl, *Verhaftsbrief*, rozkaz przyaresztowania, uwięzienia.
- Verhalten 1) *sich v.* zachować się; — 2) *Jdn zu etw. v.* zniewolić, znaglić, zmusić kogo do czego; — 3) mieć się, *die Sachen v. sich anders*, rzeczy inaczej się mają, inaczej stoją.
- Verhalten 1) zachowanie się; — 2) zniewolenie, znaglenie, zmuszenie do czego.
- Verhältniss, stosunek.
- Verhältnissmässig, stosunkowy.
- Verhandeln, rozbierać, układać się o co, prowadzić interes jaki, *die Sache wird vor Gericht v-t*, rzecz toczy się przed sądem.
- Verhandlung, traktowanie, układ, *gerichtliche V. v. V. der Nothdurften*, rozprawa sądowa, *die V. wird gepflogen*, rozprawa się toczy, narada się odbywa.
- Verhängen 1) *über Jdn die Curatel*, dodać komu kuratora; — 2) *wider Jdn eine Strafe v.* skazać kogo na karę, wymierzyć, rozciągnąć karę; — 3) *eine Untersuchung v.* zarządzić śledztwo.
- Verhehlen, ukrywać, taić, (*eine Person*) ukryć osobę, (*eine Sache*) zataić rzecz jaką.
- Verheimlichen *ob. verhehlen.*
- Verheimlichung, ukrywanie, zatajenie.
- Verheirathen *ob. verehelichen.*
- Verhelfen, dopomódz (komu do czego).
- Verhetzen, waśnić.
- Verhinderung, przeszkoda. *in V. des Präsidenten*, za prezesa.
- Verhör, przesłuchanie, badanie, inkwizycya, *Jdn ins V. nehmen*, przesłuchać kogo, *ein V. einleiten*, zarządzić przesłuchanie.
- Verhören, słuchać, przesłuchać (oskarżonego, świadków).
- Verjähren, przedawnić; przedawnić się, *die Klage verjährt nach drei Jahren*,

- skarga przedawnia się trzema laty, *v-tes Recht*, prawo przedawnione.
- Verjäh rung, przedawnienie.
- Verjüngter *Masstab*, skala zmniejszona.
- Verkauf, sprzedaż, sprzedaż.
- Verkaufen, sprzedać, sprzedać, przedawać, sprzedawać.
- Verkäufer, sprzedawca, sprzedający.
- Verkäuflich 1) będący na sprzedaż; — 2) sprzedajny, przekupny; — 3) pokupny.
- Verkaufsauftrag *ob. Trödelvertrag*.
- Verkehr 1) handel, obrót, ruch handlowy, czynność między handlującymi, *der V. dieser Stadt ist gross*, w tym mieście jest wielki ruch handlowy; — 2) obcowanie, zażyłość, zostawanie w stosunkach.
- Verkehrsmittel, środki ruchu.
- Verketzern 1) zadawać herezję, kacerstwo; — 2) spotwarzać kogo.
- Verklagter *cyw.* pozwany, *krym.* oskarżony, obwiniony, obżalowany.
- Verklarung *w Pr. morsk.* zeznanie pod przysięgą żeglarsza (w przedmiocie szkód morskich).
- Verkünden *v. verkündigen*, *ob. kundmachen*.
- Verkürzung, pokrzywdzenie, uszczuplenie, *V. über die Hälfte*, pokrzywdzenie nad połowę.
- Verlag 1) nakład (na dzieło), *im Selbstv., im eigenen V.* własnym nakładem; — 2) fundusz rezerwowy; — 3) fundusz żelazny (na pewne sprawunki), *aus dem V-e vorschliessen*, udzielić *v.* dać zaliczkę z funduszu żelaznego.
- Verlagsgelder, fundusz rezerwowy.
- Verlagshandlung, księgarnia nakładowa.
- Verlagsrecht, prawo nakładu *v.* nakładowe (wydawania dzieł własnym nakładem).
- Verlangen 1) żądanie; — 2) pragnienie czego.
- Verlass *v. Verlassenschaft ob. Nachlass*.
- Verlassen, opuścić, porzucić.
- Verlassenschaftsabhandlung, postępowanie spadkowe.
- Verlassenschaftsabhöndlungsbehörde, sąd spadkowy, pertraktujący spadek.
- Verlassenschaftsausweis *ob. Nachlassausweis*.
- Verlassenschaftscurator, kurator spadku.
- Verlassenschaftsmasse, masa spadkowa, spuścizna, pozostałość majątkowa.
- Verlässlich, pewny, na którego się spuścić można, na którym polegać można.

- Verlauf 1) *der Zeit*, upływ, upłynienie czasu; — 2) *V. einer Sache*, ciąg sprawy.
- Verlautbaren, ogłaszać, podać do wiadomości.
- Verlauten, *es v-et*, słycać o tem, wieść niesie, *wie v-et*, jak słycać, jak mówią, *es v-et, dass...* słycać, że...
- Verlegen 1) przenieść (na inne miejsce lub czas), *die Tagfahrt v.* odroczyć termin, posłuchanie sądowe; — 2) nakładać, wydać swoim nakładem (książkę).
- Verleger 1) nakładca; — 2) utrzymujący skład czego.
- Verleihen 1) pożyczać (np. pieniądze na zastawy; — 2) obdarzyć, *einen Orden v.* obdarzyć orderem, *ein Amt v.* nadać komu urząd, udzielić posadę, *ein Grubenfeld v.* nadać pole kopalniane.
- Verleiher 1) darczyciel, nadawca; — 2) wygadający (w przeciwstawieniu do *Entlehner*).
- Verleihung, udzielenie, nadanie.
- Verleihungsurkunde, akt nadawczy.
- Verleiten, przywieść, nakłonić kogo do czego (złego).
- Verleitung, przywiedzenie, naklonienie do czego (złego), *V. zum Missbrauche der Amtsgewalt*, uwiedzenie do nadużycia władzy urzędowej.
- Verletzen 1) uszkodzić; — 2) skaleczyć (na ciele); — 3) obrazić, *Jdn an der Ehre v.* obrazić kogo na honorze, naruszyć czyją dobrą sławę; — 4) zgwałcić, naruszyć (np. granicę, prawo, obowiązek).
- Verletzung über die Hälfte *ob. Verkürzung.*
- Verleumden, potwarzać, osławiać, szkalować, czernić.
- Verleumder, potwarca, oszczerca.
- Verleumderisch, potwarczy.
- Verlieren, stracić, zgubić, *den Process v.* przegrać sprawę, *das Recht v.* utracić prawo.
- Verloben, zaręczyć z kim, *sich v.* zaręczyć się z kim.
- Verlöbniss *v. Verlobung*, zaręczyny.
- Verlobter, narzeczony, zaręczony,
- Verlosen 1) puścić na loteryą, przez loteryę sprzedać; — 2) losować.
- Verlosung, losowanie.
- Verlust strata, utrata, *V. leiden*, ponieść stratę, *V. der Rechte*, utrata praw.
- Verlustig, pozbawiony czego, *eines Rechtes v. werden*, utracić prawo, *Jdn einer Sache für v. erklären*, uznać kogo za pozbawionego czego, odsądzić kogo od czego.

- Vermachen, zapisać, legować, odkazać.
- Vermächtniss, zapis, legat.
- Vermächtnissgeber, zapisodawca, zapis v. legat czyniący.
- Vermächtnissnehmer, zapisobiorca, biorący legat v. zapis.
- Vermählen *ob. verhelichen.*
- Vermählung, zaślubienie.
- Vermarken, oznaczyć, wytknąć granice.
- Vermeidung, unikanie, *bei V. einer Geldstrafe*, pod karą pieniężną.
- Vermiethen, wynająć komu, wypuścić, puścić w najem (mieszkanie), *sich v. ob. verdingen.*
- Vermiether, wynajemca, puszczający w najem.
- Vermiethung, najem.
- Vermissten, spostrzedz brak czego, *v-ter Nutzen*, zysk ubyły, *v-te Fruchtniessung*, pożytek ubyły, *mehrere Sachen werden v-t*, brakuje wielu rzeczy, *v-te Mannschaft*, zagubieni żołnierze (w wojnie).
- Vermitteln 1) zagodzić, załatwić (spór); — 2) być pośrednikiem, pośredniczyć (w układzie), *der Vergleich wurde durch den Richter dahin v-t*, za pośrednictwem sędziego stanęła ugoda, *že...*
- Vermittler, pośrednik.
- Vermittlung, pośrednictwo.
- Vermögen 1) możność, *es steht nicht in seinem V.* to nie jest w jego mocy, *nach V. arbeiten*, pracować według możności, według swego przemożenia; — 2) majątek, *ein Mann von V.* człowiek majątny.
- Vermögend 1) będący w stanie, mogący; — 2) majątny, możny.
- Vermögensabsonderung, rozdział majątkowy.
- Vermögensbekenntniss, wyjaw majątkowy.
- Vermögensbeschreibung, spis v. inwentarz majątku.
- Vermögenslos, niezamożny, niezasobny.
- Vermögensstrafe, kara na majątku.
- Vermögensumstände, stosunki majątkowe.
- Vermögens - Zuwachs und Abfall, w Rach. przybytek i ubytek majątku.
- Vermuthen, domyślać, dorozumiewać, domniemywać się, *wider V.* nadspodziewanie.
- Vermuthlich, domniemany, domysłny, *adv.* zdaje się, *že...*
- Vermuthung 1) domysł, domniemanie, *nach seiner V.* według jego domysłu, jak mu się zdaje; — 2) spodziewanie, oczekiwanie, *wider alle V.* nad wszelkie oczekiwanie.
- Vermuthungsweise, na

- domysł.
- Vernehmen 1) słyszeć, usłyszeć, dowiedzieć się, *sich v. lassen*, dać się słyszeć, *man hat davon nichts vernommen*, nic o tem nie słyszano, *man hat vernommen*, dowiedziano się, powzięto wiadomość; — 2) słuchać, przesłuchać (obwinionego, świadka, stronę), *darüber wurde die Partei nicht vernommen*, o to strona pytaną nie była.
- Vernehmen *sb.* 1) pogłoska, wieść, *dem V. nach*, jak słyhać; — 2) porozumienie, *mit Jdm im guten V. stehen*, być z kim w zgodzie, w dobrem porozumieniu.
- Vernehmung, przesłuchanie (np. świadka).
- Verneinen, przeczyć, *im v. den Falle*, w przeciwnym razie; *v-de Bedingung*, warunek przeczący; *v-de Antwort*, odpowiedź odmowna.
- Vernunft, rozum.
- Vernunftrecht, filozofia prawa.
- Vernunftschluss, wyrozumowanie.
- Verödeter Grund, pustka, pustkowie.
- Veröffentlichen, ogłosić publicznie.
- Verordnen 1) zalecić, polecić, nakazać, rozporządzić, *es wird v-t*, poleca się, nakazuje się; — 2) ustanowić,
- das Gesetz v-t*, ustawa stanowi...
- Verordner *ob. Abgeordneter*.
- Verordnung, nakaz, polecenie, postanowienie, rozporządzenie, *laut V.* według postanowienia, rozporządzenia; *im V-swege*, w drodze rozporządzenia.
- Verpachten, wydzierżawić co komu.
- Verpächter, wydzierżawiający (komu co), puszczaćcy w dzierżawę.
- Verpachtung, wydzierżawienie, puszczenie w dzierżawę.
- Verpfänden, zastawić, w zastaw dać.
- Verpfänder, zastawca.
- Verpflegen 1) pielęgnować; — 2) dawać komu utrzymanie, wyżywienie, zaopatrywać (wojsko).
- Verpflegsammt, urząd zaopatrzenia.
- Verpflegsdépartement, wydział prowiantowy *v.* zaopatrzenia potrzeb.
- Verpflegsmagazin, magazyn wojskowy.
- Verpflegung, opatrywanie potrzeb.
- Verpflegung *der Armen*, zaopatrzenie ubogich.
- Verpflegungsanstalt, zakład prowiantowy *v.* zaopatrywania potrzeb.
- Verpflichten, obowiązać,

- zobowiązać, włożyć na kogo obowiązek, *der Zufall v-t nicht zum Ersatze*, przypadku nie obowiązuje do wynagrodzenia.
- Verpönnen, pod karą zakazać.
- Verproviantiren, zaopatrzyć, zaprowiantować, dostarczyć żywności.
- Verrainen, okolicie niedzą.
- Verrath, zdrada, *V. stiften*, knować zdradę.
- Verrathen 1) zdradzać; — 2) wydać (spólnika zbrodni, tajemnicę); — 3) dać poznać, okazywać, *das verräth eine böse Absicht*, z tego okazuje się zły zamiar.
- Verrechnen 1) złożyć liczbę, rachunek, porachować komu co; — 2) *sich v.* zarachować, przerachować się, pomylić się w rachunku, *ob. t. Rechnung*.
- Verrechnung *ob. Rechnung*.
- Verrechnungsart, sposób *v.* forma obliczania.
- Verrechnungskunde, rachunkowość.
- Verrichten, pełnić (obowiązek), odbywać (zatrudnienie), sprawować, załatwiać (interesa).
- Verrichtung 1) odbywanie czego, sprawowanie, załatwianie; — 2) zatrudnienie, robota.
- Verrücken, przesunąć, usunąć, *die Markungen v.* posunąć znaki graniczne.
- Verrückt, obłąkany, pomieszany.
- Versagen 1) obiecać, zamówić, *die Waare ist versagt*, towar jest zamówiony; — 2) odmówić czego, zawieść, zawodzić (o broni).
- Versammeln, zgromadzić, *sich v.* zebrać się, zgromadzić się.
- Versammlung, zgromadzenie.
- Versatz, zastawianie czego.
- Versatzamt, bank zastawowy.
- Versäumen 1) omieszkać, opóźnić się, uchybić, *die Tagsatzung v.* niechybić terminu, nie stawić się na terminie; — 2) zaniedbywać np. interesa.
- Versäumniss, opóźnienie, zaniedbanie.
- Verschaffen, dostarczyć, wystarać się o co, *Geld v.* wystarać się o pieniądze, *ein Mittel v.* podać środek, *sich die Genugthuung selbst v.* samemu sobie wymierzyć sprawiedliwość, zrobić zadosyćczynienie.
- Verschärfen, obostrzyć, *die Strafe wird mit Fasten v-t*, kara obostrza się postem.
- Verscheiden, zejść ze świata, rozstać się z tym światem, skonać.
- Verschicken *ob. schenken*.
- Verschieben *ob. aufschieben*.

- Verschieden** 1) różny, odmienny, *die Gerichte sind zwei v-er Meinungen*, są dwa różne zdania sądów; — 2) rozmaity, *v-e Münzgattungen*, rozmaite gatunki monet.
- Verschiedenartig**, różnorodny.
- Verschiedenheit** 1) różnaitość; — 2) różność (np. zdań).
- Verschleiss**, sprzedaż, pozbywanie czego. *V-tarif*, taryfa sprzedaży. *Tabakv.* sprzedaż tytoniu i tabaki.
- Verschluss**, zamknięcie, *ämtlicher V.* urzędowe zamknięcie, opieczętowanie, *etw. im V-e haben*, mieć co pod kluczem.
- Verschmälerung**, uszczuplenie, *der Rechte*, zmniejszenie, uszczuplenie praw, uszczerbek w prawach.
- Verschollen** 1) znikły (niewiadomy z miejsca pobytu), *v. sein*, zniknąć, zapodzieć się; — 2) osławiony, powszechnie znany (zwykle z złych czynów).
- Verschreiben**, zapisać (komu co), *ein Gut Jdm v.* zapisać komu wieś, *sich ein Buch v.* zapisać sobie książkę.
- Verschreibung** 1) zapis (komu uczyniony); — 2) oblig (na jaką sumę), karta ręczna, rewers; — 3) zamówienie, zapisanie (towaru).
- Verschulden**, zawinić, przewinić, *sich an Jdm v.* winy się względem kogo dopuścić, *an Jdm etw. v.* zawinić komu co; — 2) obdłużyć, długami obciążyć, *v-et sein*, mieć długi, być zadłużonym, *v-tes Gut*, majątność zadłużona.
- Verschwägern**, *sich*, spowinowacić się z kim.
- Verschweigen**, zamilczeć, *Jdm etw. v.* zataić co przed kim.
- Verschwenden**, marnować, marnotrawić, trwonić (np. majątek, czas, siły).
- Verschwender**, marnotrawca, rozrzutnik, *V-in*, marnotrawnica, rozrzutnica, *ein gerichtlich erklärter V.* uznany sądownie za marnotrawcę.
- Verschwiegen**, umiejący milczeć, dochowujący tajemnicy.
- Verschwiegenheit**, milczenie (jako przymiot), *V-s-Eid*, przysięga na zachowanie tajemnicy, przysięga milczenia.
- Verschwören** 1) wyprzysiądz się, zrzekać się czego (np. pijaństwa); — 2) *sich v.* spisek knować, sprzysięgać się, *sich wider Jdm v.* sprzysiądz się przeciw komu.
- Verschworner**, spiskowy, sprzysięgły.
- Verschwörung**, spisek,

- sprzysiężenie, *eine V. anstiften*, uknować spisek.
- Verschen** 1) opatrzyć w co (np. w pieniądzu);— 2) *etw. v.* uchybić co, zbłądzić w czym, niedopilnować czego, zapomnieć się w czym, *im Amte etw. v.* uchybić w urzędowaniu, przeoczyć, nieuważać czego;— 3) zawiadywać czem, sprawować, pełnić co np. urząd, jakie obowiązki.
- Verschen, sich** 1) omylić się, przeoczyć;— 2) oczekiwać, spodziewać się, obiecywać sobie, *man versieht sich viel von seinem Eifer*, wiele sobie obiecują po jego gorliwości.
- Versehen sb.** 1) przeoczenie, omyłka, nieuwaga, *aus V. etw. thun*, przez omyłkę, nieuwagę co zrobić;— 2) błąd, uchybienie, *jedes V. im Amte wird geahndet*, każde uchybienie w urzędzie karci się.
- Verschung**, sprawowanie (urzędu).
- Versendung**, przesyłka (towarów).
- Versendungsanstalt**, zakład spedycyjny.
- Versendungskosten**, koszta przesyłki.
- Versetzen** 1) przesadzić, przenieść (na inne miejsce), *in ein anderes Amt v.* przenieść na inny urząd, *in Ru-*
- hstand v.* przenieść kogo na stan spoczynku;— 2) postawić, *sich in Jmnds Lage v.* wejść w czyje położenie, *in Freiheit v.* uwolnić kogo, *auf freien Fuss v.* wypuścić na wolność, *in Angst v.* nabawić strachu, zastraszyć kogo, *in Anklagestand v.* poddać oskarżeniu, *in die Nothwendigkeit v.* znaglić kogo, przymusić, zniewolić, *sich in die Lage versetzt sehen*, znaleźć się w położeniu;— 3) zastawić co, dać w zastaw;— 4) *Jdm etw. v.* np. *einen Schlag, einen Hieb, einen Stoss*, uderzyć kogo, ciąć kogo, zadać komu raz, *einen Stich v.* pchnąć kogo.
- Versetzung** (o osobie) przeniesienie, (o rzeczy) przedstawienie, (o roślinie) przesadzenie.
- Versichern** 1) zapewnić kogo o czym, *sich einer Sache v.* upewnić się o czym, *sich einer Person v.* zapewnić się o kim;— 2) zabezpieczyć, *eine Summe auf dem Gute v.* zabezpieczyć sumę na dobrach, *sein Haus in der Brandkasse v.* zabezpieczyć dom w kasie ogniowej, *sich einer Sache v.* zabezpieczyć się względem czego, *sich eines Schuldners v.* zabezpieczyć się względem osoby dłużnika t. j.

- osadzić go w areszcie za
długi.
- Versicherung 1) zapew-
nienie, zaręczenie, *auf Jds*
V. etw. geben, dać co na
czyje zaręczenie; — 2) u-
bezpieczenie, zabezpieczenie,
asekuracya.
- Versicherungs - Polizze,
karta zabezpieczenia, u-
bezpieczenia, asekuracyjna.
- Versiegeln, zapieczętować
(list), opieczętować (papiery,
akta), pieczęć przyłożyć,
die Zugänge ämtlich v. u-
rzędownie opieczętować.
- Versorgen, zaopatrywać,
dać utrzymanie, zapewnić
los, *v-te Kinder*, dzieci po-
stanowione.
- Versorgung *ob. Unterhalt,*
Verpflegung.
- Versorgungsanstalt, za-
kład zaopatrzenia (np. *all-*
gemeine V.), zakład dobro-
czynny, dom schronienia u-
bogich.
- Versperren, zamknąć
(drzwi, drogę).
- Verspotten, wyszydzać.
- Verspottung *ob. Spott.*
- Versprechen 1) przyrze-
kać, obiecać, *etw. zu leisten*
v. przyrzec co komu zrobić;
— 2) zaręczyć, *versprochen*
sein, być zaręczonym.
- Verstand 1) rozsądek; —
2) znaczenie, *im engeren*
V-e, w ścisłejszem znacze-
niu.
- Verständigen, uwiadomić,
sich v. porozumieć się.
- Verständniss 1) zrozumie-
nie, *zum besseren V.* dla
lepszego zrozumienia; — 2)
porozumienie *ob. t. Einver-*
ständniss.
- Verstecken, skryć, ukryć,
schować.
- Verstehen 1) rozumieć,
zrozumieć, mniemać, *es ver-*
steht sich von selbst, rozu-
mie się samo przez się; —
2) *sich v. zrozumieć się*; —
3) *sich auf etw. v. znać się*,
rozumieć się na czem; — 4)
sich zu etw. v. przystać
na co.
- Versteigern, przedawać
przez licytacyą, licytować.
- Versteigerung, licytacya,
przetarg.
- Versteigerungsedikt, ob-
wieszczenie licytacyjne, li-
cytacyi.
- Versteigerungsordnung,
porządek licytacyjny, urzą-
dzenie licytacyi.
- Versteigerungsprotokoll,
protokół licytacyjny, licy-
tacyi.
- Verstellen 1) zastawić co
czem; — 2) odmienić (co do
kształtu), *das Gesicht v.*
zmienić twarz; — 3) *sich v. u-*
dawać, taić się, *verstellt*, u-
dany, zmyślony (np. głos).
- Versteuern, opłacić (np.
toważ na granicy), uiścić o-
płatę.

- Verstohlenerweise, ukradkiem, pokryjomu.
- Verstreichen, upłynąć (o czasie), *nach fruchtlos verstrichenen 3 Tagen*, po bezskutecznem upływie trzech dni.
- Verstümmeln, pokaleczyć, zrobić kogo kaleką, obciąć komu co, *sich selbst v. skaleczyć się dobrowolnie, die Sprache v. kaleczyć język.*
- Versuch 1) usiłowanie (np. zbrodni); — 2) próba, doświadczenie.
- Versuchen 1) usiłować, *v-tes Verbrechen*, zbrodnia usiłowana; — 2) próbować, doświadczać, *nichts unversucht lassen*, niczego niezanieść; — 3) kusić (kogo).
- Vertagen, odroczyć (np. posiedzenie, sejm).
- Vertagung, odroczenie, odłożenie do czasu.
- Vertheidiger, obrońca (przed sądem).
- Vertheidigung, obrona.
- Vertheidigungsgrund, zasada obrony.
- Vertheidigungsschrift, pismo obrończe.
- Vertheidigungsweise, odpornie.
- Vertheilen, rozdzielić, *das Militär in die Dörfer v. rozłożyć wojsko po wsiach.*
- Vertheilung, rozdzielenie, rozłożenie.
- Vertheilungsausweis, wykaz rozdziałowy, rozkładowy, repartycyjny.
- Vertilgen, zniszczyć (np. ślady zbrodni).
- Vertrag 1) umowa, układ; — 2) kontrakt, *einen V. schliessen*, zawrzeć kontrakt; — 3) konwencya.
- Vertragsschliessende Theile, strony umowę zawierające, umawiające się, kontraktujące.
- Vertragserbe, dziedzic kontraktem postanowiony, dziedzic umowny.
- Vertragsmässig, stósowny do umowy, według umowy, umowny.
- Vertragswidrig, przeciw kontraktowi, wbrew umowie.
- Vertrauensmann, mąż zaufania.
- Vertrauensvotum, wotum zaufania.
- Vertraulich, w zaufaniu, *v-e Sitzung*, posiedzenie poufne.
- Vertreiben 1) wygnać; — 2) *eine Waare v. pozbywać towar.*
- Vertreten 1) zastępować, *seinen Gewährsmann angehen, damit er ihn vertrete*, żądać od ewiktora zastępstwa w procesie; — 2) *seine Meinung v. bronić swego zdania, der Kläger ist berechtigt sich selbst zu v. powód jest mocen sam się bronić.*
- Vertreter, zastępca.

- Vertretung, zastępstwo.
- Vertretungsleister *ob. Gewährsmann.*
- Vertretungsleistung *ob. Gewährleistung.*
- Vertretungserber, zdający ewikcyi.
- Vertrieb, rozsprzedaż, odbyt.
- Vertuschen, zataić, ukryć co.
- Verüben, dopuścić się czego, popełnić co, *nach v-ter That*, po dopełnionym czynie.
- Veruehrung, zhańbienie, zesromocenie, zbezczeszczenie, splamienie (dobrego imienia), znieważenie.
- Verunglimpfen, uwłaczać komu, osławiać kogo.
- Verunstalten, oszpecić, zeszpecić (w skutek skaleczenia).
- Veruntreuen, przeniwierzyć się (komu w czém), *Geld v.* przeniwierzyć się komu w pieniądzech, przywłaszczyć sobie pieniądze powierzone.
- Veruntreuung, przeniwierzenie się.
- Verurtheilen, osądzić, skazać, *der Sachfällige wird zum Ersatze der Gerichtskosten v-t*, strona w sprawie upadająca skazuje się na koszt sądowe.
- Verurtheilter, osądzony, skazany.
- Verwahren 1) schować co, *die anvertrauten Effekten v.* strzedz rzeczy powierzonych; — 2) *Jdn v.* osadzić kogo w areszcie, oddać kogo pod straż; — 3) zabezpieczyć, *sich gegen Jdn v.* obwarować się, opisać się, zabezpieczyć się przeciw komu, *seinē Rechte v.* zabezpieczyć swe prawa; — 4) opatrzyć (np. dom na zimę).
- Verwahrer, zachowawca, skład przyjmujący, depozytaryusz, (dawn.) pokładnik.
- Verwahrung 1) schowanie, zachowanie, skład, depozyt, *etwas in seiner V. haben*, mieć co w swoim zachowaniu, schowaniu, depozycie, *V. der Kassagelder*, zachowanie pieniędzy kasowych; — 2) areszt, *Jdn in V. bringen*, oddać kogo pod straż, wsadzić do aresztu.
- Verwahrungsvertrag, kontrakt składu.
- Verwalten, 1) zarządzać; — 2) *Geschäfte v.* sprawować interesa, zawiadować interesami, *ein Amt v.* piastować, sprawować urząd.
- Verwalter, rządca, zarządca.
- Verwaltung, zarządzanie, rządzenie, zarząd (dóbr), sprawowanie (interesów), zawiadywanie (interesami).
- Verwaltungswesen, zarząd, administracja.
- Verwandt, spokrewniony, *in männlicher, in weiblicher*

- Linie*, krewny po ojcu, po matce, po mieczu, po kądzieli.
- Verwandschaft*, pokrewieństwo, *in V. treten*, spokrewnić się, *in V. stehen*, być spokrewnionym.
- Verwarnung*, ostrzeżenie.
- Verwechseln* 1) wymieniać (np. pieniądze); — 2) mieszać, pomieszać, wziąć jedną osobę lub rzecz za drugą, omylić się w osobie lub rzeczy.
- Verwechslungskasse*, kasa wymiany.
- Verwegenheit*, zuchwalstwo, zuchwała śmiałość.
- Verweigern*, odmawiać (czego), *die Unterschrift v.* niechcieć podpisać, odmówić podpisu, *die Abgaben v.* niechcieć płacić podatków, wzbraniać się płacić podatki.
- Verweis*, nagana, *einen strengen V. ertheilen*, surowo naganić, dać surową nagane, *ob. t. Rüge*.
- Verweisen* 1) odesłać kogo, *der Bittsteller wird auf den Rechtsweg verwiesen*, proszącego odsyła się na drogę prawa, *der Kläger wird an den zuständigen Richter verwiesen*, odsyła się powoda przed właściwego sędziego; — 2) naganić (komu co), *die anzügliche Schreibart wird verwiesen*, nagania się ubliżający sposób pisania; —
- 3) *Jdn des Landes v.* wydać kogo z kraju, wydać z miasta, (dawn.) wyświecić kogo.
- Verweisungserkenntniss ob. Anklagebeschluss*.
- Verwendbar*, sposobny, dający się użyć, do użycia.
- Verwendbarkeit*, uzdolnienie i użycie, *über die V. eines Beamten berichten*, zdać sprawę pod względem uzdolnienia i użycia urzędnika.
- Verwenden* 1) łożyć, obracać na co, *viel Mühe auf etw. v.* wiele pracy na co łożyć, poświęcać, dokładać; — 2) *sich für Jdn, für etw. v.* wstawić się, przemawiać za kim, za czem.
- Verwendung*, użycie, *V. (eines Bewerbers)*, pełnienie obowiązków (przez ubiegającego się o posadę), *in V. stehen*, pełnić obowiązki.
- Verwerflich*, odrzutny, nieprzyjmowalny (np. świadek), *v-e Meinung*, zdanie niezasługujące na przyjęcie, zdanie do odrzucenia.
- Verwerthen*, spieniężyć.
- Verweser ob. Verwalter*.
- Verwickeln*, zawikłać, *ein v-ter Process*, proces zawily, zawikłany, *Jdn in etw. v.* uwikłać, wplątać kogo w co.
- Verwilligen ob. bewilligen*.
- Verwirken* 1) przewinić, zawinić, *eine Strafe v.* za-

- służyć na karę, *sein Leben v.* zasłużyć na śmierć; — 2) utracić, *das Recht v.* utracić prawo.
- Verworren, zabałamucony, pomiészany, *v-e Begriffe*, pojęcia pomiészane, *v-er Kopf*, wartogłów.
- Verwunden, ranić, zranić, *tödlich v.* zranić śmiertelnie.
- Verzehren 1) zużyć, spożrebować, przejeść, *einen bestimmten Betrag zu v. haben*, mieć pewną kwotę na utrzymanie, *was auf der Hin- und Rückreise v-t wird*, co się wyda na życie w drodze tam i napowrót; — 2) zniszczyć, pochłonać, *durch Feuer v-t*, ogniem zniszczony.
- Verzehrungssteuer, podatek konsumcyjny.
- Verzeichnen, spisać (np. akta).
- Verzeichniss, spis, konsygnacya. *Aktenv.* spis aktów, summaryusz dokumentów.
- Verzichten *v. verzichten* *leisten auf etw.* zrzec się czego, *auf ein Amt v.* złożyć urząd.
- Verzichtleistung, zrzeczenie się.
- Verzinsen, opłacać odsetki, czynsz, *sich v.* przynosić dochód.
- Verzinslich, przynoszący odsetki, prowizyę, procent.
- Verzinsung, oprocentowanie.
- Verzögern, zwłóczyć, odwłóczyć, *die Zahlung v.* zwłóczyć wypłatę, opóźnić się w wypłacie.
- Verzögerung, zwłoka, odwłoka.
- Verzollen, oclić.
- Verzug, zwłoka, *ohne allen V.* bez najmniejszej zwłoki.
- Verzugszinsen, procenta, odsetki za zwłokę.
- Veteran, żołnierz wysłużony, weteran.
- Vetter *w ogóln.* kuzyn, krewny, *w szczeg.* stryj lub wuj, brat stryjeczny lub wujeczny.
- Vexatorisch, dokuczliwy, przykry.
- Vicar, wikaryusz, wikary, zastępca.
- Vice *w złoż.* wice, pod-, *Vicekönig*, wicekról, *Vicekanzler*, podkanclerzy.
- Vicepräsident, zastępca prezesa.
- Victualien, żywność, artykuły żywności.
- Vidimiren, poświadczyć za zgodność.
- Vidimirte *Abschrift*, odpis za zgodność poświadczony.
- Vieh, bydłę, bydło.
- Viehhandel, handel bydłem.
- Viehpacht, pacht.
- Viehpächter, pachciarz.
- Viehpest *v. Viehseuche*, pomór, zaraza na bydło.
- Viehtrift (*Viehtrieb, Viehweg*) 1) droga do pędzenia bydła na paszę, przegon; — 2) pastwisko, wygon; — 3)

prawo przegonu i wygonu.	władztwo, rząd gminowładny.
Vieh zucht, chów bydła.	Volksschule, szkoła wiejska, parafialna.
Vielmännerei, wielomęstwo.	Volksthümlich, narodowy.
Vielweiberei, wielożeństwo.	Volkssversammlung, zgromadzenie narodowe.
Vierteljahr, kwartał, ćwierćroczne.	Volkvertretung, reprezentacya narodowa.
Vierteljährig, ćwierćroczne, kwartalnie, co kwartał.	Vollbringen, skutecznici (interes), wypełnić (zlecenie), dokonać (dzieła, zbrodni).
Vinculiren, położyć ostrzeżenie np. na obligacyi czyli zapisie długu.	Vollbürtig, rodzony (t. j. jednego ojca i matki, <i>germanus</i>).
Vinculirung, położenie ostrzeżenia (na obligacyi).	Vollgenuss, zupełne używanie.
Vinculum, ostrzeżenie.	Volljährig, pełnoletni.
Vindication, odzyskiwanie, odzyskanie, windykacya.	Volljährigkeit, pełnoletność.
Vindicationsklage, pozew odzyskawczy, windykacyjny.	Vollkommen 1) zupełny, <i>v-en Glauben verdienende Urkunde</i> , dokument na zupełną wiarę zasługujący; — 2) doskonały.
Vindiciren, odzyskiwać, starać się odzyskać, dochodzić własności, windykować.	Vollmacht, pełnomocnictwo, plenipotencya.
Visitation, zwiedzenie, przegląd.	Vollmachtgeber, pełnomocodawca.
Visitirronde, rent.	Vollmachtnehmer, pełnomocnik, plenipotent.
Vista ob. Sicht.	Vollmachtvertrag, kontrakt pełnomocnictwa.
Visum et repertum ob. Befund.	Vollstrecker ob. Vollzieher.
Vliess, <i>goldenes</i> , złote runo.	Vollzählig, zupełny, <i>v. machen</i> , uzupełnić.
Vogt 1) wójt; — 2) dozorca więzień; — 3) syndyk, obrońca (kościół).	Vollziehen, wykonać, wykonywać, egzekwować, <i>ein Urtheil v.</i> wykonać wyrok, <i>v-de Gewalt</i> , władza wykonawcza.
Vogtei, wójtostwo.	
Volk, lud, <i>gemeines V.</i> społeczeństwo.	
Völkerrecht, prawo narodów, prawo międzynarodowe.	
Volksfest, uroczystość narodowa, ludowa.	
Volksherrschaft, gmino-	

- Vollzieher, wykonawca, egzekutor (np. testamentu).
- Vollzug, wykonanie.
- Volontair, ochotnik.
- Vorakten, akta poprzednie, priora.
- Voranschlag der Einnahmen und Ausgaben, preliminarz, etat dochodów i wydatków.
- Vorarbeit, praca, robota przygotowawcza, wstępna.
- Vorausgeben, dać naprzód, zaliczyć.
- Vorausgefaste v. vorbedachte Absicht, zamiar rozmyslny, z namysłem powzięty.
- Voraus schicken, naprzód wyprawić, powyżej wzmiankę uczynić, nadmienić, *aus dem Vorausgeschickten ist zu entnehmen*, z tego co wyżej powiedziano, nadmieniono, wynika, *der Beeidigung eine Mahnung v.* upomnieć przed wykonaniem przysięgi.
- Voraussetzen 1) przypuszczać, *vorausgesetzt dass*, przypuściwszy, że; — 2) wymagać (za konieczny warunek), *die Giltigkeit eines Vertrages setzt die Fähigkeit der Personen voraus*, ważność kontraktu wymaga zdolności osób.
- Voraussetzung, przypuszczenie.
- Vorausvermächtniss, zapis, legat przez wzgląd szcze-
- gólny (prelegat).
- Vorauszahlen, przedpłacić, z góry zapłacić, zapłacić naprzód.
- Vorauszahlung, przedpłata, zapłata z góry.
- Vorbedacht, rozmysł, *mit V.* rozmyslnie.
- Vorbedächtig, rozmyslnie.
- Vorbeding, zastrzeżenie.
- Vorbedingen sich etw. zastrzedz sobie co.
- Vorbedingung, warunek wstępny.
- Vorbehalt, zastrzeżenie, *mit V. der höheren Berufung*, z zastrzeżeniem wyższego odwołania się.
- Vorbehalten, zastrzedz sobie, wymówić sobie.
- Vorbehältlich, z zastrzeżeniem, warując.
- Vorbenannt, wyżej rzeczony, nadmieniony.
- Vorbereitungsmittel, środki przygotowawczy.
- Vorbereitungsstudium, nauki przygotowawcze.
- Vorbericht, sprawozdanie wstępne, wstęp.
- Vorbescheiden 1) *ob. verbescheiden*; — 2) zawezwać, *er wurde vor Gericht beschieden*, zawezwano go do sądu.
- Vorbescheid, rozolucya przedstanowcza.
- Vorbeugen, zapobiedz czemu.
- Vorbeugungsmaßregel,

- środek zapobiegawczy.
- Vorbringen, *eine Bitte*, upraszać, *der Kläger bringt vor*, powód przychodzi, przytacza.
- Vorenthalten, *Jdm etw.* zataczyć komu co.
- Vorerhebung, śledztwo, dochodzenie przygotowawcze.
- Vorerinnerung, poprzednie napomnienie.
- Vorerwähnt, przerzeczony, nadmieniony, wywyżmianowany, wywyżspomniony, powyżej przywiedziony, przytoczony.
- Vorfall, wydarzenie, zdarzenie, wypadek.
- Vorfallen, zdarzyć się, *bei v-der Gelegenheit*, przy zdarzonej sposobności.
- Vorforderung, wezwanie, zapozwanie, zapozew.
- Vorfrage, pytanie wstępne, *die Verhandlung hängt von der Beantwortung der V. ab*, rozprawa zawisła od odpowiedzi na pytanie wstępne, *über eine V. abstimmen*, głosować nad pytaniem wstępem.
- Vorführungsbefehl, rozkaz dostawienia, doprowadzenia.
- Vorgang 1) przodkowanie, przykład, *nach dem V-e thun*, zrobić za przykładem; — 2) odbywanie się, dzieanie, postępowanie, *den V. ansehen*, przypatrywać się jak rzecz pójdzie, *vertragswidriger V.* postąpienie wbrew umowie.
- Vorgänger, poprzednik.
- Vorgängerin, poprzedniczka.
- Vorgeben, udawać, zmyślać, *der Beschuldigte gibt vor*, obwiniony udaje.
- Vorgeben, *das*, udawanie, zmyślanie.
- Vorgeblich, mniemany, udany, *v-er Grund*, mniemany powód.
- Vorgedacht *ob. vorerwähnt.*
- Vorgefasste Meinung, uprzedzenie, przesąd, przywidzenie, zdanie na uprzedzeniu oparte.
- Vorgehen 1) działać się, zająć, wydarzyć się, stać się, *etw. ist vorgegangen*, coś zaszło, stało się, wydarzyło się; — 2) postępować; *nach der Vorschrift v.* postępować według przepisu; — 3) iść przodkiem, zajmować pierwsze miejsce, przewodniczyć, *Jdm mit gutem Beispiele v.* dać komu dobry przykład, *die Pflicht geht Allem vor*, pierwsza nad wszystko powinność, obowiązek przedewszystkiem.
- Vorgesetzter, przełożony.
- Vorgreifen, wprzód wiaść, *przen.* uprzedzić, *Jds Ansicht v.* uprzedzać kogo w zdaniu, *ohne der Meinung der competenten Behörde vorzugrei-*

- fen*, nieuprzedzając zdania właściwej władzy.
- Vorhaben**, *das*, zamiar, zamysł, przedsięwzięcie.
- Vorhanden**, być, znajdować się, *die v-en Beweismittel*, dowody jakie są, znajdujące się, *die Erben sind nicht v.* nie ma dziedziców.
- Vorkauf**, pierwokupno.
- Vorkaufen**, naprzód zakupić.
- Vorkäufer**, pierwokupień.
- Vorkaufsrecht**, prawo pierwokupna.
- Vorkehren**, użyć czego (dla zapobieżenia czemu).
- Vorkehrungen**, *zu etw.* przygotowania do czego, *gegen etw.* środki przeciw czemu, *V. treffen*, użyć środków, czynić kroki, *V. gegen etw. treffen*, użyć środków zapobiegających, zapobiegać, przeszkadzać czemu.
- Vorkommnis**, zdarzenie, przygoda.
- Vorladen**, zapozwać, wezwać do stawienia się.
- Vorladung**, pozew, wezwanie (do stawienia się).
- Vorladungsedikt**, pozew, wezwanie do stawienia się.
- Vorlage**, to co jest przedłożone, akta przedłożone.
- Vorläufig** 1) przedwstępny, *v-er Bericht*, przedwstępne zdanie sprawy; — 2) poprzedni, poprzednio, *v. muss* *erkannt werden*, poprzednio *v.* pierwszej *v.* naprzód trzeba orzec; — 3) tymczasowy, *v-es Erkenntnis*, orzeczenie tymczasowe, *v. wird verordnet*, tymczasowo postanawia się, *v-e Verwahrung*, areszt tymczasowy.
- Vorlegen**, przedkładać, przedłożyć (akta), *przen. Jdm eine Frage v.* zadać komu pytanie.
- Vorliegend**, leżący przed oczyma, *v-e Beweismittel*, dowody przywiezione, przytoczone, przedłożone, *in v-em Falle*, w obecnym przypadku, *das V-e*, to o czym jest mowa.
- Vormann**, poprzednik.
- Vormerkbuch** 1) księga ostrzeżeń; — 2) zapiski, *ein V. über den Giftverkauf führen*, utrzymywać księgę przedaży trucizny, *V. über die gegen Verrechnung erfolgten Vorschüsse*, zapiski udzielonych zaliczek (awansów), księga zaliczek (z zastrzeżeniem złożenia rachunku).
- Vormerken** 1) zanotować; — 2) ostrzedz, zrobić ostrzeżenie.
- Vormerkung** 1) zanotowanie; — 2) ostrzeżenie, *landtafliche V.* ostrzeżenie hipoteczne *ob. t. Pränotation. V. über die Anmeldungen*, zanotowanie zgłoszeń.

- Vormerkungsbescheid, rezolucya względem ostrzeżenia.
- Vormerkungsbewilligung, zezwolenie ostrzeżenia.
- Vormerkungsgesuch, prośba o ostrzeżenie.
- Vormund, opiekun.
- Vormundschaft, opieka.
- Vormundschaftsbehörde, sąd opiekuńczy.
- Vormundschaftsbuch, księga opieki.
- Vormundschaftsgelübde ob. *Gelöbniss*.
- Vormundschaftssache, sprawa opiekuńcza.
- Vormundschaftswesen, rzecz dotycząca się opiek.
- Vorname, imię. *Vor- und Zuname*, imię i nazwisko.
- Vornehmen, przedsięwzięcie, *eine Untersuchung v.* przedsiębrać śledztwo, zająć się śledztwem.
- Vornehmen, zamiysł, przedsięwzięcie.
- Vorposten, straż przednia, placówka.
- Vorrang, pierwszeństwo (przed kim).
- Vorrecht, pierwszeństwo, prawo pierwszeństwa, przywilej.
- Vorrechtsklage, skarga o pierwszeństwo, o prawo pierwszeństwa.
- Vorrücken, posunąć się naprzód, *Jdn v.* posunąć kogo naprzód (w służbie), awansować.
- Vorrückungsrecht, prawo posuwania się, postąpienia, posunięcia się w urzędzie.
- Vorsatz, zamiysł, zamiar.
- Vorsätzlich, unyślny, namyślnie, z zamiarem.
- Vorschein, widok, jaw, *zum V. kommen*, wyjść na jaw (jak tajemnica), ukazać się (jak co ukrytego), *zum V. bringen*, objawić co, na jaw wprowadzić.
- Vorschiessen, zaliczyć, naprzód dać, awansować pewną sumę.
- Vorschlag, propozycya, wniosek, projekt, zalecenie, *Jdm einen V. machen*, propozycyą komu zrobić, podać projekt, *auf den V. des Gerichtes*, na przedstawienie sądu. *Besetzungsv.* przedstawienie na posadę.
- Vorschlagen 1) przedstawiać, wnosić, proponować, *das Gericht hat für den Advokatenposten den N. vorgeschlagen*, sąd przedstawił N. na posadę adwokata, *ein Mittel v.* doradzić jaki środek, *Jdn etw. v.* proponować komu co; — 2) cenić (podawać cenę), *man hat nicht viel vorgeschlagen*, nie wiele zaczeniono.
- Vorschreiben 1) napisać co na wzór; — 2) przepisać

- komu co, nakazywać, rozkazywać, *das Gesetz schreibt vor*, ustawa przepisuje, nakazuje;— 3) *w Rach.* wziąć na przepis, zaciągnąć do opłaty, *die Gebühr v.* wziąć należytość na przepis, *Jdn zur Steuer v.* zaciągnąć do opłaty podatku.
- Vorschreibung *der Gebühren w Kas.* wzięcie należytości na przepis.
- Vorschrift, przepis, *der V. gemäss*, stósownie do przepisu.
- Vorschriftsmässig, zgodnie z przepisami, stósownie do przepisów, podług przepisu.
- Vorschriftswidrig, przeciw przepisom, niezgodnie z przepisami.
- Vorschub, wsparcie, pomoc, poręka, *V. leisten*, dawać komu pomoc, dopomódz komu.
- Vorschubleistung, danie pomocy, dopomaganie.
- Vorschuss, zaliczka, *einen V. Jdm machen, geben*, zaliczyć naprzód pieniądze, *V. gegen Ersatz*, zaliczka z zastrzeżeniem zwrotu, *V. gegen Verrechnung*, zaliczka z zastrzeżeniem obrachunku.
- Vorschussgelder, zaliczki, pieniądze zaliczone naprzód, dane naprzód.
- Vorschussweise, zaliczkowo, tytułem zaliczek.
- Vorschützen, zastawiać się czem (np. chorobą), zasłaniać się.
- Vorsetzen, przełożyć kogo nad czem, *vorgesetztes Amt*, urząd przełożony, *vorgesetzt sein*, mieć pierwszeństwo, być przełożonym.
- Vor sich gehen, odbywać się, iść swoim trybem, *v. s. g. lassen*, rzecz pozostawić swemu biegowi.
- Vorsicht, przeczorność, ostrożność, *die nothwendige V. unterlassen*, zaniedbać potrzebnej ostrożności.
- Vorsichtsmassregel, środki ostrożności.
- Vorsichtsweise, przez ostrożność, dla ostrożności.
- Vorsitz, pierwsze miejsce, przewodnictwo, prezydencya, *unter dem V.* pod prezydencyą, pod przewodnictwem, *den V. führen*, przewodniczyć, prezydować.
- Vorsitzer, prezydujący, przewodniczący.
- Vorspann, podwoda.
- Vorspiegelung, uluda, przedstawienie czego dla złudzenia, *falsche V.* łudzące przedstawienie.
- Vorstand 1) zwierzchność, przełożёнstwo. *Ortsv.* zwierzchność miejscowa. *Gemeindev.* zwierzchność, władza gminna;— 2) *ob. Vorsteher*;— 3) stawiennictwo sądowe, obowiązek stawienia się

- w sądzie; — 4) rękojmia, kaucya.
- Vorstehen, przewodniczyć, stawić się w sądzie.
- Vorstehend, powyższy, niniejszy, *v-es Zeugniß wird seinem ganzen Inhalte nach bestädtigt*, niniejsze świadectwo potwierdza się w całej osnowie.
- Vorsteh'er, przełożony, przewodniczący, naczelnik, prezes, zwierzchnik (gminy), starszy (w zgromadzeniu). *Gerichtsv.* przewodniczący w sądzie, prezes sądu. *Bezirksv.* naczelnik powiatu. *Kreisv.* przełożony, naczelnik obwodu. *Gemeindev.* zwierzchnik gminy. *Vereinsv.* starszy (towarzystwa, bractwa, cechu i t. p.).
- Vorstellen, przedstawić, *sich etw. v.* wystawiać sobie, wyobrażać sobie co.
- Vorstellung 1) przedstawienie (np. na urząd); — 2) przedstawienie *v.* przełożeniu (komu czynione); — 3) przedstawienie (np. widowiska); — 4) wyobrażenie.
- Vorstrecken, *Geld*, 1) zaliczyć, wyliczyć, dać na przód pieniądze, *ob. t. vorschliessen*; — 2) pożyczyc (komu).
- Vorstudien, nauki przygotowawcze.
- Vorth'eil, korzyść, *entgener V.* korzyść *v.* zysk
- stracony, *zum V-e gereichen*, korzyść przynosić.
- Vorth'eilhaft, korzystny, zyskowy.
- Vortrag 1) wykład (naukowy); — 2) unowa, rozprawa, rzecz, *einen V. halten*, przemówić, mieć rzecz; — 3) sprawozdanie, relacya, wprowadzenie przedmiotu na obradę, *eine Sache in V. bringen*, przedstawić rzecz (na posiedzeniu), *eine Eingabe zum V-e überweisen*, przydzielić podanie do sprawozdania, do wprowadzenia na posiedzenie.
- Vortragen 1) wykladać (przedmiot naukowy); — 2) przedstawiać.
- Vorüberg'ehende Verord'nung, ustawa przechodnia.
- Voruntersuchung, śledztwo, badanie wstępne, przygotowawcze.
- Voruntersuchungsakten, akta śledztwa przygotowawczego.
- Vorurtheil, przesąd.
- Vorwand, pozór, pretekst.
- Vorweisen, *Vorweiser*, *Vorweisung ob. Vorzeigen*, *Vorzeiger*, *Vorzeigung*.
- Vorwenden, zaślaniać się, tłumaczyć się czem.
- Vorwiegend, przeważający, przeważny.
- Vorwissen, wiedza, wiadomość (wiedzenie czego wprzód), *dies ist ohne sein V.*

<i>geschehen</i> , stało się to bez jego wiedzy.	czasem, ten bliższy prawem; — 2) odznaczenie się, zalety, przymioty celujące, <i>seine Vorzüge sind nicht zu verkennen</i> , jego odznaczenie nie da się zaprzeczyć.
Vorwurf, zarzut, wyrzut.	Vorzugsklasse, postępek celujący.
Vorzeigen, okazać, ukazać, przedłożyć (np. dokument).	Vorzugsrecht, prawo pierwszeństwa.
Vorzeiger, okaziciel, ukaziciel.	Votiren, dać głos, głosować, <i>ob. t. stimmen.</i>
Vorzeigung, okazanie, ukazanie, przedłożenie.	Votum 1) <i>ob. Gelübde</i> ; — 2) <i>ob. Stimme.</i>
Vorzug 1) pierwszeństwo, <i>Jdm den V. geben</i> , dać komu wyższość, pierwszeństwo, <i>die Zuorkommung gibt im Rechte den V.</i> kto pierwszy	

W.

Waare, towar.	Waffenkammer, zbrojownia.
Waarenerklärung, deklaracja towarowa.	Waffenpass, karta na broń.
Waarenkunde, towaroznawstwo.	Waffenplatz, plac broni (miejsce zgromadzenia się wojska i potrzeb wojennych).
Waarensaal, stręczyciel towarów.	Waffenrock, mundur, surdut wojskowy.
Wache, straż, warta. <i>Finanzw.</i> straż skarbowa.	Waffenstillstand, rozejm, zawieszenie broni.
Wachhaus <i>v. Wachthaus</i> , strażnica, odwach.	Wagen, odważać, puszczać, narażać się (na co), <i>das Leben w.</i> narażać życie na niebezpieczeństwo, <i>gewagtes Geschäft</i> , śmiałe, niebezpieczne przedsięwzięcie, <i>ob. t. Glücksvertrag.</i>
Wachmann, policyant, dozorca policyjny.	Wagengeld, wozowe (należytość pocztowa).
Wachmannschaft, straż bezpieczeństwa.	Waggeld, wagowe (opłata od wagi).
Wachmeister, wachmistrz.	Wahl, wybór, obiór, <i>eine W. treffen</i> , wybór zrobić.
Wachposten, posterunek.	Wahlakt, akt obiorczy, obioru.
Wachzimmer, kordegarda.	
Wächter, stróż, wartownik.	
Wächterhäuschen, budka strażnicza.	
Waffe, broń, oręż.	
Waffenfähig, zdolny do wojska.	

Wahl ausschreibung, roz- pisanie wyborów, zwołanie sejmików.	boru, uchwała wyboreza.
Wahlbar, obieralny, mogą- cy być obranym.	Wahl spruch, godło.
Wahl berechtigung, pra- wo wybierania, obioru, wy- bieralności.	Wahl stimme, głos, kreska.
Wahlbezirk, okrąg wybor- czy.	Wahlvater, przysposobiciel, ojciec przybrany.
Wahlcommission, komi- sya wyboreza.	Wahlversammlung, zgro- madzenie wyboreze.
Wahl eltern, przysposobi- ciele, przysposabiający, ro- dzice przybrani.	Wahlzettel, kartka obioreza.
Wähler, wyborca.	Wahnsinn, szaleństwo.
Wählerliste, spis wybor- ców, lista wyborców.	Wahnsinnig, szalony.
Wahl fähig 1) obieralny (ma- jący prawo bycia obranym); — 2) powołany do obioru (mający prawo obierania).	Wahr, <i>so w. mir Gott helfe!</i> tak mi Panie Boże dopomóż!
Wahl fähigkeit, obieral- ność (czynna lub bierna).	Wahren 1) zachować, bro- nić, strzedz, pilnować czego, <i>seines Amtes w.</i> pilnować swego urzędu; — 2) <i>sich</i> <i>vor etw. w.</i> wystrzegać się czego.
Wahl fürst 1) <i>ob. Kurfürst</i> ; — 2) monarcha obieralny.	Währmann <i>ob. Gewährs-</i> <i>mann.</i>
Wahlgesetz, ustawa wybor- cza, elekeyjna.	Wahrnehmen 1) spostrze- gać; — 2) pilnować czego, <i>die gemeinschaftlichen In-</i> <i>teressen w.</i> pilnować wspól- nych interesów, <i>eine Gele-</i> <i>genheit w.</i> korzystać ze spo- sobności.
Wahlkind, przybrany, przy- sposobiony.	Wahrnehmung sverm ö- gen, władza spostrzegania.
Wahlkörper, koło, ciało wyboreze, wyborey.	Wahrscheinlichkeit, prawdopodobieństwo.
Wahl liste, lista wyboreza.	Wahrspruch <i>der Geschwor-</i> <i>nen</i> , orzeczenie przysięgłych.
Wahlmutter, matka przy- brana, przysposobicielka.	Wahrung, obrona, strzeże- nie, dopilnowanie.
Wahlordnung, porządek obioreczy.	Währung 1) waluta; — 2) <i>ob. Gewährleistung.</i>
Wahlrecht, prawo obioru.	Waise, sierota, <i>zur W. wer-</i> <i>den</i> , osierocić, <i>zur W. ma-</i> <i>chen</i> , osierocić.
Wahl schluss 1) zamknięcie wyborów; — 2) wypadek wy-	

Waisenamt, urząd sierocy, sierociński, opiekujący się sierotami.	Wasserrecht 1) prawo wodne; — 2) prawo do wody.
Waisengelder, pieniądze sieroce, sierocińskie.	Wasserstrasse <i>ob. Strasse.</i>
Waisénvermögen, majątek sierocy.	Wasserwerk 1) przyrząd wodny; — 2) budowle wodne.
Waldaufsichtspersonale, dozór leśny.	Wasserzeichen, znak wodny.
Waldfrevel <i>ob. Frevel.</i>	Wechsel 1) zmiana (np. miejsca); — 2) zmienianie, wymiana (np. papierów); — 3) weksel (kupiecki), <i>einen W. präsentiren</i> , okazać w.
Waldhüter, leśny, gajowy.	<i>honoriren</i> , wypłacić w.
Waldzeichen, cecha.	Wechselallonge <i>ob. Allonge.</i>
Walten 1) rozrządzać; — 2) władać czem.	Wechselarrest, areszt wekslowy.
Wandel 1) <i>ob. Lebenswandel</i> ; — 2) <i>im Handel und W.</i> między kupcami, w przemyśle.	Wechselaussteller, wystawca, wystawiciel weksłu.
Wanderbuch (<i>Wanderpass</i>), książeczka podróżna, wędrownia.	Wechseln 1) odmienić (np. miejsce); — 2) zmieniać (np. pieniądze). <i>Briefe mit Jdm w.</i> pisywać do siebie, prowadzić z kim korespondencję, listować.
Wandern, podróżować, <i>nach N. do N. in die Fremde w.</i> udać się za granicę.	Wechselbrief <i>ob. Wechsel.</i>
Wappen, herb.	Wechselfähig, wekslowozdolny, zdolny do wystawienia weksłów.
Wappenbrief, patent na herb.	Wechselgericht, sąd wekslowy.
Wappenkunde, heraldyka.	Wechselgläubiger, wierzyciel wekslowy.
Warnungszeichen, znaki ostrzegające.	Wechselinhaber, posiadacz weksłu.
Wärter, dozorca, dozorujący, pilnujący, doglądacz, dozieraacz.	Wechselmässig, wekslowy.
Waschgold, złoto płókane.	Wechselordnung, ustawa wekslowa, porządek wekslowy.
Wasser, <i>zu W. und zu Land</i> , wodą i lądem.	Wechselrecht, prawo wekslowe.
Wasserbau, budownictwo wodne.	
Wasserleitung, wodociąg.	
Wasserordnung, urządzenie wodne.	

- Wechselrechtlich, podług prawa wekslowego.
 Wechselsache, sprawa wekslowa.
 Wechselsensal, stręczyciel wekslowy.
 Wechselwirthschaft, gospodarstwo przemienne.
 Wechsler, wekslarz, wymieniać pieniądze.
 Weg, *Jdm etw. in den W. legen*, przeszkadzać komu, *Jdn aus dem W-e räumen*, sprzątnąć kogo (zabić tajemnie), *etw. zu W-e bringen*, sprawić, skutecznić co, *aller W-e*, wszędzie, *im kurzen W-e*, na najkrótszej drodze, bez formalności, *keineswegs*, bynajmniej, wcale nie, *unterwegs*, w drodze, po drodze.
 Weglagerer, rozbójnik.
 Weglegung eines Kindes, podrzucenie dziecka.
 Wegmauth, myto.
 Wegmauthschranken, rogatka.
 Wegrecht, prawo używania drogi.
 Wegweiser, drogokaz.
 Wehr (*die*) 1) obrona; — 2) (*das*), jaz, tama, grobla.
 Wehren 1) powściągnąć co, *Jds Rache w.* powściągać czyją zemstę, *dem Feuer w.* wstrzymywać ogień; — 2) *Jdm etw. w.* zabraniać komu czego; — 3) *sich w.* bronić się, *sich einer Sache w.* opierać się czemu.
 Wehrhaft 1) obronny; — 2) uzbrojony; — 3) zdolny do broni.
 Wehrlos, bezbronny.
 Wehrpflicht, obowiązek służenia wojskowo.
 Wehrstand 1) stan obronny; — 2) stan wojskowy, wojskowość.
 Weiberlehen, lenno po kądzieli.
 Weibliche Linie, linia żeńska.
 Weide 1) pastwisko; — 2) pasza. *Strickw.* paszenie na uwięzi.
 Weiderecht, prawo paszy, paszenia.
 Weidevieh, bydło pastewne.
 Weigern, *sich*, wzbierać się, opierać się.
 Weigerung, odmowa, opór, wzbranianie się, *im W-sfulle*, w razie oporu.
 Weihbischof 1) sufragan; — 2) biskup *in partibus*.
 Weihe, *höhere, niedere*, święcenie wyższe, niższe.
 Weihen, poświęcać, *Jdn zum Priester w.* wyświęcić na księdza.
 Weihnachtstage, dni Bożego narodzenia.
 Weisartikel, artykuły *v.* fakta dowodowe.
 Weise, sposób, *redlicher W.* w dobrej wierze, *listiger W.* podstępnie, *ungerechter W.* niesprawiedliwie, *unvorher-*

- gesehener W.* nieprzewidzianie.
- Weisen, pokazać co, *den rechten Weg w.* wskazać prawdziwą drogę, *Jdn auf den Rechtsweg w.* odesłać kogo na drogę prawa, *Jdn von sich w.* odprawić kogo, *zur rechtw. ob. zurecht.*
- Weisung 1) wskazanie komu czego; — 2) dowodzenie.
- Weisungsschrift, wywód dowodu ze świadków.
- Weiters, *ohne w.* bezzwłocznie, *bis auf. w.* aż do dalszego rozporządzenia.
- Weitläufigkeit, rozwlekłość.
- Weltgeistlicher, ksiądz świecki.
- Weltgeistlichkeit, duchowieństwo świeckie.
- Wenden, *sich bittlich an Jdn w.* udać się do kogo z prośbą, *das Gespräch auf etw. w.* skierować v. zwrócić rozmowę do czego.
- Wendung, zwrot, obrot.
- Werben, *zum Kriegsdienste,* werbować (do wojska).
- Werbbezirk, obwód poborowy, werbunkowy.
- Werbegeld, werbunkowe, zadatek werbunkowy.
- Werbeplatz, miejsce werbunku.
- Werber, werbownik.
- Werbung, werbunek.
- Werft *ob. Schiffswerfte.*
- Werk 1) czyn, uczynek; — 2) dzieło, *die Hand ans W. legen,* przyłożyć rękę do dzieła, wziąć się do dzieła; — 3) budowa, maszynerya.
- Werkführer, zawiadowca, kierownik ruchu, kierujący wyrobnią, warsztatem, starszy czeladnik.
- Werkprobe, próba dzieła.
- Werkstatt v. *Werkstätte,* wyrobnia, pracownia, warsztat.
- Werktag, dzień powszedni, roboczy.
- Werkvorrichtung, przyrząd.
- Werth 1) wartość; — 2) cena, *einen grossen W. beilegen,* wysoko cenić, *W. und Gehalt einer Münze,* wartość i waga monety.
- Werthanschlag, oszacowanie.
- Werthermittlung; dochodzenie wartości.
- Werthmassstab, miara wartości.
- Werthpapiere, papiery publiczne.
- Werthschätzung, szacunek.
- Wette *eingehen,* zrobić zakład.
- Wesentlich, istotny, *im Wen entschieden,* rozstrzygnąć w istocie sprawy, co do istoty rzeczy (*in merito*).
- Wetter w *Górn.* powietrze zabójcze.
- Wetterlöschungsschacht *ob. Schacht.*

- Wetterschadenversicherung, zabezpieczenie od gradobicia.
- Wichtigkeit, ważność (np. dowodów), *von grosser W.* wielkiej wagi, bardzo ważny.
- Widerfahren, wydarzyć się komu, spotkać kogo, *Jdm Gerechtigkeit w. lassen*, wymierzyć komu sprawiedliwość.
- Widerklage, skarga wzajemna.
- Widerlage, oprawa.
- Widerlegen, odpierać, zbijać (dowodem przeciwnym).
- Widerlegung, zbijanie, odparcie.
- Widerpart *ob. Widersacher.*
- Widerrede 1) sprzeciwienie się; — 2) opór, sprzeczka, *ohne W.* bez oporu.
- Widerrufen, odwołać (np. zeznanie, testament).
- Widersacher, strona przeciwna.
- Widersetzlich, uporny, niesłuchający rozkazu, zachwały.
- Widersetzlichkeit, opór (rozkazowi), niesłuchanie (poleceń), sprzeciwianie się.
- Widerspiel *ob. Gegentheil (das).*
- Widersprechen, przeczyć, zaprzeczać, *Satz für Satz w.* każdą okoliczność zaprzeczać, *sich w.* sprzeciwiać się sobie, być z sobą w sprzeczności, *eidlich w.* przeczyć pod przysięgą.
- Widerspruch, niezgodność, sprzeczność.
- Widmungserklärung *ob. Vinculirung.*
- Widmungsurkunde *ob. Stiftungsbrief.*
- Wiederaufnahme, ponowienie (jakiś czynności), *W. der Untersuchung*, ponowienie śledztwa, badania, reasumeyca inkwizycyi.
- Wiedereinberufung, zwołanie na nowo.
- Wiedereinbringen 1) powetować, wynagrodzić co; — 2) *einèn Entwichenen w.* zbiegłego napowrót dostawić, *eine Klage w.* wnieść skargę na nowo.
- Wiedereinsetzung, przywrócenie do pierwszego stanu, restytucya.
- Wiederherstellen 1) przywrócić (np. porządek); — 2) odbudować; — 3) wyleczyć.
- Wiederkauf, odkup, wyderkauf, wyderk.
- Wiederkaufsrecht, prawo odkupu.
- Wiedervergeltungsrecht *ob. Vergeltungsrecht.*
- Wiederverkauf, odprzedaż.
- Wiener Währung, waluta wiedeńska.
- Wild, zwierzyna, dziczyzna.
- Wilddieb, *Wildschütze ob. Raubschütze.*
- Wilddiebstahl, kradzież zwierzyny.

- Wildschaden 1) szkoda od dzikiego zwierza;— 2) szkoda w zwierzynie, *ob. Jagdfrevel*.
- Wildfrevel *ob. Jagdfrevel*.
- Wille 1) wola, *der letzte W.* ostatnia wola, *auf seinen W-en bestehen*, przy swoim obstawać, *mit Wissen und W-en*, z wiedzą i wolą, *aus freiem W-en*, dobrowolnie; — 2) chęć, *W-ns sein*, mieć chęć.
- Willensbestimmung, pobudka.
- Willenserklärung, oświadczenie woli.
- Willensfreiheit, wolna wola.
- Willfahren, *dem Gesuche*, przychylić się do żądania, uczynić zadość żądaniu.
- Willfähig, powolny, uczynny.
- Willfähigkeit, uczynność, chętność, powolność.
- Willfahung, zezwolenie, przychylenie się do żądania.
- Willkühr 1) dowolność, samowolność, arbitralność, *nach W. handeln*, postępować samowolnie;— 2) upodobanie, *das steht in seiner W.* może zrobić jak mu się podoba, to zależy od niego.
- Windbruch (*im Walde*), wykrot (drzewa od wiatru połamane).
- Winkelpresse, drukarnia pokątna.
- Winkelschreiber, pisarz pokątny.
- Winkelzüge, wykręty, wybiegi, kruczki.
- Winterfrucht, ozimina.
- Winterquartier, zimowe leże.
- Wirken 1) skutkować;— 2) działać, zdziałać, *die w-de Ursache*, przyczyna działająca.
- Wirksam 1) skuteczny;— 2) obowiązujący.
- Wirksamkeit 1) skuteczność;— 2) moc obowiązująca, *in W. treten*, nabyć mocy, *ausser W. treten*, utracić moc obowiązującą, moc swoją, przestać obowiązywać, *in W. setzen*, nadać czemuś moc obowiązującą, wprowadzić w życie.
- Wirkung, skutek, *W. hervorbringen*, zrobić skutek, *die W. verfehlen*, chybić skutku, nie mieć pożądanego skutku.
- Wirkungskreis, zakres działania, *liegt nicht im W. dieser Behörde*, nie należy do zakresu téj władzy.
- Wirkungslos, bezskuteczny.
- Wirthschafsausschlag, bilans gospodarczy.
- Wirtschaftsturnus, kolej płodozmianu.
- Wissen 1) wiedzieć, *Jdm etw. w. lassen*, zawiadomić kogo o czym;— 2) umieć,

- sich zu helfen w.* umieć sobie poradzić; — 3) znać, *Mittel w.* znać środki; — 4) módz, *sich nicht zu erinnern w.* niemódz sobie przypomnieć.
- Wissen *sb.* 1) wiadomość, świadomość, *seines W-s*, o ile mu wiadomo, o ile wie, *seines W-s und Erinnerns*, o ile wie i pamięta, *nach dem besten W. und Gewissen*, z całą sumiennością, *der Zeuge hat den Grund seines W-s anzugeben*, świadek ma wskazać źródło wiadomości; — 2) wiedza *ob. t. Wissenschaft*.
- Wissenschaft 1) umiejętność, nauka; — 2) wiadomość *ob. Kenntniss*.
- Wissentlich, wiadomy, z wiadomością pełniony, wiadomie.
- Wittwe, Wittwer, wdowa, wdowiec.
- Wittwenkasse, kasa wdowa.
- Wittwengehalt, pensya wdowa.
- Wittwenstand, wdowieństwo, stan wdowi.
- Witthum, wdowie (*viduale*).
- Wochenbettskosten, koszta pługowe.
- Wochenblatt, tygodnik.
- Wochenlohn, płaca tygodniowa, *vom W-e leben*, żyć z tygodniowego zarobku.
- Wochenmarkt, targ tygodniowy.
- Wohl, dobro, *das allgemeine W.* dobro powszechnie.
- Wohlbedacht, dobrze rozważony.
- Wohlgeboren (*Euer W.*), Wielmożny, Wy-Pan Dobrodziej.
- Wohlgesinnt, przychylny, sprzyjający.
- Wohlhabend, zamożny, majątny, dobrze się mający.
- Wohlmeinung *ob. Meinung*.
- Wohlstand, dobre mienie, dobry byt.
- Wohlthat, dobrodziejstwo.
- Wohlthätigkeit, dobroczynność.
- Wohlthätigkeitsverein, towarzystwo dobroczynności.
- Wohlverhalten, dobre zachowanie się.
- Wohn- und Wirthschaftsgebäude, budynki mieszkalne i gospodarskie.
- Wohnhaft 1) zamieszkały (gdzie); — 2) mieszkalny (dom).
- Wohnhaus, dom mieszkalny.
- Wohnort, miejsce mieszkania.
- Wohnpartei *ob. Miether*.
- Wohnsitz, stałe mieszkanie, siedziba, *seinen W. an einem Orte aufschlagen*, założyć gdzie mieszkanie, osiaść.
- Wohnungskündigung, wypowiedzenie mieszkania.
- Wort, słowo, *von W. zu W.*

<i>übersetzen</i> , tłumaczyć do- słownie, <i>mit Jdm W-e wech- seln</i> , rozmawiać z kim, sprze- czać się z kim, <i>das W. neh- men</i> , zabrać głos, przemó- wić, odezwać się, <i>das W. führen</i> , mówić za drugich, w imieniu zgromadzonych, <i>viel W-e machen</i> , wiele mó- wić, <i>W. halten</i> , dotrzymać słowa.	na lichwę, pożyczać na li- chwę; — 2) lichwiarstwo, <i>W. treiben</i> , trudnić się li- chwiarstwem.
<i>Wortlaut des Gesetzes</i> , brzmienie ustawy.	Wucherer, lichwiarz.
<i>Wucher</i> 1) lichwa, <i>Geld auf W. leihen</i> , dawać pieniądze	Wuchergesetz, prawo o lichwie.
	Wucherzins, procent li- chwiarski, odsetki lichwiar- skie.
	Wundarzt, chirurg.
	Würde 1) godność, dostojen- stwo; — 2) powaga.
	Würdenträger, dostojnik.

Z.

<i>Zahlamt</i> , urząd płatniczy.	<i>Zahlungsunfähig</i> , niewy- płacalny, niebędący w sta- nie płacenia.
<i>Zahlbar</i> , płatny, wypłatny.	
<i>Zahler</i> , płatnik (ten kto płaci).	
<i>Zählgeld</i> , odliczne (od pie- niędzy depozytowych).	<i>Zeche w Górn.</i> 1) zakład gór- niczy; — 2) cech górniczy.
<i>Zahlmeister</i> , płatnik (urzę- dnik kasowy).	<i>Zehent</i> , dziesięcina.
<i>Zahlung</i> , zapłata, <i>Z. leisten</i> , uiścić zapłatę, płacić, <i>an Z-statt nehmen</i> , przyjąć w miejsce zapłaty.	<i>Zehentablösung</i> , wykupno dziesięciny.
<i>Zahlungsanweisung</i> , prze- kaz wypłaty, asygnacya.	<i>Zehenter</i> , wytykacz dzie- sięciny.
<i>Zahlungsaufgabe</i> , <i>Zah- lungsauftrag</i> , nakaz płace- nia v. płatniczy.	<i>Zehntacker</i> , rola dziesię- cinna.
<i>Zahlungsbogen</i> , karta wy- płat (płac urzędniczych).	<i>Zehntbar</i> , dziesięcinny.
<i>Zahlungsfähig</i> , wypłacal- ny, będący w stanie płace- nia.	<i>Zehntfrohe</i> , danina dzie- sięcinna.
<i>Zahlungsfrist</i> , termin wy- płaty.	<i>Zehntsoldmann</i> , dziesię- cinnik.
	<i>Zehntpflicht</i> , obowiązek dawania dziesięciny.
	<i>Zehntpflichtig</i> , obowiązany do dziesięciny.
	<i>Zehrgeld</i> , <i>Zehrpennig</i> , stra- wne.

Zehrungskosten, wyżywne.	<i>stücke</i> z. dzielić grunta, kawalkować grunta.
Zeichensprache, mowa na znaki.	Zerstückelungsverbot, zakaz dzielenia.
Zeichnen 1) rysować;— 2) znaczyć, naznaczyć, znak zrobić;— 3) podpisać, <i>gezeichnet</i> , podpisano.	Zertrennung <i>der Erzgänge</i> <i>ob. Zersetzung</i> .
Zeihen 1) obwiniać, poma- wiać, posądzać kogo o co; —2) dowieść komu czego (np. występku).	Zettel, kartka, cedulka.
Zeit, <i>Kauf auf Z. ob. Kauf</i> .	Zettelbank, bank biletowy.
Zeitablauf, upływ czasu.	Zetteln, knuć.
Zeitangabe, przytoczenie czasu (kiedy się co stało).	Zeug 1) <i>der</i> , materya;— 2) <i>das</i> , sprzęt, narzędzie.
Zeitaufwand, nakład czasu.	Zeuge, świadek. <i>Augenz.</i> świadek naoczny.
Zeitbedürfniss, potrzeba czasu (czego okoliczności czasowe wymagają).	Zeugen 1) świadczyć;— 2) płodzić, <i>der Erblasser hat mit seiner ersten Gattin drei Kinder gezeugt</i> , spadkodaw- ca spłodził troje dzieci z pierwszą swą żoną.
Zeitdauer, przeciąg czasu.	Zeugenaussage, zeznanie świadków.
Zeitgemäss, odpowiedni cza- sowi, stósowny do czasu.	Zeugenbeweis, dowód przez świadków.
Zeitgenoss, współczesny (czyj, komu).	Zeugenführer, stawiający świadków.
Zeitpunkt, czas, pora, chwila, punkt.	Zeugenverhör, słuchanie, badanie świadków.
Zeitschrift, <i>Zeitung</i> , dzien- nik, czasopism, pismo cza- sowe.	Zeugenverhörprotokoll, protokół przesłuchania świad- ków.
Zellengebäude, dom are- sztów pojedynczych, więzie- nie komorkowate.	Zeughandel, handel mate- ryami.
Zent, <i>Zentgericht</i> , sąd karny.	Zeughaus, zbrojownia, ar- senal.
Zentrichter, sędzia kry- minalny.	Zeugniss, świadectwo, ze- znanie, <i>Z. ablegen</i> , złożyć świadectwo, świadczyć, <i>Z. ausstellen</i> , wystawić świad- ectwo (na piśmie). <i>Lebens.</i> świadectwo życia, zostawa-
Zergliedern, rozebrać.	
Zersetzung <i>der Erzgänge</i> , rozbieg żył kruszcowych.	
Zerstückeln, podzielić na kawalki, rozdrabniać, <i>Grund-</i>	

- nia przy życiu. *Sittenz.* świadectwo obyczajów. *Wohlverhaltensz.* świadectwo dobrego zachowania się.
- Zieheltern *ob. Pflegeeltern.*
- Ziehkind *ob. Pflegekind.*
- Ziehen, ciągnąć, *eine Untersuchung an sich* z. przejąć śledztwo na siebie, *Vorthail aus etw.* z. ciągnąć z czego korzyść, dochody, *Jdn auf seine Seite* z. przeciągnąć kogo na swoją stronę; *einen Wechsel auf Jdn* z. wystawić weksel na kogo, weksel na kogo trasować; *zur Verantwortlichkeit* z. pociągnąć do odpowiedzialności; *den Verdacht auf sich* z. podać się w podejrzenie, *ściągnąć* na siebie podejrzenie; *etw. in Betrachtung* z. wziąć co pod rozważę; *in die Länge* z. zwłóczyć, *sich in die Länge* z. przewłóczyć się; *den kürzeren* z. uledez, ustąpić, nie nie wskórać, przegrać sprawę; *aus einer Wohnung* z. wyprowadzić się (z mieszkania); *das Vieh* z. bydło hodować.
- Ziehung, ciągnięcie (na loteryi).
- Ziel 1) kres, koniec; — 2) cel, *Kauf auf Z. ob. Kauf.*
- Zierlichkeit *einer Urkunde*, formalności v. uroczystości dokumentu.
- Ziffer 1) liczba; — 2) cyfra.
- Zifferansatz, oznaczenie liczebne, liczba.
- Ziffermässig, liczbowo, liczebnie, co do liczb v. cyfr, *z-e Prüfung*, sprawdzenie co do liczb v. liczebne.
- Zifferschrift, pismo znakowe.
- Zimentiren, cechować miary i wagi.
- Zimentirungsamt, urząd miar i wag (sprawdzający miary i wagi).
- Zimentirungsvorschriften, przepisy o cechowaniu miar i wag.
- Zins, czynsz *ob. t. Grund-, Mieth-, Pachtzins.*
- Zinsbar, czynszowy, opłacie czynszu ulegający.
- Zinsbauer, czynszownik.
- Zinsen, odsetki, stowe, procenta.
- Zinsenbezug, pobór odsetków, procentów.
- Zinsencoupon, kupon, odciniek (procentowy).
- Zinsenmass, stopa odsetkowa, procentowa.
- Zinsertrag, dochód czynszowy.
- Zinsertragsbekenntniss *ob. Fassion.*
- Zinsgroschen, dodatek do czynszu, do komornego, dokomorne.
- Zinsgut, wieś czynszowa.
- Zinsherr, czynsz pobierający.
- Zinsmann, czynszownik.
- Zögern, ociągać się, zwłóczyć.

- Zögerungszinsen *ob. Verzugszinsen.*
- Zoll, cło, *den Z. auf etw. legen*, cło na co nałożyć, *den Z. entrichten*, opłacić cło.
- Zoll- und Monopolsordnung, ustawa o cłach i monopoliach.
- Zollamt, urząd cłowy *v. celny*, cło.
- Zollämtliche Untersuchung, dochodzenie cłowe.
- Zollausschuss, okrąg wyłączony (pod względem cłowym).
- Zollbar, podległy, uległy cłu.
- Zolleinnehmer, poborca ceł, celnik.
- Zollfrei, wolny od cła.
- Zollgefälle, dochód z cła.
- Zollsatz, stopa cłowa, celna.
- Zubehör *ob. Zugehör.*
- Zubusse *v. Górn.* dopłata.
- Zucht 1) chów bydła;— 2) karność, *in strenger Z. halten*, surowo trzymać.
- Zuchthaus, dom poprawy.
- Züchtigen, chłostać.
- Züchtling, więzień z domu poprawy.
- Zuchtvieh, bydło do chowu, *junges Z.* przychowek.
- Zudenken, przeznaczyć, *N. hat ihm das Haus zugedacht*, N. przeznaczył mu dom.
- Zudekretiren, przyznać.
- Zueignen, *sich*, 1) przywłaszczyć sobie;— 2) przypisać, dedykować.
- Zueignungsschrift, przypisanie, dedykacja.
- Zuerkennen, przyznać, przysądzić (np. nagrodę, należność), *die Forderung wird zuerkannt*, pretensya przyznaje się, przysądza się.
- Zufall, przypadek, los, traf, zdarzenie, *blinder Z.* ślepy traf.
- Zufallen, dostać się komu, *das väterliche Vermögen ist ihm zugefallen*, przypadł mu *v.* spadł na niego majątek ojczysty.
- Zufertigen, przesłać komu, wręczyć.
- Zufluchtsort, schronienie.
- Zufriedenstellen, zaspokoić, zadowolić kogo.
- Zufristung, przedłużenie terminu.
- Zufügen 1) wyrządzić, *eine Beleidigung z. obrazić*;— 2) dodać.
- Zufuhr, dowóz, dostawa.
- Zuführen dowozić, dostawiać, dostarczać, *zu Wagen, zu Wasser z.* prowadzić na osi, wodą.
- Zug 1) ciąg, *in einem Z-e*, jednym ciągiem, *mit einem Z-e*, jednym *v.* za jednym pociągiem (pióra), *im Z-e der Verhandlung*, w toku rozprawy;— 2) pochód (wojska), pociąg (na kolei żelaznej);— 3) szereg, orszak;— 4) zaprząg;— 5) rys, *die ersten Züge von etw. entwerfen*, rzucić czego pierw-

- sze zarysy. *Kauf Zug um Zug ob. Kauf gegen bar.*
- Zugabe, przyczynek, przykładek.
- Zugarbeit, robota ciągła (bydłem).
- Zugeben 1) przydać;— 2) przyzwolić, przystać, zgadzać się na co, *der Kläger gibt zu*, powód przyznaje.
- Zugebräu, przywarek.
- Zugehör, przynależność, przynależność, *sammt Z.* z tem co do tego należy, z przynależnościami.
- Zugehören, należeć (do kogo v. czego).
- Zugestehen 1) przyznać komu co, zezwolić na co;— 2) przypuścić, *zugestanden, dass es sich so verhält*, przypuściwszy, że rzecz się tak ma.
- Zugeständniss, przyzwolenie, przyznanie, koncessya.
- Zugtag, dzień ciągły.
- Zugthier, *Zugvieh*, bydło zaprzężne, sprzężaj.
- Zukommen 1) dojsć kogo, z. *lassen*, udzielić komu czego;— 2) przynależć komu, *das kommt ihm von Rechts wegen zu*, to mu z prawa przynależy.
- Zulage, dodatek (pospolicie do pensyi). *Personalz.* dodatek do osoby przywiązany.
- Zulassen 1) dopuścić co;— 2) przypuścić kogo do czego (do przysięgi, egzaminu).
- Zulässig, dopuszczalny, mogący być dopuszczonym, dozwolonym.
- Zulässigkeit, możność dozwolenia, dopuszczenia, *die Z. dieser Massregel wird bezweifelt*, zachodzi wątpliwość czy środek ten dopuszczonym być może, *nach Z.* według możności, o ile można.
- Zulassung, dopuszczenie.
- Zumessen ob. *beimessen, ausmessen.*
- Zumuthen, *Jdm etw.* wymagać czego po kim.
- Zuname, nazwisko.
- Zunahme, powiększanie się przybywanie.
- Zündwaaren, towary zapalne.
- Zunft, cech.
- Zunftältester, starszy w cechu.
- Zunftgenoss, towarzysz cechu.
- Zunftlade, skarbona, skrzynia cechowa.
- Zunftmeister, cechmistrz.
- Zunftvorstand, starszyzna cechu.
- Zunftzwang, przymus cechowy.
- Zuordnen, przydać komu (np. do dozoru).
- Zurechnen 1) doliczyć, dorachować;— 2) poczytywać, przypisywać komu co, *Jdm eine Handlung als Verbre-*

- chen* z. poczytywać komu czyn jaki za zbrodnię, przypisywać komu winę czynu jakiego, imputować komu zbrodnię.
- Zurechnung 1) doliczenie; — 2) poczytanie, przypisanie, imputacya.
- Zurechnungsfähig, ten któremu wina poczytana, przypisana, imputowana być może, *der Beschuldigte wurde für z. befunden*, sąd uznał, że obwinionemu wina poczytana, przypisana być może, *z-es Alter*, wiek, w którym komu winę przypisać można, *z-e Handlung*, czyn, który komu za winę poczytany być może.
- Zurechnungsfähigkeit, możność poczytania, przypisania komu winy.
- Zurechtfinden, *sich*, znaleźć się w czem, zrozumieć, pomiarkować się.
- Zurechtkommen 1) *mit etw.* przyjść z czem do ładu, *mit Jdm*, dać sobie z kim radę; — 2) przyjść w porę.
- Zurechtlegen, ułożyć porządnie.
- Zurechtmachen, naprawić.
- Zurechtweisen 1) naprowadzić kogo na dobrą drogę, pouczyć; — 2) napomnieć.
- Zureden, zachęcać, namawiać kogo.
- Zurückerlag *ob. Rückerlag*.
- Zurückfolgen, zwracać, *die Beilagen folgen zurück*, załączniki zwracają się.
- Zurückfordern, domagać się zwrotu, żądać czego na powrót.
- Zurückführen, *Jdm etw. ins Gedächtniss* z. przywieść komu co na pamięć, *etw. auf bestimmte Regeln* z. podciągnąć co pod pewne prawidła, *das Repertorium auf die frühesten Zeiten* z. doprowadzić repertoryum do najdawniejszych czasów.
- Zurückführung *in den vorigen Stand ob. Wiedereinsetzung*.
- Zurückgehen, wracać, iść na powrót; *ein Kauf, eine Heirat ist zurückgegangen*, kupno, małżeństwo rozeszło się, odstąpiono od kupna, zawarcia małżeństwa; *bei der Sache muss weiter z. werden*, w tej rzeczy dalej sięgnąć należy; *er geht vom Vertrage zurück*, odstępuje, cofa się od kontraktu; *der Handel geht zurück*, handel upada.
- Zurückhalten 1) zatrzymywać, wstrzymywać; — 2) ukrywać, taić, *den Hass* z. taić, ukrywać nienawiść.
- Zurücklegen, odkładać (np. pieniądze); — 2) odbyć (np. podróż); — 3) ukończyć (np. 20 rok); — 4) zwrócić (np. skargę).
- Zurücknahme, odebranie

- (rzeczy), cofnięcie (zdania).
 Zurückschieben, *den Eid*,
 odkazać przysięgę, z-*der Eid*, przysięga odkazawcza.
 Zurücksetzung, upośledzenie.
 Zurücktreten, *vom Vertrage*, odstąpić, cofnąć się od umowy, zrzucić się z kontraktu.
 Zurückweisen *ob. abweisen*.
 Zurückwirken, działać wstecz, oddziaływać, *das Gesetz hat keine z-de Kraft*, prawo nie ma mocy wstecznego działania.
 Zurückzahlen, zapłacić na powrót, *przen.* odplacić komu.
 Zurückziehen, 1) udać się z powrotem; — 2) cofnąć, *das Wort z.* cofnąć słowo, *sich vor Geschäften z.* uchylić się, cofnąć się od interesów, *sich ins Kloster z.* wstąpić do klasztoru, *zurückgezogenes Leben*, życie na osobności, na ustroniu, w oddaleniu od świata.
 Zusage, przyrzeczenie, obietnica.
 Zusammenberufen, zwołać (np. sejm, zgromadzenie).
 Zusammenbringen, zbierać (pieniądze, podpisy).
 Zusammenfassen, razem zebrać, *etw. kurz z.* zebrać w krótkości, streścić.
- Zusammenhang, związek (zdań, myśli).
 Zusammenhängen, mieć związek, stykać się, z-*de Grundstücke*, grunta przyległe, stykające się z sobą, połączone.
 Zusammenheften, zszyć (np. arkusze z sobą).
 Zusammenkunft, schadzka, zejsćcie.
 Zusammenrottung, kupienie się, zbieranie się, gromadzenie.
 Zusammenschlagung, zbiecie razem, złączenie w jedno.
 Zusammensetzen, złożyć, zestawić.
 Zusammentreffen *ob.* 1) spotykać się, zejsć się z kim; — 2) zbiegać się w jednym czasie, przypadać, *das Verbrechen trifft mit der Uibertretung zusammen*, zbrodnia zbiega się z przestępstwem, *die Feiertage treffen zusammen*, święta razem przypadają.
 Zusammentreffen *sb.* zbieg, *Z. der Umstände*, zbieg okoliczności, *Z. mehrerer Verbrechen*, zbieg zbrodni.
 Zusammentretten, schodzić się, zbierać się, połączyć się z sobą (w jakim celu).
 Zusammentritt, zebranie się, gromadzenie.
 Zusatz 1) dodatek, *mit dem.*

- Z. z tym dodatkiem, dołożeniem; — 2) w *Hutn.* dodanie innego kruszcu. *Der Kerker ohne Z.* więzienie proste. *Z-artikel*, artykuł dodatkowy.
- Zuschieben, *den Eid ob. Eid.*
- Zuschiessen, złożyć, dodać, *die Gesellschaft hat die Summe zugeschossen*, towarzystwo złożyło tę sumę.
- Zuschlag 1) dodatek (do podatku); — 2) przydanie podlejszego kruszcu (np. miedzi). *Bewilligung der Steuerzuschläge*, zezwolenie na pobór dodatkowego podatku.
- Zuschlagen 1) dodać, wliczyć (do sumy); — 2) *eine Realität im Versteigerungswege dem Meistbiethenden* z. przybić, przysądzić realność w drodze licytacji najwięcej ofiarującemu.
- Zuschreiben 1) dopisać, *Jdm eine Summe* z. dopisać sumę na rachunek; — 2) przypisywać komu (winę, czyn, dzieło); — 3) przywłaszczać, *sich an einer Sache das Eigenthum* z. przywłaszczać sobie rzecz jaką.
- Zuschrift 1) przypisanie, dedykacja; — 2) pismo, list, odezwa, *in Beantwortung der geehrten Z.* w odpowiedzi na szanowną odezwę.
- Zuschuss, dopłata, dodatek.
- Zusprechen 1) przysądzić, przyznać komu co (wyrokiem); — 2) *Jdm Trost* z. pocieszać kogo; *Muth* z. wzbudzić odwagę, dodawać serca.
- Zustand, stan, położenie (osoby lub rzeczy), byt.
- Zustandekommen, przyjść do skutku, *bis zum Z. einer neuen Verordnung*, aż do wydania lub wyjścia nowego rozporządzenia.
- Zuständig, przynależny, właściwy, *z-es Gericht*, sąd właściwy, *nach Ungarn z. sein*, przynależć do Węgier, być krajowcem węgierskim.
- Zuständigkeit, przynależność, właściwość.
- Zustehen, przystać na kogo, v. komu, przynależć komu, należeć do kogo, *das Recht steht ihm zu*, ma prawo, prawo mu służy, *es steht ihm nicht zu, ihn zu belangen*, nie wypada mu, nie do niego należy zapożywać go, *die Angelegenheit steht dem Gerichte zu*, rzecz ta należy do sądu.
- Zustellen, dostawić (np. więźnia), doręczyć (np. wyrok).
- Zustellung, doręczenie, dostawienie.
- Zustellungsbestätigung, poświadczenie doręczenia.
- Zustellungsbogen, lista doręczeń, filura.

- Zustellungsgebühr, nale- żytość, za doręczenie, dro- gowe.
- Zustellungsschein, dowód doręczenia.
- Zustellungstag, data do- ręczenia.
- Zustimmung, przyzwolenie, przychylenie się.
- Zutheilen 1) przydzielić, wydzielić komu, *dem Be- amten ein Geschäftsstück* z. przydzielić komu referat; — 2) przyznać, przeznaczyć (np. nagrodę).
- Zuthun *vö. einer Meinung zu- gethan sein*, trzymać się ja- kiego zdania, *einer Person* z. być komu przychylnym.
- Zuthun *sb.* przyłożenie się do czego, *ohne sein Z.* bez jego przyłożenia się, pomocy, *durch Z. wird eben die Gat- tung von Verbrechen began- gen, deren sich der Thä- ter schuldig macht*, przy- czynienie się do zbrodni sta- nowi ten sam rodzaj zbro- dni, której winnym się staje sprawca bezpośredni.
- Zutrauen, sądzić że kto jest zdolnym do uczynienia cze- go, *Jdm alles Böse* z. są- dzić kogo być zdolnym do wszelkiego złego, *man kann ihm diese Kenntniss nicht* z. nie można sądzić, że tę wiadomość posiada.
- Zutrauen *sb.* zaufanie do czego lub kogo.
- Zutreffen 1) zgadzać się (np. rachunek, nazwisko); — 2) ziścić się.
- Zutritt 1) przystęp, wstęp; — 2) przypuszczenie.
- Zuverlässig, pewny, wierny, niezawodny, na którego się spuścić można, *ein z-er Beam- te*, urzędnik, na którego się spuścić, na którym polegać, któremu zawierzyć można.
- Zuvorkommen, uprzedzić kogo, ubiedz kogo, *das Z. einer Behörde gibt den Aus- schlag*, rozstrzyga to, która władza drugą uprzedziła.
- Zuwachs, przyrostek, przy- bytek, powiększenie,
- Zuwachsrecht, prawo przy- rostu.
- Zuwage, przyważka, przy- dawka.
- Zuwarten, poczekać, zacze- kać, *der Kläger hat seine Forderung zuzuwarten ver- sprochen*, powód obiecał za- czekać na sumę, na wypła- tę wierzytelności, dozwolił zwłoki co do swój pretensyi.
- Zuwegebringen, doprowa- dzić do skutku, do końca, do stanu.
- Zuweisen 1) *Jdm ein Amt, eine Amtshandlung* z. przy- dzielić, poruczyć komu u- rząd, czynność urzędową; — 2) *eine Summe* z. przyznać komu sumę; — 3) *Jdn an seinen Schuldner* z. odesłać kogo do dłużnika.

Zwischenbehörde, wła- dza pośrednia.	<i>von 3 Tagen</i> , co trzy dni.
Zwischenerkenntniss, o- rzeczenie wypadkowe, in- cydentalne.	Zwischenregierung, rząd tymczasowy (w czasie bez- królewia).
Zwischenfall, przypadek pośredni, zdarzenie wpa- dkowe.	Zwischenschein, poświadczenie tymczasowe.
Zwischenfrage, pytanie poboczne, wypadkowe.	Zwischenurtheil, wyrok wypadkowy.
Zwischengeschäft, pośre- dniczenie, stręczenie.	Zwischenverkehr, obrot międzynarodowy.
Zwischeninhaber, posia- dacz pośredni.	Zwischenwall, wał środ- kowy.
Zwischenraum, przedział (np. między domami), prze- ciąg czasu, <i>in kurzen Z-en</i> ,	Zwischenszeit, czas pośre- dni, <i>in der Z.</i> tymczasem.
w krótkich przerwach, <i>in Z-en</i>	Zwischenzollinie, linia cłowa pośrednia.
	Zwist, spór, niezgoda, zwada.
	Zwistig, spreczny, sporny.

JUNE 8, 1894. 14

NIEMIECKO - POLSKI

SŁOWNIK

WYRAZÓW

PRAWNICZYCH I ADMINISTRACYJNYCH

WYDANY STARANIEM

C. K. TOWARZYSTWA NAUKOWEGO KRAKOWSKIEGO.

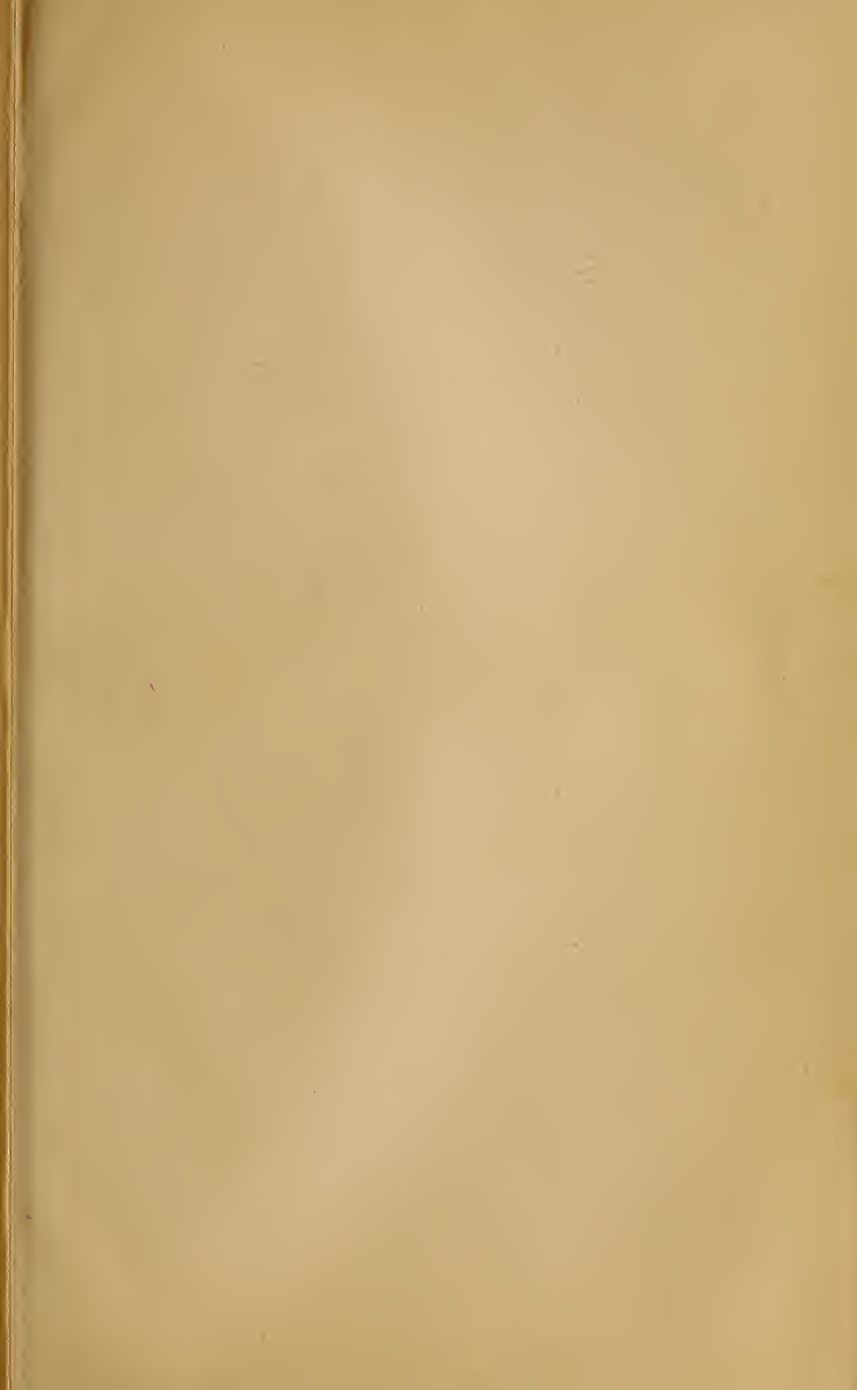

W KRAKOWIE

W Drukarni C. K. Uniwersytetu Jagiellońskiego.

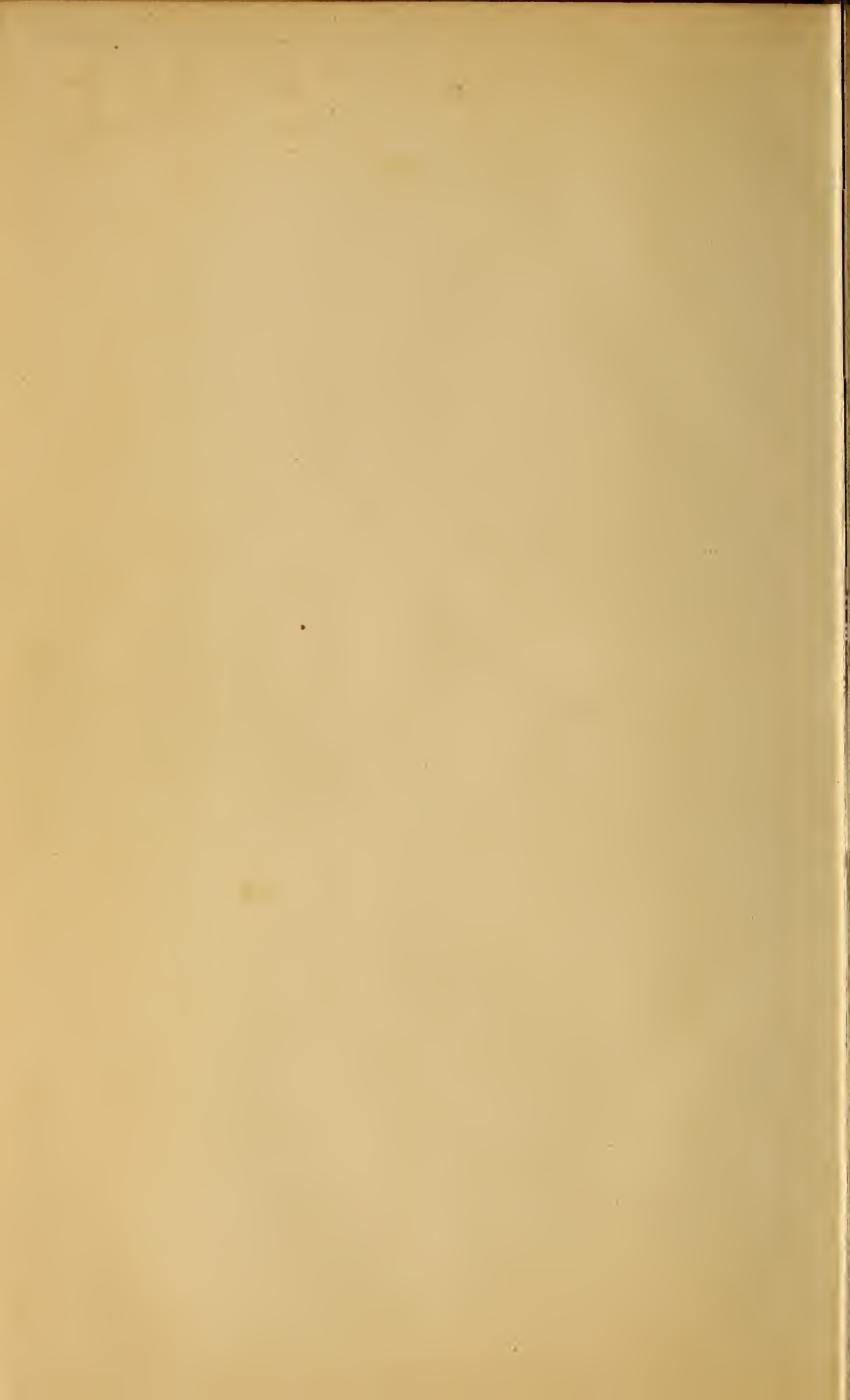
1862.

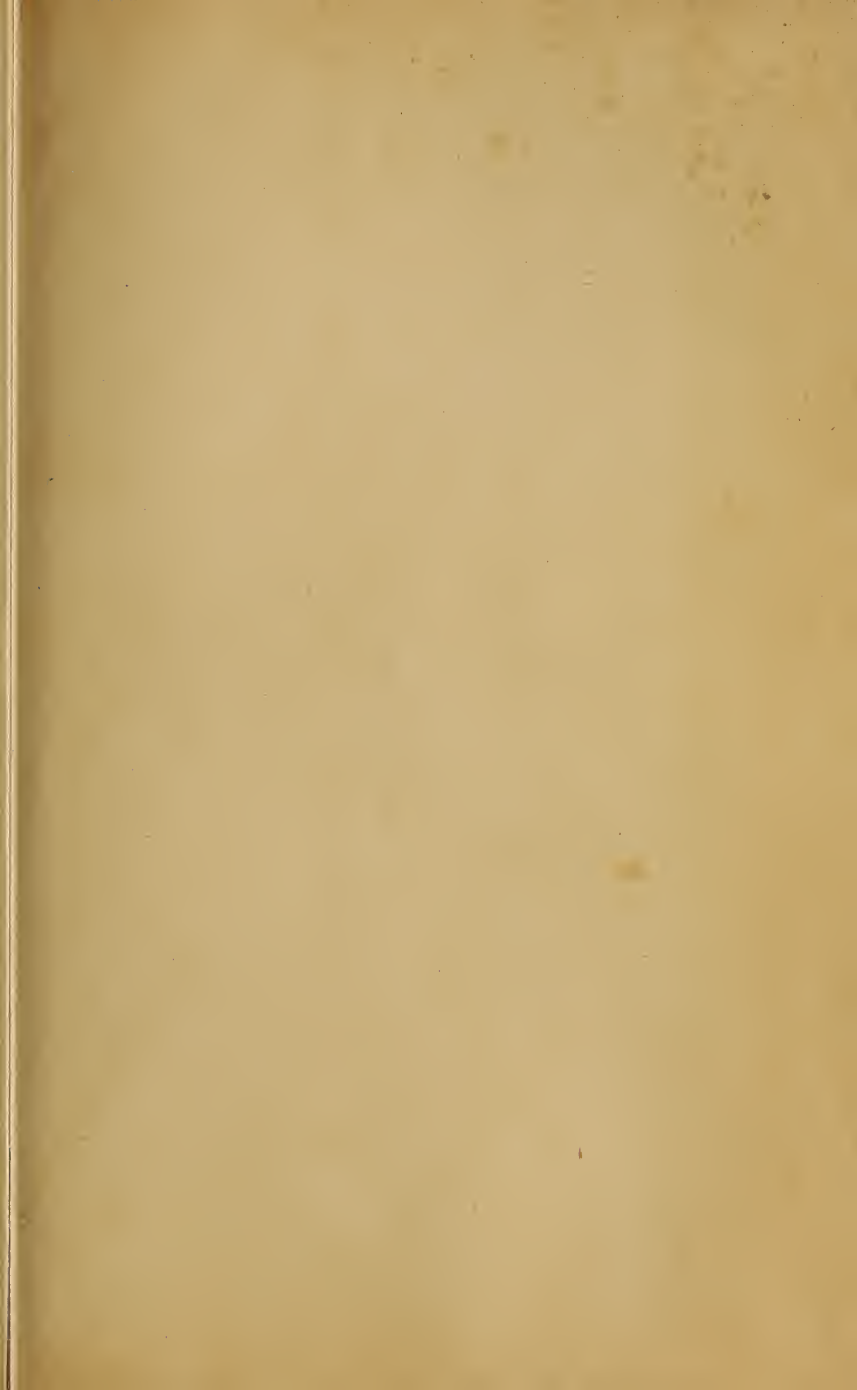

LIBRARY OF CONGRESS

00027048845

LIBRARY OF CONGRESS

0 002 704 884 5

LIBRARY OF CONGRESS

0 002 704 884 5

